

Inkomna synpunkter från föreningar och enskilda personer avseende Program för Centrala Bromma, Riksby 1:1 i stadsdelen Riksby m fl, Dp 2010-20840

Innehåll

Inkomna synpunkter från föreningar och enskilda personer	2
Riksby	3
Åkeshov	128
Åkeslund	141
Synpunkter som gäller flera stadsdelar eller ej går att placera.....	176

Stadsbyggnadskontoret

Fleminggatan 4
Box 8314
104 20 Stockholm
Telefon 08-508 27 300
stadsbyggnadskontoret@stockholm.se
stockholm.se

Inkomna synpunkter från föreningar och enskilda personer

Inkomna synpunkter från föreningar och enskilda visar på en förståelse för att Stockholm måste bygga fler bostäder. Däremot anser de flesta som yttrat sig att det inte går att förtäta i ett område med så stora trafikproblem som området kring Brommaplan har. Dessa måste lösas först. Koloniområdena måste värnas och likaså de små skogsområdena som finns insprängda bland befintlig bebyggelse. Inkomna synpunkter redovisar också förslag på förbättringar i och utanför programområdet samt att fördjupade studier avseende konsekvenser av den föreslagna förtätningen krävs.

Nedan redovisas inklippt endast textmaterialet i inkomna synpunkter från bostadsrättsföreningar och enskilda personer. I denna redovisning har namnen på enskilda personer tagits bort i enlighet med personuppgiftslagen. Det nummer som rubricerar varje yttrande hänvisar till den ordning dessa inkommit till stadsbyggnadskontoret. För de inkomna synpunkterna i sin helhet med i förekommande fall bilder och bilagor hänvisas till planakten, dnr 2010-20840 som finns tillgänglig i Tekniska Nämndhuset, Fleminggatan 4.

Synpunkterna har grupperats i görligaste mån efter område såsom Riksby, Åkeshov, Åkeslund och därefter övriga som varit mer generella vad gäller synpunkter rörande programområdet i stort.

För yttranden från remissinstanser se Bilaga 1: Synpunkter remissinstanser med flera. För ämnesvisa sammanfattningar och stadsbyggnadskontorets ställningstagande se Programsamrådsredogörelse. För diarieförda handlingar i sin helhet för ärendet hänvisas till planakten, dnr 2010-20840. som finns tillgänglig i Tekniska Nämndhuset, Fleminggatan 4.

Riksby

23

Med anledning av där ni skriver "Ett tydligare och tryggare stråk mellan Spångavägen och Korsningen Åkeshovsbadet/Nya Elementar" samt med hänvisning till framkomlighetsstrategin i Stockholm kommun skulle jag vilja ge följande förslag: Att anlägga ett upplyst gång- och cykelstråk som förbinder Sedumbackens busshållplats med Åkeshovs tunnelbanestation/Nya Elementar/Åkeshovsbadet genom Kyrkskogen.

Anledningen till förslaget är att:

1. I det utökade upptagningsområde som Nya Elementar har fått avseende elever i främst årskurs 7-9 utgör buss 117 ett viktigt och väl använt kollektivtrafikalternativ.
2. En upplyst gångväg som förbinder Spångavägen och Åkeshov skulle underlätta användandet av spårbunden kollektivtrafik och idrottsanläggningen Åkeshovsbadet.
3. Säkerställa att västra delen av Riksby längs Spångavägen skulle ha mindre än 700 meters gångväg till en tunnelbanestation, utan att behöva ge avkall på säkerhet.
4. Vid en förtätning av området tillgodose det ökade behovet av fungerande tillgång till spårbunden kollektivtrafik.

Jag har som underlag bifogat en bild över var gångtrafiken i dag går. Samtidigt kan jag konstatera att det på inget sätt är ett säker gångstråk idag, varken ur belysningshänseende eller som gångväg. Det beror mest på att gångstråket går rakt igenom området och inte följer det anlagda löpspåret. Detta medför i sin tur att det är väldigt halt när marken är frusen och att den är väldigt lerig på grund av den höga belastningen när marken är fuktig.

26

Noterade i den illustrationsplan som erhöles för framtida ombyggnad av Riksby att ni av någon anledning planerar att ta bort den populära park/tennisbana/lekplats/gräsyta/pulkabacke som ligger längs Kvarnbacksvägen. Detta anser jag och väldigt många med mig skulle vara ett mycket märkligt beslut med tanke på platsens användning idag och popularitet. Motionärer använder frekvent den nyligen upprustade tennisbanan vår/sommar/höst. Barn använder området som en lekplats och springer omkring i den lilla skogen. På vintern är det så många familjer som har glädje över de höjdskillnader som kullen skapar till att bli Riksby's mest populära plats för pulkaåkning. Det skulle rent utseendemässigt vara ett stort nedköp om med nybyggnation på denna plats där husen är kultförklarade och bildar ett mysigt gammaldags område. På sommaren är det plats och en möjlighet för människor att ta en picknick på kullen och njuta av solen i gräset efter genomförd lek i närliggande lekplats. Självklart förstår jag motivet till att det behövs

bygga nya bostäder och att alla måste ta ansvar. Men som ni själva visat finns det väldigt många platser som lämpar sig bättre för detta ändamålet. Som inte idag används av så många människor. Bättre då att ni rensar upp platsen på vildvuxna trä och gör det till Stockholms finaste park. Jag hoppas verkligen ni tar er till av denna information och bevarar och förbättrar denna allmänna idyll i framtiden. Det finns bättre strider att ta än om denna lilla markplätt. Tack på förhand och lycka till med era projekt!

31

Jag förstår inte de nya planerna för Riksby. Varför lägga ner Bromma golf, den ligger nära stan och golfspelarna kan buss eller tunnelbana dit. Detta innebär att biltrafiken minskar. Se bara hur trafikstockningarna har kommit efter bygget av Bromma Blocks. Är det ingen av de valda som tänker efter hur trafiken blir efter allt detta byggandet, samtidigt vill de ha en bilfri stad. Hur går detta ihop? Vi måste väl ha lite grönområden kvar i våra områden. Måste alla bo så nära stan och måste byggherrarna få ut maxbelopp för nybyggen? Våra ungdomar vad ska de göra på sin fritid då ena efter den andra (träningslokal) rivs för nybygge. Se till att tänka till och se helheten.

44

1. I område 1 har man placerat husen på södersidan om skogspartiet. Det betyder att skogspartiet norr om husen som ligger något lägre och för övrigt är snårigt och surt kommer att skuggas av husen och bli dött som rekreatiomsområde. Om man istället flyttar husen till norra sidan av kullen kommer södersidan att bli soligare och trevligare att vistas i och behålla lite av den fina naturen.
2. Både Riksbyvägen och Sommarvägen ser ut som att de är planerade som lokalgator med genomfartstrafik till de nya bostäderna. Om man vill behålla koloniområdet som ett rekreatiomsområde så bör man inte tillåta genomfart med bilar. Dessutom ger detta frihet både för kolonisters och nyinflyttades barn att cykla och gå i området utan ökade risker för olyckor.
3. Husen vid område 3 kommer att stänga vägen för djurlivet och försämra kontakten mellan koloniområdets olika delar. Mitt förslag är att flytta de husen till område 5 som idag endast används för bågskytte. Denna verksamhet borde få plats på rekreatiomsområdet som är planerat vid gamla landningsbanan.
4. Om husen vid område 3 och 4 blir höga, kommer de att skugga kolonistugornas trädgårdar på andra sidan Salixvägen till men för odlingarna.
5. Önskvärt vore att bebyggelsen närmast koloniområdet blir låghus för att sedan kunna öka på höjden. Skulle det bli höga hus runtom kommer koloniområdets karaktär att förändras till det sämre och det

kommer att förlora en stor del av sitt värde som rekreationsområde både för kolonister och de omkringboende.

46

En fråga kring de nya kvarteren i Riksby: I dagsläget sträcker sig Gliavägen genom Bromma kyrka upp till kolonilottsområdet. Vägen är vintertid avspärrad med en bom upp mot kolonilotterna. Under sommarhalvåret tas bommen bort och trafiken genom villaområdet ökar då kraftigt. Hur ser planerna ut för den här delen av det nya området? Kommer de boende att ha tillgång till Gliavägen, eller blir den avskuren (vilket vore att föredra för oss som bor i Bromma kyrka och redan är utsatta för ett avsevärt buller från flygplatsen). Kolonirättsinnehavarna har dessutom en stor infart från Spångavägen som torde täcka behovet för dem.

50

Jag har en kolonilott alldeles i utkanten av Riksby-Iris, mot Plantagen. Enligt planerna blir det kompakt med hus bakom min lott. Jag vill därför att man behåller en bit av skogen så att jag får insynsskydd mot alla de nya husen. Dessutom hoppas jag att det inte blir alltför höga hus, så att de inte skuggar min tomt.

51

Väldigt mycket höga hus runt kolonihusen som ju ändå är gammalt och ska bevaras. Det medför ju skugga, insyn och x-tra trafik. Det förlorar ju värde och trivsel.

59

Jag undrar varför inte Föreningen StorStockholms Koloniträdgårdar (FSSK) är remissinstans i ärendet?

71

Bra förslag! Framför allt det som kan byggas efter Spångavägen när elledningarna ska bort. Naturligtvis kommer man tänka på att trafiken efter Kvarnbacksvägen görs säkrare med den nya byggnationen.

72

Spara en bit av skogen mellan gamla bebyggelsen och den nya. T.ex. bakom Flossgränd.

73

Radhus skulle passa bättre än höghus intill Malvavägen. Viktigt att det blir ordentliga avstånd till den nya bebyggelsen.

75

Jag tycker det är mycket tråkigt om man bygger bort det fantastiskt fina skogspartiet bakom OK. Det är en fin rekreationsplats med mycket blåsippor, andra blommor, svamp och djur. Bromma golf

används sommartid av många golfare och vintertid är det underbart att åka skidor där utan att behöva ta bilen iväg. Vad händer med trafiken runt Brommaplan?

84

Jag bor på Kvarnbacksvägen i Bromma. Vad jag förstår så vill ni klämma in ett hus precis här där alla barnen leker, åker pulka, spelar tennis på tennis planen m.m. Då måste ni ta bort den lilla skogsparti som finns här vilket är tråkigt. Snart finns ingen grönska kvar här i Bromma. Räcker det inte att bygga på alla andra ställen som ni har markerat ut i erat utskick. Det är en massa nya kvarter som ni vill bygga det räcker gott och väl, ni måste väl inte bygga precis överallt.

91

Ville bara ventiler lite av mina tankar kring byggnationen. Tycker självklart att det är bra att man bygger flera bostäder tycker bara att man måste tänka eller hoppas på att man har tänkt på trafiksituationen som redan är absolut ohållbar. Känns också jättetråkigt att man tar bort möjligheten till fritidsaktiviteter som golfbanan där människor i alla åldrar och alla tider på dygnet umgås och spelar. Även Salkhallen på Riksbyvägen används av ungdomar och där är det alltid full fart. Tycker man måste tänka lite mer på vad människor mår bra av och det är ju fritidsnöje och att röra på sig. Kan nog tycka att man skulle kunna behålla dom delarna och ändå bygga bostäder för att få en mysig miljö. Tycker heller inte att man ska öppna upp Riksbyvägen/Sommarvägen och göra den till en genomfartsgata/lokalgata. Självklart pga att jag har en stuga på Sommarvägen som är min oas och överlevnad i tillvaron.

98

Jag tycker inte man ska nagga i kanten på naturskyddat område nära Kyrksjön. Vi behöver naturen. På ett ställe utmed Spångavägen finns blåsippor i färgerna blå, rosa och vita. Jag värnar om dem.

94

Hej har en kolonistuga Bromma Riksby Sommarvägen, enligt era byggplaner ska ni bredda riksbyvägen å Sommarvägen ,det är ett dåligt förslag en genomfartsled genom ett koloniområde med alla barn å dom som har stugor där ,det måste finnas andra förslag, tänk på alla olyckor som blir, tacksam för svar.

97

Det har kommit till vår kännedom att man planerar at bygga höghus och ett centrum I anslutning till vårt kolonistugeområde Iris Glia I Bromma. Vi vill härmed uttrycka vårt missnöje till detta bygge. Det lugn som råder Idag samt den naturnära miljön kommer at försvinna och därmed förlorar hela området sin charm och mening. Vi pratar

om en oas som har funnits där i 100 år som ni planera att förstöra och bygga in med bostäder, centrum och en gata med biltrafik. Byggtiden kommer att påverka vår och miljöns tillvaro och det kommer att bli mycket besvärande och störande för oss husägare. Vi säger NEJ till planförslaget med bostäder runt koloniområdet.

102

Förslaget är katastrofalt. Ett dråpslag mot hela koloniområdet Riksby. Att bredda Riksbyvägen och Sommarvägen och Salixvägen för genomfartstrafik förstör hela känslan med området. Bostäder på golfbanan är också idiotiskt. Gröna områden behövs. Viktigt att bevara de gröna ytorna vid Lillsjön och korvkiosken på Kvarnbacksvägen också. Bygg istället bostäder i industriområdet vid ByggMax och lastbilsterminalen med infart till dessa via Plantagen. Otroligt viktigt att bevara gröna kilar. Industriområden kommer ingen att sakna. Ett helt ogenomtänkt förslag som behöver göras om från grunden.

107

Riksbyhöjden som stod klart 1998, är ett prisbelönt område, för sin genomtänkta arkitektur, i det aktuella området centrala Bromma. Det är ett område byggt med harmoni i fina färger både gällande byggnader och växtlighet. Området är omgärdat av naturskog. Ett litet skogsparti vetter mot Spångavägen och Sedumbacken. Det består av uppvuxna träd, klippor mot Sedumbacken, blåbärsris, blommor och fågelsång. Det är där jag bor. Att bebygga detta lilla skogsparti, som är ett förslag i förtätningen av centrala Bromma, skulle ta död på min önskan att bo kvar. Projekteringen vittnar om en desperation av att bebygga all tillgänglig mark. Här förbiser ni människors behov av en liten bit natur utanför fönstret, balkongen och uteplatsen. Jag förstår behovet av att bygga nya bostäder men jag tycker att det är viktigt att beakta några av människans grundläggande behov, närhet till lite natur. Det är viktigt att behålla "Trädgårdsstadens" karaktär och att se till att det blir trevligt att bo för såväl nya som gamla invånare. Det är ca 15 meter mellan radhusen och Sedumbacken och något längre till Spångavägen. Att säga ner i princip alla träd som det blir frågan om i det förslag som presenterats, och att spränga bort klippan mot Sedumbacken gör det trist för alla. Det är ingen långsiktig lösning i bostadsbristens Stockholm. Att bygga in radhusen i skugga är en annan aspekt. Jag har bott i området sedan det stod byggklart och skulle vilja bo kvar. Redan idag är trafikläget ansträngt och Brommaplan en propp. Tunnelbanetågen är fulla trots täta avgångar. Närmaste tunnelbana är Åkeshov och nås genom naturreservatet. Naturreservatet som ligger mellan Spångavägen och Bergslagsvägen slits hårt när det blir fler människor. Det är en markant skillnad sedan skolbarnen började gå genom skogen mellan busshållplatsen på Spångavägen

och Nya Elementar, samt sedan de 3 bostadshusen byggdes längs Bergslagsvägen in till skolan. I skogen finns bl.a. blåsippors om trängs undan alltmer. Beaktas naturreservatets gräns vid planeringen av nya bostäder?

108

Är medlem i föreningen Riksby och har hus där på sommaren har jag höns där till allas glädje inte minst för barnen som knappt sett en höna eller ett ägg. Vår förening tillför mångfald och hela kolonirörelsens idé är att den lilla människan skall ha råd och möjlighet till ett sådant boende. Jag är bestört och riktigt störd över stadens byggplaner som hotar hela vårt område samt rörelsen som sådan. Det finns även en hel del frågor om detta att infrastrukturen om vägar inte klarar av den trafik som redan nu är ett stort problem.

109

Bra: Att det byggs flera bostäder

Dåligt: Att Sommarvägen och Riksbyvägen blir genomfartsgator till det nya området. Breddingen av riksbyvägen.

Borde göras: Se över alternativa lösningar att ta sej in i de nya bostadskvarteren.

110

Sammanfattar kommentarer på Programarbete för centrala Bromma från barnfamilj boendes 8 år i Riksby. Vi är i högsta grad representanter för boende i Riksby/ Bromma, idag bostadsrätt, med plan för hus då barnen växer. Vi är etablerade i området med skola och umgänge och har önskan att kunna bo kvar i Bromma. Vi har diskuterat med ett tjugotal familjer i närområdet. Inkluderat i diskussionerna har två ingenjörer med samhällsplanering och vägplanering som vardagliga jobb från trafikverket deltagit. De har med sina detaljkunskaper på trafiksituationen i området bidragit med fakta och visat modeller för trafikflöden.

Kommunikation: Bilvägar Ulvsunda, Kvarnbacksvägen och Drottningholmsvägen. Planeringen har förbisett dagens underdimensionerade bilkommunikationer. Främst Drottningholmsvägen (Bergslagsvägen), Ulvsundavägen, Kvarnbacksvägen och Hemslojdsvägen. Ytterligare bebyggelse i området kring Linta/golfbanan, med trafik som påförs till Kvarnbacksvägen är inte rimlig. Vi lever alltså i Bromma och ser dagligen vilka problem som finns. Exempelvis är det från bostaden 40 minuter bil till Bromma flygplats morgon och eftermiddag, exakta samma väg går man på samma tid, vilket jag gör varannan vecka. Kollektivtrafik är inte heller naturligt val för fler tillkommande, då vi redan ser ett kaosartat problem idag. Idag är Brommas Golfbana en rekreationsplats, området kring golfbanan,

med kolonistugeområdena och skogen är populärt bland motionärer, barnfamiljer, cyklister och svampplockare. Vi har vänner från Moskva som chockades när vi tog med dem på en kort promenad att plocka kantareller och blåbär som vi en timme senare åt till middag. Det är närheten till skogsområdena som gör boende i lägenhet trivsamt, och en stor anledning till att vi valt att bo i området. Vägen till skogen går genom gemytliga kolonistugeområden Riksby och Iris, med anrik historia. Unika miljön med Lillsjön och skogarna kring golfbanan ger boende till rådjur, häger, bäver, räv, och harar. Helt unikt som besökande vänner från andra länder och delar i Sverige fascinerar över. Våra skol- och dagisbarn som lever i en storstad kan gå på utflykt och se hur bävern mår. Förtätning: Enligt planen finns förtätning av bebyggelse. Förtätningen är planerad att ske på mindre ytor, som ofta består av skogsmark. Viktiga lungor för de boende i direkt närmiljö. Områdena nära Spångavägen är oftast öppna ängsytor, som idag inte används i större utsträckning och kan må bra av förnyad bebyggelse. Norr om Drottningholmsvägen och mellan Riksby flerfamiljshus. Äldre skog som ger ett naturligt buller och skydd gentemot trafiken. Direkt anslutning till förskola som utnyttjar skogen till kreativ miljö. Söder om Kvarnbacksvägen, ett mindre skogsområde som ligger intill områdets pulkabacke och naturliga lekmiljö för vinteraktiviteter. Sammanfattningsvis är planeringen på väg att förstöra unik boendemiljö som erbjuds i Bromma. Med närhet till stad och natur. De som väljer att bo i Bromma är inte ute efter stadsparker och mer trafikchaos, utan efter att få behålla de skogsområden och grönytor som fortfarande finns. Det finns betydligt bättre områden än Bromma att förtäta och bygga ut när man tar ett helhetsgrepp i framtiden för Stockholms stad.

112

Vad kan vara bra med det aktuella förslaget? Flera bostäder i västra Stockholm kanske kan tillgodose. I övrigt finner jag ingenting som ens på minsta vis anses vara positivt för Riksby koloniförening och föreningens medlemmar. Då kommande byggnation med tillhörande infrastrukturomfattning är alltför löst och oprecist formulerade i det nu presenterade förslaget, bör för vidare arbeten i ärendet följande beaktas: I den fantastiska gröna lunga som Riksby koloniområde f n utgör i denna del av Stockholm måste de ses som en nödvändighet att så få ingrepp som möjligt görs. Detta bl a för att grönområdets varierade växtlighet, ljus och luftighet skall kunna bevaras för att ge nuvarande och kommande generationer av såväl kolonister som övriga Stockholmsinnevånare möjlighet att njuta av en rofylld och avkopplande tillvaro nära naturen.

113

Nya stadsdelen – ”Riksby Blocks”

Projektteamets programförslag ifrågasätter jag starkt till stora delar pga den skohornsmetodik som använts samt den hänsynlöshet som bitvis lyser igenom när det gäller både Sveriges och Stockholms kulturhistoriska arv samt tidens anda att värna om miljön, stort som smått. Känsliga historiska områden berörs, ekologiska aspekter som djur och natur och vattendrag samt grundvatten m m berättas det om, men till syvendes och sist pressas så många hus som möjligt in utan någon större hänsyn till helheten. Jag som kolonistugeinnehavare på Riksbyvägen (Riksby Koloniförening) vill självklart bevara något som redan existerar i en miljö som är unikt för en storstad, en bit mark som länkar samman naturreservatet runt Kyrksjön med Lillsjön/Mälaren. Denna länk har ett existerande djurliv med både rävm, grävling och igelkott, skogsfåglar som domherre och steglits samt fridlyst Större hackspett, utrotningshotade vildbin och humlor som har livsutrymme, inte enbart p g av Brommas villaområden utan även tack vare koloniträdgårdarnas mångfald av växter och den stora mängden fruktträd samt det få stråk av gammelskog som finns. En del av länken är Riksbykoloni med 134 stuglotter som sammantaget har flera hundra fruktträd - många av dem med en ålder av ca 80 år! Området detaljplanerades på 1930 –talet just för att stuglotterna INTE skulle kunna sägas upp! Det som staden så ”lyckosamt” lyckades riva upp för några år sedan. Ifrågasätter även starkt att ni idag inte klassar befintliga koloniområden i Bromma som en redan anlagd parkanläggning med etablerad skötsel som stadens dessutom får betalt för i form av arrende.

Ett befintligt naturligt rekreationsområde som skall slås sönder, på en del kartbilder framställs det som rena cykelbanor med samma dragning som på andra bilder av sk lokalgator för genomfartstrafik som slingrar sig mellan runstenar och gravhögar och större klippblock. Är det inte så att DeGeer’s moränerna sträcker sig fram till Lintaverken ända bort till den norra delen av Linta Gårdsväg där den gamla Kvarnen ligger!!? Huvudgatan från Brommaplansrondellen upp mellan Glia och Riksby koloni presenteras som den integrerande länken för den nya stadsdelen Norra Riksby och Brommaplan, men det går att skönja en önskan om en ny genomfartsled sk huvudgata, som kopplas samman med Bällstavägen. Enligt mitt sätt att se så försöker man på detta sätt avlasta en del av nuvarande trafiksituation på Kvarnbacksvägen, samt att Norra Riksby får ytterligare en större infart förutom befintliga Linta Gårdsväg. (Åter igen tänker man cykelbana som på Hornsgatan för ”bilar existerar inte”.) Öppnandet av dessa tre vägar, Sommarvägen från Spetsvägen/Kvarnbacksvägen och Salixvägen samt Riksbyvägen för genomfartstrafik för Norra Riksby stadsdel och Klacken kommer på ett mycket effektivt sätt att bryta sönder Riksby koloniområde, utan hänsyn till att området länkar samman

Kyrksjölötens naturreservat med Lillsjön/Mälaren. Linnea Koloniförening består av 214 stuglotter, Riksby koloniförening består av 134 stuglotter, Iris koloniförening består av 297 av stuglotter fördelade i områdena Glia, Riksby och Lillsjön. I förslaget verkar enbart Linnea Koloniförening/Kortenslund och Iris/Lillsjö områdena förbli orörda. På ett förslag om lokalgator beräknas antalet berörda stuglotter i Iris/Glia vara ca 40 stuglotter, Iris/Riksby ca 20 stuglotter och Riksby ca 90 stuglotter. Enligt förslaget behöver ett begränsat antal stugor flyttas. I verkligheten innebär det ca 150 (23%) av 645, varav ca 100 ligger i de centrala delarna av Riksby koloniområde.! Vart har man tänkt flytta dessa stugor med hundratals 80-åriga fruktträd?

Presentationen av att integrera koloniområdet med den ”nya stadsbilden” är enormt kränkande när jag inser att Riksbyvägen skall breddas och att min stuglott då försvinner, så även mitt 80-åriga äppelträd av sorten Stenkyrke. Allt det jobb som jag har lagt ned på mina växter/buskar/träd, på att få jorden mullhaltig, att underhålla stugan är ”waste of time”. Överlever min stuglott den första vågen av nya bostäder, är det sedan bara en tidsfråga innan de ”boende” i området ser resterna av Riksby koloni som något som ligger i vägen därför att man behöver bredare cykelbanor och egen fil för bussen som inte kommer i tid på gata biltrafiken som i politisk mening ”skall anpassas efter stadens behov och inte efter biltrafikens behov”. Är det egoistiskt av mig att vilja bibehålla en del av en rörelse som är möjlig för alla boende i Stockholm, att stå i kö, köpa sin stuga enligt hembudsmallen för att kunna komma ut ur lägenheten. Hade jag haft råd så hade jag ägt ett torp i Stockholms närhet eller varför inte en villa i Bromma!

Inte förrän man kan presentera hur den akuta trafiksituationen på Kvarnbacksvägen och vid Brommaplansrondellen skall lösas kan man börja fundera hur gator skall dras i det nya området. Efterlyser förslag var studentbostäder skulle kunna ligga (studenter har ont om pengar och undviker per automatik bil-äggande), höjden på husen för att inte skymma solen som är så viktig när man odlar, nyttan av radhusområde (undvik det som skedde vid Ulvsunda slott) närmast koloniområdena för en naturligare övergång och att planera flerbostads/student -hus(hyresrätter & bostadsrätter) enbart vid Lintaverken, Plantagen, Byggmax. Jag befärar att er tanke är att dra en ny flerfilig väg (minst 4 filer) upp mellan koloniområdena fram till flygplatsområdet. Vägen misstänks fortsätta gå i väst/östlig riktning mellan Bällstavägen och Kvarnbacksvägen. Det löser säkert en del av den akuta trafiksituationen men det är större ingrepp än vad som presenteras i programmet och är att föra människor bakom ljuset. Detta programförslag över Norra Riksby verkar snarare som en nödlösning av det som man ursprungligen tänkt bygga på marken där Bromma flygfält ligger. I o m att flyget

fick nytt avtal fram till 2038 hamnade byggplanerna därvid i stand-by läge och en förtida uppsägning av avtalet skulle kosta miljarder. Misstänker starkt att man istället valde att flytta så många ”byggklossar” som möjligt med viss hänsyn tagen till Riksantikvarieämbetets kartdata (okänt år) över känsliga områden, och tror sig därmed kunna undvika det mest monumentala fast man slår sönder ett befintligt unikt storstadsområde, låter naturen stå tillbaka och tvinga kolonirörelsen in i ett tynande tillstånd.

114

Detta tycker jag är bra med förslaget: Det är bra att det verkar finnas respekt för koloniområdet och att det får finnas kvar.

Detta tycker jag är dåligt med förslaget: Det är förödande med en genomfartsled med buss och bilar på Sommarvägen.:

- enorm luftförorening i direkt anslutning till våra trädgårdar och odlingar.

- köbildning i rusningstid.

- rekreation för kolonister och allmänhet och den lantliga atmosfären försvinner.

- barns rörelsefrihet inskränkt drastiskt. Mycket skog kommer att tas bort då försvinner en av "stadens lungor.

Detta tycker jag ni borde göra: Bygga bostäder och vägar på andra sidan berget mot flygplatsen. Tänka likadant med byggnation mot Brommaplan.

115

Som kolonistugeägare i Linnéa koloniträdgårdsförening önskar jag lämna synpunkter inför planarbetet för nya bostäder i Bromma-Riksby. Jag anser det vara positivt att fler bostäder byggs nära kommunikationer i Bromma, och på mark som sedan tidigare exploaterats (främst på gamla flygfältsområdet). Vad gäller Linnéa koloniområde har jag en synpunkt som jag önskar ni tar med i det fortsatta planarbetet. Det gäller de bostadshus som är planerade att byggas på golfbaneområdet mot Vallmovägen i Linnéa koloniområde. För att inte dessa hus ska skugga och försvåra odlande på lotterna längs Vallmovägen bör höjden på dessa bostadshus begränsas till en eller högst två våningar. Kanske det finns möjlighet att bygga kedjehus/radhus närmast koloniområdet, och då gärna med gräsmatta på baksidan av husen? (Det skulle även innebära kvällssol på eventuella uteplatser. En annan, och kanske än bättre, lösning är att spara utrymme mellan bostadshusen och lotterna på Vallmovägen för gemensam odling/stadsodling eller som park/lektyta. Med någon form av odling här skapas en kontaktyta mellan permanentboende och kolonister, där vi kolonister till exempel skulle kunna komma med odlingstips (och på det sättet förhoppningsvis öka intresset för odling.) En annan

fördel med att skapa en odlingsyta här är att det då skapas en "naturlig" övergång mellan bostadsområdet och koloniområdet.

117

Det här tycker jag är bra med förslaget: Mer lägenheter. Att koloniområdet får vara kvar!

Det här tycker jag är dåligt med förslaget: Konstigt med breddning av Riksbyvägen och Sommarvägen: de är olämpliga som genomfartsvägar. Möjligheten för allmänheten att nyttja området för trygga promenader minskar. Risk att delar av området skyggas av närliggande nybebyggelse som förstör odlingsmöjligheter och grönska.

Det här tycker jag att vi ska göra: Bevara den välbesökta tennisbanan. Tillse att det inte blir någon genomfartstrafik genom koloniområdet, utan de det som en parkresurs. Underlätta för allmänheten att nyttja det som rekreatjonsområde: placera ut parkbänkar, kanske till och med några utsiktsplatser. Med betoning "Trädgårdsstaden".

118

Vad jag förstått av DN:s artikel o ärendet för några veckor sedan, nämns det knappt i planen att området rymmer en 9-håls golfbana? Denna bana ligger utmärkt till för en som liksom jag bor på Kungsholmen och har begränsat med fritid. Jag kan raskt ta mig dit med bil men även kommunalt. Banan är mycket trevlig och "lagom" för oss som har lite högre handicap. Vad jag förstått är den också välbesökt av golfare i alla åldrar och varierande kunnande. Det är viktigt tycker jag att staden i sin planering värnar och söker utveckla befintliga idrottsplatser, golfbanor etc. Var ska annars alla ungdomar och andra som vill utöva sådana intressen ta vägen? Vi kan ju inte bara bo, eller? , vi måste ju också leva. Jag ber er därför tänka om i planeringen och bevara 9-hålsbanan så långt möjligt.

122

Som boende på Sedumbacken/Riksbyhöjden i Bromma har jag fått samrådsbrev med förslag på bebyggelse i Riksby och har med anledning av detta synpunkter enligt nedan:

Sedumbacken/Riksbyhöjden byggdes 1998 och är ett bostadsområde i Riksby. Sedan bildandet har föreningen nominerats till SARs bostadspris 1999 och erhållit Stiftelsen Ekkronans boendepreis 2001. Området har flera gånger också använts som inspiration vid byggande av nya bostadskvarter. Vi som småbarnsfamilj har sedan knappt 2 år bott i området och trivs mycket bra framför allt med den omgivande naturen. Som boendes på nr 34 har vi ekskog på husets baksida dit altanen vetter

(öst/sydöst). Här plockar vi blåbär, kantareller, ser rådjur gå förbi, ekorrar springa uppför trädstammarna och hundägare och barn ströva på stigen nedanför. Fågelsången är intensiv. Grodor finns det gott om, särskilt vissa perioder. Barnen bygger kojor i skogen, vi går promenader i skogen, vi upptäcker blommor och djur. Naturen runt omkring var av största betydelse för oss vid val av boende och vi gläds dagligen åt den. I en undersökning (examensuppsats 2003 från KTH, Avdelningen för Bygg- och Fastighetsekonomi, Institutionen för Infrastruktur med titeln "Boendepreferenser") har man intervjuat de boende på Sedumbacken/Riksbyhöjden år 2003. Man skriver i denna uppsats: "Samtliga av de svarande hushållen utnyttjar grönområdena som finns i närheten och de anses som en mycket viktig faktor för de boende. Promenadstråk, skogsområden och kolonilotter nyttjas av såväl pensionärer, ungdomar och barnfamiljer." Även i en enkät om området centrala Bromma/Rikbsy som Stadsbyggnadskontoret publicerat har flera svaranden i samband med en rundvandring 2013 på punkt 5 (Infart Glia) samt punkt 6 (Spångavägen) betonat naturvärden och lugnet. I "Stockholms stads parkplan" avseende Bromma från 2010 anges följande: Enligt regeringens nationella miljömål ska kulturhistoriska och estetiska värden tas tillvara och förstärkas och den biologiska mångfalden utvecklas. Enligt regeringens handlingsprogram Framtidsformer ska kvalitet och skönhetsaspekter inte underställas kortsiktiga ekonomiska överväganden. Kulturhistoriska och estetiska värden i befintliga miljöer ska tas tillvara och förstärkas. Regional utvecklingsplan för Stockholms län 2001 fastslår de gröna kilarnas betydelse för Storstockholm och för Stockholms interna framtida utveckling.

Vidare står i parkplanen, publicerad och antagen 2010, specifikt angående Riksby friområde: "Vegetation: Större delen av området består av tätare blandskog, i brynområdena finns tät lövvegetation. På höjderna är marken torrare och vegetationen består av blandskog, främst tall och gran. I större delen av området finns större ekar, främst i brynzonerna där de kan bli riktigt stora. Området i norr som angränsar till Bromma flygplats kan nämnas som ett område med riklig förekomst av stora ekar.

Ekologiska värden: Området består av sammanhängande skogsområden som endast skiljs åt av mycket lågtrafikerade vägar, vilket gör att området är en potentiell spridningskorridor för växter och djur. Man anger vidare i parkplanen att skötsel av området ges prioritet "1". Senaste året har också mycket riktigt en gallring av denna skog gjorts, i syfte att ge mer ljus samt livsrum åt större och äldre ekar. I "Den gröna promenadstaden" som är en strategi för utveckling av Stockholms parker och natur, antagen dec 2013 av stadsbyggnadsnämnden i Stockholm, pekas Riksby friområde ut som del av "Stockholms ekologiska infrastruktur.

Ekologiskt särskilt betydelsefullt område i Stockholms stad..." (Se kartbilagan i dokumentet "Den gröna promenadstaden").

I "Stockholms unika ekmiljöer", en kartläggning som genomfördes år 2005-2007 och som resulterade i en "Ekrapport" publicerad på Stockholms Stads hemsida visas på karta 4 och 5 i rapporten viktiga ekområden med spridningssamband där Riksby friområde ingår som ett sådant. På sida 40 i samma rapport anges att hot mot Stockholms ekmiljöer är bebyggelse, beskuggning samt avverkning. Den i samrådsbrevet skisserade bebyggelsen föreslås ligga på flera platser där byggnation är ett direkt hot mot denna miljö. I skisserat förslag anges tex bebyggelse av hus om 3-5 våningar mellan Riksbyhöjdens södra gräns och de befintliga flerfamiljshusen längs Spångavägen. De är i förslaget utritade som två större byggnader och skulle i sitt uppförande kräva nedtagning av befintlig lövskog i direkt anslutning till koloniområdet och gångstigen upp till Riksbyhöjden. I detta direkta område finns flera ekar. Och norr om de i förslaget två utritade husen skulle också en beskuggning av bland annat ekvegetationen i direkt anlutning till koloniområdet och Riksbyhöjden ske. Bebyggelsen skulle alltså medföra betydande avverkning och beskuggning samt isolering av ekopopulationer. På samma sätt anges i förslaget bebyggelse om höga hus på båda sidor om biluppfarten till Sedumbacken där det nedre området som angränsar direkt mot Spångavägen har flertalet ekar som man i så fall skulle tvingas avverka. Här kan betonas att det i samma förslag skissats på en bebyggelse av höga hus vid infarten till Linnea Koloniområde vid Spångavägen. I detta område finns det istället en dominerande barrskog och avverkning och bebyggelse där skulle alltså ej ha samma åverkan på ekologi och biotop. Bebyggelse där skulle inte heller störa och skugga de boende i flerfamiljshusen som idag har bostäder som vetter söderut mot Spångavägen. I programförslag anges ofta att man har för avsikt att kompensera bebyggd mark med nyplanteringar. Det är dock allmänt känt att nyplanteringar av tex ek inte har till närmelsevis samma ekologiska värden. Äldre, solbelysta ekar kan däremot härbärgera upptill 1000 arter, en enorm biologisk mångfald som inte kan ersättas. (ref Täbys Ekar) Mot bakgrund av ovan ställer jag mig väldigt frågande till det förslag som lagts när man ställer det mot av Stockholms Stad tidigare antagna strategier för biologisk mångfald, bevarande av ekmiljöer och naturområden. Det är också tydligt betonat i tidigare strategier att dessa värden inte får underställas ekonomiska värden. Självfallet behövs bostäder i Stockholm, kanske mer än någonsin, men varför väljer man inte att istället bebygga öppna platser i första hand? Det finns i Bromma flera sådana platser: På golfbanan vid Bromma flygplats finns ett stort utrymme, längs med Drottningholmsvägen och Bergslagsvägen finns flera outnyttjade smalare områden med plats för flerfamiljshus, i Åkeshov vid

parkeringarna vid koloniområdet som ofta är outnyttjade, på öppna ytor söder om Spångavägen (dvs söder om flerfamiljshusen), Drottningholmsvägen i Nockeby, söder om Solvalla, Linta området längs Kvarnbacksvägen på båda sidor om Linta Gårdsväg m fl. En sådan öppen plats i den angivna förslaget är naturligtvis området under de befintliga kraftledningarna på Spångavägen, alldeles intill Kyrksjölötens Naturreservat och söder om befintliga bebyggelsen. Här anger man att Spångavägen skulle kunna bli en stadsgata. Vad detta innebär är i förslaget något oklart. Man verkar här i alla fall utifrån skisser att döma planera en högre bebyggelse. Estetiskt skulle dock en bebyggelse om max 3 våningar passa avsevärt bättre in bland befintliga byggnader. Det skulle därmed också fördras lättare av de boende samt påverka mindre avseende beskuggning och påverkan på ljusinsläpp. Ett annat förslag med tanke på den brist som råder på förskolor och grundskolor i området skulle man här kunna anlägga en större förkola likt den man byggt på Snorreängen i Norra Ängby där barnen skulle få en direkt tillgång till närliggande naturreservat. En annan möjlighet är utbyggnad av Nya Elementar som idag har ett behov av att anta allt fler elever i allt fler klasser. I förslaget som skickats ut anges också en stor andel högre hus insprängda i direkt anslutning till koloniområdet. Befintliga koloniområden är ju som allmänt känt av mycket stort kulturhistoriskt värde. Hur man med ett estetiskt gott resultat tänker sig att man skall bygga höga flerfamiljshus i detta område och samtidigt bevara denna unika kolonimiljö är svårt att förstå. Det anges också mycket riktigt i förslaget att detta är en stor utmaning. Några lösningar eller förslag på detta presenteras däremot ej. Naturligtvis finns det för kommun och byggherrar goda ekonomiska incitament till att bygga högre än 3-5 våningar. Ett mer attraktivt och estetiskt (och därmed långsiktigt hållbart) val vore dock att istället satsa på en stor andel stadsradhus, parhus eller kedjehus om 2-3 våningar. Det borde vara av stor estetiskt vikt, i synnerhet då befintlig bebyggelse redan är låg, ca 1-3 våningar (koloniområdet, Spångavägen och Sedumbacken/Riksbyhöjden). Det går också att få god ekonomi i detta vilket man lyckats med tex i Ulvsunda Slottsallé, vid Bergslagsvägen (Ängbyplan) och inte minst på Riksbyhöjden m fl ställen. Vid Brommaplan och direkt norr därom vore det däremot naturligt med något högre hus. Dels för att markera dess knutpunkt och landmärke vilket anges i förslaget. I området norr om Brommaplan finns idag heller ingen befintlig bebyggelse och det skulle således inte störa vare sig estetiskt eller för redan boende. Det vore dock trevligt om man med hänsyn till trivsel och estetik kunde undvika att det blir ett likriktat område som tex Hornsberg (stora, vita höga hus) och istället bygga med blandade fasadfärger på högre flerfamiljshus, gärna i varierande form. Lyckat exempel är tex infarten till Blackeberg

(Björnsonsgatan). På så sätt kan man också bevara Bromma som en attraktiv stadsdel med positiv utveckling.

Jag vill också framhålla den oerhört stora och svåra frågan om trafiksituationen. Brommaplan, korsningen Kvarnbacksvägen/Linta Gårdsväg, korsningen Ulvsundavägen/Kvarnbacksvägen m fl är ökända vad gäller framkomlighet. Som boende i området med bil i hushållet kan jag vittna om dagliga köer runt alla anslutningspunkter i Brommaplansrondellen, särskilt morgnar och eftermiddagar/tidig kväll. Köerna sträcker sig ibland ändå upp mot Linnea koloniområde på Spångavägen på morgonen. På Bergslagsvägen kan de börja redan i nivå med Åkeshovsbadet och i västlig riktning redan vid infarten till Abrahamsberg. Vid utfart från Hemslojdsvägen och Linta Gårdsväg till Kvarnbacksvägen är det stora svårigheter att komma ut. Något oväntat är situationen på helgerna närmast ännu värre då många hushåll är ute i området. Köerna på Drottningholmsvägen fram till Brommaplan är då ett stort hinder. Att bygga i området runt Brommaplan innan denna situation är löst är inte möjligt. Det har i många år varit ett problem och någon form av passage under, vid sidan eller över Brommaplan för bilister som endast vill passera från Ekerö eller västerort måste till. Om man därtill även beaktar en framtida avstängning av grön linje för renovering under en längre period med ersättningsbussar (vilket planeras på sikt) blir situationen fullkomligt ohållbar och byggnation därmed orealistisk innan detta är löst. Jag önskar sammanfatta mitt yttrande kort:

- 1) Avverka inte lövskog med ekar eller viktig natur enl ovan tex runt oss på Sedumbacken/Rikbyhöjden och koloniområdena utan bygg istället på öppna platser!
- 2) Ta hänsyn till höjden på befintlig bebyggelse. Bygg inte högre än vad denna är och vad estetiken tillåter. Satsa för att få ekonomi i detta därför på parhus, kedjehus och stadsradhus om max 2-3 våningar vilket också är en är mycket efterfrågad och attraktiv boendeform, inte minst för barnfamiljer. Runt Brommaplan, Lintaområdet, på golfbanan bör man däremot kunna bygga högre bostadsområden och flerfamiljshus då det saknar bebyggelse idag.
- 3) Lös trafiksituationen först. Det är ett absolut måste!
- 4) Glöm inte att bygga förskolor och skolor. Många har sökt sig till Bromma just pga grönområdena och den låga och trivsamma bebyggelsen och att ändra förutsättningarna för dessa boende ger stora konsekvenser på deras liv. Bygg hållbart, estetiskt och trivsamt!

123

Bostäder behövs i Stockholm och förtätningar behöver göras men kanske inte så okänsligt och på ett så skövlande sätt som Stadsbyggnadskontoret föreslår i programförslaget.

Som boende i Riksby Bromma har jag en del synpunkter på förslaget: Sträck ut bebyggelsen! Programmet kring Spångavägen berör bara en liten del av gatan. Man tar en snutt av Spångavägen och vill göra ett stadsliknande gaturum. Från Brommaplan och framåt består bebyggelsen idag av tre och sedan två våningshus. I programmet föreslås stora och kompakta hus på minst sex våningar. Det stämmer dåligt med den övriga karaktären på området. För den nya bebyggelsen behöver man ta mycket naturmark i anspråk. Mark där det finns ekar, som staden själv under lång tid har inventerat. Det finns också ett stort stråk där grodor förflyttar sig. Många andra djur lever också här. Varför inte sträcka ut området för förtätning efter en längre del av Spångavägen. Det finns mycket mark som bör vara enklare att bebygga t.ex. i hörnet Spångavägen/Bromma kyrkväg och efter Spångavägen 138. Plana ytor där man inte behöver skövla skog och spränga bort urberg. Tyvärr ligger denna mark vid villabebyggelse, vilket kan vara en "öm tå" för staden!? Att spränga bort stora bergmassor och naturmark och att någon annanstans i närheten "kompensera" med att anlägga artificiell grönmark blir dyrt samtidigt som ursprunglig natur försvinner. Oersättlig naturmark och fornminnen kan aldrig återskapas på konstgjord väg. De existerande små remsorna av naturmark som föreslås som ersättning för de som försvinner vid den föreslagna förtätningen ger inte de sammanhängande gröna kilarna som behövs i en stad. Förtätningarna ger få nya bostäder men de tar bort viktig naturmiljö genom att inkräkta på naturreservat och riksintresseområden inte heller tar man i programmet ingen hänsyn till fornminnesområden. Tänk om!

124

Den skogsdunge mellan Spångavägen och koloniområdet Iris Glia, fungerar som Koldioxidfångare, rekreation, lekplats och buller plank mot trafiken runt Brommaplan. Hydrologin påverkar (asfalterade ytor). Skogen har ett vis djurliv, insekter ifrån gamla döda träen, rådjuren, haren, ett Ekosystem som påverkar blomning i trädgårdarna och ger bättre luft. Gamla stora Stenblock som har ligget i många år utgör sitt landskap. Gliaområdet har en 100 års historia med en viktig trädgårdskultur med vackra blommor, fruktträd och buskar. Många Brommabor använder kolonin som cykel och promenadstråk. Att bygga bort skogen och lägga huskroppar nära koloniområdet innebär Skuggning och ökad trafik. Vägarna runt kolonin som planeras känns omoderna Byggda för ökad privat trafik. All buller som kommer att öka med nya byggen, avverkan av skogen gör att Kolonin kommer att vara en stor byggplats flera år framåt med ökat buller. Allt sammantaget innebär till en försämrad livsmiljö för alla Brommabor!

125

Jag, kolonist i Riksby koloniområde, motsätter mig följande runt byggnationen kring Riksby koloniområde.

#Att bygga höga hus nära koloniområdet kommer att påverka förutsättningarna negativt för våra trädgårdar vad gäller odling etc. mycket solljus kommer försvinna för många tomter.

#Att göra en genomfartsled genom området kommer att påverka området negativt. Trafiksituationen på Kvarnbacksvägen är redan i dag under all kritik.

#Att ta bort golfbanan som borde vara attraktiv för de som kommer att bo i husen runt omkring.

Förslag

#Spar en liten del grönområde mellan koloniområdet och de hus som ska byggas.

#Bygg låga hus närmast området.

#Tänk över trafiksituationen, alla har bil i dag.

#Se över hur växter och djur kommer att drabbas så det ekologiska systemet ej förstörs.

126

Angående byggplaneringen, det behövs ju fler bostäder, antar jag. Man får ju tänka på att bostäderna ska smälta in i den redan befintliga miljön, som koloniträdgårdsområden, samt villaområden runt omkring. Vi människor behöver ju även grönområden, och strövområden, och inte bara asfalt vart än ögat når! Ska man nu bygga stora kontorskomplex samt höga bostadshus, kommer detta vackra område bli förstört. Låt inte detta bli ett nytt Tensta, Rinkeby eller Hagalund!!!! med sina gräsliga byggen. Utan låt husen anpassas till området, med promenadstråk genom våra fina koloniträdgårdsområden, som är en lisa för varje stressad själ. Snälla rara anpassa byggnadernas höjd så vi slipper ha höghus som grannar.

127

Detta tycker jag är dåligt med förslaget: Jag tycker hela förslaget innehåller en försämring för hela Riksby med omnejd. Särskilt för berörda koloniområden är förslaget oerhört nedslående. Det nya byggandet runt Bromma flygplats verkar också dåligt genomtänkt. Alla nya bostäder som byggs blir ju direkt berörda av störande ljud från Bromma flygplats.

Detta tycker jag ni borde göra: Lagg ner Bromma flygplats och gör en ny plan över en ny bebyggelse där istället. Där skulle det väl få plats en hel del nya bostäder.

128

Det här tycker jag är bra med förslaget: Det behövs bostäder.

Det här tycker jag är dåligt med förslaget: Dåligt att man ska bygga i naturskyddsområden. Dåligt att man bygger så höga hus. Hus

kommer att skugga befintlig bebyggelse och odlingsområden med stugor. Man behöver inte anlägga parker. Låt naturen vara. Trafikvolymen kommer att öka. Buss 117 är redan nu full i högtrafik.

Det här tycker jag att ni ska göra: Anslut till kommunalt avlopp. (gäller anslutning av latriner för kolonier.)

131

- Koloniområdet har funnits i 100 år och borde bevaras som kulturminnesmärke.

- Området ger nu rekreation, odlings- och naturupplevelse för stadsbor som inte äger tillgång till annan sådan rekreation.

- Planeringen av nya husbyggnationer omringar koloniområdet oacceptabelt nära! Naturupplevelsen försvinner helt om koloniområdet blir en innergård till huskroppar som avskärmar ljuset.

- På den tillgängliga stadsbyggnadsplanen kan man tydligt se att tillfartsvägar kommer att skära genom området, och i vissa delar möjligen även ta mark från koloniområdet i anspråk.

- Tillfartsvägar/ökad trafik till och från bostadshusen i koloniområdets omedelbara närhet medför att miljön försämras väsentligt. Buller- och avgasnivåer kommer att öka drastiskt och syftet med ett tyst och hälsosamt rekreationsområde omintetgörs.

- I den nu befintliga parken finns kända skyddade fornminnen, vilka till varje pris måste bevaras.

- Historiskt har man redan skövlat andra koloniområden, såsom t.ex. Annedal och Enskede och man borde lärt sig av denna läxa att inte göra misstaget igen.

132

Den skogsdunge mellan Spångavägen och koloniområdet Iris Glia, fungerar som koldioxidfångare, rekreation, lekplats och buller plank mot trafiken runt, Brommaplan. Hydrologin påverkar (asfalterade ytor). Gliaområdet har 100 års historia med en viktig trädgårdskultur med vackra blommor, fruktträd och buskar. Många brommabor använder kolonin som cykel och promenadstråk. Att bygga bort skogen och lägga huskroppar nära koloniområdet innebär Skuggning och ökad trafik. Vägarna runt kolonin som planeras känns omoderna byggda för ökad privat trafik. Allt sammantaget innebär till en försämrad livsmiljö för alla brommabor!

134

Kolonist i Riksby kolonimråde sen jag föddes med mina föräldrar och morföräldrar egna barn och barnbarn i området. Jag motsäger mig höga hus mot vårt område då vi vill bevara vår kultur inom kolonirörelsen med odling. Solljuset kommer minska med höga hus.

Bromma är en oas i den stora staden. Mer trafik förstör för stor del av Bromma.

Förslag: Låga hus mot området och högre längre bort. Eliminera antal hus i projektet så vi bevarar Bromma ”grönt”.

136

Protesterar mot att bygga höga hus gränsande mot koloniområdet. Det kommer ge negativ effekt på växter, djur och trivsel pga. begränsat ljus/solinsläpp.

137

Bra med förslaget: Det är bra så som förslaget ser ut. Staden har för avsikt att bevara koloniområdena.

Dåligt med förslaget: Det är mycket dåligt att lägga lokalgator inne i själva koloniområdena då det skulle förstöra tanken med att bevara dem. Såväl det kulturella som det rekreativa värdet skulle försämrats avsevärt, både för medlemmar och för andra som nyttjar och har glädje av att koloniområdena finns kvar som idag. Att det inte fungerar bra att bara delvis bevara koloniområdena finns det flera exempel på i Stockholmsområdet.

Det här tycker jag ni ska göra: 1. Avvakta slutgiltigt beslut om Bromma flygplats innan några åtgärder vidtas med koloniområdena. 2. Lagg lokalgatorna utanför koloniområdena, förslagsvis från Kvarnbacksvägen. 3. Ett helt annat alternativ för att bygga ett stort antal bostäder är att bygga snabbspårjärnväg till Bällsta (och i förlängning Enköping) där det finns stora områden att bebygga.

138

Vi gläder oss åt att Stockholms stad äntligen gör försök att avhjälpa bostadsbristen. Vi hoppas att det framför allt innebär att det ska ge:

- unga en chans att få egen bostad,
- äldre fler bostäder anpassade efter behov samt
- nya stockholmare möjlighet att bo inte alltför långt ifrån sina arbetsplatser.

Angående förslaget för Riksby motsätter vi oss däremot

förtätningen på Kvarnbacksvägens södra sida av följande skäl:

- intilliggande stadspark är en viktig lekplats med pulkabacke för barnen,
- förtätningen begränsar barnens lekområde,
- den bevuxna höjden med skogsdungen är en liten oas för fåglar, andra djur och människor och
- förtätningen förstör den homogena, tidstypiska stadsbilden.

141

Vi protesterar mot planerna att bygga flervåningshus i två små skogsområden intill Iris koloniområde. I skogen mellan Iris och

Linnéa koloniföreningar finns dom sista resterna av moränåsar, lämningar efter istiden, området bör inte byggas på. Samma gäller skogsområdet vid Salixvägen mellan Iris och Riksby koloniförening pga Vikingaglaci som finns i skogen. De två sista skogsområdena är viktiga att bevara både för kolonister samt för alla som kan komma att bo i de nya planerade bostäderna på golfbanan.

142

Besinna er! Vi måste ha gröna lungor I staden! Bromma – trädgårdsstaden!! Hörde idag på radion om vikten att röra sig. Jag vet att många går i de små skogarna som finns och plockar svamp, bär eller bara njuter. Golfbanan är mycket populär. Varför ska alla bo i Stockholm. Vi måste satsa på hela riket. Hela landet måste leva. Det är ett vansinnigt förslag. Ni förstör något mycket värdefullt. Det går inte att återställas. Jag är kolonist i Iris Glia och har tidigare bott 30 år i Bromma. Ångrar faktiskt att jag flyttade – saknar enkelheten att komma ut i naturen som Bromma erbjuder.

143

Det här tycker jag är bra med förslaget: Det är bra att det byggs bostäder då det råder brist på detta i Stockholm.

Det här tycker lag är dåligt med förslaget: Att man planerar att bygga så många bostäder i ett område där infrastrukturen inte ens är anpassad efter befintlig population. Den som åker kommunalt eller med bil idag via Brommaplan med omnejd förstår resonemanget. I samtal med projektledaren för det planerade bygget framkom det att man vill bredda befintliga gator i Riksby koloniområde för att göra området tillgängligt för genomfartstrafik. Detta skulle innebära att man måste riva massor med kolonistugor. Dessa stugor ägs av trädgårdsälskande entusiaster och har i många fall varit i familjernas ägo sedan 1940-talet. En ökad biltrafik i området skulle inte medföra några positiva konsekvenser över huvudtaget utan endast negativa. I Riksby bor 134 familjer varav många har barn. Området är levande och genomfartstrafik med bl a bussar och annan tung trafik skulle utgöra en stor fara för alla barn. Ur miljöhänseende är det inte heller gynnsamt då det odlas mycket inom området. Koloniföreningarna är en kulturskatt och bör skyddas i så stor utsträcknings om möjligt. Att riva enbart för att bredda vägar inom området är inte en bra lösning.

Det här tycker lag att ni ska göra:

Om beslut fattas om att bygga alla dessa bostäder och kontor vädjar undertecknad till ansvariga om att freda Riksby för genomfartstrafik. Detta skulle innebära en stor miljövinst för koloniområdets amt att staden låter bli att riva massor med kolonistugor för att gynna biltrafiken. Detta är ju också stadens paroll; staden ska inte anpassa sig efter biltrafiken utan biltrafiken ska anpassa sig efter staden. Låt Riksby slippa genomfartstrafik!

Det finns andra vägar att ta för att komma in i de tilltänkta bostadsområdena. Använd era resurser till att satsa mer på infrastrukturen runt Brommaplan innan ni bygger tusentals bostäder.

144

Dåligt med förslaget: Att bygga höga hus runt och nära koloniområdet är negativt för de stugor som ligger närmast. Dåligt med sol som inte gagnar våra trädgårdar.

Det här tycker jag vi ska göra: Bygg låga hus ex. radhus närmast området och höga hus längre bort. Spar golfbanan och tennisbanan attraktivt för de som kommer att bo där.

145

Vad händer med ett 100 år gammalt område som är ämnad för odling och naturupplevelse utan trafik och avgaser? Planerade bygget kommer att ta bort grönområden, och koloniområdet riskerar att bli den enda "parken" för tusentals nya bostadshyresgäster, samt att nivån för buller och avgaser ökar. Dessutom klarar inte vägarna inom koloniområdet ökad trafik. Det finns mycket viktiga kulturminnesmärken som måste bevaras! Jag hoppas innerligt att man inte gör misstaget förstöra en vacker, pittoresk 100 årig stadsdel för höghus!

146

Jag har med förskräckelse tagit del av planerna på nybyggnation av bostäder runt hela Iris/Glia-Riksby koloniområde. Som planerna ser ut ska de tänkta husen byggas oerhört tätt inpå koloniområdet. Bostäder måste givetvis byggas men borde man inte begränsa området något? Hela det skogbeväxta området tycks försvinna. Det vore bättre att lämna lite utrymme kvar med ett litet skogspart; bar och trevligare både för oss som har en kolonistuga i området och för dem som ska flytta in i de nya husen. Jag är själv ingen golfspelare men kanske bör man tänka på att det behövs en golfbana relativt nära staden. Det ger ju också ljus och luft. Skog och natur är bra för både själv och kroppsligt välbefinnande.

Farhågor finns att koloniområdet blir rastplats för hundar, med ägare som inte bryr sig om och att plocka upp avföring eller om deras hundar springer in i trädgårdarna. Området riskerar också att få mer trafik, dvs att områdets vägar blir parkeringsplatser för de boende. Mycket av problemet ligger i hur stora hus det är tänkt att byggas. Dessutom behöver folk grönska omkring sig, inte bara ett betonggetto.

Hur är det tänkt med kommunikationer, allmänna resp biltrafik? Tranebergsbron och Bergslagsvägen har redan idag ett stort tryck under högt trafik och helger. Tunnelbanan är ofta fullstätt och med

fyratusen bostäder kan man kanske räkna med den dubbla folkmängden åtminstone varav en hel del måste resa på något sätt?

151

Vi på Malvavägen motsäter oss att få höga hus runt oss, att få genomfartsled genom området, att det byggs så tätt in på koloniområdet, måste man kila in hus mellan områdena Riksby och Irirs?

Förslag: Bevara så mycket grönområde runt vårt koloniområde, Bevara växter och djurlivet runt området, Låga hus runt oss höga längre bort.

153

Bra med förslaget: Självklart tycker jag inte att förslaget på planerad byggnation i centrala Bromma medför något positivt för mig som berörd och kolonist i Riksby koloniområde.

Dåligt med förslaget: Området kommer att påverkas mycket negativt om en genomfartsled genom området byggs.

Trafiksituationen i området idag är redan under all kritik. Höga hus runt eller vid koloniområdet kommer i många fall skymma solen och på så sätt påverka kolonisternas trädgårdar/tomtar negativt. Även frihetskänslan med en kolonistuga försvinner om man blir ”inlåst” bland höghus och det liv som det medför. Att eventuellt ta bort golfbanan skulle vara ett misstag med tanke på att det borde vara en attraktion för de boende i området.

Det här tycker jag ni borde göra: Om en byggnation ändå kommer att genomföras hoppas jag att man ändå tar hänsyn till koloniområdet och dess kolonister. Bygg inte för höga hus nära koloniområdet. Låt arkitekturen smälta in i den redan befintliga miljön. Låt det finnas utrymme mellan koloniområdet och de nya husen. Spar så mycket grönområde som möjligt. Det gynnar både boende och kolonister. Ja, även det ekologiska systemet.

155

Vilken jävla chock!!! Men borde väl egentligen inte låtas att förvåna, har ju sett hur ni betett er i Mariehäll, m.fl områden. Jag har kolonistuga i slutet av Vallmovägen, Iris Glia (nordvästra hörnet), och där verkar ni vilja ställa till det extra mycket. Jag kommer få min front sida direkt ut mot bred asfalterad väg med höghus på motstående sida. Kan ni inte dra er tillbaks lite där åtminstone, så vi själva kan få behålla vår egen väg och lite skog så vi kan stängsla in oss? Eller tänker ni att alla tusentals nya boende ska ha vägen som passage ner till Brommaplan? Det var inte länge sedan vi fick löfte om att koloniområdet skulle värnas av staden.

Vart tog det löftet vägen? Ert förslaget är naturligtvis hisnande teknokratiskt, sanslöst och skamlöst! Med ogin hälsning!

156

Jag är kolonist i koloniträdgårdsföreningen Iris och har några synpunkter jag vill delge er. Jag välkomnar möjligheten för flera att få en bostad och tror att det går att hitta lösningar där vi kan trivas tillsammans. Vad som oroar mig är att om Salixvägen görs om till lokalgata medför det stora nackdelar för oss kolonister:

- Det finns många barn och gamla som idag kan röra sig fritt i området då trafiken är mycket begränsad, det blir inte längre möjligt.
- Salixvägen är idag avstängd mellan koloniområdena Riksby och Glia detta för att ta bort den genomfartstrafik som förekom då bilister vill undvika Brommaplan. Öppnas denna möjlighet till genomfart igen kommer trafiken att öka väsentligt, inte enbart pga. nybebyggelse.
- Några/flera kolonistugor (beroende på vilken bredd lokalgatan får) måste flyttas. Det finns inte plats på alla tomter att flytta husen, vart ska de flyttas då?
- Med lokaltrafik genom området försvinner en del av dagens idyll som inte bara vi kolonister älskar utan även de besökare som söker sig dit på sina promenader.

158

Jag har tillbringat ungefär 8 år i koloniområdet i Riksby och har nu studerat planerna på att bygga bostadshus och kontorsbyggnader i området. Jättebra att det byggs bostäder, men anser att det är jätteviktigt då man närmar sig områden av dessa slag att ha rätt planer. I planen som ligger kommer hela atmosfären som idag finns i området försvinna (känns som på landet). Människor som äger stugor eller andra som vill åka hit, promenera runt och koppla av från all stress som finns i samhället idag. Påta i trädgården, möjlighet att odla ekologiskt, så som grönsaker, frukt samt andra fina växter nära stan. Att lägga flera genomfartsleder i området kommer förstöra dessa värdefulla möjligheter.. Stugor och tomter kommer att tas bort och det byggs höga hus nära. Förslagsvis behåller man de små skogs och bergsområden som finns och utnyttjar som vallar mellan nya bostadshus och koloniområde. Lägger vägar till och från nya områden runt om. Finns även andra saker som behöver tas i akt. Rödlistade och fridlysta växter, Djur & fåglar. Hanteringen av fornlämningar Bromma de Geer moränsystem.

159 Brf Brickbandet

För lite hänsyn tagit till den natur som finns kvar, till fornlämningar och den befintliga bebyggelsens äldre miljö. Jag bor i brf

Brickbandet, mitt emot bergsknallen, Drottningholmsvägen-Riksbyvägen som är tänkt att bebyggas med ett hus, och daghemmet på Riksbyvägen.

Jag är inte ensam om mina åsikter att kullen skall förbli obebyggd.

Jag har säkert samtliga boende Riksbyvägen 6-12 bakom mig.

Troligen står även övriga i föreningen bakom. Jag har också pratat med föreningens ordförande och föreningen ställer sig negativ till bebyggelse på kullen Drottningholmsv.- Riksbyv. och kommer att lämna in synpunkter på att huset inte skall uppföras. Två orsaker och flera skäl har jag att framföra emot att tomten

Drottningholmsvägen.-Riksbyvägen skall bebyggas.

Orsak 1. Skäl 1. är subjektiva, huset ser ut att hamna på andra sidan gatan från vår lägenhet och kommer att skymma eftermiddags solen. En ytterligare skymning förutom den som uppkommer från höghusen som byggs på andra sidan Drottningholmsvägen, Linnet 1.

Skäl 2. Utsikten mot en bit natur, växter och djur, försvinner. Inte en livs och boende kvalitet att för akta. En lekplats för barnbarn försvinner. Detta kommer troligen att negativt påverka värdet på våra lägenheter. I detta har jag flera av de boende på Riksbyvägen 1-12 bakom mig.

Orsak 2. Så till mina mera objektiva invändningar.

Skäl 1. De två runristningarna på berghällen, RAÅ. 13, mister sitt skydd och en naturlig inramning och forngraven RAÅ. 14, lika så, om den inte helt försvinner i nybygget.

Skäl 2. Bostads området mister ett stycke, medvetet sparad, natur natur. En reservoar för flora och fauna.

Skäl 3. Barnen i området mister en omtyckt lekplats. Jag har haft både barn och barnbarn som lekt där.

Skäl 4. Huset kommer definitivt att försämma för daghemmet som blir närmaste granne. Huset hamnar nära inpå och skuggar effektivt deras ute lekplats. Sammanslaget. Det obebyggda området är inte obebyggt av en slump utan väl inplanerat i bostadsområdet, enligt då tidens senaste stadsplanerings idéer, från USA, New York och England. Företrädare av bland andra Holger Blom och Ulla Bodorff, som haft sina fingrar med i områdets skapande. Även övriga centrala Bromma har deras prägel. Bland annat just att spara en bit natur för att lätta upp bebyggelsen och ge en känsla av närhet till naturen. Det är också sparad med tanke på att bevara runristningarna och fornlämningen så orörda som möjligt. Området skulle mista sin karaktär. växter och djur skulle minska. , till antal och arter. Och ett viktigt lekområde skulle försvinna. Alltså bygg inte bort naturfornlämningsområdet Drottningholmsv.-Riksbyv. Det är en del av (södra?) Riksbyområdets karaktär. Detta om detta. Nu vidare till nästa natur mark ni tänker bebygga inom Triangeln Drottningholmsv.- Kvarnbacksv.- Hemslöjdsv. Det är bergknallen

vid Kvarnbacksvägen, med natur skog mellan Båtsmanstorpets och dess lekplats, planerad av Holger Blom, och Kvarnbaksv. Mot att bygga där har jag ungefär samma invändningar som ovan. Området är sparat medvetet för att ge det gamla Båtsmanstorpets en inramning och ge lekplatsen lite natur att leka i. Där finns också en boll-tennisplan och inte minst områdets enda kälke- pulka backe och en spring backa för blinda. Området härbergerar mycket små fågel. Att spara dessa små naturområden harv stor betydelse för hur invånarna mår, deras fysiska och psykiska hälsa. Det finns som ni säker vet studier om detta. Och det ger inte något stort tillskott av de billiga lägenheter som behövs. Övriga synpunkter på programmet är att huslängan på Kvarnbacksvägen, i förläggningen av bebyggelsen, mitt emot där Hemslöjdsvägen ansluter till Kvarnbacksvägen. Det tar bort tillgängligheten till berget bakom och den unika bildsten som finns där, precis bakom den tänkta huslängan. Bildstenen ålder är omdiskuterad med det senaste är att den skulle vara riktigt gammal, alltså inte så ung som 1600-talet. De fina vyer som ni har i er beskrivning av området som en tillgång skulle allvarligt skadas av ett hus på nämnda plats.

Alltså området närmast vägen, mellan befintlig bebyggelse och Ulvsundavägen måste sparas. Fler områden att inte bebygga tycker jag är krönet på Gustav den tredjesväg är, vid dagiset där. Gammalt torp ställe. Och ett höghus där skulle inte passa in. Även träd och bergs området i mitten av husen norr om Brommaplan är bevarande värt. Förutom natur finns där fornlämningar.

Till sist höjden bakom bensinstationen OK/Q8 Måste bebyggas med största försiktighet om ens als. Då det är en värdefull natur resurs i centrala Bromma.

Alltså stirra er inte blinda på att hus måste bygga till varje pris. Det kommer en morgondag då var grön fläck i Stor Stockholm kommer att vara värdefull ur en boendemiljö synvinkel. Det blev många ord. Fler än jag tänkt, men jag med flera är bekymrade över att vår gröna stads del blir mindre grön.

160

Det här tycker jag är bra med förslaget: Att det byggs ner nya bostäder. Det här tycker jag är dåligt med förslaget: Att man inte tar hänsyn till de naturvärden som finns runt flygfältet. Bland annat så finns det häckande Ormvråkar i skogen ovanför "Lintaverken".

Dessutom borde det finnas utrymme för att skydda hela de koloniområden som finns. Eftersom dessa utgör en betydande del av rekreatiomsområde för fastboende i Bromma. Man borde även tänka på att bygga låga bostäder mot koloniområdet, och högre mot flygfältet och kommande företagsbyggen

Det här tycker jag ni ska göra: Låghusbebyggelse närmast koloniområden. Tänka över placering av genomfarts/lokalgator i området Den nuvarande placeringen känns inte optimal. En riktig

/seriös genomgång av de naturvärden och det djurliv som finns i området.

161=179

Detta tycker jag är bra med förslaget: Byggnationen i norra Riksby och påverkan på koloniområdena känns vid första titten inte så roligt. Men bostäder är det ju stort behov av och speciellt i vårt tycke hyresrätter. Men att ha kolonilott vid Salixvägen, skapar en del funderingar.

Detta tycker jag är dåligt med förslaget: Det som vid första titten slår oss är breddningen av Riksbyvägen och därigenom öka trafikflödet verkar lite feltänk med hänsyn till den relativt branta och böjda backen vid Kv. Gångmattan. Vid vinterhalka kan det nog bli ganska problematiskt och att dessutom öka trafiken vid skolan känns inte rätt.

Detta tycker jag ni borde göra: En annan dragning av anslutningen till Spångavägen bör vara ganska enkelt att genomföra.

163

Det som oroar mig mest är genomfartsvägen Salixvägen. Som det ser ut på planen kommer en hel del hus att försvinna och trafiken ökar mot dagens läge. Som det är nu finns en bom mellan Riksby och Glia pga att många tidigare genade i stället för köerna vid Brommaplan. Många barn och gamla rör sig fritt i området som det är nu vilket kommer att försämrats med en genomfartsväg mitt i den gamla bebyggelsen.

165 Riksby koloniförening

Riksby koloniförening etablerades kring 1930 i området Riksby 1:1 vilket är beläget vid stadsdelen Riksby i Stockholm. Avtal om arrende som avser tjugofem år (kontraktsnummer 251-12-3.3) upprättades med Stockholm Stad att gälla från den 1 oktober 2013. Föreningens verksamhet är ideell och följer antagna stadgar från Föreningen Storstockholms koloniförening (FSSK). Vår förening har blivit klassad att bidra till kulturhistoriskt värde. Syftet med koloniträdgårdar är att ge människor möjlighet till trädgårdsodling av frukt och grönt. Förvisso har karaktären ändrats från ren nyttoträdgård till mera av prydnadsträdgård eller en kombination av båda. Vi inser liksom många andra att Stockholm behöver fler bostäder, inte minst hyresrätter. Vi är fullt medvetna om den utmaning som det innebär att bereda bostäder till alla de som ska bli nya stockholmare och de som idag bor i Stockholm men inte har en egen bostad. Angående program för centrala Bromma vill Riksby koloniförening inkomma med följande synpunkter: Miljö/odling/djurliv och föreningsverksamhet

- Vi ser hur trädgårdsintresset ökar och viljan att odla själv växer kraftigt. Vi har en öppen intresselista där ca 40-50 intresserade tillkommer varje år
- Vi tillämpar hembudsförfarande vid försäljning av kolonistuga med lott vilket möjliggör för den med en lägre årsinkomst att kunna få möjlighet till att odla och vistas under säsong i ett "paradis". Detta är syftet sedan starten med koloniföreningar och efterlevs fortfarande inom vår förening
- Föreningen kan bidra med att vara mentor för stadsodling
- Våra områden skapar frisk- och själavård
- Vi bidrar med biologisk och trädgårdars mångfald
- Vid en pomologisk inventering av våra koloniträdgårdar för ca 10 år sedan fann vi ett antal olika sorter som härrör från när Riksby koloniförening ursprungligen startades. Majoriteten av våra äppelträd är mer än 80 år gamla
- Vår förening kommer under 2016/2017 miljödiplomeras på grundnivå, vårt bidrag till ett hållbart miljöarbete
- Vår förening bidrar med en miljö för rekreation och tillgängligt strövområde för närboende i en trygg miljö
- Föreningen fortlever i sitt ursprungssyfte för kolonister samt andra som vistas i våra områden
- Vid en naturinventering 2013 av närliggande område av Riksby koloniförening samt inom vårt område finns ett antal växter och djur som identifierats med höga naturvärden. Det finns fyra rödlistade insektsarter: Ängssolbi, Småfibbler, Ängsvägsstekel och Mimesa bruxelensis samt den rödlistade växtarten Knölvial. Utöver detta finns i vårt område och närliggande naturmark fridlysta växter och djur: Liljekonvalj, Gullviva, Ek, Hackspätt, Ormvråk, Sparvuggla och Huggorm
- Djurförflyttning/ekologisk spridningsdel äventyras, t ex bisamhällen och naturligt djurliv. I dag har naturligt djurliv sin plats i vårt område och en del av detta är existenshotat t ex Räv och igelkott
- Vi ser en risk att efterlevnad till avtal kan bli svårt att hålla av anledningar som försvårar ett fullödigt koloniföreningsliv/syfte. Arvet som trädgårdsstad för Brommas del och vårt bidrag som förening till en levande och blomstrande ekologisk miljö försvåras
- Biologisk mångfald drabbas. Vi bidrar idag till mångfalden men det finns risk att vi med nya förutsättningar inte kommer kunna fortsätta med detta
- Vi anser att angränsande naturmark skall bibehållas och att vi som förening via ett brukaravtal sköter denna så att den unika flora och fauna som finns behålls. Vi kan exempelvis placera ut fågel/insektsholkar för att bevara och möjliggöra miljön för de ater som behövs för ett naturligt djurliv

- I angränsande områden till koloniföreningen kan stadsodling skapas där vi som förening kan stötta och bidra som mentor. Området blir ett naturligt och harmoniserande inslag mellan nybyggnation och koloniområde. Använd befintliga naturliga avgränsningar som då även möjliggör fortsatt djurliv mellan Lillsjön och Kyrksjön. Områden av stadsodling blir en naturlig "brygga" mellan hus och föreningar. Borttagandet av naturmark är en förlust av natur/flora och fauna som etablerades för länge sedan och kan inte ersättas av ny parkmark eller liknande
 - Riksby koloniförening utgör en småskalighet och följer vad som står i avtal med Stockholm Stad gällande byggregler, skötsel av område och ekonomiskt underhåll av vägar. Vi ser en risk att denna småskalighet påverkas ur ett infrastrukturellt perspektiv. Vi anser det är viktigt att harmonisera nytillkomna byggnader så att det ger ett helhetsintryck av trädgårdsstad
 - Vi anser att Riksby koloniförening bör införlivas, inom en framtid, till ett viktigt kulturarv i en storstad som Stockholm och vara en del av det skyddade naturområdet som finns idag t ex Linnea och Kortenslund.
- Fornlämningar/ naturmark och kulturhistoriskt värde
- De rikliga fornlämningarna och de riksintressanta De Geermoränerna som finns i Riksbyområdet är viktiga att beakta, detta är det mest fornlämningsrika området inom Stockholms kommun.
- Dagvatten/skuggningseffekter och nybyggnation i närområde till Koloniverksamheten
- Vi oroar oss för hur dagvattenavrinning/system kommer att belasta vårt koloniområde som ligger på sank mark. Det kan medföra risk för sättning i stugor med/utan källare. Risk att det inte blir odlingsbar mark om vattensankt. Hänvisar till vad som hänt i Iris (Lillsjön) koloniområde Höga hus i nära anslutning till vårt område medför att sol in på området begränsas samt att marken inte längre blir odlingsbar
 - Byggnation in till vårt område genererar skuggningseffekt under hela säsongen höjd och respektavstånd är viktigt att beakta för att odling skall möjliggöras då detta är koloniföreningarnas huvudsyfte. Framtida lösningar blir av stor betydelse för föreningarna.
- Trafiksäkerhet och lokalgator
- Lokalgator som planeras att etableras: I arrendet ansvarar föreningar för underhåll av mark samt anläggningar nedan mark (vattenledningar). Gällande avtal behöver ses över om lokalgator. Viktigt att framtida ansvar klargörs i ett tidigt skede.
 - Enligt utsago från ansvariga i projektet kommer vissa stugor att behöva flyttas då lokalgator ska etableras. Vi ser att om lokalgator inom området ska anläggas krävs flytt av fler än det uppskattade antalet. Detta kommer medföra att Riksby koloniförening kommer

ha ca 50 -90 stugor med tillhörande lotter som behöver flyttas från sitt ursprungliga ställe för att ge plats till lokalgator. Detta skulle vara förödande för både den enskilde såsom för föreningen. Var skall de placeras istället? Föreningen vill ha ett tydligare svar på hur detta ska gå till. Ska annan mark upplåtas i närheten för att ge plats åt stugor med lott? Vad säger juridiska avtal i en sådan fråga?

- Vi motsätter oss lokalgator inom vårt område dels pga ovan nämnda synpunkter/skäl samt att vi under flera år arbetat med att begränsa all biltrafik och arbetat med trafiksäkerhet inom området genom att uppmana till en lägre hastighet än den angivna 30km/h samt anlagt farthinder

Sammanfattningsvis kommer trafiksäkerheten äventyras och möjligheten för koloniområden att vara strövområden begränsas. Koloniföreningars syften att ge rekreation och att vara ett njutbart harmoniskt område att promenera i äventyras. Risk att det skapas ett otryggt område pga avsevärt ökad biltrafik. Befintliga vägar inom området bör i framtiden betraktas endast som cykel- och gångvägar ~ Vi ser en uppenbar risk för tung trafik på befintliga vägar i koloniområdet under etablering av nya bostadsområden. Vem ansvarar för eventuella skador på koloniområdets vägar under byggnadsarbetet?

- indragning av kollektivtrafik och /eller lokaltrafik inom vårt område gynnar inte oss av många skäl som redan nämnts. Vi anser att trafiksituationen i Bromma bör lösas innan planer på etablering av nya bostadsområden i Norra Riksby. Redan idag är det en trafikinfarkt som ger påtagliga besvär för resande till och genom Bromma. Risken med nya bostäder utan att ha löst befintlig trafiksituation skapar ännu mer problem. Kvoten som beräknas för parkeringsplatser vid nyetablering av bostadsområden måste vara skälig, inte beräknas i underkant. Visst vill vi förorda att fler ska nyttja lokala transportmedel men även dessa är idag otillräckliga för mängden resenärer i Brommaområdet

- Vi ser risken att om lokalgator etableras i området kommer våra smala grusvägar att ytterligare belastas

- Om lokalgator skapas ger det ett högre genomflöde av trafik inom koloniområdet vilket bl a skapar trafikbuller. I vårt område har majoriteten av stugorna englasfönster samt är oisolerade och kan inte dämpa ljudet som skapas. Om lokalgator skapas på lermark kommer det innebära att vibrationer i mark ökar och kan påverka i negativ bemärkelse byggnader och miljö för kolonisterna. Riksby koloniförening ser fram emot att få vara delaktig i framtida diskussioner om utformningen av område och byggnader som planeras närmast oss.

Riksby koloniförening har som intention att tillsammans med Stockholms stad vara delaktig i Sveriges första goda exempel på hur koloniföreningar kan bevaras där ett nytt bostadsområde etableras.

Hänsyn måste tas till ekologisk mångfald, djurliv, hållbar miljö, trygg och harmonisk fristad som strövområde. Vi anser att man måste bevara ett levande föreningsliv med lång tradition som inte bara gagnar kolonister utan alla som bor i området Norra Riksby.

166

Jag har varit medlem i Riksby koloniförening sedan 2008. Jag stod på intresselistan sedan 2002 och väntade på den dag då jag och min sambo skulle kunna få möjlighet att bli aktiva kolonister i ett område som för oss har en "Bullerby"-känsla. Ett område som ger "fantlivs" känsla mitt i staden. Det har också gjort att vi nu ingår i ett levande föreningsliv som ger ett stort mervärde för oss. Vi kan som kolonister bidra till det som Koloniträdgårdsrörelsen är, en hundraårig folkrörelse och en allmännyttig ideell organisation, som grundades med sociala ambitioner som främsta drivkraft. Riksby koloniområde är öppet för allmänheten och utgör ett inslag i Brommas grönsstruktur. Detta ger uppskattade promenadområden för många som bor i Bromma/ Riksby och utgör ett rekreativt område för oss kolonister. Ofta stannar förbipasserande och växlar några ord och berömmar oss om hur fint vi har det i vårt område och inte allt för sällan vill de veta hur de ska göra för att kunna bli kolonister. I vår förening har vi en öppen intresselista där blivande kolonister kan skriva upp sig för ett kommande härligt koloniliv. Vi bjuder in de som står på intresselistan att delta i en del av våra aktiviteter samt de ges möjlighet att redan innan start med stuglott få tillgång till en odlingslott i väntan på den stora dagen att bli medlem i föreningen.

Föreningsverksamhet/ etablerad trädgårds- och odlingsområden
Med det planförslag som ligger kommer vår förening att drabbas hårt. Lokalgatutdragning (Riksby-och Sommarvägen) in i området kommer medföra att stort antal stugor kommer att flyttas. Detta medför att 135 stuglotter idag, kommer att minskas ned till ca 50-60 stuglotter. Detta är förödande för det idag levande föreningsliv som bedrivs och ger så många en meningsfull fritidssysselsättning, ung som gammal.

Jag ser att om det ska anläggas lokalgator inom området som planförslaget ligger, kommer vår stuglott att vara en av de drabbade stugorna som ska flyttas för att det ska göra genomfart med lokalgata på Riksbyvägen. De frågor vi har är:

- Vart ska stugan flyttas?
- Kommer vi beredas möjlighet att få arrendera ny mark inom planlagt område i anslutning till vår förening?
- Kommer denna flytt äventyra vårt medlemskap i Riksby koloniförening?
- Vem står för de kostnader som en flytt av stuga innebär och kommer allt i sin helhet flyttas?

- Växtlighet som inte kan flyttas, vad händer med dem (t ex äppelträd som är 80-90 år gamla!)?

Vi har under våra ca 8 år renoverat i stort sett hela vår stuga och planterat nytt i trädgården vilket både har kostat oss pengar och mödosam tid. Vi har gett detta för att vi värnar om det syfte vi har som förening och för vår framtid som kolonister. För oss skulle det vara högst personligt olyckligt och ekonomiskt kännbart om vår stuga skulle bli en av de som flyttas. Vi har idag en solig och fantastisk plats för odling av växter och grödor och vi har fortsatta planer på att gör mer av vår trädgård, vilket vi nu kanske får omvärdera om beslut fattas att stugan ska flyttas.

Då det 1 oktober 2013 skrevs ett nytt avtal mellan Stockholm Stad och Riksby koloniförening, detta sträcker sig till 2038, så anser jag att det är oseriöst planförslag av Stockholm Stad tagit fram.

2013 upplevde vi i föreningen att det kom en möjlighet att kunna på kort som lång sikt planera goda förutsättningar för ett hållbart miljöarbete, levande föreningsliv samt ha fortsatt och framtid odlingsmöjlighet. Området fortsatt kunna bidra till rekreatjonsområde för oss kolonister och andra boende i området Riksby. Då det nya avtalet skrevs på, såg vi oss som en fortsatt del i Bromma trädgårdsstad som även politiker i Stockholm Stad uttalat var meningsfullt att behålla kvar.

Se utlåtande 2009:115 R1 (Dnr 109-2249/2008), där borgarråd Sten Nordin anför följande: "Koloniträdgårdsverksamheten är en viktig verksamhet. Det är många stockholmare som uppskattar den avkoppling och rekreationstid det innebär att arbeta med en kolonilott. Stadens nya överenskommelse med FSSK avseende förnyat arrende för kolonilottsområdena innebär förutsättningar" för att denna möjlighet till rekreation även fortsatt ska finnas.

För många kolonister innebär införskaffandet av en kolonistuga till den av staden arrenderade lotten en förhållandevis stor kostnad. Det är därför viktigt att staden har ett långsiktigt tänkande i planering, och att man därigenom ingjuter trygghet hos dem som arrenderar mark för koloniträdgårdar. Koloniträdgårdarna är värdefulla inslag i Stockholm och vi måste gemensamt ta ansvar för att värna dem.

Stad med följderna att staden expanderar. Det finns en uttalad ambition att Stockholms expansion ska vara långsiktigt hållbar och väl förenlig med stadens några målsättningar inom miljö- och stadsplanering. När staden växer och förtätas blir de gröna oaserna som koloniträdgårdarna fungerar som än viktigare. För att koloniträdgårdarna ska kunna utvecklas som stockholmarnas gröna oaser krävs en långsiktig planeringsvilja hos dem som arrenderar stadens mark för syftet att sköta en koloniträdgård. Det är viktigt att hitta en god balans mellan den förtätade internationella storstaden vi vill att Stockholm ska vara och samtidigt bevara de grönytor och

rekreationsområden som Stockholm är känt för. I det avseendet fyller stadens kolonilottsområden en viktig roll.” Slut citat.

Trafik/lokalgator/buller och vibrationer och nya parkmiljöer

Jag motsätter mig helt att det ska anläggas större lokalgator inom Riksby koloniområde.

- Vi har idag en konfliktsituation vissa delar av säsongen, då besökare till Engelska skolan samt SALK Tennis parkerar inom vårt område. De tar då inte hänsyn till framkomlighet i händelse av att räddningsfordon ska in på området eller de helt sonika parkerar nära våra grindar så att vi inte kan ta oss vare sig ut eller in i till våra lotter.

- Ökad biltrafik kommer leda till än mer problem som ovan nämnda och trafiksäkerheten inom området kommer klart försämrats. Vi arbetar ständigt med vår trafiksäkerhet inom samrådet, vi uppmanar till Lägre hastighet än de föreskrivna 30 km/h och vi har anlagt farthinder. Under säsongen har vi ett rörigt liv inom områden med promenerande/cyklande av gamla som unga människor. Vintertid används våra vägar för längdskidåkning och promenadstråk i en vackert orört vintertandskap.

- Låt oss få ha en trygg och säker miljö i vårt område med begränsad motortrafik.

- Våra grusvägar är inte gjorda för hög belastning eller tung trafik.

- Bullermiljön samt vibrationer av en ökad biltrafik kommer att ge negativa effekter inom Riksby koloniområde. Detta kan ge uppenbara risker med sättningar i mark där stugor ligger och ge en klart försämrad närmiljö.

Jag anser att vägarna i koloniområdet istället ska öppnas för gång- och cykeltrafik från de nya bostadsområdena eftersom detta går mer i linje med koloniträdgårdsmrådenas roll i staden.

Planförslaget borde omformas så att större delen av parkmiljöerna intill de planerade bostadshusen anläggs till marker mellan bostadshusen och vårt koloniområde. Detta skulle ge ett respektavstånd samt en naturlig brygga som harmoniserar.

Mina förslag är att:

- Satsa på stadsodling i projektet som gör att de som kommer bo i den nya bostäderna får en möjlighet till egen odling

- Halkbanan, skulle vara lämpligare att bebygga den gamla landningsbanan med bostadshus istället för att lägga ner ett stort arbete på att omvandla den till en parkmiljö

Delaktighet i processen

Jag finner även att den tid och möjlighet för att kunna vara med att påverka som enligt, se kursiverad text nedan från startpromemoria för program för del av Bromma (stadsdelen Riksby m.m) Dnr 2010-20840-53, inte alls följs såsom påpekats i särskilt uttalande lämnat av vice ordföranden Tomas Redin m.fl. (S) enligt följande:

”Särskilt uttalande

Det är positivt att det skapas ett program för Riksby. För att få stort stöd för förändringarna i kvarteret bland de boende föreslår vi att stadsbyggnadskontoret tillämpar en omvänd planprocess, så att de boende är med och påverkar på riktigt redan från början. Det är viktigt att redan från början inkludera de boende i en diskussion kring vad området behöver, istället för att leverera ett nästan färdigställt förslag som de boende kan säga ja eller nej till.” Slut citat.

Jag uppfattar att de planer som redan finns, dessa kommer att genomföras och fler/fortsatta dialoger kommer att ändra dessa planer.

Flora/fauna/fornlämningar och kulturhistoriskt värde

- Befintlig växtlighet såsom de äppelträd som funnits i våra trädgårdar sedan ca 80-100 år kommer att försvinna.
- Den flora och fauna som finns i vårt område hotas och jag har svårt att förstå hur de planerade parkområdena ska kunna ersätta det som finns och brukats väl under så lång.
- Fridlysta växter samt djurarter inom området och i närområde som hotas om bebyggelse på befintligt område och naturmark.
Exempelvis: Liljekonvalj, Gullviva, Ekar, Hackspett, i-huggorm m.fl.

- Riksbyområdet har flest antal fornlämningar inom Stockholm Stad, hur ska hänsyn tas till dessa?

~ De Geer Moräner som finns i stor och mindre utsträckning i Norra Riksby ska bevaras.

- Enligt Stockholm Stadsbyggnadskontors folder "Bygglov för kolonister" som kom ut 2013 står hur olika koloniområden enligt - Stockholm Stad betraktas: Områden inom kulturhistorisk miljö Dianelund, Linnea Kortenslund, Iris Glia, Iris Riksby, Riksby, Stora Mossen, Barnängen, Eriksdalslunden, Karlbergs bro, Tanto Södra och Zinken.

Med anledningar av ovan nämnda, anser jag att det bör tas stor hänsyn till att vi är inom ett kulturhistoriskt intresseområde, som ska få vara orört och levande som den tradition som koloniträdgårdsföreningar utgör. Till gagn för många, människa som växt/djurliv och dessutom ger en hållbar ekologisk struktur. Skuggningseffekter/harmoniserande bebyggelse/dagvattenavrinning

- Jag anser att stor hänsyn ska tas till höjd på hus och respektavstånd för att begränsa skuggningseffekter som kan ge negativa effekter för koloniområdet Riksby

- Dagvattenavrinning i området är inte anpassad för den risk med som skuggningseffekter kan medföra vid snösmältning då våra stuglotter står på sank mark samt borttagande av stora björkar mm i naturmarken som idag är "hjälp" för att ta stora vattenmängder i händelse av snabb snösmältning/hällande regn.

- Den småskalighet som vårt område utgör ska det tas stor hänsyn till då man planerar

Nybyggnation i närområdet. Det bör harmoniseras. Höjden, formen, utseende på de husen ska inte vara en kontrast mot det som redan finns.

Jag förstår att Stockholm behöver bygga nya bostäder. Det jag ifrågasätter är om det verkligen är rätt att bygga i de naturmarker som finns i anslutning till koloniområden och med de planer som finns. Andra alternativa platser att bygga borde rimligen finnas, som inte påverkar befintlig naturmark, föreningsliv där det sedan 80-100 år bedrivits koloniverksamhet som bidrar fortsatt till ett ekologiskt hållbart samhälle och mångfald av flora och fauna.

167

Skogsområdet skall enligt förslag bebyggas med bostäder, detta område har dock fornlämningar från istiden, stora stenkummel där rävla och grävlingssgryt funnits i alla tider, och sparvhöken har bott i en stor gran i alla år. Skall området bebyggas måste dessa forntida stenkummel raderas och fraktas bort, ett oerhört ingrepp i naturen, något dylikt skall naturligtvis inte få ske. Området det gäller är skogen mellan Iris Glia och Kortenslund efter Spångavägen.

168

Jag skriver till er för att be er att ändra de byggplaner ni har för det skogsområde som ligger precis bakom vår kolonistuga på Liljevägen Iris Glia. Att bebygga och exploatera det skogsområdet vore fruktansvärt och en stor sorg för oss. Vi blev överlyckliga när vi fick köpa stugan speciellt pga närheten till naturen som skogen bakom oss ger. Vi har efter köpet lagt mycket pengar på stugan då den var i kraftigt behov av renovering. Stugan är för oss som för alla andra som inte har råd att köpa ett sommarhus i tex skärgården inte bara en plats för rekreation och återhämtning, vilket är direkt kopplat till närheten av naturen. Förutom att en framtida byggnation inte bara tar bort naturen så kommer den även störa oss genom skuggning samt den omedelbara närheten till höga hus skulle kännas inkräktande pga de fönster som skulle se över vår tomt. Skogsområdet är även rikt på djurliv och har stora lämningar från istiden. Vi förstår att det behövs lägenheter men jag är övertygad om att det går att kompromissa utan att radera alla skogspartier i vårt koloniområde. Koloniområdet fyller 100 år i år. Låt det fortsätta vara det vackra och gröna område det är som både vi och framtida lägenhetsinnehavare kan njuta av. Det är många stugor i vårt koloniområde och i stugorna bor det familjer. Det innebär många människor och väljare som blir berörda. Vi kommer att kämpa för vårt skogsparti och överklaga i alla instanser om det blir nödvändigt. Jag hoppas att ni kan hitta en annan plats för dessa fyra hus och väljer att rädda skogen och bygga ekologiskt hållbart.

170

På sidan 22 står det att "Norra Riksby ska präglas av ett gatunät som är lättorienterat". Det är naturligtvis subjektivt, men jag skulle säga att den gatustruktur som föreslås i samrådsförslaget snarare är svårorienterat! Detta gäller åtminstone den del av förslaget som ligger norr om koloniområdet.

Jag föreslår därför att man omarbetar gatuplanen och anlägger ett stråk med en huvudgata som går i en båge från Kvarnbacksvägen (nära Lillsjön) genom det nya bebyggelseområdet och som avslutas med anslutning till Spångavägen. Längs detta stråk/huvudgata placeras förslagsvis lätthittad närservice, affärer, restauranger, lokaler för diverse näringsidkare... Och denna gata kan med fördel även vara kommunikationsstråk för trafik med buss, cykel/ promenadstråk mm... Det redan planerade stråket till Brommaplan ansluts till detta stråk/huvudgata. Det kommer att bo kanske 6-7000 personer i området norr om koloniområdet, och ett stort antal arbetsplatser, så det kommer att finnas gott om behov av närservice m.m. Med en bra tillgänglighet till servicen även för boende utanför området så kan det bli ett ganska stort/varierat serviceutbud. Detta kan med fördel ligga längs huvudstråket...Eftersom huvudstråket (Glia gata?) är ganska långt 1. 5 km så kommer karaktären att kunna variera. Med åren kan också karaktären och användningen av lokalerna längs gatan förändras. Jag har skickat med en kartskiss... Lycka till med den fortsatta planeringen av området.

171

Det här gäller Riksby klack – området Iris koloniförening fyller 100 år i år. Hela byggprojektet ligger för nära och är alltför stor skala. Husen kommer att skugga odlingslotterna. Skogen närmast koloniområdet bör bevaras åtminstone det närmaste delen.

172

Med anledning av byggnationen som planeras i vårt koloniorråde Iris, Liljevägen, husen högst upp mot skogen genom gång till Kortenslund. Önskar att vi får behålla skogen orörd bakom våra hus. Bygg inte bort alla grönområden. Tack på förhand.

173

Hela programmet tar för lite hänsyn till naturen, flora och fauna, fornlämningar och äldre miljöer. Dessa områden är ofta medvetet sparade i syfte att och synliggöra fornlämningar och ge bostadområdena ett inslag av natur. Enligt dåtidens stadsplanering i som i Sverige företrädes av bla. Holger Blom och Ulla Bodorff, som haft flera fingrar med i centrala Brommas bostadsområdes tillblivelse. Jag, vi, bor mitt emot det tänkta bygget Drottningholmsv. – Riksbyv. som just är en sådan plats. Där finns två runstenar på en bergshäll. En grav, som den sparade naturen skall inrama och skydda. Förutom att ge de boende en bit natur på

nära håll. Därför emotsätter jag mig att det byggs på den lilla plätten som inte ger många lägenheter om de inte blir 10 vån. De flesta grannarna skriver under på detta. Även hus längs med Kvarnbacksvägen, mitt emot Riksby gamla skola får ej bebyggas tycker jag. Den bergsknallen med lite skog är bevarad av Holger Blom i syfte att ge båtmanstorget en miljö och att komplitera hans lekpark med lite natur för barnen att leka i och att åka i områdets enda källbacke. Jag har haft både barn och barnbarn som lekt där och kan intyga att området används av barnen. Det är viktigt djurlivet och för vår hälsa. Men, även huset längs Kvarnbacksvägen mitt emot Lillsjön, blir inte bra, Det förstör tillgängligheten till berget bakom och förstör miljön runt den unika bildsten, som finns där bakom det tänkta huset. Det finns fler små naturområden som det bara är klåfingrigt att bygga på. Då det inte gör mycket i antal nya bostäder. Men kanske en bra slant för byggmästarna. Det är billiga bostäder som behövs. Områden jag tänker på är krönet på Gustav den 3e väg. Även det lilla berget i mitten av husen på norra sidan av Brommaplan Drottningholmsvägen. Där finns också fornlämningar. Området bakom bensinmacken måste bebyggas med försiktighet. Det är ett mycket använt naturområde. Det senaste är att den verkligen är gammal och därmed unik, och inte från 1600-talet som man trodde ett tag.

174=309

Vi är en familj som har stuga i Riksby sedan 1979, våra barn har vuxit upp i området. Vi har tillbringat all vår lediga tid där, och gör det fortfarande. För barnen är det varit en fantastisk uppväxtmiljö, med möjlighet att få byta ut lägenhetsboendet ett par månader på sommaren för att få komma ned på marken och leka med alla kompisar. Både barn och vuxna får här en möjlighet att odla och umgås tillsammans. Koloniföreningar är en plats för oss som inte har stora plånböcker för att införskaffa sommarstugor. Koloniområden är en öppen parkmiljö för hälsa och rekreation. Inte enbart för sanna kolonister, utan även för boende i närområdet som kan promenera/cykla i en lugn miljö. I naturen runt Riksby finns ett antal fridlysta djurarter och växter som vi anser ska värnas även i framtiden. I skogen finns det gravsättningar som även de ska bevaras för eftervärlden. Är det verkligen genomtänkt att planera för så stora bostadsområden runt Riksby med tanken på att redan nu, räcker inte vägar och kollektivtrafik till? Det är naivt att tro att de som kommer att flytta in i planerat område kommer att cykla till matbutiken. Det kommer nog bli som i övriga nybyggda områden att, varje familj har minst en bil för att kunna ta sig till stora köpcentra för inköpen. Detta kommer med all sannolikhet bidra till att Västerort korkas igen av stillastående trafik. Visst måste man bygga bostäder, men inte så stort att det blir på bekostnad av att

man tar bort stugor, samt att vägar ska breddas genom koloniområdet för bättre framkomlighet till planerat bostadsområde.

- Var är det planerat att alla stugor ska flyttas?
- Hur ska flytten gå till?
- Vem bekostar flytt av stugor?

175

I rubricerade programförslag poängteras vikten av att värna koloniområdena. Är det att anlägga 17 meter breda lokalgator och leda in bil/busstrafik och därmed flytta = riva ett stort antal stugor? Likaså skrivs det lyriskt om det vackra kulturlandskapet som omger områdena och att detta ska bevaras. Att då bygga i gammelskog med ett rikt djur/växtliv, Stockholms fornlämningsrikaste mark och med de Geormoräner rimmar dåligt med texten i förslaget. Riksby koloniområde med omgivning är ett av många Brommabor uppskattat rekreativsområde. Här promenerar man och njuter av vackra trädgårdar, joggar, cyklar, åker skidor. I skogarna kan man plocka blåbär med sig hem. Man kan också få syn på räven, igelkotten, få höra ugglan hoa eller lyssna till näktergalens sång. Behåll därför koloniområdet i sitt nuvarande skick och skogarna i sin helhet och låt vägarna utgöra cykel- och gångvägar. Spar man skogarna behövs inga artificiella parkanläggningar. Bostäderna bör begränsas till 3-vånings smalhus (hyresrätter) och eventuellt radhus/parhus och anläggas på de ytor som idag består av golfbana, tennisbana, halkbana, pilbana och gamla landningsbanan. Viss byggnation kan också ske vid Lintaverken. Trafiken kan då ledas ut via en breddad Linta Gårdsväg och via Riksbyvägen i nuvarande bredd. Idag är odlingsintresset stort hos många storstadsbor och alla koloniföreningar har långa listor med intresserade, varav många barnfamiljer, som vill ha en stuga. På många ställen i Stockholm anläggs stadsodlingar vid om- och nybyggnation, och folk försöker själva hitta platser som är odlingsbara i staden. Varför då förstöra ett gammalt fint välskött koloniområde där det odlats i generationer?

Tänk om -tänk rätt, så vi slipper se ytterligare skräckexempel på skövling i Bromma. Jag syftar då på parken vid Ulvsunda slott, där ett stort antal äppelträd offrades för att ge plats åt radhuslängor som mest liknar ett fångläger innanför en betongmur. Tänk om -tänk rätt, och bevara Bromma som den trädgårdsstad den är tänkt att vara!

176=277

Byggnationen av flerbostadshus och kontorsbyggnader i direkt anslutning till koloniträdgårdar, skogsområden och parkmark kommer att påverka området på ett negativt sätt. De möjligheter till rekreation och friluftsliv som dessa områden idag kan erbjuda oss Stockholmare kommer att gå förlorad.

De byggnader som planeras avviker arkitektoniskt från de tidstypiska byggnader som står uppförda idag. 1920- talets kolonistugor och 1930- talets funktionalism smalhus kommer stå granne med 8 till 14 våningshus. Byggnadernas höjd och fasader måste vara utformade på ett sådant sätt att områdets karaktär inte går förlorad. Detta verkar inte ha beaktats vid planeringen. Det planerade området har sina park- och grönytor i mitten av byggnationen. Detta tänk är obegripligt för den som vill bevara dagens rekreatiomsområden. Detta verkar inte ha tagits hänsyn till vid planeringen och utformningen av de nya kvarteren. Bäst vore om byggnaderna stod centrerade med grönytor och parker runt omkring i stället. Som kolonist och boende i Bromma vill jag att ni tänker om vid byggnationens utformning och kvarterens placering.

177

Jag är en av kolonilottsinnehavarna i området Iris Glia. Min kolonilott ligger på Sedumvägen, som löper parallellt med Spångavägen. Mina synpunkter gäller den planerade stadsgatan med tillhörande nybyggnation i form av höghus som direkt angränsar till vår kolonilott. Marken utgörs idag av parkmark/allmänning. Mina synpunkter gäller även området i sin helhet och den planerade förtätningen.

Syftet med koloniområden var en gång i tiden att ge sämre bemedlade stadsbor en möjlighet att komma ut i naturen och genom egen odling av frukt och grönsaker kunna dryga ut hushållskassan. I samrådsförslaget framkommer att området kommer att förändras från ett utpräglat naturlandskap till stadsbygd vilket medför att det tänkta syftet med koloniodlingen helt förstörs. I förslaget placeras gator och höghus (tre till fem våningar) i direkt anslutning till vår kolonilott och även andras kolonilotter. Detta förstör stadsbilden, den rekreativa upplevelsen i området liksom påverkar växt- och djurliv. Luftföroreningar ökar vilket påverkar odlingarna.

Säkerheten för våra lekande barn äventyras!

Området är rikt på fornminnen. Bevara dem och låt våra barn få fortsätta leka i den närliggande skogen. Området är av kulturhistoriskt intresse (enligt stadsmuseet). Bevara vårt fina koloniområde! Låt inte gator och nybyggnation i direkt närhet förstöra området! Låt området få fortsätta vara en resurs både för koloninnehavarna och de boende runt omkring.

178 Iris Koloniträdgårdsförening

Iris Koloniträdgårdsförening har med sina medlemmar (297 st.) följande synpunkter

Bromma ett trädgårdssamhälle

Ett samhälle med blandad, småskalig bebyggelse med tillhörande nyttoträdgårdar. Områden med måttlig täthet och med inslag av offentliga byggnader, små torg med butiker samt en skola och

eventuellt en kyrka. Den mest kuperade terrängen lämnades obebyggd och gestaltades som park- eller naturområden. Själva stadsplaneringen präglas av anpassning till terrängen med mjukt utformade gatusträckningar. Vi anser att en ökad bebyggelse kring koloniområdena bör utformas så att bibehåller den karaktär som ett trädgårdssamhälle har.

Byggnationer på de flesta naturliga skogsmiljöerna

I området söder om Bromma flygplats finns stora sammanhängande naturområden som sträcker sig ner till Brommaplan. Insprängt i naturområdena ligger koloniområdena. Områdena har kulturella, ekologiska och sociala värden och bidrar till den biologiska mångfalden för djur och natur, till skillnad mot området vid Brommaplan som har relativt små grönytor i bullrig trafikmiljö. I det planförslag som vi nu kommenterar, försvinner större delen av den naturligt skogsklädda marken, medan redan exploaterad mark sparas till parker och grönytor.

Spridningsvägar för flora och fauna

Koloniträdgårdarna bidrar även med sina biodlingar till den närliggande befintliga bebyggelsens pollinering av nyttoväxter. Vi anser att bebyggelse av stadsliknande karaktär hindrar och begränsar våra bins spridningsvägar. Våra bin pollinerar både vilda växter och odlade grödor. Många vilda växter spelar en stor roll för djurlivet. Den ökade frukt- och frösättning som blir en följd av binas pollineringsarbete förbättrar villkoren för både fåglar, däggdjur och andra insekter. Bina gör den ekologiska väven tätare. I många fall kan även vi människor direkt dra nytta av den ökade fruktsättningen bland de vilda växterna.

Odlingsmark – grönområde för allmänheten

Att bebygga den naturligt skapade skogsmiljöerna och grönytor, och hänvisa de boende i det befintliga kringområdet och nyanlagda stadsdelen till koloniområdena som grönområden, blir en falsk förespegling. Förvisso får de vistas, cykla och promenera på koloniområdenas vägar, men det kommer inte finnas någon kolonist som vill upplåta sin lott till att låta allmänheten trampa runt bland rabatter och odlingsytor.

Fornlämningar

Riksby är rikt på fornlämningar som är skyddade i enlighet med bestämmelser i lagen (KML) och får inte skadas.

Spränger sönder området

Den planerade byggnationen av bostadshus och gator på Riksby Klack spränger sönder det kulturella koloniområdet med rekreativa värden för både kolonisterna och kringboende. Området används förutom av kolonisterna mycket idag av barnfamiljer, skolor och förskolor i friluftssyfte, och upplevs idag som en trygg miljö. Framför allt för att det är ett relativt stort område med minimal biltrafik.

Trafik genom vårt koloniområde

Koloniområdet är idag öppet för allmänheten. Den biltrafik som är idag består av kolonisternas och dess besökares bilar, samt sop-, och latrintransporter. De rådande förhållanden för vägarna klarar helt enkelt inte av mer biltrafik då vägarna saknar bärlager, samt att ytliga vatten-, samt elledningar befinner sig mellan väg och lottgräns. Att använda våra vägar som lokalgator för trafik till ev. bostadshus är helt förkastligt och förvandlar våra koloniområden till något odefinierbart.

Lokalgator och huvudgator precis utanför och rakt igenom

I planförslaget ligger på flera platser både huvudgator och lokalgator precis utanför häckarna till våra kolonilotter och dessutom inne igenom koloniområdet på flera platser. Att dra lokalgator enligt den standard som beskrivs i planförslaget gör att ett flertal kolonistugor kommer att behöva försvinna då bredden på våra existerande vägar inte är i närheten av de mått som motsvarar en lokalgata enl. planförslaget. ”Ett begränsat antal kolonistugor i centrala lägen kommer att behöva flyttas om alla delar av programförslaget ska kunna genomföras, till exempel då nya gator ska anläggas och ledningar för vatten och avlopp ska dras fram.” Detta bevarar ej koloniområdet utan spränger sönder det till något odefinierbart.

Att så stora vägar kommer precis intill påverkar de berörda kolonisterna mycket negativt då partiklar från vägdammet kommer att fara in på lotterna och förmågan att odla ekologiskt fullständigt försvinner. Bullernivåerna från tyngre trafik och biltrafik kommer reducera den rekreativa vistelsen för dessa kolonister betydligt och reducera delar av området till något odefinierbart, som i tidigare kapitel. Dessutom kommer stugorna att vibrera sönder eftersom hela området är gammal havsbotten, och stugorna är anpassade för trafik precis utanför.

Klassat som kulturhistoriskt intressant område

Iris Koloniträdgårdsförening med grannföreningarna Linnea och Riksby klassas som en viktig del av kulturarvet och särskild uppmärksamhet bör ägnas dessa värden. Trots att många av husen är flyttade från Lillsjönäsområdet på 1940-talet, är flertalet av stugorna i gott skick och fungerar precis som på 1900-talet som sommarbostad ett flertal månader i sträck för kolonisterna. Allt för att kunna odla och få maximal utomhusvistelse.

Konfiskerad mark enligt nuvarande planförslag och konsekvenser med det

I planförslaget har man ritat in både bostadshus och en eller flera gator på den mark som vi arrenderar idag. Som förening har vi skyldighet att tillhandahålla bl.a. sophantering för våra medlemmars hushållsavfall. Den enda yta i Glia som vi har för att klara detta har nu tagits ifrån oss enligt planförslag.

Vi har tidigare nämnt de vatten- och elledningar som vi förfogar över i våra områden, och ifrågasätter vem som kommer att bära ansvaret för att dessa ledningar överlever både under en ev. byggtid, men också efteråt. Vi är en 100-åring med landsbygdskänsla i staden, som är uppskattad av många fler än de 3-4000 planerade bostäderna. Det planförslag som lagts per den 22 feb 2016 upplever vi generellt som påträngande och vi ser riskerna med skuggningseffekter då nära planerade hus hamnar mycket nära kolonilotterna. Det vi behöver för att kunna odla är sol, vatten och bra jord, och vår odlingssäsong sträcker sig från början av april till mitten på oktober. Skuggningsberäkningar bör ta hänsyn till hela denna period och ett flertal timmar under dagen. Vad kan vi bidra med?

Intresset för trädgård och odling växer för varje år som går. De trädgårdsmässor som anordnas har ständigt nya besökarrekord, odling- och trädgårdsprogram på tv blir bara fler och fler, våra intresseköer växer och växer... Låt den nya stadsdelen bli det första bra exemplet där man nyttjar det som redan finns och får en harmoni mellan ny bebyggelse och våra kolonilotter. Vi vill gärna vara en resurs i er planering där nya möjligheter kan skapas för att göra en ny stadsdel attraktiv ur ett "nytt perspektiv". Vi brottas hela tiden med miljöregler och certifieringar, de ekologiska hyllorna i affärerna blir fler och fler. Förminska inte våra möjligheter att vara en del i ett hållbart samhälle och kunna odla ekologiskt, samt att kunna sprida den kunskapen vidare till den yngre generationen.

180

Jag och min sambo har nyligen införskaffat en kolonilott i Iris koloniområde i Bromma, och blir väldigt besvikna på planeringen av ny bebyggelse vid Bromma flygplats. Enligt er plan hamnar det höga hus väldigt nära koloniområdet som inte bara slänger skuggor över tomterna som försvårar odlingen, men också tar bort känslan av att befinna sig på landet. Varför placerar ni inte husen längre ifrån kolonierna och använder de fria ytorna på den exploaterade marken istället för att använda dem till stora parker och grönområden? Enligt planskisserna finns det stora fria ytor mitt i området som man kan flytta de hus som är närmast kolonierna till. Det skulle dessutom finnas kvar ytor för grönområden inne i bostads komplexen för tex lekpark och promenadområden. På så sätt kan ni lämna kolonierna ifred och skogsområdena intakta och samtidigt bevara djurlivet som är så viktigt för miljön och pollineringen. Dessutom bevaras fina promenadområden för de boende i den nya bostadsområdena vid Bromma flygplats. Vi vill kunna odla ekologiskt och med er plan kommer det gå vägar och gator med betydligt mer trafik genom området som sprider avgaser. Det gör det svårt, för att inte säga omöjligt att kunna odla ekologiskt. Dessutom innebär det för många kolonister att de helt

eller delvis blir av med sina lotter. Det måste ju gå att undvika att ta sönder ett så fint område och lägga gator och vägar utanför det. Visst är det bra med nya bostäder i Bromma, men inte på bekostnad av ett så anrikt, familjevänligt, lummigt koloniområde. Fördärva inte Brommas lunga!

181

Det här tycker jag är bra med förslaget: Det behövs nya bostäder i Storstockholm.

Det här tycker jag är dåligt med förslaget: Läget. Trafikläget i Bromma, både biltrafik och kollektivtrafik. Hur tänkte ni när ni ska bredda vägar för att få in både tungtrafik, med lastbilar och bussar och biltrafik i ett koloniområde?

Konsekvenser som bygget kommer ge

- För oss skulle det vara högst personligt olyckligt och ekonomiskt ohållbart om vår stuga skulle bli en av de stugor som flyttas. Vi har idag en fantastisk plats för odling och rekreation.
- Vi motsätter oss helt att det ska anläggas lokalgator i Riksby Koloniförening.
- Ökad biltrafik kommer att leda till mer problem och trafiksäkerheten inom området klart försämrats. Vi arbetar ständigt med trafiksäkerheten och har anlagt farthinder. Vi har många lekande, cyklande barn och ungdomar i området!
- Grusvägarna inom området är inte gjorda för hög belastning och tung trafik.
- Bullret och vibrationerna av ökad trafik kommer att ge negativa effekter inom Riksby Koloniområde. Uppenbara risker för sättningar i mark och stugor
- Befintliga växligheten såsom de äppelträd som funnits i våra trädgårdar sedan ca 80 år kommer att försvinna.
- Den flora och fauna som finns i vårt område hotas
- Fridlysta växter såsom liljekonvaljer, gullvivor och ekar hotas
- Fridlysta djur såsom hackspett och huggorm hotas
- Dagvattenavrinning i området är inte anpassat för den risk som skuggningseffekter kan medföra, vid snösmältning och ihållande regn.
- Vi ifrågasätter starkt att ni inte klassar befintliga koloniområden i Bromma som en redan anlagd parkanläggning, med etablerad skötsel som staden dessutom får betalt för, i form av arrende.
- Huvudgatan som ni planerar från Brommaplans rondellen upp mellan Iris Glia och Riksby Koloniområden, presenteras som länken för den nya stadsdelen Norra Riksby och Brommaplan, men man kan se en önskan om en ny genomfartsled kopplas ihop med Bällstavägen.

- Öppnandet av Sommarvägen från Spetsvägen/Kvarnbacksvägen, Salixvägen och Riksbyvägen för genomfartstrafik för Norra Riksby och Klacken, kommer på ett mycket effektivt sätt att bryta sönder Riksby Koloniområde, utan att ta hänsyn till att området länkar samman Kyrksjölötens naturreservat med Lillsjön.
- Enligt förslaget behöver ett begränsat antal stugor flyttas. I verkligheten innebär det att ca 150 stugor av 645 (som finns i de 3 områdena i centrala Riksby). Ca 90 st. i Riksby, 60 i Iris. Vart har man tänkt flytta dessa stugor med hundratals 80-åriga fruktträd.
- Inte förrän man kan presentera hur den akuta trafiksituationen på Kvarnbacksvägen, Ulvsundavägen och Brommaplansrondellen skall lösas kan man börja fundera på hur gator skall dras i det nya området.

182

Jag vill lämna synpunkter på bostadsbyggandet runt kolonistugeområdet. Kolonistugeområdet tillhör Brommas kulturbebyggelse och att bygga i direkt anslutning till stugorna innebär att man tar bort den lugna atmosfär som finns i området. Grönområdena runt stugorna är en del i detta rekreationsområde och är ett värdefullt promenadområde för kringboende i Bromma.

183

Jag har med förskräckelse tagit del av planerna på nybyggnation av bostäder runt hela Iris/Glia-Riksby koloniområde. Som planerna ser ut ska de tänkta husen byggas oerhört tätt inpå koloniområdet. Bostäder måste givetvis byggas men borde man inte begränsa området något? Hela det skogbeväxta området tycks försvinna. Det vore bättre att lämna lite utrymme kvar med ett litet skogsparti; bra och trevligare både för oss som har en kolonistuga i området och för dem som ska flytta in i de nya husen. Jag är själv ingen golfspelare men kanske bör man tänka på att det behövs en golfbana relativt nära staden. Det ger ju också ljus och luft. Skog och natur är bra både för själ och kroppsligt välbefinnande. Farhågor finns att koloniområdet blir rastplats för hundar, med ägare som inte bryr sig om att plocka upp avföring eller om deras hundar springer in i trädgårdarna. Området riskerar också att få mer trafik, dvs att områdets vägar blir parkeringsplatser för de boende. Mycket av problematiken ligger i hur höga hus det är tänkt att byggas. Dessutom behöver folk grönska omkring sig, inte bara ett betongghetto.

Hur är det tänkt med kommunikationer, allmänna resp biltrafik? Tranebergsbron och Bergslagsvägen har redan i dag ett stort tryck under högt trafik och helger. Tunnelbanan är ofta fullsatt och med fyratusen planerade bostäder kan man kanske räkna med den dubbla folkmängden åtminstone varav en hel del måste resa på något sätt?

184

Detta tycker jag är bra med förslaget: Självklar behöver kommunen bygga ut och använda tom mark till hyreshus.

Detta tycker jag är dåligt med förslaget: Vi vill ge våra stadsbarn en uppväxt med natur, odling och skog som en viktig del i uppfostran. Det har vi tänkt att vi kan göra med hjälp av kolonistugan som blev vår för 3år sedan. Vi har inte råd att köpa hus om vi skall bo kvar i sthlm. Med denna nya plan ni gjort kommer en stor, hårt trafikerad väg att gå ett stenkast från vårt hus, höga hus kommer att skymma solen så det är tack och hejdå till både frihet åt barnen att röra sig i vårt fantastiska område och odlingen måste vi då också ge upp.

Kolonistugeområdet är ju byggt för att människor i storstaden skall kunna odla själv och nu i våra tider så är det extra viktigt att kunna odla nära och ekologiskt. Jag förstår att ni kommer att bygga ut på golfbanan men varför ni skall trycka in 3höga hus på den nu befintliga lekplatsen och så som det ser ut på ritningarna jämna våran stuga till marken???? Vi håller precis på med en utbyggnad som vi fick bygglov till förra sommaren. Detta område är historisk mark! Ta vara på den och bevara den som en oas i staden... förstör inte denna plats som så många människor mår bra av. Sthlm är ju en stad med stor % ensamhus håll på kolonin har alla en plats och en tillhörighet, för att odla och ta hand om våra stugor så är det också en massa motion som vi får. Detta skall kommunen ta vara på vi rör oss och blir mindre sjukskrivna och vi bryr oss om varann. Med dessa höga hus o vägar som kommer in i kolonistugeområdet och delar våra föreningar åt och tar bort de små skogsdungarna som vi har mot allmänningen det kommer att förstöra djurliv och stugliv. Ni måste tänka om ang vägar och trafikleder... det kommer att bli kaos redan nu är riksbyvägen hårt trafikerad.

Detta tycker jag ni borde göra: Bygg på golfbana och ytterkant av vårt område men inte jämna stugor till marken. När det gäller trafiklederna har jag ingen bra åsikt men ni kan ju inte dra hårt trafikerad led rätt igenom koloniområdena. Hoppas ni förstår vikten av att bevara sådana områden!!

185

Bra med förslaget: Det som är bra är att det finns en vilja att bevara koloniområdena i området. Dessutom bra med planering för fler bostäder vilket alla förstår behövs.

Dåligt med förslaget: Att planeringen för nybyggnation kommer att totalt omringa koloniområdena vilket kommer att medföra skuggningar för våra trädgårdar och dessutom skära av emellan, så att den naturliga gemenskapen mellan föreningarna försvinner.

Kolonistugorna är dessutom amatörmässigt byggda av byggare/kolonister med englasfönster, torv isolering med källargrund eller på plintar. Detta är inte förenligt med genomfartsleder som medför buller och vibrationer av tung trafik.

Infrastruktur runt området? Det är redan ett tungt belastat genomfartsområde vid Brommaplan med omnejd, dessutom var ska de boende i nybyggnationerna parkera sina bilar? Att de kommer att ha bilar är en självklarhet, naivt vore det att tro något annat, kollektivtrafik i all ära. Det finns en risk att de kommer att använda de små grusvägarna inom koloniområdena för detta om inte tillräckligt med parkeringar finns i anslutning till deras boende. Det ni borde göra: Att bevara koloniområdena är inte bara att låta några stugor stå kvar, det är också en fråga om helhetsupplevelse med att bevara atmosfären och syftet med koloniområdet för lugn och rekreation och en härlig naturupplevelse. Att bygga hus in emellan stugområdena och riva/flytta för genomfartstrafik talar emot detta. Planera i närområdet runt om koloniföreningarna och tänk låg byggnation som ej skuggar trädgårdarna. Planera för att leda trafiken runt områdena istället för rätt igenom. Den genaste vägen är inte alltid den bästa vägen. Då kan vi alla kolonister fortsätta att njuta av lugnet och även dela med oss till de nya grannarna i områdena runt omkring.

186

Detta tycker jag är bra med förslaget: Inget.

Detta tycker jag är dåligt med förslaget: Urdåligt att bygga runt och väldigt nära vår oas på Riksby koloniområde. Det finns andra koloniområden i vår närhet och med sämre standard som borde komma i fråga.

Detta tycker jag ni borde göra: Det finns andra koloniområden i vår närhet och med sämre standard som borde komma i fråga.

187

Detta tycker jag är bra med förslaget: Hej, jag främjar att det skall byggas lägenheter i stor Stockholm då det är ett stort behov.

Detta tycker jag är dåligt med förslaget: Anser dock att man inte, av många olika anledningar, ska bygga runt och till viss del i själva området. Riksby koloniförening, tillsammans med Iris och kortenslund, har funnits i många årtionden. Här främjas djur och natur. Det är ett rekreativt område för boende i Bromma samt, självklart, för oss kolonister som har stuga/tomt i området. Att bredda vägar och, eventuellt, ta bort vissa stugor främjar inte ovanstående.

Detta tycker jag ni borde göra: Det finns många markområden som man kan titta på, skogen bakom Åkeshov är ett exempel. Runt Blackeberg finns det skog och mark

190

Detta tycker jag är bra med förslaget: Bra med förslaget är att det planeras för fler bostäder i Stockholm, men det får inte ske på bekostnad av att värdefullt rekreativt område för människor och

djur förstörs. Områden som Riksby koloniområde kommer bli oerhört viktiga för alla i framtiden när staden förtätas!!

Detta tycker jag är dåligt med förslaget: Dåligt och oroväckande med förslaget:

- Att skapa stora lokalgator som lockar tung motortrafik och tvingar en stor del av föreningens lotter och stugor att flyttas/försvinna känns inte helt genomtänkt!

- Storleken på vägarna har viktig betydelse för hastigheten, buller samt vilken sorts motortrafik som väljer dessa vägar.

- Att flytta/ta bort en stor del av föreningens stugor och lotter skulle inte bara påverka de enskilda individerna utan alla i hela föreningen, då vi idag har mycket hjälp av varandra i vårt trädgårdsarbete. Stor risk finns att den viktiga föreningsverksamheten förstörs. På många tomter finns idag ursprungsväxter med bla gamla välbevarade fruktträd som i så fall skulle försvinna.

Detta tycker jag ni borde göra: Jag önskar att ni noga värderar det mervärde och den rekreationsmöjlighet som miljön i Riksby koloniområde ger till många människor idag och för kommande generationer. Vara mån om att bevara den storlek och det lugn som finns idag. Planera så inte sol till odlingarna skymms av för höga hus och se till så inte tung motortrafik lockas att köra genom området. Se över så djur som idag lever i koloniområdet får bästa möjlighet att fortsätta leva kvar där - allt från insekter och fåglar till de större djuren så om igelkottar. Viktigt att se över infrastrukturen i ett stort långsiktigt perspektiv!

192 Brf Saxen

Synpunkter på nybyggnation i norra Riksby

Brommaprogrammet har skapat oro och ifrågasättande hos många boende utmed Spångavägen. Främst kring den del av naturområdena i norra Riksby som planeras omvandlas genom förtätning av bostäder och helt nya bostadskvarter.

Naturen kring Spångavägen:

Bakom bostadshusen Spångavägen 52 – 66 finns en rik miljö med biologisk mångfald och en rad levande arter. Som livgivande grogrund till detta dominerar en mängd ädellövträd, främst ekar, med en mindre inblandning av triviallövträd och några barrträd. I denna ängsmark och närgränsande naturområden, häckar och livnär sig sparvar, finkar och mesfåglar, t ex talgoxe, blåmes, siska, gråsparv, domherre, stenknäck, pilfink. Vidare; koltrastar, nötskrikor, liten och stor hackspett. Förutom fåglarna finns här ekorrar och i den skyddande lövbetäckta marken övervintrar paddor och grodor, varav mängder av dessa vandrar hela vägen ner till Kyrksjölöten. Dessutom återkommer årligen flyttfåglar som sädesärta, svala, rödhake, taltrast...

Och tack vare närheten till koloniområdena bidrar humlor och bin till spridningen av olika fröberoende ängsblomster. Här blommar idag ett fåtal bestånd av backsippa, utspridda bestånd av blåsippa, talrikt med vitsippa och liljekonvalj, bland många andra. I en startpromemoria för Brommaprogrammet finns följande textrader: ”...redan tidigt lyfta in planeringen för den ekologiska strukturen, där bl a eklevande arter, känsliga spridningsområden, biologisk mångfald, den s k gröna strukturen beaktas. Hur den ska skyddas, utvecklas och stärkas?”

De nya bostadskvarteren: Med en rad nya bostadshus bakom våra hus och utmed koloniområdena, kommer den nu levande naturmiljön att till stora delar försvinna. Här ska byggas flervåningshus, här ska grävas vatten-ledningar och avlopp, här ska anläggas vägar och gångbanor. Risken är att inget kommer att återstå av det som är karaktäristiskt för den här delen av norra Riksby.

Vid en eventuell nybyggnation måste denna anpassas och överensstämja med den karaktär av smala och låga hus som finns idag utmed den här sträckan på Spångavägen. Att – enligt Bromma programmet – ge detta avsnitt ”... karaktär av stadsgata...” är att totalt förändra det som präglar vår omgivning. Detta med ”natur runt knuten” som gjort att många valt att bosätta sig här.

Hänsyn till omgivningen:

Enligt kringboende är det inte acceptabelt med ny bebyggelse så tätt inpå smalhusen mellan Spångavägen och kolonitradgårdarna.

Byggnaderna som föreslås måste i så fall krävas ha en höjd som motsvarar de hus som ligger invid den här naturremsan. Storlek och byggnadsstil måste klargöras. Naturingreppen måste utredas. Ett exempel: bredaste avståndet mellan smalhusen på Spångavägen och koloniområdet Glia är kort – ca 50 meter. Därför kommer detta utpekade område att helt förändras och raseras. Visa respekt för vår uppfattning och våra synpunkter!

193

Vi har med bestörtning tagit del av byggplanerna kring koloniområdena i Bromma och Riksby. Visst behövs det bostäder, men också grönområden och natur! Det vore tragiskt om bergsknallen ovanför OK bensinmack skulle förstöras. Där finns blåsippor, vitsippor och blåbär och dessutom häckar bl.a. hackspättspår i de gamla träden. Dessutom bör man spara den gamla forngraven, dommarringen (i folkmun). Varför inte spara den bergsknallen med skogen till ett naturligt grönområde för barn och vuxna! Om genomfart tillåts på Salixvägen kommer det att bli en "smitväg" för att slippa rondellen vid Brommaplan. Dvs. det kommer att bli väldigt mycket trafik genom koloniområdet.

Vi vill:

Att bergsknallen ovanför OK bevaras med sin skog och natur!

Att koloniområdena bevaras intakta i sin nuvarande utformning!

Att inga nya bilvägar dras genom koloniområdena!

Att bostäderna närmast koloniområdena blir låghus på högst två våningar!

196

Bra med förslaget: Vi kan förstå och tycka det är bra med nybyggnation då bostadsbristen är stor. Men vi måste se till att inte höga naturvärden hotas trots att behoven är stora, av lägenheter.

Dåligt med förslaget: Att gå in i koloniområden med genomfartstrafik kommer att förstöra den gröna oas som Riksby koloniområde idag står för. Det är ett kulturarv som vi måste värna om. Grönområdena parker och naturområden är avgörande för livskvalitet, hälsa och utveckling. Här kan man inte göra fel och göra om. När trafiksituation vid Brommaplan inte gått att lösa på alla år, tror vi inte denna dragning av gator är någon bra lösning. Det kommer inte att bli en barnvänlig miljö. Många barnfamiljer finns i området, likväl en skola.

Det här tycker jag ni ska göra: Låt koloniområde bevaras och få fortsätta vara den gröna oas som finns idag och utnyttjas av många omkringboende. Förlägg skolor och förskolor i dess närhet så barnen kan få del av detta.

197

Som medborgare och medmänniska i Stockholms stad anser jag att koloniområdena ska bibehålla den karaktär som ett trädgårdssamhälle har. I ett klimatsmart Stockholm bör vi även tänka på naturen och människans välbefinnande.

Koloniträdgårdarna omges av naturligt skogsklädd mark vilket har stor betydelse för den biologiska mångfalden för djur och växter. Skogspartierna i som omger koloniområdet måste bibehållas så att även de vilda djuren kan bidra till samhällsbilden, odlingarna kan bibehållas, kommande generationer kan uppleva naturen i en storstad. Den naturliga lungan nära hårt trafikerade vägar kommer att försvinna. I dagsläget är koloniträdgårdarna en oas i storstaden där människan kan uppleva lugn och ro i dagens stresssamhälle. Om områdena genomkorsas av vägar och omringas av höga hus försvinner den känslan. Att dra lokalgator genom området medför förutom att möjligheten att odla ekologiskt minskar/försvinner, även att trafiksäkerheten för alla medmänniskor som promenerar, joggar och cyklar genom området i dagsläget försvinner.

198

Jag är boende på Mattvägen i Riksby, uppvuxen i Ulvsunda och har bott i Västerort hela mitt liv. Kan Riksbyområdet ganska väl, både från förr och nu. Med anledning av planerna att exploatera området vill jag lämna följande synpunkter. Ett trivsamt boende består ju av

flera delar, läge, miljö, ekonomi boendetäthet etc. Att förtäta bebyggelsen som förslaget anger kommer att påverka miljön negativt. Man kalkylerar med 0,7 bilar per tillkommande hushåll. Lägg detta till en redan idag ytterst ansträngd bilsituation (spec. Kvarnbacksvägen), tillsammans med en arbetsperiod på 6-8 år med tung trafik så förstår säkert även ni att miljön kraftigt försämras. Närheten till Bromma flygplats gör knappast saken bättre. Att hoppas på att boende ska cykla eller gå i större utsträckning är bara naivt. Sedan skall även golfbana, rugbyplan, bågskytteplan och tennisbanor tas bort, det blir som att byta grön natur mot avgaser. Det är bra att tänka stort men bättre att tänka rätt !! Ni kommunpolitiker är ju valda av kommuninnevånarna och skall väl tillgodose deras intressen.

När det gäller den ekonomiska aspekten så gör fördelningen med 50/50 mellan bostadsrätter och hyresrätter området dessutom framtida osäkert med avseende på bostadsrätternas värde. Har kommunen gjort någon konsekvensanalys hur värdena kan påverkas av "bidraget till den sociala mångfalden" som sägs i programmet. Kan det bli så att värdena sjunker och att högt belånade bostadsrättsinnehavare får ett mindre lustigt samtal från banken om lånets säkerhet? Nej, tänk om och minska projektets omfattning kraftigt så vi får behålla vår fina stadsdel.

201

Vi protesterar bestämt mot byggplanerna att bygga bostadshus så nära intill vårt koloniområde Iris i Bromma. Kolonilotten utgör den lunga som behövs för oss stadsbor att koppla av på och få rekreation på vår fritid. En förtätning av nybyggda bostadshus runt koloniområdet och på det lilla befintliga skogsområde mellan koloniområdet och golfbanan kommer att ta bort det djurliv som lever där idag. I denna skogsdunge lever sedan många år ekorrar, ringduvepar, korpar, ormvråkspar, hackspettar och många olika arter av små fåglar som vi gärna vill ha kvar runt vårt område. Tänk på framtiden och vårda istället de få grönområden som finns och som kan göra vårt koloniområde Iris till en levandestad.

202 Linnéa (Kortenslund)

Stockholm behöver absolut fler bostäder inte minst hyresrätter! Koloniträdgårdsföreningen Linnéa bildades 1921 men p.g.a. att Drottningholmsvägen och spårvägen anlades, flyttades hela koloniområdet 1939 till nuvarande plats. Föreningen består av 213 lotter. Medelåldern bland kolonisterna var förra året 65 år och i kön (ca 170 personer) finns många yngre. Väntetiden uppskattas idag till 3-10 år.

Koloniträdgårdsföreningen Linnéa (Kortenslund) har nedanstående synpunkter på förslaget. Beträffande den planerade bebyggelsen vid Vallmovägen är det viktigt att lämna utrymme mellan hus och

koloniträdgårdar för att undvika skuggning som försvårar odling, men också ger ett respektavstånd så att inte den nya bebyggelsen blir för dominerande. På området i direkt anslutning till koloniområdet skulle Linnéa koloni kunna medverka i ett stadsodlingsprojekt, eftersom det Inom föreningen finns en god struktur av odlingsguider, mycket kunskap och erfarenhet av odling. Dessutom är vi sedan sex år miljödiplomerade av FSSK och arbetar medvetet för en hållbar miljö.

Fornlämningar

Det är viktigt att beakta de fornlämningar och riksintresseområden (De Geer moränerna) som finns i området.

Cykelvägar

Då föreningen är ansvarig för underhåll av vägarna inom vårt område är det viktigt att framtida ansvar klargörs. Från oktober till april finns bommar på infartsvägarna, men det går ändå utmärkt att cykla och promenera.

Dagvatten, avlopp etc.

Dränage-och dagvatten är ett stort problem. Framtida lösningar är av stor betydelse för vår förening.

Föreningen kan bidra med: Rekreativa ytor, biologisk mångfald (vi vårdar en kulle med över 100 definierade arter) samt alla trädgårdarnas mångfald. En viktig del i spridningsvägarna för flora och fauna. Kulturhistoria, en grundsten i kolonirörelsen. Som miljödiplomerad förening bidrar vi till en hållbar miljö. Linnéa bör införlivas i Kyrksjölöten/Kortenslunds naturskyddsreservat.

Vi ser fram emot att få vara delaktiga i framtida diskussioner om utformning av området och planerade hus närmast oss.

206

Enligt planförslaget omringar den nya stadsdelen nästan helt Iris Glia och Iris Riksby som tillhör Iris Koloniträdgårdsförening. Koloniområdet har alltid varit ett rekreationsområde för alla villiga: fotgängare, flanerare, joggare, hundägare, cyklister mm. I praktiken utgör kolonin en för staden underhållsfri park. Kolonister betalar arrende och underhåller mark och vägar. Med en ny stadsdel kommer mer liv och rörelse, trafik, buller, avgaser, luftföroreningar och slitage. Dessutom är små skogspartier runt koloniområdet hotade. Vad får kolonister i gengäld? Jag efterlyser större balans och harmoni i planerna dvs. en win-win-situation för områdets kolonister, stadsbor och miljö. Det är bevisat att människor mår bättre nära träd och grönska. Träd och små skogar är också viktiga för att de filtrerar luftföroreningar, de dämpar buller och är hem för djur, fåglar och insekter. Iris Koloniområdets karaktär motiverar -att små skogspartier bevaras helt eller lämnas så orörda som möjligt

-att närmast koloniområdet byggs bara låga hus som t.ex. kedje- och radhus

-att inga gator anläggs inne i koloniområdet

-att runt koloniområdet anläggs bara lokalgator dvs. ingen huvudgata från Salixvägen mot Brommaplan. Hårt trafikerade Bergslags- och Spångavägen orsakar redan idag svår buller. Även flygplan och helikoptrar bidrar.

I år fyller Iris Koloniträdgårdsförening 100 år. Många kan dra nytta av kolonisternas odlingar. Byggandet är nödvändigt men jag ser fram emot att det sker med större omsorg om människors hälsa, livskvalitet och miljö.

209

Dåligt med förslaget: Riksby koloniområde har ett stort kulturhistoriskt värde och är ett mycket viktigt rekreatjonsområde för såväl de som brukar sina kolonilotter som det stora antal personer som regelbundet besöker området genom promenader, cykelturer etc. Eleverna vid den intilliggande Engelska skolan använder regelbundet koloniområdets vägar för, löpträningar, tipspromenader och orienteringar. Områdets barn cyklar och leker på områdets gator utan att behöva vara rädda för biltrafiken eftersom gatorna är försedda med trafikhinder och hastigheten starkt begränsas. Idag finns ingen genomfartstrafik. Att bredda flera av koloniområdets gator (Sommarvägen och Riksbyvägen) och öppna dem för genomfartstrafik tycker jag är ett mycket dåligt förslag. Det innebär att områdets karaktär som småskalig trädgårdsstad helt förändras och det kommer också att starkt negativt påverka alla de barn som idag kan promenera, leka och cykla under trygga förhållanden på koloniområdets gator.

Jag tycker också att förslaget på ett okänsligt sätt inte tar hänsyn till de olika miljöer som ska samsas runt Bromma flygplats. Man bör eftersträva en mjukare övergång mellan den småskaliga trädgårdsstad som koloniområdena utgör och de storskaliga flervåningshus som planeras. Detta kan med fördel skapas om de nya parkområden som planeras i den nya Brommastaden anläggs mellan koloniområdena med sina låga byggnader och de nya höga flervåningshusen.

Ett av skälen till att anlägga koloniområden runt Bromma flygplats torde ha varit att det av olika skäl ansågs olämpligt med permanentbostäder för nära en stor flygplats. Dessa skäl synes fortfarande ha tyngd och giltighet. Mot den bakgrunden framstår den massiva utbyggnaden av permanentbostäder så nära flygplatsen som mindre lämplig. Man bör inte medvetet skapa stora framtida potentiella konflikter mellan de som bor i de nybyggda husen och flygplatsen. Det framgår inte av förslaget hur sådana konflikter ska kunna undvikas. Innan problemen med permanentbostäder nära en

livligt trafikerad flygplats blivit belysta och hanterade anser jag att nybyggnader mellan koloniområdena och flygplatsen bör undvikas. Detta tycker jag ni borde göra: Utnyttja den fina miljö som koloniområdet idag erbjuder och ge även alla de barn som kommer att flytta in i de planerade husen en möjlighet att cykla, leka och promenera på koloniområdets gator utan att behöva riskera möta genomfartstrafik. Slopa förslaget att bredda gatorna i koloniområdet och tillåt inte i framtiden någon genomfartstrafik genom koloniområdet. Skrota planerna på att bygga nya bostäder mellan flygplatsen och koloniområdena. Planera en buffert mellan koloniområdena och den nya bebyggelsen så att det blir en mjuk övergång från den småskaliga trädgårdsstaden och de nya stora flervåningshusen

211

Lokalgata genom Glia

Angående det planerade bygget av lokalgata (markerat med rött) rakt igenom Glia Koloniträdgårdsområde, längs Salixvägen, idag en liten (ca 6m) smal gata. I den röda rutan märker vi även ut ett ”konfiskerat” område som koloniföreningen idag använder för sophantering m.m.. Vi kan inte på något sätt se hur den lösningen går ihop med det som ni ger uttryck för att ni står för gentemot befolkningen i övrigt. Den trafikerade gatan kommer att skära som en kniv rakt igenom en stor del av området och kommer att förstöra allt vad grönt tänkande står för.

En frisk, fullt fungerande, grön lunga och ett väletablerat rekreationsområde kommer att saboteras. Ett stort antal stugor och tomter mitt i området kommer att behöva rivas för att ersättas med biltrafik men det är inte bara dessa som drabbas utan stora störningar kommer att uppstå även för de övriga i området. Möjligheterna till odling och rekreation, lugn och ro kommer att förstöras totalt med en trafikerad genomfartsgata mellan de småskaliga trädgårdarna med sina små, ofta oisolerade stugor. Vi kan över huvud taget inte se hur man har tänkt här. Det finns ingen som helst anledning till denna dragning då man kan dra dessa lokalgator på mer passande ställen UTANFÖR området.

Vi som förening har betydelse som ett viktigt grönområde i stadsmiljön och då krävs det att större hänsyn tas till våra möjligheter att bedriva trädgårdsodling och att våra områden skyddas från genomfartstrafik med motorfordon. Vi och alla andra som promenerar och cyklar på våra vägar betraktar dessa som gång/cykelvägar med mycket begränsad motortrafik.

Genomfartstrafik av motorfordon kommer innebära att trafiksäkerheten, odlingsmöjligheter, bullermiljön/vibrationer påverkas negativt.

Vi har full förståelse för att bostäder måste byggas men Stockholms Stads målsättning är ju att ”Stockholm ska utvecklas hållbart ur

ekologiskt, ekonomiskt och socialt perspektiv”, vilket går stick i stäv med att dra en trafikerad genomfartsgata rakt igenom vårt ekologiskt, väl fungerande odlingsområde. Det kan också påpekas att den planerade gatan går precis där befintliga fornlämningar är placerade vilka är skyddade i enlighet med bestämmelser i lagen (KML) och inte får skadas.

Övrigt

Området är sett som kulturhistoriskt värdefullt (även enligt de dokument som ni själva hänvisar till). Vårt koloniområde bidrar till folkhälsa, sundhet, rekreation, livsmedelsförsörjning och social gemenskap. Därför föreslår vi att ni behåller det som det viktiga, fina och oförstörda återhämtningsområde för både kolonister och kringboende det är idag. Vi tycker att det planförslag som lagts generellt upplevs som påträngande och vi ser riskerna med skuggningseffekter då nära planerade hus hamnar mycket nära kolonilotterna. För att kunna odla behöver vi sol, vatten och bra jord, och vår odlingssäsong sträcker sig från början av april till mitten på oktober. Skuggningsberäkningar bör ta hänsyn till hela denna period och ett flertal timmar under dagen. Vad gäller föroreningar från intilliggande planerade lokalgator, så kommer dessa att inverka negativt på våra grödor och vår hälsa.

212 Brf Riksbyhöjden

Jag bor i Brf Riksbyhöjden. Jag har tagit del av ert info material samt utställningen på Brommaplan och har synpunkter om Brommaplan med omgivnings byggplaner. Dessutom ser jag dessa byggplaner i ett större perspektiv i stockholmsregionen.

Vi har valt att bo i Bromma framför i innerstaden för att våra fyra barn ska få bo med närhet till grönområden kring bostad och skola. Vi är ute på helgerna och cyklar, promenerar, golfar, åker skidor och besöker lekparker. På skolan spelar de fotboll och åker skridskor. Nu ska Nya Elementar skola byggas ut med paviljonger så att fotbollsplanen/isbanan försvinner. Hundratals fler barn och mindre skolgård. Matsalens trängsel, köer och ljudnivå har länge varit ett problem men SISAB har ej åtgärdat det och nu ska fler elever in. Personalen har länge uppgett matsalen som ett av skolans största problem och jag har själv ätit där några gånger per år för att se. Skolan har ingen egen idrottshall utan nyttjar Åkeshovshallen där barnen uppger att det är smutsigt och trångt. Många duschar därför ej.

Med den planerade utbyggnaden av bostäder och skolor i Riksbyområdet kommer mycket att försämrats såsom framkomlighet i biltrafik (vägar och rondeller är redan överbelastade) och i kollektivtrafik (minskade turer på buss 117 tex och tunnelbanespåret är ju redan fullt så hur ska man kunna öka där?). Att barn inte får sittplats i kollektivtrafiken känns inte säkert med den hetsiga trafik som råder. Man får stå och vingla i bussgången

vid broms/gas). Hur ska dessa nya boenden kunna ta sig till jobb och skola? De flesta måste dessutom åka i rusningstid, alla kan inte jobba/läsa hemifrån eller cykla året runt. Dessutom ska SLs priser höjas läste jag idag - så då blir det högre pris och sämre service och komfort. Rimmar illa med stadens miljömål om att fler ska välja kollektivt. Biltullarna har nyligen höjts så att då samtidigt höja SLs priser verkar orimligt.

Grönområden och motionsmöjligheter försvinner i tider av fetmaepidemi, utbrända unga och vuxna och ökande ADHD-problematik och forskarna anser ju att motion och lugn i naturen är viktigt. Då lär ju skolresultaten sjunka och sjukfrånvaron öka. Vi är medlemmar i Ängby IF och de säger att de inte får något gehör ifrån Idrottsförvaltningen när man bebygger idrottsplatser utan att ersätta dem med annat nytt område. Idrott sägs ju vara bra för integrationen också och bör därmed vara högaktuellt i Bromma med de planerade flyktingkvarter som lokaltidningarna skriver om.

Polis och fältassistenter i Bromma rapporterar om inbrott och bråk kring främst Brommaplan. Hur blir det med fler boende? Media skriver ju att både poliser och lärare är grupper som byter yrke helt pga överbelastning så det lär bli svårt att rekrytera även om budget mot förmodan fanns. Sjukvården i Stockholm lider redan av budgetunderskott (NKS...) och sängplatsbrist och förlossningskris. Hur ska alla nya stockholmare få service?

Man har länge haft hållningen att bebyggelsen i Bromma ska vara av låghustyp samt passa in i övrig bebyggelse. Varför kan man plötsligt överge den hållningen framför högre hus? Kommer även naturreservat och koloniområden att försvinna och helt ändra Brommas prägel? Vi saknar information om hur politikerna tänker långsiktigt. Kommer vi som redan bor i Bromma att se några fördelar dvs satsningar på förbättringar el bara ovan nämnda försämringar av vår närmiljö och service? Vi är många som tycker att dessa byggplaner är väldigt plötsliga och omfattande. Man bör sprida ut byggandet mer i Stockholmsområdet, både över tid och areal.

213

Vi har en kolonistuga i kolonistugeföreningen Iris. Vi har fått erfara att det planeras byggnation på och invid vårt koloniområde Iris/Glia, Bromma. Vi har försökt få mer information än vad som finns på nätet och varit på biblioteket på Brommaplan, där fanns ingen ytterligare information. Var finns 3D-modell så man ser hur de nya husen storleksmässigt ter sig i miljön?

Vi har allmänning direkt vid vår tomtgräns och på den mark som är mellan husen utmed Spångavägen och vår lilla kolonitomt har ni planerat in fyra stycken stora bostadsfastigheter. På den tredimensionella film vi sett på nätet ser de nya fastigheterna ut att

vara mycket högre än befintlig bebyggelse utmed Spångavägen. Vi vill veta hur nära vår tomtgräns de nya husen är planerade att ligga. Enligt vad vi kan erfara kommer vår kolonistuga att ligga i ständig skugga från den nya bebyggelsen. Detta kan vi inte acceptera. Hur ska våra odlingar fungera utan direkt solljus? Dessutom ett kolonistugeområde ett rekreationsområde för kolonisterna, hur ska det kunna vara det när ni planerar permanenta bostäder runt och t.o.m. bland kolonistugorna? Ett kolonistugeområde är inte ett pittoreskt inslag boende ska blicka ut över! När blir det planerad byggstart? När ska bygget vara klart? Vi är djupt oroad och skeptiska till dessa byggplaner och protesterar mot inblandning av permanent bebyggelse i koloniområdet samt bebyggelse som gränsar så nära kolonistugor på flera ställen i området att odlingar hamnar i skugga.

214

Detta tycker jag är bra med förslaget: Bostadsbyggandet är en nödvändighet.

Detta tycker jag är dåligt med förslaget: Bygga fram en vägtrafik inom ett grönt Kulturarv och rekreationsområde är ett mycket dåligt förslag.

Detta tycker jag ni borde göra: Tänk om gör rätt! Ta större hänsyn till kulturarv och rekreationsområden de kommer aldrig tillbaka.

215

Jag är boende på Söder i Stockholm, men på vår, sommar och höst är jag kolonist på Riksby koloniområde i Bromma. Jag vill framföra mina synpunkter på programmet och har valt att utveckla dem utifrån:

1. Stadshusmajoritetens statement om "Hela Stockholm ska leva".
2. Miljöpartiets i Stockholms statement om att "Grönområden är viktiga".
3. Regionkontorets statement om Gröna kilar – länk mellan stad och natur.

1. Hela Stockholm ska leva

I lokalsamhället finns starka krafter för att utveckla staden. Staden ska jobba tillsammans med medborgare, föreningar och sociala företag som är viktiga aktörer för att ta till vara den kraft som finns i lokalsamhället. Stockholmnas inflytande över sin närmiljö ska förstärkas. Stadsplaneringen ska ta sin utgångspunkt i, att tidigt i planprocessen, lyssna på stockholmnas synpunkter, till exempel genom att pröva omvänd planprocess.

Kommentar – process:

Som kolonist i Riksby koloniområdet är min upplevelse att vår Förening och jag som medlem i denna inte löpande haft tillgång till den process som föregått programförslaget som nu presenterats. Det är positivt att majoriteten i Stadshuset nu vill jobba tillsammans

med medborgare, föreningar och sociala företag. Jag hoppas innerligt att Koloniföreningarna kommer att bli djupt involverade i jobbet när det gäller hur programmet påverkar koloniområdena, så att de historiska, miljömässiga, praktiska och inte minst hälsomässiga kunskaper vi kolonister har tas om hand. Det är bra att planen nu blivit offentlig, det är bra att fler ska få möjlighet att bo i Stockholm utan att hamna i en karusell av 2a-handkontrakt och ockerhyror m.m.

2, Grönområden är viktiga

Alla i Stockholm ska ges förutsättningar för en hållbar boendemiljö. Staden ska säkerställa bästa möjliga förutsättningar så att antalet nya bostäder kan öka kraftigt de kommande åren. Miljöpartiet vill att det byggs 150 000 bostäder fram till och med 2030, främst yteffektiva flerbostadshus på redan exploaterad mark så att närnatur inte ska försvinna. Om grönområden bebyggs ska de ersättas så att ekologiska värden och möjlighet till rekreation inte försämras.

Kommentar och förslag – grönområde:

Riksby koloniområde etablerades under 1930-talet, med i projektet var arkitekten Ragnar Östberg som också tillfört staden Stockholms Stadshus, Riksbron och Sjöhistoriska museet. Syftet då och idag var och är att ge storstadsbor en närbelägen möjlighet att ha ett överkomligt alternativ till boendet i stan (ref. fokus på att bygga yteffektivt), att odla, att njuta, en träffpunkt för vänner och familjer, men också ett sätt att tänka kring gemensamt ansvar och en gemensam idé. Allt detta ligger i linje med vad som idag är på agendan när det gäller vårt eget miljöansvar, hälsoproblem och hur vi uppmanas att ändra vår kosthållning som ett viktigt bidrag för att uppnå satta miljömål och en långsiktigt förbättrad hälsa. Ser man till Brommaplan och de grönområden, tränings- och fritidsmiljöer som finns i direkt anslutning, så kan man konstatera att Riksby koloniområde och övriga koloniområde är de närmaste grönområde som erbjuds. Och döma av antalet som joggar, promenerar och bara njuter av området, tystnaden och det ursprungliga precis som jag göra så inser man snabbt att det vore ohyggligt tragiskt att förändra denna miljö som vi nutidsmänniskor behöver.

Förslag: Då nuvarande programförslag innehåller ett antal större ingrepp på min och många andras kolonimiljö och dess förutsättningar, men även stadens kulturarv så föreslår jag att stadsbyggnadskontoret väsentligt ändrar i programmet. Istället för genomfartsleder mitt i området och angrepp på skogsmiljöer som medför att många kolonistugor måste rivas, så hittar man lösningar som gör området till den ”oas” som vi nutidsmänniskor och kommande generation behöver. Hela området görs om till ett rekreationsområde för återhämtning, där nuvarande koloniområde är basen, men kompletteras med nya odlingslotter, motionsspår, utomhusgym och möjligheter för småföretag att bygga upp koncept

som rör odling, hälsa och välbefinnande. Jag är övertygad om att en sådan satsning skulle innebära en framtidsmodell för Stockholm och andra tätbefolkade huvudstäder. Stockholmstad blir rollmodell!

3. Gröna kilar – länk mellan stad och natur

Kunskap och klokt samspel ska göra naturen än mer tillgänglig för stadsbon. Bette Malmros från Regionplanekontoret om de gröna kilarnas värden. Stora sammanhängande grönområden är viktiga för den biologiska mångfalden, för det historiska arvet och för kvaliteten på upplevelser. Det som lockar besökarna mest är dock tystnaden, rofullheten och utblickarna. De gröna kilarna har särskilda kvaliteter – tysta områden, natur- och kulturmiljövärden, säger Bette Malmros. Hon menar att vi måste slå vakt om kilarna, bevara och samtidigt utveckla dem. Utveckling innebär ökad tillgänglighet, anläggningar och förändrad skötsel. Det faktum att regionens invånare ökar, ställer krav inte bara på nya bostäder utan även tillgång på tätortsnära natur av god kvalitet. Ett klokt samspel mellan stad och natur kan bidra till ökad attraktivitet för hela regionen och minskad konflikt, menar hon. Det gröna och vattnet kan bli än mer tillgängligt. Så länge vi utvecklar det på rätt sätt, samverkar och har ett långsiktigt tänkande.

Kommentar – regionens gemensamma utveckling:

Bromma ligger nära Sundbybergs- och Solnakommun och Stockholm har en egen plan för Bromma flygplats. Sundbybergs kommun har expanderat kraftigt under de senaste åren, liksom Solna. Stockholms stad har en långsiktigt plan för att bebygga Bromma flygplats. Området är tättbebyggt och vad gäller Sundbyberg och Solna så framstår det som att planerade och behovsanpassade rekreatiomsområden/ oaser i vardagen saknas. Då avståndet främst mellan Bromma och Sundbyberg är korta så skulle min föreslagna programändring ovan, stödja regionens syn på hur kommuner i länet gemensamt säkerställer gröna kilar, istället för att bygga ett begränsat antal nya lägenheter i Riksby koloniområde, Jag tar emotser tacksamt svar på min inläga/synpunkter!

217

Det är en del saker i Stadens samrådsförslag som vi undrar över. Den föreslagna nya vägen bakom smalhusen för att knyta ihop Kvarnbacksvägen och Spångavägen:

- Är denna väg nödvändig? De bilar som idag passerar på Vadmalsvägen bakom OK, från Kvarnbacksvägen till Spångavägen och vice versa, är lätt räknade. Till skillnad från övriga till- och frånfartsvägar vid Bromma-rondellen, är mängden bilar på Spångavägen över huvud taget inte något problem.

- Och är denna väg över huvud taget möjlig att bygga? Markytan mellan smalhusen längs Kvarnbacksvägen och punkthusen på Mattvägen är både smal och kraftigt sluttande, detsamma gäller markytan mellan smalhusen och Riksby klack.

Den föreslagna huvudgatan till Norra Riksby över Bromma klack:
I samrådsförslaget poängteras att det i första hand ska byggas på dalmarkerna och inte på de skogb eklädda kullarna.

- Är denna huvudgata möjlig att bygga utan att spränga bort på den skogb eklädda bergsklacken?

- Bergsklacken är de facto ganska hög, och inne i berget finns fd civilförsvarsanläggningen Liljan som är klassad som skyddsrum.

- Denna väg kommer att fortsätta som en barriär genom den sammanhållna småskaliga miljö som koloniområdet är idag.

Breddning av Riksbyvägen och Sommarvägen:

Det föreslås i samrådsförslaget att Riksbyvägen och Sommarvägen ska bli lokalgator som breddas för att underlätta genomfartstrafik till Norra Riksby, och att de skall anpassas för att underlätta för cyklande och gående.

- Åter igen, om Riksbyvägen och Sommarvägen breddas kommer de att gå som barriärer genom sammanhållna koloniområdet och dela upp det i osammanhängande bitar.

- Dessa två vägar är kantade av äppelträds-alléer som är minst 80 år gamla.

- Idag har de två vägarna fartbegränsande trafik hinder och är mycket väl anpassade för cyklande och gående. Något som märks eftersom de gärna används som cykel- och promenadstråk av de bofasta i områdena runt i kring. Koloniområdets små tomter och låga häckar inbjuder många promenerande att stanna till för att prata med kolonisterna, en social kontakt som uppskattas av båda parter.

- Om Riksbyvägen och Sommarvägen breddas för genomfart, skulle det innebära att många kolonistugor måste rivas, att äppelträds-alléerna måste fällas, att koloniområdets ledningssystem för sommarvatten måste dras om, och att de kolonistugor som är kvar blir bullerstörda.

Naturen:

- Det finns gott om rödlistade, sällsynta eller fridlysta vilda växter och djur i Riksby-området. Gullviva, liljekonvalj, blåsippra, ek, större hackspett, vildbin, steklar, paddor, salamander mm. Hur klarar de en exploatering av Norra Riksby?

- Swedavia har gjort en egen naturinventering, se denna länk
Fornminnen:

- Riksby-området har många kända men outgrävda fornminnen. Det finns en hel del intressant att läsa på Wikipedia om dessa.

- Av 100-talet dokumenterade gravar från vendeltid, järnålder och vikingatid är bara två utgrävda, innebär byggplanerna att resten av gravarna kommer att grävas ut?

Luftrummet nära Bromma flygplats:

- Hur hög bebyggelse är det tillåtet att bygga i flygplatsens närhet?

- Enligt Swedavia ska planerat uppförande av höga byggnadsverk alltid föregås av en lokaliseringsbedömning och flyghinderanmälan.

Förorenad mark:

- Hur är det med fd industrimarken i närheten av flygplatsen?
- Är marken förorenad? Hur mycket måste marken saneras innan den kan bebyggas?

Koloniområdet:

I samrådsförslaget föreslås att ny bebyggelse på tre till fem våningar uppförs i anslutning till koloniområdet.

- Stockholms stadsmuseum har bedömt att koloni-området har stora kulturhistoriska värden och att det är ett karakteristiskt inslag i områdets miljö.

- Den planerade exploateringen hotar inte bara en värdefull kulturmiljö utan även en känslig ekologisk zon och ett uppskattat rekreationsområde.

- I Riksby koloniförening är gatorna och tomterna stadsplanerade för att områdets karaktär ska bevaras. Koloni-stugorna står på parkmark och är typhus på max 26 m² ritade av Ragnar Östberg, en av Sveriges kändaste arkitekter och berömd för att ha ritat Stockholms Stadshus.

- De flerfamiljshus som idag står närmast koloniområdet på t.ex Spetsvägen, är två våningar höga och harmoniserar på så vis hyfsat med de mycket lägre koloni-stugorna.

- Nya hus på tre till fem våningar skapar en alltför stor kontrast om de byggs intill koloniområdet. Områdets struktur skulle förändras och skalan skulle bli för stor.

Våra förslag:

- Knyt samman Bromma Kyrkas och i Ulvsundas trädgårdsstäder genom att bygga radhus i Norra Riksby. De redan slutsålda, nybyggda radhusen i Ulfsunda Slottspark är exempel på att detta går att genomföra.

- Komplettera med max två våningar höga flerfamiljshus och hus med studentlägenheter.

- Planera också in nya koloni- och odlingslotter för att förstärka det befintliga koloni-området. Bromma behöver inte bara fler bostäder, utan även mer möjligheter till odling – åt de som ska bo i de nya bostäderna!

- Separera biltrafiken från parkområdena. Gör hela koloni-området till en del av en bilfri rekreations-park.

218

Detta tycker jag är bra med förslaget: Inga

Detta tycker jag är dåligt med förslaget:

- Få höga hus gränsande till vårt koloniområde
- Få genomfartsvägar genom området
- Få naturhistoriskt område gravt påverkat
- Få Byggnadshistoriskt område förminskat och påverkat
- Få påverkan på växtlighet, påverkat genom kraftigt påverkat sol- och dagsljusinsläpp

- Frånta närboende, långväga turister, hundpromenerare, joggare, strosare, stavgångare, nyfikna naturintresserade, elever och oss kolonister själva ett område skapat för rekreation på många plan. Detta tycker jag ni borde göra: Att man i byggplanerna lägger låga hus gränsande till koloniområdena, detta framför allt i hänseende till att vi har en maxhöjd i tacknockshöjd. Och framför allt inte i direkt anslutande till koloniområdesgränserna. Det bör lämnas ett grönområde emellan koloniområden och den nya byggnationen. Detta är inte orimligt krav eftersom våra kolonistugor har ett kulturellt arv som vi bör bevara när det gäller vår odling. Med tanke på det påverkade sol och dagsljusinsläpp som kommer att bli om byggnationen går igenom.

220

Detta tycker jag är bra med förslaget: Bostäder behövs i Stockholm
Detta tycker jag är dåligt med förslaget: Det är synd att de nya husen kommer så tätt inpå koloniområdena. Avskräckande exempel är koloniområdet vid Solvalla och de få rester av det koloniområde som finns vid Åkeshovsvägen. Att tillåta genomfart med bilar genom koloniområdet är ett misstag som kommer att påverka boendemiljön mycket negativt. Att skära av sambandet mellan koloniområdena med en ny gata och hus är även det ett misstag. Detta tycker jag ni borde göra: Låt koloniområdet få omges av ursprunglig natur som då också skapar en rekreativ miljö för vuxna och tillåter lek i naturen för barnen som finns i koloniområdet och de barn som flyttar in i de nya husen. Det finns ganska mycket obebyggd mark på olika ställen i förorterna som borde kunna tas i anspråk för bostadsbebyggelse utan att tränga sig på omgivningen

222

Jag välkomnar och förstår att en förtätning av Norra Riksby är nödvändig när Stockholm ökar i invånarantal drastiskt. Jag vill se att ni bygger billiga hyresbostäder till ungdomar, studenter och äldre +55 så att det blir en blandning av åldrar.

”Olika bostadstyper och upplåtelseformer ska bidra till ett varierat utbud som kan attrahera olika målgrupper.” S.18

Jag förstår även att ni vill bygga olika bostadstyper som ska attrahera olika målgrupper. Men se till att få en helhet. Inte som i Annedal/Bromma som har en otrolig blandning och ett gytter av arkitektur och byggnadsherrar. Få det nya området Norra Riksby att passa in med övriga Bromma med mer enlighet i arkitekturen.

”Kvarnbacksvägen föreslås få en karaktär av en stadsgata med bostadsbebyggelse på vägens norra sida mellan Hemsjösvägen och Linta Gårdsväg. Bebyggelsen ska anpassas till den kuperade terrängen och ges en halvöppen kvartersstruktur för att möjliggöra genomblickar till den bakomliggande naturmarken”. S. 28

Detta tycker jag låter både trevligt och spännande!

”Stadsparken, aktivitetsstråket och koloniområdena är viktiga utgångspunkter när bebyggelsen och kvartersstrukturen planeras och gestaltas”.s.27

”Närheten till naturområdena kring Judarn, Kyrksjön och Lillsjön innebär att delar av programområdet har stora ekologiska värden. Främst i norra Riksby finns viktiga spridningssamband och livsmiljöer för insekter och fåglar”.s.14

Att dra en lokalgata och förtäta med flerfamiljshus mellan koloniföreningarna Glia och Riksby är inte någon bra lösning. Det ger sämre förutsättningar för insekter till pollinering av koloniträdgårdar även en mer splittrad bild av koloniföreningarnas område, och ett avbrott i promenadstråket mellan Lillsjön, Kyrksjön och Judarnskogen.

”Norra Riksby ska erbjuda olika boendeformer. Flerbostadshusen dominerar men radhus och kedjehus kan integreras i delar av kvarteren”.s.26

Att placera radhusen och kedjehusen i kanten och i kontakt med koloniföreningarna tror jag är ett bättre alternativ. Då dessa likt en barriäreffekt minska övergången mellan koloniföreningarnas och rad/kedjehusens trädgårdar till flerfamiljshusen. Båda parter blir gynnade av varandra, ingen skugga faller på trädgårdarna.

Rad/kedjehusägarna får något trevligt och likasinnat att titta på från deras trädgård. Likt verksamhetsbarriären mot flygplatsen

”Genom att planera för verksamheter, som inte är lika bullerkänsliga som bostäder, i kvarteren närmast flygplatsen kan barriäreffekten minskas. Verksamheterna kan även skapa en bullerskärm för bebyggelsen som följer s.13

Trafiksituationen:

Jag bor som ni ser på en av Brommas mest trafikerade gator Kvarnbacksvägen, där trafiken står still i rusningstrafik. Det är kö från Brommaplan till Ulvsundavägen vid 7.30-9.00 och vise versa, Ulvsundavägen till Brommaplan 15.30-17.00 Vilket ni redan vet efter enkäten: Enkät om centrala Bromma/Riksby många av oss fyllde i via webben, där även resultatet kan läsas.

-Att trafiksituationen på Kvarnbacksvägen är förskräcklig! Därför bör trafiksituationen på Kvarnbacksvägen ses över med eller utan förtätning av Norra Riksby.

-Hur trafiksituationen kommer att bli när ca 4000 lägenheter byggs runt om här, tors jag inte tänka på!

Jag hoppas att ni försöker lösa problemet med en lokalgata genom hela nya området i Norra Riksby. En fortsättning av Linta Gårdsväg längs flygplatsen till verkstäder/butiker och verksamheter, och där grena ut till olika gator inom området. Sedan fortsätta vidare till Bällstavägen. Vilket ger fler utfarter än till redan övertrafikerade Kvarnbacksvägen och Brommaplans rondellen.

”I förslaget nås norra Riksby huvudsakligen via en ny gata från Kvarnbacksvägen i ungefär samma sträckning som Linta Gårdsväg. Gatan blir ett viktigt stråk och löper tvärs genom området med målpunkt i ett föreslaget aktivitetsstråk. I en framtid då hela området är utbyggt kan gatan eventuellt förlängas till Ballstavägen vilket skulle sprida angöringstrafiken och härigenom avlasta områdets in- och utfartstrafik från Kvarnbacksvägen samt utgöra en viktig gång och cykelförbindelse.” S. 21

När Stockholm byggde om Tranebergsbron och trafiken leddes om till bl.a Kvarnbacksvägen blev det sättningar i vårt hus Kvarnbacksvägen 73-77. Bostadsföreningen fick lov att gjuta nytt källargolv, vilket hade sjunkit ca: 30-40cm.

Att göra infartsgator/lokalgator till området genom koloniföreningarna tycker jag är helt förkastligt!

”Den illustrerade gatustrukturen är uppbyggd av ett sammanhängande gatunät där topografin, befintliga vägar i koloniområdena, befintliga verksamheter och möjliga kopplingar till Kvarnbacksvägen och Spångavägen har varit styrande för de nya gatornas sträckning”s.21

”Även Riksbyvägen är en viktig angöringspunkt från Kvarnbacksvägen. Den är dock relativt smal med en brant stigning. En omdragning och breddning av gatan föreslås för att förbättra framkomligheten”.

Vilket kommer att göra att kolonistugor kommer att rivas för att gatorna måste breddas och bli kraftigt trafikerade. Ett ströv/parkområde i alla Brommabos ögon (inte bara våra ögon, för här flanerar personer från hela Stockholm) kommer att förstöras. Koloniföreningarna hör till Brommas stadsbild och bör där förbli. Att förbättra för gång och cykeltrafikanter genom koloniföreningarna tycker jag är ett bättre förslag!

”De nya gatorna ansluter till huvudstråken inom koloniområdena. Härigenom skapas ett integrerat nät av gång- och cykelvägar som knyter ihop den nya bebyggelsen med den befintliga strukturen.” S. 21

”Barn- och ungdomsperspektivet i planeringen handlar om att utveckla stadsmiljön så att den på ett bättre sätt anpassas till barn och ungas behov. Barn och ungdomar rör sig i staden och ska kunna göra det på ett varierande och säkert sätt” s.18

Lokaltrafik/Kommunikationer:

Att leda in någon typ av lokaltrafik buss/ spårvagn är ett måste för att göra området mer attraktivt även för äldre personer, personer utan bil. Gångtunnel under Ulvsundavägen bör byggas så att invånarna kan nå tvärbana och andra bussar som alternativ.

Natur Kultur och Grönområde:

”Stadsparken, aktivitetsstråket och koloniområdena är viktiga utgångspunkter när bebyggelsen och kvartersstrukturen planeras och gestaltas”.s.27

Som ni själva skriver finns det mycket att ta i akt vid utbyggnaden av Norra Riksby. I området finns många fornlämningar av olika slag; hållristningar, runstenar, gravfält m.m.

”I området finns fornlämningar som behöver utredas närmare i kommande planarbete, vilket kan påverka möjligheten för bebyggelse inom vissa delar”. S.26

Den biologiska mångfalden av djur, fåglar, kräddjur och insekter och närheten till naturområdena Judarn, Lillsjön och Kyrksjön.

”De ekologiska spridningsvägarna och det gröna stråk som löper från Kyrksjölöten i väster, genom Norra Riksby och vidare till Lillsjön har varit viktiga utgångspunkter för den planstruktur som illustreras i programförslaget”

Även den biologiska mångfalden av fruktträd inom koloniföreningarnas område. Här har Stockholm en riktig skatt, en egen genbank av äpplen från 30-talet och fram i till våra dagar. Vål bevarade och omskötta av kolonister som betalar för att odla och hålla staden med ett otroligt vackert och välskött promenad/parkområde.

”Med utgångspunkt ur naturlandskapets kvaliteter, odlingstraditionen i koloniområdena och det be fintliga nätet av gator och promenadvägar utvecklas en ny stadsbygd i norra Riksby”. S. 12

Här prunkar det i trädgårdar av frukt, bär och blommor av tusentals olika slag. Är detta ingenting att bevara och låta vara ostört när det är så många som har detta koloniområde till rekreation och inte bara vi kolonister utan även alla andra som flanerar, cyklar och mår bra av koloniområdet. Koloniområdet Riksby (som förövrigt är stadsplanerat år 193) kommer att minska i antal stugor med ca 1/3 av beståndet för att dra fram vägar genom området låter som en dålig ide tycker jag! Ett ströv/parkområde i alla Brommabos ögon (inte bara våra ögon, för här flanerar personer från hela Stockholm) kommer att förstöras. Koloniföreningarna hör till Brommas stadsbild och bör där förbli!

Kolonträdgårdarna bidrar till den biologiska mångfalden av djur, fåglar, kräddjur och insekter och inte minst ekologiskt odlade växter. Koloniföreningarna hjälper till att skapa livsmiljöer, spridningssamband för djur, fåglar, kräddjur och insekter. Här i våra trädgårdar trivs inte bara vi utan fåglar, paddor, igelkottar och insekter.

”Närheten till naturområdena kring Judarn, Kyrksjön och Lillsjön innebär att delar av programområdet har stora ekologiska värden. Främst i norra Riksby finns viktiga spridningssamband och livsmiljöer för insekter och fåglar”. s.14

Att dra en lokalgata och förtäta med flerfamiljshus mellan koloniföreningarna Glia och Riksby är inte någon bra lösning. Det ger sämre förutsättningar för insekter till pollinering av koloniträdgårdar. Ett brott i spridningssambanden och livsmiljön för insekter och fåglar. Det ger även en mer splittrad bild av koloniföreningarnas område, och ett avbrott i promenadstråket mellan Lillsjön, Kyrksjön och Judarnskogen. Fler av koloniområdena i Stockholm är klassade som kulturhistoriska värdefulla miljöer.

Jag hoppas att staden håller sig till sina egna styrdokument att: ”Stockholm ska utvecklas hållbart ur ekologiskt, ekonomiskt och socialt perspektiv”.s. 7

Vilket vi i Riksby koloniförening stöder till fullo. Vi odlar ekologiskt, vi är en ideellförening utan vinstsyfte och vi sprider glädje till oss och andra i ett socialt perspektiv.

Tack för att ni läste och tog del av mina tankar. Uppvuxen i Riksby, har kolonistuga i Riksby koloniförening. Är mycket intresserad av vad hur ni tänker förtäta Norra Riksby. Jag hoppas ni tänker till innan det är försent!

224

Medlem av Linnéa Koloniträdgårdsförening

Samverkan och samförstånd ger ett hållbart och attraktivt boende.

Området kommer i längden vinna på en mer varsam integrering med koloniområdena vilket blir mer attraktivt för både boende, besökare och kolonister jämfört med dagens lösning.

Alla vinner på en mjukare övergång mot stugorna vilket exempelvis en bättre planering och fördelning av de fria gröna ytorna i dagens plan kan åstadkomma. En smart placering av gångvägar, radhus, kedjehus eller villor kan också mjuka upp övergången.

Betrakta områdena som en resurs:

Koloniområdena är idag populära promenad- och joggingstråk och dess pittoreska karaktär bleknar ju mer de naggas i kanten. Betrakta områdena som en resurs som med samverkan, samförstånd och en varsammare hantering kan ge ett bättre utbyte och en större tillgänglighet för de kringboende än i föreslagen plan.

Närodlade äpplen och nypressad äppelmust runt hörnet:

Äppelskördarna som exempel, ger i området ett överskott som det idag inte finns avsättning för och vem vill inte kunna köpa närodlade äpplen eller nypressad äppelmust runt hörnet? Över tid går det att få ut ett mer hållbart boende för alla om man jobbar hårdare med det här sättet att tänka.

En väl genomtänkt plan redan från början: I dagens planer ser det ut som om en hel del byggnader är planerade att ligga onödigt tätt inpå stugorna i samtliga koloniområden. Liknande och avskräckande exempel kan ses i området med kvarvarande kolonistugor vid Brommaplan/Åkeshovsvägen där en del stugor står alldeles intill

hyreshusen. Med den utvecklingen riskerar koloniområdena istället att själv dö då få vill ha stugor placerade i den stora kontrasten. Höga hus som skuggar träd och buskar resulterar dessutom i senare, sämre eller i värsta fall ingen skörd alls där. Ta tillfället i akt med en väl genomtänkt plan för ett hållbart och attraktivt boende i Bromma.

225

Detta tycker jag är bra med förslaget: Det är bra att bostäder byggs. Detta tycker jag är dåligt med förslaget: Alla vet att närhet till grönytor, parker och naturområden är avgörande för livskvalitet, hälsa och utveckling. Jag känner stor oro för hur Riksby koloniområde kommer utformas i förslaget. Framför allt med tanke på trafiken. Riksby idag är en oas, bara ett stenkast från trafikchaoset på Kvarnbacksvägen och Brommaplan. Jag ser en fara i att dra så mycket vägar genom koloniområdena då vi sommartid har många barn som vistas i området. Jag vill fortsätta odla mina egna grönsaker och njuta av lugnet och ljudet av fågelkvitter. Inte ha genomfartstrafik vilket dessutom innebär att ett flertal stugor måste flyttas.

Detta tycker jag ni borde göra: Tänk ett varv till när det gäller infrastrukturen runt Brommaplan. Se till att värna de grönområden vi har, och har haft i över 80 år.

230

Byggnation av bostäder brukar få till följd biltrafik. Som koloniägare i Bromma värjer vi oss mot just biltrafik. Vi ser framför oss ett "rutmönster" med gator för just bilar. Detta får till följd att vår frukt och våra grönsaker riskerar att bli oätbara. Vad vi har hört ryktesvis är att marken i kolonin inte är särskilt "stadig" (delvis gammal sjöbotten), så har vi tur så kanske undersökningar visar att planerna inte kommer att kunna förverkligas! För att inte tala om annat anläggningsarbete vad gäller vatten och el. I t.ex. Iris Glia koloniförening ligger vattenledningar nära ytlagret, vilket gör dessa förhållandevis "sårbara". Vem ger oss en garanti i framtiden att dessa våra vattenledningar hålls skadeslösa?

En idé är kanske att den bostadsbebyggelse som planeras får "maka på sig". Vi föreslår att en bred skogsremsa lämnas mellan den nya bebyggelsen och våra kolonilotter. Tillfartsvägarna till den planerade bostadsbebyggelsen bör i möjligaste mån läggas så, att de största delarna av koloniområden sparas. Våra kvarter med kolonistugor och trädgårdar betyder utesägligt mycket för oss kolonister och befolkningen i grannskapet. Här finns dagligen människor som använder vårt koloniområde för rekreation och promenader. Efter den förtätning som nu väntas i framtiden i Bromma, så blir ett levande koloniområde ännu viktigare!

231

Detta tycker jag är bra med förslaget: Jag kan inte se något bra med detta förslag. Naturligtvis behövs det nya bostäder men inte genom att inkräkta på ett rekreationsområde som dessutom är ett kulturhistoriskt område.

Detta tycker jag är dåligt med förslaget: Det är dåligt att planera bostadshus så nära ett koloniområde som förstör vår närmiljö. Vi som har stugor har skogen som ett utflyktsmål att promenera i och plocka bär och svamp. Barnen har en bra bilfri miljö att leka i och med en breddad väg skulle det också innebära mindre rörelsefrihet för barnen samt mera avgaser på vår mark där vi odlar. Nej rör inte området runt Riksbanken, det finns säkerligen annan mark att bygga på som inte drabbar den enskilde så hårt. Många av oss har stugorna som enda val att få leva i ett med naturen, vi kan ju dessutom ta oss dit kommunalt.

Detta tycker jag ni borde göra: Se er om efter ett bättre alternativ.

232

Jag är mycket ledsen över att ni vill bygga bostäder där vi har våra fina skogar. Vi har mycket trafik här och skogarna rensar luften. Dessutom är skogarna ett ställe att hämta kraft. Visst kan man anlägga en park, men det är inte samma sak. Låt oss få ha kvar åtminstone den lilla skogen, som ligger närmast Kvarnbacksvägen och Riksbyvägen, i nuläget söder om lilla stigen när man kommer från Riksbyvägen, genom att flytta den föreslagna husraden närmast Kvarnbacksvägen närmare Spångavägen som pilen jag ritat på kartan.

233=234=236

I år har Iris koloniområde 100 års jubileum vilket innebär att i 100 år har Stockholmare fått njuta av denna underbara stadspark med kolonistugor. Alla kolonister har gjort detta möjligt med hårt arbete och med inspirerande blomster och grönsaks odlingar i trädgårdarna. I dessa tider är det ännu mera viktigt att man värnar och skyddar dessa koloniområden eftersom mer och mer yta tas till byggnationer av hus och våra barn snart inte vet hur ett skogsparti ser ut eller hur man odlar grönsaker. Det är också viktigt ur miljösynpunkt att man odlar i städer eftersom våra växter avger syre till vår luft. Det jag vill säga är att låt Iris koloni område fortsätta att se ut som den gör i dag och gör inga lokalgator i området (Salixvägen), låt lite skog vara kvar runt området och värna om denna kulturella skatt för Stockholms invånare i framtiden. Jag förstår att det behövs byggas bostäder men vi behöver också grönområden för att må bra.

Bygg bostäder där ni föreslagit bakom koloniområdet mot flygplatsen och på grönområden som ni föreslagit och behåll Iris koloniområde orört utan bebyggelse tätt inpå (Iris koloniområde blir

då ett grönområde). Vet att alla som promenerat/cyklar i Iris koloniområde njuter av det och känner sig avkopplad av denna skatt.

Det finns också ett fornminne i Iris Glia området Salixvägen (vid ladan) området som enligt Svensk lag måste bevaras.

Det är ett rikt djurliv med fåglar, rådjur mm som skulle försvinna om man gör Salixvägen till en lokalgata med biltrafik som med buller och avgaser förstör detta. Biltrafik i koloniområdet skulle också innebära att grödor och blommor förorenas och lugnet kommer försvinna med ljudet från bilarna. Många barn springer runt i området och leker och cyklar och även detta skulle bli ett stort problem om man gör lokalgator i området men stora risker för olyckor där barn blir skadade. Hur hade ni tänkt att då göra det säkert i detta hänseende?

Att göra lokalgata av Salixvägen och gator runt området skulle också innebära stora ekonomiska förluster för dem vars hus måste tas bort. Som det är i dag så tar vi kolonister stor ansvar i att bevara dessa gamla stugor och reparerar dessa för framtida kulturella minnen.

Med dessa ord vill jag protestera mot era förslag och ber er att tänka mera klokt och bra för Stockholm och Brommas invånare och för framtiden!

238

Kolonist i Riksby Koloniförening. Det här tycker jag är dåligt med förslaget: Jag tycker absolut inte att man ska bredda Sommarvägen och Riksbyvägen och Salixvägen som går rakt igenom hjärtat av Riksby Koloniområde. Man väljer att skövla kolonilotter när man lika gärna kunde bygga vägar som går runt hela området, och låta kolonisterna ha kvar sina vackra trädgårdar som inneburit årtal av glädje och gemensamt arbete som förgyller området. Tidsförlusten för bilarna blir max en halv minut. Fullständigt idiotiskt att lägga alla bostäder, ja det blir en hel stadsdel, i och runt koloniområdena. Ert tankesätt är lika konstigt som att inreda en lägenhet med att ställa alla saker på golvet! När det finns massor av hus som man kan fortsätta bygga på höjden, så vill ni ta bort våra älskade kolonilotter!

Runt Råcksta Träsk finns det massor av skog där man skulle kunna bygga utan att störa redan befintliga tomter! Det är så uppenbart att man väljer att bli av med bostadsproblemet en gång för alla och därför vill bygga alla bostäder på ett och samma ställe, oavsett om det finns plats eller ej! Så att man slipper ta nya beslut om var, när och hur det ska byggas! Man bryr sig inte om vilka man sågar med fotknölarna, bara man blir av med bostadsproblemet! Man struntar fullkomligt i om detta resulterar i att man skövlar, styckar av eller skuggar en befintlig tomt! Varför är dessa förslag inte mer genomtänkta än så? Information om exakt vad som ska ändras är

väldigt luddig, men det kanske var meningen så att vi som är kritiska inte ska veta exakt vad som kommer att tas bort eller ändras och då heller inte veta exakt vad man ska klaga på? I ex vårt fall på Sommarvägen, Riksbyvägen och Salixvägen, hur breda kommer våra vägar att vara? Ska det finnas parkeringar på vägarna? För vem, för kolonisterna eller för allmänheten? Måste det finnas trottoar? Hur många och vilka kolonilotter tänker ni skövla enligt nuvarande planering? Frågorna är många, svaren är otydliga om det ens finns några? Jag vill fortsättningsvis ha fortlöpande info om vad som är planerat!

Det här tycker jag ni ska göra: Skrota planerna på att bygga alla de 4000-5000 husen i Riksby. Minska antalet till 1000 bostäder i Riksby och bygg resten i Räcksta Träsk. Bredda inte vägarna i koloniträdgårdsområdena utan bygg runt och låt våra fina koloniområden få rätt att finnas kvar, även i framtiden! Bygg minst 1500 nya bostäder på redan befintliga hus. Där det byggs nya hus måste man satsa på parkeringshus i bottenvåningen.

242

Detta tycker jag är bra med förslaget: Det är bra att det byggs bostäder i Stockholm men i och med det är det ännu viktigare att bevarar områden som Riksby koloni där det idag finns väl etablerad skog och mark med biologiska och kulturminnesmärkta områden. Detta tycker jag är dåligt med förslaget: OM vägarna inom Riksby koloniområde skulle breddas kan det få stora konsekvenser på både miljön och inte minst föreningsverksamheten. Att ha vägar där det dagligen kör motorfordon skulle störa både den lugna miljö som detta område innebär för alla som vill vistas där och dessutom vet man inte hur vibrationerna i marken påverkar hus och mark. Jag tycker det är mycket viktigt att tänka på sådana aspekter när ni planerar inför framtiden där kommande generationer verkligen behöver rekreationsområden och stadslungor att vistas i.

243

Vi är bosatta i lägenhet i Abrahamsberg sedan 35 år och våra fyra barn, nu utflugna, har alla vuxit upp här med närhet till både stad och grönområden vilket passat oss utmärkt. En försiktig och genomtänkt förtätning har under dessa år pågått som har känts både naturlig och för området behövlig. Vår kolonistuga i Iris-GLIA har gett oss ytterligare guldkant i tillvaron tillsammans med våra barn och nu också barnbarn. Koloniområdena här omkring bidrar starkt till den speciella miljö som är så tilldragande för just Bromma. Vi, precis som många av våra kolonigrannar, delar gärna med oss av vårt lilla ”paradis” och bjuder in familj, vänner och arbetskamrater till umgänge och njutning i våra vackra trädgårdar. Tillgängligheten i området öppnar för spontana samtal med flanerande Brommabor.

Denna oas kommer således inte bara oss själva till gagn utan överraskar och gör bestående intryck i vår omgivning. Det skisserade förslaget på byggandet i området ser ut att ändra en hel del av det vi uppskattar så mycket med vår stadsdel, våra grönområden, promenadstråken kring sjöarna och våra koloniområden med nog så intressant, kulturhistorisk bakgrund. Allt värt att beakta med varsam behandling. Hur kommer det, i en framtid, att se ut om våra kringliggande skogspartier måste ge vika för byggen som skuggar och intar våra trädgårdar och som i förlängningen påverkar hela ekosystemet såsom t ex fåglar och pollinerande insekter? Ingen frukt, inga bär, inga blommor! Och vi ställer oss undrande inför hur den, redan nu, ansträngda trafiksituationen ska lösas? Nya vägar, kollektivtrafik etc? Någonting att tänka på!!!

244

Detta tycker jag är dåligt med förslaget: Att man planerar att bygga väldigt nära inpå ett koloniområde som fungerar som ett rekreations och kulturområde. Det bör finnas en avsevärd del grönområden omkring dessa oaser, annars kommer det väl att sluta med att koloniområden klassas som stadsparker med betong ända in på tomt/områdesgränsen. Risken är överhängande att biltrafiken kommer att öka i och omkring våra områden. Trafikläget runt Brommaplan, Drottningholmsvägen och Tranebergsbron är illa nog redan nu, och detta kommer inte att göra saken bättre.

Detta tycker jag ni borde göra: Titta på andra alternativ istället för vansinnig förtätning. Det finns gott om plats norr om stan endast 30 min från City. Vägar och räls finns redan. Behöver vi ha det likadant som många Europeiska städer, med flera mil till närmsta skog/naturområde?

245

Vi protesterar mot dessa byggnadsplaner då vårt koloniområde ger möjlighet till rekreation och avkoppling för människor som inte har möjlighet att köpa dyra villor och lägenheter. Detta är en idyll. Varför ska ni inskränka på området? Ni byggde ju ett område med hus uppe på kullen-Sedumbacken. Det är ett gott exempel och koloniområdet blev inte förstört. Våra kantarellställena och blåbärsställena ska vi inte tala om och ändmoränen inte heller.

246

Vi tycker att det är bra att bostäder byggs eftersom det är bostadsbrist. Vi ifrågasätter varför pågående och planerade bostadsbyggen koncentreras till västra Stockholm. Det planerade bygget av 3000-4000 bostäder i Riksby kommer att påverka djur- och naturlivet i området på ett negativt sätt och människans möjlighet till rekreation i staden minskar kraftigt.

Idag har området kring Brommaplan stora problem med infrastrukturen. När Riksby är bebyggt kommer problemen att öka kraftigt när för många personer ska vistas på en väldigt liten yta. Det kommer att medföra stor trängsel och långa köer i trafiken, kommunikationer och närservice.

För fem år sedan, efter många år av väntan gick en av våran dröm i uppfyllelse; vi fick köpa en lite stuga på Liljevägen. Vi har sedan dess flyttad dit på helgerna och tillbringat semestern där under perioden april-september. Vi älskar vår lilla stuga, trädgården och historien från förr som andas i hela området. Den biologiska mångfalden, djur och naturlivet och Etnologin har ett stort värde för oss kolonister. Vi har en stor kunskap i odling och värnar om djur och naturlivet tillsammans i en stor gemenskap där alla är lika värdefulla. Vi har investerat i över 200 000 kr på att byta ut hela taket och byta fasad eftersom stora delar av huset är original från tiden då stugan fanns i Brommaplan. För oss är vår lilla stuga, trädgården och talgoxe familjen som bor i vår trädgård ett livsprojekt. Vi vill förvalta historien från förr och välkomnar besökare till kolonin.

Min värsta mardröm är att ni ska riva huset, trädgården och koloniområdena. Hur länge får vi finnas kvar? Hur ser min framtid ut? Ska vi fortsätta att lägga ner arbete, tid, kärlek och pengar på vår lilla stuga på Liljevägen?

I mina ännu så länge egna framtidsplaner, drömmer jag om ett levande koloniområde som är med på kartan och som kommer att bjuda in allmänhet till härliga historiska stunder nära natur och djurlivet!

250

Stockholms stad har lämnat förslag på hur mitt närområde skall "utvecklas", och inbjudit mig som boende att lämna synpunkter. Jag känner starkt för mitt område, och vill för vad det är värt förmedla något av detta.

Förslaget som presenterades har gjort mig mycket nedslagen. Jag inser att staden ständigt är på jakt efter förtätning och att det ligger krav på att bygga ett stort antal nya bostäder. Men att kalla detta för att "utveckla området" upplever jag som i det närmaste hånfullt. De områden som diverse tidningskolumnister och politiker kallar för "överblivna" har väldigt stor betydelse för livskvaliteten för mig och för många omkring mig. Jag njuter av att bo i centrala Bromma, eftersom jag så snabbt kommer ut i grönområden och eftersom jag i mina dagliga rörelser i området i så stor utsträckning går i skogsslänter och ängssnuttar. Året runt, snart sagt dagligen, höjs mitt humör och min känsla av välbefinnande av att se upp mot trädkronor, möta fågelsång och att kunna tillbringa mycket tid ute med mina barn. Kanske framför allt för oss som inte har egen trädgård betyder det väldigt mycket att det är lätt komma ut i nära

natur. Den allra mest effektiva bot mot de stressymptom jag drog på mig efter en väl intensiv period på jobbet förra året visade sig vara möjligheten att röra mig i Brommas grönska.

Stockholm är speciellt, Bromma är unikt. Mycket av det som byggts på senare år har lagts till platser som ingen eller mycket få saknar. När vi ser tillbaka på vår tid hoppas jag fortfarande att vi kommer kunna säga att man även i 2010-talsplaneringen kom ihåg vad som är viktigt för att (många av oss) människor skall må bra och att man vägde det mot behovet av fler bostäder på ett klokt sätt.

För att utveckla Bromma, där jag bott i sammanlagt 26 år, anser att man borde sätta bevarandet av sammanhängande naturområden och områdets grundläggande skala som bindande villkor för den förtätning som jag inser är nödvändig. Med denna utgångspunkt vill jag lämna två huvudsynpunkter på förslaget:

- 6-våningshus längs Spångavägen förvandlar området där jag bor från parkstad till betongförort. Redan att bygga 2- eller 3-våningshus förvandlar och förminskar de små skogsbackar och ängssnuttar jag så ofta och gärna rör mig i, men att trycka in 6-våningshus här förstör hela området.

- När elkraftsledningen som är dragen över den lilla ängen på västra sidan av Spångavägen (mittemot simhallen) om några år försvinner finns en fantastisk möjlighet att faktiskt utveckla området, genom att planera träd som en några meter tjock barriär mot vägen och därbakom behålla ängsmark som en större glänta i skogen. Vilken fantastisk yta för den närliggande skolan (gymnastiklektioner mm) och för andra aktiviteter för alla oss som bor i området! Vilket bra sätt att bevara/skapa sammanhängande grönområden till glädje för alla de tusental som i och med förtätningarna kring Brommaplan kommer att bo i det direkta närområdet! Området ligger idag så vitt jag vet inom Kyrksjöns naturreservat som borde ha högsta prioritet att skydda.

251

1. Inledning – en skrivbordsprodukt med dold agenda

Med den här skrivelsen vill jag dela med mig av mina synpunkter avseende Stadsbyggnadskontorets förslag om nybygge av bostäder kring Brommaplan. Jag har tagit del av följande material:

- Stockholm stads förslag avseende nybygge av bostäder i centrala Bromma på webben
- Program för centrala Bromma
- Kortversionen – Program för Centrala Bromma
- den tillfälliga utställningen i Dialogpaviljongen vid Brommaplan
- samt att jag pratat med projektledaren för Norra Riksby i anslutning till utställningen.

Jag har därutöver granskat:

- Promenadstaden, 2010

- kommunalpolitikernas beslut tagna 2014 som handlar om att se över området, något som var en samförståndsutredning. Min spontana tanke när jag såg förslaget för första gången var ”det här är en skrivbordsprodukt”, alltså en teori som är helt oförankrad i den verklighet som råder i centrala Bromma med omnejd. När jag nu fördjupat mig i materialet inser jag att det inte bara är en skrivbordsprodukt utan att projektet även har en dold agenda. Jag vågar påstå att Stockholms stads dolda agenda med förslaget är att:

- Göra sig av med så gott som samtliga koloniträdgårdsföreningar i området kring Bromma flygplats före år 2038 – det år då avtalet mellan Stockholms stad och Bromma flygplats löper ut. Och tillika det år då avtalet med samtliga koloniträdgårdsföreningar i området löper ut. Om det förhåller sig på det här viset, varför kan inte kommunen tala klarspråk och göra sig av med samtliga koloniträdgårdar istället för att presentera en halvmesyr till förslag? Det förslag som kommunen nu presenterar andas detta. Den här skrivelsen fokuserar primärt på Riksby koloniträdgårdsområde, men inbegriper de närliggande koloniträdgårdarna i vissa diskussioner.

2. Exempel på lyckade nybyggda områden i Stockholm avseende trafikinfrastruktur. Det har under de senaste åren byggts såväl vackra som hyggligt välfungerande bostadsområden i exempelvis Liljeholmen, Lindhagen, Lilla Essingen, Norra Djurgårdsstaden, Hammarby Sjöstad, Telefonplan och så vidare. Anledningen till att det fungerat så bra att bygga nya bostadsområden på de här platserna har att göra med att det funnits en existerande infrastruktur avseende vägnät. Vad gäller Brommaplan så lever vi redan idag med en icke-fungerande infrastruktur avseende vägnät (för exempel, se kapitel 5. Logistiken i och omkring Brommaplan måste lösas). Det gör att jag drar öronen åt mig vid blotta tanken på att bygga ytterligare 3000-4000 nya bostäder i området. Dessutom väcker förslaget om nya bostäder vid Riksby koloniträdgårdar en hel del frågetecken avseende miljö och kulturhistoria.

Nedan presenterar jag mina synpunkter, farhågor och förslag kring logistik, miljö och kulturhistoria. Men först en kort redogörelse över mitt möte med projektledaren för bostadsbyggandet i Bromma och mina tankar kring avtalet med Bromma flygplats.

3. Om mitt möte med projektledaren för Norra Riksby
Den 12 mars 2016 besökte jag utställningen som visade planerna för de nya bostäderna i Bromma och jag pratade då med projektledaren. Nedan punktar jag upp de frågor jag ställde och därpå följer en beskrivning av projektledarens svar.

3.1. Kan du beskriva tankarna och fördelarna med förslaget i Riksby? Projektledaren berättade att förslaget precis tagits fram och kommer att gå på remiss. Om fem år kommer stadsplanen att vara klar och därefter kan bygget starta. Den första etappen som kommer

att byggas är kontorsbyggnader närmast flygplatsen. Därefter kommer bostadshusen att byggas. Politikernas mål är att det ska byggas 140 000 nya bostäder i Stockholm fram till år 2030. 3.000-4.000 av dessa planeras att byggas i Norra Riksby.

3.2. Vilka utmaningar finns i förslaget? Följande utmaningar finns i projektet och har ännu har klarats ut, meddelade projektledare:

- Storlek på framför allt bostadshusen
- Exakt placering av bostadshusen
- Bredd på, och sträckning av gator och vägar inom koloniträdgårdsföreningens nuvarande område
- Definition av de stugor som kommer att behöva flyttas
- Hantering av rödlistade djur och fåglar i området
- Hantering av fridlysta växter i området
- Hantering av fornlämningar och Bromma de Geermoränsystem 1

3.3. Hur har ni tänkt kring infrastrukturen?

Hon svarade med ett leende och använde uttrycket ”den stora elefanten i rummet”. Hon medgav alltså att de inte hade funderat på infrastruktur i det här läget. Däremot hade en kartläggning av Brommaplansrondellen gjorts och hon sade att de ska titta på den framöver. Den är märkt som ett problemområde på deras karta. I samtalet med projektledaren målade jag upp mina tankar avseende infrastrukturen (presenteras nedan i kapitel 5. Logistiken i och omkring Brommaplan måste lösas). Projektledaren svarade så här: • Det är inte aktuellt att se det här i ett större perspektiv där samtliga kommuninvånare i Stockholm involveras, av det enkla skälet att ”städer inte ska anpassas efter biltrafikens behov – utan biltrafiken ska anpassas efter stadens behov”.

- Det primära är att bygga 140.000 lägenheter innan år 2030 och det är lönlöst för mig att ha den här diskussionen.

3.4. Placeringen av de höga husen vid Salixvägen kommer att leda till att de kolonistugor som står närmaste inte får någon sol. Projektledaren svarade att de inte hade kommit så långt i sin planering...

3.5. Kommer några vägar inom koloniområdet att förändras?

Jag fick information om att Riksbyvägen och Sommarvägen ska breddas för genomfart. Här kommer bussar att gå.

4. Reflektioner kring avtalet med Bromma flygplats

Det finns ett avtal med Bromma flygplats som sträcker sig till år 2038. Om avtalet kommer att brytas så ger politikerna helt fel signaler till samhället, det spelar ingen roll om det är avtal som bryts med Swedavia eller med ”vanliga” medborgare. Om politikerna väljer att driva igenom ett brytande av avtal i förtid så handlar det i så fall om att bryta avtalet i två steg. I ett första steg handlar det om att bryta överenskommelsen med Bromma flygplats, och i ett nästa om att bryta avtalet som finns med koloniträdgårdarna som sedan 30-talet hänger ihop med Bromma

flygplats. Skälet till att koloniträdgårdarna alls finns kring flygplatsen har att göra med att inga permanenta bostäder ska finnas där. Men jag befarar, som jag skrev i min inledning, att det handlar om att nå snabbare resultatet genom att börja med avskaffandet av koloniträdgårdarna och alltså bygga bostäder och att det i ett nästa steg handlar om en förtida stängning av flygplatsen. På så vis kommer staden åt också flygplatsen i förtid. Och kan därmed gå förbi oppositionen. Det finns ett förslag på "Bromma Parkstad" som Miljöpartiet lade fram 2014, något som skulle kunna bli en attraktiv realitet av boende och kolonister i en helhetslösning. Detta skulle kunna drivas igenom förutsatt att det finns en bred majoritet i Riksdagen och att det inte påverkar svenskt näringsliv. Men det förslaget kan genomföras först i anslutning till att avtalstiden löper ut och när det finns en fungerande infrastruktur.

5. Logistiken i och omkring Brommaplan måste lösas

Redan idag brottas vi med ett icke-fungerande vägnät i och omkring Brommaplan. Här finns ett vägnät som är anpassat för 30-talet och som inte har kapacitet att famna ens dagens fordon. Hur skulle framtiden komma att te sig med 4.000 nya hushåll och därmed ytterligare cirka 4.000 bilar i området och därutöver krav på flera förskolor, skolor, vårdcentraler, affärer som i sin tur genererar mer trafik i form av transporter till och från. Och innan byggnaderna ens står klara och alla flyttat in så kommer byggtrafiken att kräva sitt utrymme i det idag redan trängda läget.

Att, som projektledaren uttryckte saken, titta på logistiken i och kring Brommaplan handlar inte enbart om att ta Brommaplansrondellen i beaktande, utan om att se på infrastrukturen i ett större perspektiv. Och det måste göras i samråd med omkringliggande kommuner: Solna, Sundbyberg och Ekerö men också med regering och Riksdag. Något som måste lösas innan nya bostäder kan byggas. Nedan presenterar jag ett förslag på hur detta skulle kunna ske, i två steg.

Steg 1 – Bygg en tunnel mellan Tomtebodan och Huvudstabron
Föregående regering gav ju klartecken att börja titta på en tunnel mellan Tomtebodan och Huvudstabron alternativt förslaget i bilaga 2. Tunneln har ännu inte börjat planeras, men så snart den är byggd och står klar har den löst trafikproblemen mot Solna Strand. Men för att lösa infrastrukturen kring Bromma flygplats måste tunneln byggas vidare mot Annedal. Först när allt detta gjorts (tidigast år 2025) kan nästa steg i arbetet med att förbättra infrastrukturen tas. Det här ligger ungefär samtidigt i tid som när förbifart Stockholm kommer att stå klar.

Steg 2 – Bygg en tunnel från Huvudstabrons Brommadel i riktning mot Mälaröarna

Nästa steg blir alltså att komma till rätta med infrastrukturen i Brommaplan och mot Mälaröarna: En tunnel kan byggas från

Huvudstadbrons Brommadel till och förbi Brommaplan mot Mälaröarna. Ett annat alternativ är att bygga en kort tunnelpassage under Ulvsundavägen i riktning mot Kvarnbacksvägen. Samma sak måste sedan göras vid Brommarondellen. För att detta ska kunna genomföras måste all trafik stängas av under en period, något som kan låta sig göras med tanke på att tidigare lösningar i steg 1 redan står klara.

Steg 3 – Därefter kan kommunen börja bygga bostäder När steg 1 och 2 väl är genomförda kan bostäder börja byggas. Det finns ett förslag på projekt från 2014 av Trafikverket om att bygga en tunnel från Pampas till Drottningholmsvägen/Bergslagsvägen. Det förslaget godkände den tidigare regeringen. Stockholms kommun skulle alltså kunna starta detta bygge tillsammans med framför allt Solna kommun. Se bilaga 2.

6. Nuvarande förslag från staden på infrastruktur.

Här citerar jag två textavsnitt från broschyren Program för centrala Bromma, och därpå följer mina reflexioner kring respektive avsnitt:

6.1 Kommunen bör informera om steg två i sin egen process. Text från broschyren:

I en framtid då hela området är utbyggt kan gatan eventuellt förlängas till Bällstavägen vilket skulle sprida angöringstrafiken och härigenom avlasta områdets in- och utfartstrafik från Kvarnbacksvägen samt utgöra en viktig gång- och cykelförbindelse. Eventuellt kan fler kopplingar mot Kvarnbacksvägen och Spångavägen bli aktuella. Förutsättningarna för och konsekvenserna av dessa angöringspunkter ska studeras mer ingående i kommande detaljplanearbete.

Reflexion

Alla som projektlett vet att ett projekt alltid, per definition, innehåller ett första steg, ett andra steg och så vidare. För att kunna starta projektet delas det upp i olika faser, och i regel presenteras endast första fasen för att göra det begripligt för de som inte deltagit i projekteringen. Medan de som arbetar med projektet måste ha de kommande faserna med i planeringen för att alls kunna starta. Av den anledningen är det enkelt att läsa in de kommande faserna i projektet. I citatet ovan, som är hämtat från kommunens egen broschyr, framgår det med största tydlighet att trafiknätet till och från det nya bostadsområdet ska ”studeras mer ingående i kommande detaljplanearbete”. Vi är alla medvetna om att Spångavägen idag har begränsad framkomlighet. Därmed är det rimligt att anta att den nya huvudgatan, som kommer att gå genom Riksby koloniområde, planeras att fortsätta utmed flygplatsen och villorna mot Bällstavägen för att minska trycket på Brommaplan och Drottningholmsvägen. Man kan anta att kommunen inte vill delge detta i nuläget för att inte skapa negativ opinion hos villaägarna i detta skede. De har redan idag ordentligt med buller från

flygtrafiken och det skulle såklart bli värre från den tilltänkta vägen. Varför kan inte projektgruppen presentera den kommande detaljplanen redan nu? Den måste per definition finnas, annars skulle ett så här stort och omfattande projekt aldrig gå av stapeln.

6.2 Det framgår tydligt att kommunen har för avsikt att bygga bostäder över hela Riksby. Text från broschyren:

Det karakteristiska landskapet i Riksby med skogsklädda höjder och öppna dalstråk. Den nya bebyggelsen ska förläggas huvudsakligen till dalstråken så att höjdpartierna sparas och den karakteristiska topografin består.

På Riksby klack föreslås relativt tät bostadsbebyggelse i en halvöppen kvartersstruktur som tar hänsyn till det kuperade naturlandskapet och möjliggör inblickar i gröna bostadsgårdar. Med den utveckling vi idag ser i Stockholm med en allt större bostadsbrist kan framtiden innebära intressekonflikter och svåra avväganden mellan behovet av att å ena sidan förtäta i goda kommunikationslägen för att skapa fler bostäder och å andra sidan värna koloniområdenas kulturhistoriska värden samt respektera den enskilde individens engagemang och arbetsinsatser på den egna lotten.

Reflexion

I förslaget som presenterades i utställningen på Brommaplan bland annat, är alla kolonistugor förlagda i dalstråken och den nya bebyggelsen i de skogsklädda höjderna. Man kan utifrån citatet ovan samt planritningar förstå att staden har för avsikt att bygga på bägge platserna – i såväl dalstråken som på de skogsklädda höjderna. Samtliga stugor i Riksby koloniträdgårdsområde måste i så fall flyttas eller rivas.

Om kommunen redan idag aviserar rivning/flytt av samtliga stugor på Riksby koloniträdgårdsområde finns det en möjlighet för staden att bygga minst 6 000-8 000 nya bostäder på området. Både i det förslag som kommunen presenterar som ska ge 3 000-4 000 bostäder i området och det förslag som jag antar – alltså, kommunens ”dolda agenda” med bygge av bostäder på hela Riksby – som skulle ge 6 000-8 000 nya lägenheter i området innebär att grönstrukturen kommer att förstöras oavsett linje. Se Program för centrala Bromma, sid 39.

En annan reflexion är att det generellt är tämligen tyst om koloniträdgårdarna i skrivelsen Program för centrala Bromma, trots att det är så många kolonister som kommer att beröras av det här bygget.

7. Miljön vid koloniträdgårdarna

7.1 Rödlistade djur och fåglar, samt fridlysta växter

Hela Riksbyområdet bjuder på ett rikt djurliv. Det finns ett slags symbios mellan Kyrksjön och Lillsjön som går som ett stråk igenom hela koloniområdet, alltså genom Kortenslund Linnea, Iris Glia, Iris

Lillsjön och Riksby. Det här är ett område med ett rikt och aktivt djurliv och som dessutom är byggt för att det ska bevaras. Det rika och aktiva djurlivet innehåller en hel del rödlistade djur och fåglar. Dessutom finns det i området en hel del fridlysta växter. Detta har projektledaren för byggprojektet medgivit men har inte någon plan för hur det ska hanteras framöver.

7.2 Miljöcertifierade koloniträdgårdar. Kortenslund Linnea är idag en fullt ut miljöcertifierad koloniträdgård. Riksby har påbörjat sin ansökan om miljöcertifiering hos Koloniträdgårdsförbundet.

Samtliga kolonister arbetar sedan många år tillbaka med ekologisk odling. Att värna miljön och handfast agera miljövänligt är kolonistens signum. Den formella miljöcertifieringen är endast ett officiellt tillkännagivande om att föreningen arbetar med rätt metoder och så har gjort under många år.

7.3 Breddning av Salixvägen kommer att kräva rivning/flytt av flera kolonistugor samt att de nya bostadshusen kommer att skugga de trädgårdar vars stugor inte rivs/flyttas. Bygget av bostadshus utefter Salixvägen kommer att kräva att tennisbanan försvinner samt 6-7 kolonistugor. Det här är synligt på Stockholms stads karta.

Salixvägen är idag en smal väg där en mindre personbil kan köra i endera riktning. Det innebär att Salixvägen kommer att behöva breddas rejält för att ha plats för bussar, bilar, cyklar i två riktningar. Dessutom kommer det att krävas trottoar på bägge sidor. Det här innebär, något som kartan inte visar, att ytterligare stugor måste bort. Dessutom, beroende på hur höga husen blir (på kartorna ser det ut som att staden planerar för att bygga 6-våningshus) så kommer övriga stugor knappast att ha någon sol under vare sig vår eller höst. Våren är en känslig tid i kolonistens årscykel.

7.4 Riksbyvägen och Sommarvägen. Projektledaren informerade mig om att Riksbyvägen måste breddas, något som även kartan visar. På såväl Riksbyvägen som Sommarvägen kommer busstrafik, personbilar och cyklister att passera. Dessutom, med tanke på områdets omfattning, 3.000-4.000 nya bostäder, kommer det att bli tämligen trafikerade vägar där även sophämtning, lastbilar för hämtning av återvunnet material och så vidare kommer att gå. Vägarna måste dessutom byggas för att utryckningsfordon ska kunna ta sig fram obehindrat. Och till detta tillkommer trottoarer.

Resultatet blir:

- Breddningen av Riksbyvägen innebär att minst 17 stugor försvinner.
- Breddning av Sommarvägen innebär att 53 stugor försvinner.
- Dessutom, eftersom det är realistiskt att tro att det måste finnas ett avstånd mellan 6-våningshusen på Salixvägen och kolonistugorna, så kommer husen vid slutet av Malvavägen också att försvinna. Det rör sig här om cirka tio stugor.

7.5 Sammanlagt försvinner mer än halva Riksby koloniträdgårdsområde – 90 stugor. Sammanlagt kommer alltså omkring 90 stugor att försvinna i enbart Riksby koloniträdgårdsområde. Och en stor del av de stugor som inte försvinner kommer att ha trädgårdar som under stora delar av året vilar i skugga. Dessutom kommer stugor vid Iris Glia att försvinna. Min studie inkluderar inte antalet stugor som försvinner där.

8. Kulturhistoria vid Riksby koloniträdgårdar

8.1 Bostadsbyggen ska byggas på gamla gravplatser, vikingatida fornlämningar och unika de Geer-moränger. Det finns en hel del gamla gravplatser och fornlämningar från vikingatiden i koloniträdgårdsområdet som i förslaget som presenteras har dessa tagits i beaktande. Inget har lämnats åt slumpen. På några av platser där bostadsbyggen planeras finns den sk de Geer-moränen.

8.2 Koloniträdgårdar en del av vår kulturhistoria

På Koloniträdgårdsförbundets hemsida kan man läsa om att ”koloniträdgårdar har funnits i Sverige i över 100 år, i Europa betydligt längre. Flera generationer stadsbor har via koloniträdgårdarna fört odlingstraditionen vidare. Koloniträdgårdar och koloniträdgårdsverksamhet är en del av det svenska kulturarvet. Det är en resurssnål form av rekreation, bra för folkhälsan och ett steg på vägen in i det ekologiskt bärkraftiga samhället.” Att odlandet har rekreativa värden är det ingen som tvivlar på. Inte heller att kolonisten står för många av de värden som vilken stad som helst i världen vill förknippa sig med och ställa sig bakom: ekologisk och närodlad mat.

9. Sammanfattande slutsatser

Mina slutsatser är enligt nedan. Stockholms stad ska förankra följande:

1. att det finns planer på att flytta/riva/köpa loss berörda koloniträdgårdar hos oppositionen.
2. att det finns planer på att starta bygget av nya bostäder innan infrastrukturen är på plats hos såväl oppositionen som hos näringslivet.
3. att det finns planer på att bygga bostäder och/eller vägar på De Geermorän och på gamla gravplatser hos Riksantikvarieämbetet.
4. att hos ansvarig myndighet avseende natur och miljö informera om att grönstrukturen i området upphör i och med bygget.
5. att det finns planer på skövling av cirka tusen 80-åriga äppelträd i koloniträdgårdsområdena.

När alla punkter ovan är genomförda och accepterade föreslår jag två olika vägar för Stockholms stad att gå vidare med koloniträdgårdsområdena:

1. Kommunen köper ut respektive trädgård/stuga som motsvarar alla investeringar som gjorts av varje enskild koloniträdgårdsinnehavare under alla år. Det handlar således om

marknadspriser. Varje koloniträdgårdsinnehavare har agerat långsiktigt, fram till och med år 2038 när Bromma flygplats planeras att stängas.

2. Ett annat alternativ är att kommunen erbjuder hela koloniträdgårdsområdet en ny plats, till exempel Lovön. Kommunen står för flytt av respektive stuga alternativt bygge av en motsvarande ny stuga, samt flytt av samtliga växter och unika äppelträd. Kommunen erbjuder samma storlek på tomten. Detta görs organiserat fram till och med 2025 och så skrivs ett avtal mellan kommunen och koloniträdgårdsföreningen som möjliggör bevarandet av svenskt kulturarv med hembud för all framtid. Distributionslista och bilagor.

252

Jag förstår inte varför vår koloniförening inte fick förslaget oss tillsänt. Det kom som en chock för oss kolonister när vi i media läste om den planerade byggnationen. Vid besök 2010 i vår förening lovades att föreningen kontinuerligt skall hållas uppdaterad. Så har inte skett! Jag är självklart inte emot byggnation av nya bostäder, men anser att infrastrukturen måste lösas på ett bättre sätt än i nuvarande förslag. Att slå sönder ett av många brommabor omtyckt område genom att anlägga lokalgator, så att ett stort antal kolonistugor måste rivas, låter i mina öron som ett feltänk från er.

Använd i stället områdena utanför koloniområdet och skogarna, t.ex. tennisbanan, gamla landningsbanan, halkbanan, pilbanan och området vid gamla Lintaverken, till bostäder och verksamheter. Vårt område från 1930 är av Stadsmuséet klassat som kulturhistoriskt och skogarna är fulla av fornminnen. Som kolonist i Riksby koloniområde befarar jag att programförslaget är en del av en avveckling av hela koloniområdet. Är mina farhågor berättigade?

257

Kan inte se något positivt med detta förslag överhuvudtaget. Eftersom golfbanan är så otroligt välbesökt samt att så många människor dagligen rör sig i området, både kolonister, motionärer och andra människor som promenerar i vårt område idag så behövs denna gröna oas mitt i staden. Detta området är ett rekreationsområde utan like för många, många människor och det kommer helt att förstöras enligt vårt sätt att se på detta. Vi har sett liknande byggen förstöra koloniområden t.ex. Annedal i Bromma! Detta kommer att påverka oss alla på koloniområdet och då främst oss som har våra lotter på Vallmovägen.

Vi har i dagsläget en välbesökt golfbana utanför våra stugor samt på kvällar och nätter när golfarna gått hem väldigt mycket djurliv på golfbanan. Om detta bygge verkställs kommer vi inte längre kunna använda våra tomter såsom vi i dagsläget gör. Detta kommer

självlart även påverka vår investeringsvilja på våra tomter vad gäller växter och underhåll. Ingen vill väl gå ut och äta frukost och stirra upp på ett högt hus, vi har alla på Vallmovägen morgonsol vilket kommer att förstöras om detta går i lås. Dessutom är det ju så att vi som har hus på koloniområdet använder detta för odling och det anser vi kan komma att äventyras då det planeras bilvägar och förstör det miljötänk vi har.

Måste det trots allt bli något bygge på golfbanan så hoppas vi på att man anlägger en större stadspark direkt utanför Vallmovägen och längre bort bygger högst 2 våningshus. Bilvägar måste även kunna planeras utan att behöva dra någon trafik inom koloniområdet.

258

Detta tycker jag är bra med förslaget: Att bygga runt koloniområdet pga. bostadsbristen som råder i Stockholm är ok.

Detta tycker jag är dåligt med förslaget: Jag tycker det är helt förkastligt att man ska behöva spränga in höghus i ett koloniområde. Så som planen ser ut på Salixvägen och östra sidan om Malvavägen skulle höghusen ta bort all eftermiddag/kvällssol från kolonilotterna där. Hur är tanken att vi då ska kunna odla på våra lotter? Det är få förunnat att få låta barnen växa upp i den unika miljön som finns i koloniområdet. Barnen kan springa omkring och cykla utan en massa trafik. De kan bygga plocka svamp, kottar och bygga kojor i skogen runt hörnet. Varför ska det tas bort för alla! Koloniområdet är ett område som vi stolt visar upp för besökare som kommer på besök från utlandet men även för Stockholmare som få känner till denna oas. Alla blir lika överraskade att det finns en så vacker och harmonisk plats så nära centrala Stockholm. Varför ta bort det unika. Det går aldrig få tillbaka när man en gång börjat ändra på det. Låt Stockholm vara den pärla den är idag!

Detta tycker jag ni borde göra: Det finns ytor i utkanterna av koloniområdet. Titta på att bygga där. Eller längre ut från staden. Varför trycka ihop alla på en och samma plats? Har ni besökt storstäder i andra länder? Är det rusningstrafik dygnet runt vi vill ha? Storstads folk ser med avund på Stockholm med alla grönområden. Låt det förbli så är ni snälla!

259

Bor på Sedumbacken och är medlem i Brf Riksbyhöjden. Föreningen har skickat ett separat utlåtande av övergripande karaktär som jag står bakom. Detta utlåtande är en specifik kommentar till bebyggelseförslagen kring Spångavägen, som i mitt tycke är krampaktigt redovisade och rimmar illa med de texter i programmet som talar om respekt för befintlig bebyggelse o likn. Man undrar också vilka luddiga vetenskaper som ligger bakom en formulering som denna:

”För att tydliggöra vägens betydelse som ett viktigt samband mellan Brommaplan och Spånga föreslås därför att Spångavägen får mer karaktär av stadsgata med ett tätare gaturum genom bebyggelse på båda sidor om vägen.” Varför ska ”vägens betydelse som ett viktigt samband” tydliggöras? Varför inte prioritera den befintliga bebyggelsens karaktär av trädgårdsstad?

Vissa delar av programmet innehåller kvaliteter som går att utveckla och skulle kunna bli bra, medan andra delar inte är särskilt respektfulla för det befintliga och leder i huvudsak till försämringar på flera fronter.

Det räcker inte att placera hus längs en gata för att kalla den miljö som uppstår för ”stadsmässig”; stadsmässighet handlar om så mycket mer. Miljön runt Spångavägen närmast Brommaplan skulle må bra av en trafikminskning och en sådan skulle gå att åstadkomma genom ändra på sträckningen enl bifogad bild. Ny föreslagen bebyggelse byggs på ett sätt som tar avstamp i den befintliga karaktären med hänsyn till bullernivåer. Belastningen på Brommaplansrondellen minskar, åtminstone i form av antalet påfarter, genom att endast busstrafik tillåts köra in på Spångavägen.

261

Kolonirörelsen är väletablerad sedan c:a 100 år tillbaka, från Anna Lindhagens drivkraft. Från början var det arbetarfamiljer som under knappa förhållanden fick en möjlighet till odling, fr.a. potatis, grönsaker, frukt och bär till sina familjer. Samt rekreation, väldigt barnrikt halvsekel 1900-1960 och också längre. Idag ser det lite annorlunda ut eftersom det allmänna välståndet har ökat och vi har färre barn. Idag är det, enligt min uppskattning, ungefär mellan en tredjedel och hälften av de nuvarande kolonisterna som är ensamhushåll. Och det överensstämmer rätt väl med befolkningsunderlaget att ungefär hälften i Stockholm är ensamhushåll. Men imorgon tror jag att flera invandrade personer med gedigen odlingstradition från sina hemländer, kommer att vara intresserade av koloniområdena. Vi har en stark odlingstradition inom Linnea-Kortenslund, bi-kupor, mkt gamla äpplesorter, kulturhistoriska grönsaker och blommor, djur- och fågelliv (såg hackspettar igår och fasaner idag), grod-, padd- och salamanderliv inom kolonin, mm. Det vore kulturhistoriskt intressant att få in odlingstraditioner från även sydligare delar av världen, projektet beskriver inget om detta, men jag tycker att byggnationerna även ska inkludera folk i flyktingmottagandet.

Det här tycker jag är bra med förslaget.

- Att ni tar hänsyn till och värnar om att koloniområdena ska finnas kvar.

- Fler bostäder behövs, det är fler hyresrätter som enligt min uppfattning är behovet.

Det här tycker jag är dåligt med förslaget.

- Så länge Bromma Flygplats finns kvar är det inte bra att bygga strax intill, om en katastrofal olycka skulle ske. Även om nybeslutade bullergränser efterlevs, så finns ändå risker med landande/startande flyg strax intill.
 - Den ”gamla” landningsbanan som ligger mitt i den planerade bebyggelsen innehåller med stor sannolikhet gifter från tidigare flyg. Marken måste saneras, har tyvärr inte hittat något om att sanering måste göras först, innan pålar slås ner i marken, i planeringsunderlaget.
 - Att bygga kontorslokaler i ett första steg som föreslås, är mycket dåligt. Det behövs hyresbostäder, inte kontorslokaler. Förslaget preciserar tyvärr inte hur många hyresrätter respektive bostadsrätter som ligger inom de 4000-5000.
 - Alltför höga hus planeras alltför nära gräns till koloniområdena. En frizon på kanske 20 meter vore estetiskt, så inte de befintliga kolonihusen med odlingar läggs i skugga direkt under husfasader och eventuella balkonger. I denna zon tycker jag att planteringar och populära stadsodlingar kan anläggas, som då varsamt smälter samman bebyggelse och koloniområde. Inte så höga hus, men kedjehus eller möjligen två-våningshus tror jag kan smälta in.
 - Riksintressen. Fornlämningar (gravar) som ligger på höjden strax nordost om Kortenslund och att De Geer-moränen bör absolut fortsättningsvis skyddas. Nagga inte på De Geermoränen, som ni gör i förslaget! Bygg gärna runt dessa, men låt fossila/historiska intressen skyddas, låt inte snäva intressen ta över!
- Anhåller om nytt samråd avseende:
- Vägar (Gång- och cykelvägar). Det preciseras inte i dokumenten VAR vägar ska dras. I planeringsdokumentet ser det t.ex. ut som om en gångväg går längs med vår nuvarande Vallmovägen (inom Linnea-Kortenslunds område), varifrån den kommer dit är inte klart. Jag tycker en sådan eventuell väg gott kan ligga utanför Linneas stuglinje i syd och även längre in på det planerade området, med planteringar och eventuellt stadsodling gränsande direkt till Vallmovägens stuglinje. Så det blir lite luftigt där och inte så kompakt. Anhåller om att detta preciseras och att nytt samråd görs i detta. Åtminstone tillsammans med styrelserna för respektive koloniområde. Man kan inte börja bygga och slå pålar i marken innan detta klargjorts och accepterats.
 - Ledningar. Hänger ihop med ovanstående fråga. Var, hur och när planeras att avlopp, dagvattenbrunnar, vattenledningar, ev. fjärrvärme, el, internet kommer att dras? Preciseras inte i dokumentet, så jag anhåller om klargörande och ny samrådsperiod. Åtminstone tillsammans med styrelserna för respektive koloniområde. Man kan inte börja bygga och slå pålar i marken innan detta klargjorts och accepterats.

- Dagvatten, översvämningar, dräneringar mm. Fick information av projektledaren att utredning pågår om vattenfrågor, som ska vara klar till sommaren. Jag vill få denna utredning och anhåller om nytt samråd därefter. Åtminstone tillsammans med styrelserna för respektive koloniområde. Man kan inte börja bygga och slå pålar i marken innan detta klargjorts och accepterats.

263

Vi förstår att dagens snabba urbanisering kräver att Stockholmsregionen ökar takten för utveckling och byggande av nya bostadsområden. Det för att kunna möta upp nuvarande och även kommande behov av bostäder till våra nya invånare i regionen. Planeringsmodellen i programförslag inkräktar tyvärr en hel del på delar av befintliga bostadshus och kringliggande grönområden i direkt anslutning till våra koloniområden.

Den rumsliga planeringsmodellen med rutnät av gator och byggnader intill och genom våra koloniområden är styrd av en vision som visar brister på tydlig förankring i omgivningen och dess betydelse för många människor. I programförslag krockar visionen av den promenerande- och cyklande befolkningen med den bilburna befolkningens behov av framkomlighet.

De väg- och gatusystem som ritats in den befintliga bebyggelsen kommer att skapa barriärer och slå sönder stora delar av våra områden. Vi vill starkt betona vikten av att man redan nu i planeringsfasen uppmärksammar att koloniområdenas småskaliga format står i stark kontrast jämfört med den urbana stadsplaneringens utformning och skala.

I programförslag gällande planstruktur (s21) talas det om framtida angoringspunkter från Spångavägen via Salixvägen. I fortsatt beskrivning av lokalgata framställs den som att ”vara av mer intim karaktär i ett finmaskigt nät (s22). Bredden på en lokalgatan är mellan 17-21 meter bred. Av bild med illustration av gatustruktur framgår att även Sommarvägen mfl gator är inritade som lokalgator(s23). Om dessa lokalgator skulle bli verklighet innebär det konkret att ett mycket stort antal kolonistugor måste rivas eller flyttas.

Redan nu uttrycker kolonister en rädsla för att våra koloniområden ska förstöras och att dess rörelse ska gå förlorad. Idag lägger folk ner mycket tid, engagemang och stora ekonomiska resurser på underhåll och upprustning för att säkra det framtida bevarandet av stugor och tomter i koloniområdena. Planer som framgår i programförslag bidrar till att skapa en oro och osäkerhet gällande områdets framtid. Vi menar att den befintliga rumsliga strukturen måste fogas samman med det mänskliga sociala. Bebyggelsen i våra koloniområden ger associationer till gångna tider. Dess omgivning sätter oss i förbindelse med historien.

Att kunna promenera runt i våra områden och betrakta de gamla husen i dess fina parkmiljöer bidrar till att skapa en relation mellan det moderna i vår nutid och det förflutna. Dessa områden bör bevaras och förvaltas väl i en tid då urbaniseringen kräver utökad byggande av nya bostadsområden. Våra områden utgör en viktig pusselbit för kommande generationer för att de ska se spåren av historien och samhällets utveckling. Det finns en vitalitet och mångfald som riskerar att gå förlorat om man inte tar tillvara på redan existerande sociala- och rumsliga värden.

Vi anser att i den fortsatta planering och utvecklingen av programområdet bör delar av grönytor i anslutning till våra områden lämnas orörda i större utsträckning än vad som framgår i programförslag. Lugnet, den ringa trafiken i våra områden samt närheten till natur och djurliv är något som skattas mycket högt av många invånare i och kring Bromma.

De intilliggande smalhusen med dess tidstypiska detaljer där ljus, luft och grönska var en grundtanke bör få ha kvar sina grönskande bakgårdar.

Smala gröna stråk bör sparas i direkt anslutning till kolonistugor och smalhusområden. På så sätt kan dynamiken och områdets estetiska utformning bevara sitt meningsinnehåll utan att sociala värden utarmas.

Den nya bostadsbebyggelsen i direkt anslutning till våra områden föreslås vara av radhuskaraktär för att därefter växa i skala och höjd längre in i det nya bostadsområdet.

I programförslag är perspektiv zoomat som att Brommaplan utgör hjärtat av Stockholm. Om vi väljer att förskjuta perspektivet och zooma ut ytterligare en bit då blir bilden en annan. Läger man till kringliggande stadsdelar och kommande utvecklingsplaner av nya bostadsområden då framgår att det finns ett kommande behov av stora sammanhängande grönyteområden för att leva upp till kraven på ekologiska spridningsvägar samt människors ökade behov av ytor för rekreation.

Om Bromma flygplats läggs ner i framtiden och dess asfalterade ytor ska omvandlas till bostadsområden då ökar antalet invånare markant. Det medför även ett utökad behov av att ha tillgång till rekreations- och grönområden.

I programförslag framhålls ”mångsidighet” och ”lokala värden” som viktiga att värna om. Dessa begrepp tillsammans med ”variation och mångfald” som i programförslag fastslås som ”en av fem utvecklingsstrategier”, anser vi innebära en varierande miljö med möjlighet till rekreation och lugn för människan i staden. Detta gör koloniområdet i Bromma till en unik möjlighet för Stockholmsstad att värna om att skydda och bevara.

Genom att redan nu freda och gå varligt fram i befintliga kultur- och historiska miljöer med stora ekologiska- samt sociala värden har Stockholmsstad möjligheten att föregå med gott exempel.

264

Som boende i Bromma under hela mitt liv, sedan ett år tillbaka boende i Riksby, inkommer jag här med mina synpunkter på förslaget. Förslaget innebär 4 000 nya bostäder, vilket med 2,5 person/bostad ger en ökning på 10 000 invånare. I relation till nuvarande befolkning om ca 65 000 personer i Bromma (år 2011) är det således en ökning med hela 15%. Bromma har ända sedan Bromma kyrka uppfördes på 1100-talet ständigt utvecklats och förtätats med gårdar och sedermera villor. Under första halvan av 1900-talet fick Bromma sin nuvarande karaktär med småhusområden, smalhusområden, koloniområden och grönområden tillsammans med flygplatsen. I samband med att den nuvarande karaktären gavs formades även infrastrukturen med de nuvarande vägsystemen och tunnelbana. De senaste 70 årens förtätningar har dock inte gett upphov till någon ny infrastruktur. Bromma är idag hårt belastat med hela västerorts och mälardalens trafik in mot Stockholms centrum och för all trafik som ska E4an söderut. Drottningholmsvägen genom Bromma och Tranbergsbron är ofta belagd med köer, både västerut och österut, morgon som kväll. Trafiken runt Bromma Blocks och bryggeriområdet är på lördagar och söndagar mest en parkeringsplats då shoppingsugna västerorts- och innerstadsbor ska nå affärer som kräver bil. Tvärbanans intåg i området har ställt till ytterligare problem för biltrafiken.

Utöver trafiken är tunnelbanan hårt belastad i rusningstrafik, nästan varje morgon och kväll är det överfulla tåg genom Bromma och vidare mot västerort. Brommaplan är idag en tunnelbanestation där kapaciteten är klart underdimensionerad där bussar från mälardalens och Solna/Sundbyberg kräver omstigning till tunnelbana. Med hänsyn till detta är förslaget, som innefattar 10000 nya invånare, i detta område extremt olämpligt utan en översyn på den befintliga infrastrukturen.

Förslaget innebär, som så ofta numera, att grönytor tas i anspråk till bostäder. Det är särdeles olämpligt när en golfbana drabbas, som skänker människor i alla åldrar rekreation, och extra känsligt när det är en av få golfbanor som ligger inom promenadavstånd från tunnelbanesystemet. Detta drabbar ungdomar och äldre som inte har tillgång till egen bil men väl kan ta sig till Bromma Golf för att få rekreation med hänsyn till dess läge.

Att koloniområden får vara kvar är lovvärt, men sättet det görs på med att uppföra bostadshus som grannar till kolonilotterna avskräcker. Det tappar hela karaktären av ett lugnt område med lantlig inspiration där människor kan odla egna grönsaker, bär och

frukter. Med hänsyn till ovanstående är jag starkt kritisk till förslaget i sin helhet. Att bebygga grönområden och förtäta koloniområden är ett problem var det än sker, inte minst i Bromma med dess otroliga karaktär som en vacker stadsdel med stadens puls runt knuten. Utan att ytterligare infrastruktursatsningar görs kommer ett ökat invånarantal med minimum 10 000 personer starkt påverka framkomligheten inte bara i Bromma utan hela västerort och Mälaröarna.

265

Detta tycker jag är bra med förslaget: Inget

Detta tycker jag är dåligt med förslaget: Att man inte tar hänsyn-beaktar att spara detta gamla unika koloniområde med allt vad det innebär av nedlagt arbete o pengar (det är inte gratis att odla eller renorvera stugor) av kolonister, det är också en del av vårt kulturarv bidrar till ekologin, rekreation, integration. Själv köpte jag min kolonistuga/lott 2015 efter 9 års kötid, o då jag bor i innerstaden utan balkong så betyder det jättemycket för mig att kunna odla mina ekologiska grönsaker själv. Det förstörs helt med detta förslag. Då jag köpte kolonilotten så fick jag uppgiften att arrendet gällde i 25 år från 2013, är detta verkligen juridiskt ok? . Kötiden har definitivt inte minskat så intresset för odling snarare ökar och ändå framförs detta dåliga förslag från 2012!!!! Dessutom har man tänkt på att Brommaplan, Riksbyvägen o Ulvsundavägen redan idag är trafikinfarkter? Dessutom tycker jag att det är viktigt att bevara Bromma golf, SALK tennisbanor o strövområden i o omkring koloniområdena. Om det bebyggs som ni planerar kommer inbrott o vandalisering i koloniområdet öka lavinartat.

Detta tycker jag ni borde göra: Om ni absolut vill bebygga området ska ni bygga betydligt färre hus som de hus som byggts vid engelska skolan.

270

Jag är för ett utökande av Bromma. Bor och jobbar här och ser bara fördelar med byggnationer. Dock gör det mig väldigt ledsen och bestört då man vill bygga höga hus mitt i våra vackra koloniområde. Jag vill främja friluftsliv och behålla grönområden dessutom kunna erbjuda den unika känslan av "landet mitt i stan". Denna oas är till för så mycket människor och djur .Många ovanliga arter av fåglar och växter som kan beskådas och njutas av. Ska vi förstöra detta med höga hus och stora vägar som kommer störa och ta död på djurlivet och växtligheten. Många av tomterna kommer att få så begränsat med solljus att odling kommer att bli omöjligt. Ska stockholmstad ta ifrån alla medborgare deltagandet av ekologisk och naturlig växtlighet?? Alla kanske inte kan odla men alla har möjlighet att beskåda och njuta av en gratis skött idyll. Det finns flera parkbänkar i området där människor idag gärna slår sig ner

med sin termos och bara njuter av atmosfären. Ska detta förstöras med höghus och asfalterade gator?? Hus och gator finns överallt men en grön oas är något unikt!!

271

Detta tycker jag är bra med förslaget: Är inget bra alls.

Detta tycker jag är dåligt med förslaget: Att det över huvud taget ska byggas. Att stugor skulle försvinna och vägar breddas inom koloniområdena. Trafikproblem är det redan idag med köer från västerort och Ekerö in mot stan, med husbyggen blir det fler bilar. Det kommer bli kaos.

Detta tycker jag ni borde göra: Men måste man bygga trots allt så är mitt förslag att bara bygga radhus inga höga hus alls. Skogen mellan Brommaplan och koloniområdena bebyggs med radhus som skulle smälta in med koloniområdet. Radhusen skulle ligga mot Brommaplan, och dela av radhushus och koloniområdet med en park i skogen.

279

Det är med bestörtning vi tar del av byggplanerna kring koloniområdena i Bromma-Riksby. Vi inser att det såklart kommer att byggas bostäder på platsen med tanke på dagens bostadsbrist i Stockholm. Vi är också tacksamma för att koloniområdena ska få finnas kvar, men den plan som nu presenteras skulle innebära att miljön i koloniområdena kraftigt försämras. Det kommer bland annat leda till skuggningseffekter och att områdets genuina karaktär förstörs. Vi hoppas därför att förslaget justeras så att även kolonisternas önskemål och behov kan respekteras.

Vi vill:

- att de bostäder som ligger i närmast anslutning till koloniområdena enbart är tvåvåningshus
- att ett mindre skogsparti sparas mellan bostäderna och koloniområdet
- att koloniområdena behålls intakta och att genomfartsvägar till bostäderna inte dras via området.

281

Jag arrenderar en tomt i IRIS koloniområde i Bromma som jag tagit över av mina föräldrar. De i sin tur skaffade tomten i slutet på 60-talet så man kan lugnt säga att jag tillbringat många sommar där. Det är ett fantastiskt område, som på landet fast ändå nästan i stan. Föreningen fyller 100 år i år och det här var väl kanske inte den födelsedagspresent vi önskat oss av Stockholms Stad.

Jag inser absolut vikten av att vi bygger i Stockholm, men är det nödvändigt att bygga in oss i en ny stadsdel? För oss i utkanten av området blir det ju precis som att flytta in till stan. Det är inte utan att man blir orolig för hur det kommer bli. Först och främst

försvinner ju lugnet helt och hållet med bostadshus precis runt knuten. Kommer man kunna tillbringa en skön sommardag på tomten framgent, eller kommer man känna sig som ett djur i bur med alla dessa bostadshus omkring sig? Kommer de nya grannarna respektera tomterna eller kommer de att traska runt som de vill? Att ett par barn springer runt och pallar frukt/bär är inget konstigt, men den delen lär väl öka avsevärt nu. Är det värt att investera pengar i sitt hus/tomt eller blir det som att slänga pengar i sjön? Jag är mycket orolig för mitt "landställe" och tycker det känns oerhört tråkigt om jag kanske måste lämna det efter så många år.

282

Detta tycker jag är bra med förslaget: Bra att det planeras för fler bostäder i Stockholmsområdet.

Detta tycker jag är dåligt med förslaget: Programförslaget innebär kraftigt ökad trafik i området och avsevärt ökade luftföroreningar. Djur- och naturliv påverkas negativt. Odlingsförutsättningar på våra lotter försämras.

Detta tycker jag ni borde göra: Arbeta om förslaget med fokus på infrastrukturen, trafiken. Värna om det kulturarv koloniområdet är. Vårt område är ett viktigt rekreationsområde för oss kolonister och många andra som gärna promenerar, joggar, cyklar i vår lilla oas. Våra barn kan cykla och leka tryggt. Vi har många fridlysta arter av växter och djur i området, paddor badar gärna i våra små dammar. Värna om skogsområdena. I ert fortsatta planeringsarbete - ta med representanter från koloniområdet i en kontinuerlig dialog. Bygg på andra sidan berget mot flygplatsen.

297

Ställer mig frågande till varför det ska ligga precis inpå befintligt koloniområde. Ser flera nackdelar, bland annat är detta ett av få koloniområden i Stockholm utan bebyggelse så tätt intill. Detta gör området speciellt och unikt som rekreation för boende och allmänhet (idag är området unikt på så sätt att det är en avskärmad helhet, en "oas" i staden). Området har även ett kulturhistoriskt värde som bör tas i beaktande. Andra koloniområden som drabbats av bebyggelse på detta sätt har tappat sin popularitet och charm och den unika rekreationsupplevelsen har gått förlorad. Av tradition har kolonirörelsen inneburit en möjlighet för stadsbor utan starka resurser att kunna få ta del av natur och odling. När staden och bebyggelse kryper inpå förlorar det sitt ursprungliga syfte att bidra till folkhälsan samt att verka som en rekreationsplats för stressade storstadsbor. Idag är området nästintill bilfritt och önskemål finns att helt och hållet göra området bilfritt. Enligt byggplan ska nu gator istället breddas och trafiken kommer bli kraftig och tät. Enligt plan är det stora huskroppar med flera våningar som planeras precis intill tomtgränser vilket kommer påverka möjligheter till odling då de

kommer skugga kraftigt. Projektet är alldeles för stort och omfattande för att passa in och kommer påverka områdets utseende och karaktär avsevärt. Ingreppen i grönområden är för omfattande. Det gör anspråk på viktiga grönområden för boende i området, samt för växter och djurs spridning. Elever i engelska skolan använder även området för olika typer av aktiviteter vilket uppskattas av skolan liksom boende i koloniområdet. Golfbanan som ligger i anslutning har en positiv inverkan på områden då allmänheten får ta del av koloniträdgårdarna. Jag förutsätter att man tagit i beaktande djur, växtlighet och eventuella fridlysta arter. Samt att fornminneslämningar och närområde lämnas orört. Önskar ytterligare utredning och dokumentation av detta. Eller hänvisning om detta är gjort. Ett alternativ kan vara att istället se över mark i området Riksby där det redan finns bostäder idag (till exempel Kvarnbacksvägen). Ska bostäder byggas på planerad plats så se över hustyper och antal våningar. Eventuellt kan radhusliknande byggnader och 2-3 våningar smälta in i befintlig bebyggelse?

301

Detta tycker jag är bra med förslaget: Gör nånting åt Bromma rondellen, tryggare för gående och cyklister.

Detta tycker jag är dåligt med förslaget: Låt bli att ta bort dom små skogsområdena kring koloniområdena Riksby, Glia, Iris , Kotenslund och Linnea. Dom små skogsområdena är unika med sina stora speciella stenar och gravar mm. Dom behövs verkligen för luftens alla föroreningar, avgaser, industriområdena, flygfältet all biltrafik som ligger precis bredvid. Vi har många djurarter här som skulle försvinna här, som dessa områden har stor betydelse för deras överlevnad. Äntligen har vi efter många årtionden fått tillbaka räven här en liten familj. Har många arter här såsom jag (tror) är ormvråk väldigt stor örn-liknande fågel som är bosatt här och förökar sig nästan varje år. Vi har rådjur, grävling nötskrikor, många fågelarter som dessa är beroende av dessa skogsområden. Igelkottarna har försvunnit tyvärr fanns gott om dem här en gång i tiden, men vi kommer att förlora flera arter om vi inte bevarar grönområdena och vi stockholmare vi vill också ha ett djurliv och grönområden. Det är det som är unikt med Stockholm ut i världen grönskan med vattnet runtom med djurlivet inpå.

Nästa punkt som oroar mig är var ska alla bilarna ta vägen, som det är nu och plussa på några tusen bilister till som kommer med förtätningen. Timplånga köer, ökade luftföroreningar mm. Det är ohållbart!

Detta tycker jag ni borde göra: Om ni ska bygga gör det på golfområdet , låt skogsområdena runtom vara, för dom eventuella som ska bo där lovar jag att dom vill ha grönområden, istället för att ni ska gräva ner några träd emellan husen. Även för buller skydd mot trafiken, industrier och luftrensning. Bredda den befintliga

vägen som går till golfen förbi Bygg Max och ingen genomfart genom koloni områdena. Försök att bevara och vara rädd om det vi har istället för att riva ner för det får vi aldrig tillbaka och det går utmärkt att bygga på det tankesättet också det blir mer trivsel för alla.

302

Som boende i Iris Glia vill jag betona att en förtätning i detta område är en dålig idé därför att:

Grönområdena minskar = mindre rekreatjonsområde

Möjlighet till ekologisk odling för mig minskar

Områdeskaraktären ändras drastiskt till det sämre

Jag får mindre andel soltimmar på mina odlingar

Tung trafik påverkar både miljö och människor omkring

Kan ni garantera att min stuga/grund inte påverkas av sprickbildning. Förfölning av gammalt område

304

Inget är bra med förslaget. Dåligt med höga hus. Bygg inte så nära.

312

Vi är inte nöjda med era byggplaner i och omkring centrala Bromma. Vi vill högeligen protestera mot detta förslag!

314

Jag är inte nöjd med era byggplaner i och omkring centrala Bromma. Mera specifikt motsätter jag mig de planer som innebär ingrepp i/byggnation i närhet av och på koloniområdena i Brommaplans närhet. Jag har full förståelse för att en stad måste byggas om och byggas till. Att däremot göra ingrepp i värdefulla kultur- och miljövärden som finns i områden som är föremål för eventuella framtida vore förkastligt.

315

Jag har en kolonistuga i området Iris Glia. Skogspartiet mellan Brommaplan och Salixvägen är ett av de få kuperade områdena inom planförslaget. Området utnyttjas för promenader för såväl människor som hundar, barn använder området, som är avskuret av de hårt trafikerade vägarna, till fria lekar och skogsområdet fungerar som en avskärmning från såväl buller som vind för hela koloniområdet. Dessutom växer det en stor mängd fridlysta blåsippor inom skogsområdet. Salixvägen används mest för gående, dels kolonister som tar sig till och från sina stugor, dels promenerande från andra delar av Stockholm som njuter av idyllen och de vackra trädgårdarna. Dessutom finns ett flertal barn som cyklar eller leker på Salixvägen och andra småvägar. Blir Salixvägen lokalgata begränsas dessa möjligheter. Dessutom finns en risk att vägen kommer att bli genomfartsled för de som vill

undvika Brommaplan. Koloniområdet innebär en möjlighet för Stockholmare med begränsade ekonomiska möjligheter att få njuta av natur och odling. Många stugor innehas av ensamstående äldre eller barnfamiljer. Området är tillgängligt utan bilinnehav. Jag har stor förståelse för att Stockholm behöver fler bostäder, men jag förstår inte varför man måste ge sig på denna relativt utsatta grupp och förmena dem den glädje de har av sitt koloniområde. Utan att lägga mig i planprocessen tycker jag att det finns massor av tillgänglig plan mark i närheten som skulle kunna utnyttjas så att den skogbeksäddade höjden kunde sparas och Salixvägen bevaras i sitt nuvarande skick. Jag tar för givet att Stadsbyggnadskontoret har tagit i beaktande trafiksituationen vid Brommaplan och över Tranebergsbron, som redan nu är kaotisk större delen av dagen.

324

Jag är inte nöjd med era byggplaner i och omkring centrala Bromma. Mera specifikt motsätter jag mig de planer som innebär ingrepp i/byggnation i närhet av och på koloniområdena i Brommaplans närhet. Att däremot göra ingrepp i värdefulla kultur- och miljövärden som finns i områden som är föremål för eventuella framtida vore förkastligt.

326

Jag är inte nöjd med era byggplaner i och omkring centrala Bromma. Mera specifikt motsätter jag mig de planer som innebär ingrepp i/byggnation i närhet av och på koloniområdena i Brommaplans närhet. Jag har full förståelse för att en stad måste byggas om och byggas till. Att däremot göra ingrepp i värdefulla kultur- och miljövärden som finns i områden som är föremål för eventuella framtida vore förkastligt. Det finns även gamla gravar i skogen mellan Spångavägen och Salixvägen. Vad händer med dessa?

327

Kolonistugeägare inom Riksby koloniområde. Jag motsätter mig på det allra bestämdaste att:

- få höga hus gränsande till vårt koloniområde.
- få genomfartsvägar genom området
- få naturhistoriskt område gravt påverkat
- få byggnadshistoriskt område förminskat och påverkat
- få påverkan på växtlighet genom kraftigt påverkat sol- och dagsljusinsläpp
- fränta närboende, långväga turister, hundpromenerare, joggare, strosare, stavgångare, nyfikna naturintresserade, elever och oss kolonister själva ett område skapat för rekreation i flera nivåer.
- byggplanerna ska negativt påverka vårt aktiva föreningsliv, med främsta gemensamma intresse miljö och odling. Det finns ett tydligt

uttalat syfte med kolonilivet, just att odla och samverka samt sprida våra kunskaper och entusiasm mellan oss samt utåt. Byggplaner och byggen tätt inpå oss är energikrävande och frätande för gemenskapen!

Som argument och punkter gällande ovan vill jag påpeka följande:

Att man i byggplanerna lägger låga hus gränsande till koloniområdena, typ radhus och villor. För att succesivt höja hushöjderna längre bort från koloniområdena. Ett inte orimligt krav eftersom våra kolonistugor har ett krav på taknockshöjd på maximalt 3,5 meter. Därmed kunde man som närmsta byggnad mot oss rimligen beakta, och planera hus som varken är skymmande eller är estetiskt störande i höjdkontrast. Byggnadshistoriskt menar jag att små trähus i stadsmiljö är viktiga för uppväxande generationer att kunna se och uppleva. Exempelvis hur de är konstruerad och hur de värms upp. Likväl som att odling, från frö till planta, är mycket viktigt för nutidens barn. Odlingsmöjligheten kan påverkas drastiskt negativt om skuggning, vattentillgång samt åverkan på områdets övriga vegetation. Som legitimerad lärare i utanförsområdet Rinkeby har jag möjlighet att ta mina och kollegors elever flera gånger per år att få lära sig om svensk historisk byggnadsstil och självhushåll, samt dåtida leverne samt koppla det till samtiden här och i forna hemländerna. Likväl som svensk odlingstradition. Låt koloniområdena bevaras som ett friluftsmuseum!

320

Förslaget att bygga på dessa platser innebär stora nackdelar. Dels innebär närheten till Bromma flygplats att bostäderna kommer bli utsatta för störning i form av buller samt risker för olyckor och kontaminerad mark från flyget. Dessutom är de föreslagna byggplatserna i skogspartierna oerhört rika på unika fornlämningar och växt- och djurliv som måste skyddas från att förstöras av byggnation. Ett enormt problem med förslaget är också trafik- och parkeringsplaneringen. Att bygga lokalgator för bil, buss, cykel och fotgängare genom koloniområdet Riksby skulle fullständigt förstöra koloniområdet. Inte bara skulle ett stort antal kolonistugor behöva rivas för att ge utrymme åt en gata som skulle behöva bli ca fyra gånger bredare än den befintliga grusvägen. Alldeles oavsett detta skulle områdets unika kvaliteter förstöras, det lilla av området som skulle blir kvar. Området, som är mer än 70 år gammalt, har en unik karaktär både vad gäller byggnader, trädgårdar och aktiviteter. Det är ett område som sjuder av aktivitet och rekreation året runt, både av kolonister och boende i närområdet som använder det för promenader, jogging och rekreation på olika vis. Kön av sökande till kolonin är lång och många nya intressenter anmäler sig varje år. Koloniområdets kvaliteter ligger att det är avsett som en enkel och tillgänglig form av fritidshus, som ska vara tillgänglig för

människor för människor med lägre inkomster. Dessutom är det öppet och tillgängligt för besökare att strosa och promenera där, liknande en stadspark. Till dess karaktär tillhör att man, trots ett stadsnära läge, kan uppleva grönska, lugn, mörka nätter, stjärnljus, tystnad, natur och djurliv. Vid omfattande byggnation i närområdet med avsevärt ökad trafik genom koloniområdet som följd skulle områdets unika, lantliga, lugna charm gå om intet pga buller, utsläpp och risker från trafik och ljus från gatubelysning och billyktor.

Att bygga på förslagna områden måste innebära att trafik till och från de nya bostäderna matas enbart utifrån, från Linta Gårdsväg respektive Kvarnbacksvägen/Spångavägen och inte genom koloniområdet på tex Riksbyvägen. Detta för att värna och bevara koloniområdets värde och karaktär.

Områden som skulle vara möjliga att bebygga är pilbåge-/skjutbanan vid Kvarnbacksvägen och grönytan mittemot, på andra sidan Kvarnbacksvägen, som en skärm mellan Kvarnbacksvägen och Lillsjön, golfbanan, tennisklubben och skogsremsan vid gångvägen intill tennisklubben, halkbanan och Lintaverkens område. Detta är delar som redan är tagna i anspråk av diverse anläggningar, inte relativt orörd natur. Att bygga på dessa skulle inte förstöra friluftsliv, växt- och djurliv eller fornlämningar. Allt detta förutsatt att trafik- och parkeringsplanering kan lösas utan att st befintliga värden i närområdet går förlorade.

322

Redan idag är infrastrukturen dvs. vägnätet och allmänna kommunikationer överansträngda och dysfunktionella i det aktuella området. Flera andra nya områden är redan byggda, planerade och projekterade runt Bromma flygplats och Brommaplan. Vi ska väl inte bara bo utan också leva i Bromma?! Bygg inte sönder vår stadsdel helt och hållet. Vi behöver alla våra kvarvarande grönområden i närområdet. Angående byggnation på flygplatsen dvs. Bromma sportfält som används av många till mycket mer än golf, t.ex. promenader, cykelturer och skidåkning. Förutom att ett välanvänt och uppskattat rekreationsområde förstörs så kan lämpligheten i att bygga på området starkt ifrågasättas. Marken är geologiskt olämplig, gammal sjöbotten. Tidigare har även seismisk risk varit ett argument mot byggnation. Miljömässigt har området förorenats av inte bara glykol och flygbränsle utan också under lång tid av PFAS som finns i brandskum. Brandskum har sprutats i stor mängd vid regelbundna brandövningar. Att sedan området är svårt bullerstört och utfarten därifrån Kvarnbacksvägen redan idag lider av trafikchaos gör inte saken bättre. Slutsats: byggnationen på Bromma sportfält kommer att bli extremt dyr, miljömässigt undermålig och förstöra ett uppskattat rekreationsområde. Angående planerad byggnation längst upp på Spångavägen Det har

nyligen investerats stora belopp på tunnlar under Spångavägen för att rädda sällsynta groddjur. Nu planeras att bygga hus på det område som tidigare ansågs vitalt för grodornas fortplantning och överlevnad. Byggnation planeras även på andra sidan Spångavägen i Kyrksjöns naturreservat. Att dessa planer skrotas borde vara självskrivet.

329

Detta tycker jag är bra med förslaget: Bra att bostäder byggs. Hyreslägenheter behövs!

Detta tycker jag är dåligt med förslaget: Dåligt att koloniområdet stympas med lokalgatorna. Koloniområdet skall vara ett rekreativsområde för alla som vistas där. Kolonister, joggare, hundägare, föräldrar med barnvagnar och för flora och fauna. Med utökad biltrafik blir det motsatt resultat.

Detta tycker jag ni borde göra: Ompröva ert förslag.

331

Det här tycker jag är bra med förslaget: Det är bra att man ser sig om efter byggbar mark i Stor-Stockholm. Hyreslägenheter behövs. Det här tycker jag är dåligt med förslaget: I förslaget har lite eller ingen hänsyn tagits till ursprungsidén med koloniträdgårdarna, nämligen rekreation och odling för storstadsmänniskor. Vi har flera fridlysta arter av växter o djur i området, och det finns fornlämningar som ännu inte är fullt ut utgrävda. Trafiksituationen vid Brommaplan är redan idag kaosartad. Med 3-4000 nya bostäder i området kommer detta knappast att bli bättre.

Det här tycker jag att ni ska göra: Börja med att finna en lösning för trafiken vid Brommaplan. Arbeta om förslaget och då med fokus på att planera infrastrukturen och trafikfrågan. Koloniområdena är viktiga kulturarv att värna om. Utgå från den tanken i det vidare arbetet med byggplanerna. Ta med representanter från de aktuella koloniområdena i ert fortsatta arbete med planering av bostadsbyggandet.

334

Vi förstår inte alls att någon vill förstöra den gamla fina skogen som omgärdar kolonistugorna. Det är viktigt med gammal skog där fåglarna trivs och bor och har näring i alla slags insekter och skalbaggar. En sådan skog växer inte vid handvändning. Det är underbart att få höra fågelsång från skogen intill. Det finns t.o.m. gök som låter i början av sommaren. Vi skulle förlora den äkta nära naturen och alla dessa fåglar. Från en känsla att finnas långt borta från citylivet skulle höghus intill i stället bli väldigt deprimerande och ge skugga både till trädgårdarna och i våra själar. En mycket viktig sak är också att dessa stora mäktiga träd rensar luft från alla luftföroreningar. Vi förstår att det behövs bostäder men inte till

vilket pris som helst. En skogsrensa på minst 20 meter djup runt kolonistugeområdet borde bevaras och inga vägar heller skall byggas genom eller bredvid våra stugor! Vi har även synpunkter på hur höga höghus det skall byggas i Bromma och tycker att de inte skall ha mera än 4-5 våningar.

337

Den skogsdunge mellan Spångavägen och koloniområdet Iris Glia, fungerar som Koldioxidfångare, rekreation, lekplats och buller plank mot trafiken runt Brommaplan. Hydrologin påverkar (asfalterade ytor). Skogen har ett vis djurliv, insekter ifrån gamla döda träen, rådjuren, haren, ett Ekosystem som påverkar blomning i trädgårdarna och ger bättre luft. Gamla stora stenblock som har ligget i många år utgör sitt landskap. Gliaområdet har en 100 års historia med en viktig trädgårdskultur med vackra blommor, fruktträd och buskar. Många Brommabor använder kolonin som cykel och promenadstråk. Att bygga bort skogen och lägga huskroppar nära koloniområdet innebär Skuggning och ökad trafik. Vägarna runt kolonin som planeras känns omoderna Byggda för ökad privat trafik. All buller som kommer att öka med nya byggen, avverkan av skogen gör att Kolonin kommer att vara en stor byggplats flera år framåt med ökat buller. Allt sammantaget innebär till en försämrad livsmiljö för alla Bromma bor!

338

Jag vill lämna synpunkter på den föreslagna byggnationen i Riksby. Som jag förstår kommer det att byggas söder om Kvarnbacksvägen. Jag hoppas att ni vet att där är ett naturområde med pulkabacke helt nära Båtsmanstorpet från 1700-talet med lekplatsen för blinda och synsvaga barn alldeles intill. Vänligen bekräfta mottagandet av detta mejl, och jag önskar att stå med som remissinstans.

339

Min kolonilott ligger på Sedumvägen, som löper parallellt med Spångavägen. Mina synpunkter gäller den planerade stadsgatan med tillhörande nybyggnation i form av höghus som direkt angränsar till vår kolonilott. Marken utgörs idag av parkmark/allmänning. Mina synpunkter gäller även området i sin helhet och den planerade förtätningen. Syftet med koloniområden var en gång i tiden att ge sämre bemedlade stadsbor en möjlighet att komma ut i naturen och genom egen odling av frukt och grönsaker kunna dryga ut hushållskassan. I samrådsförslaget framkommer att området kommer att förändras från ett utpräglat naturlandskap till stadsbygd vilket medför att det tänkta syftet med koloniodlingen helt förstörs. I förslaget placeras gator och höghus (tre till fem våningar) i direkt anslutning till vår kolonilott och även andras kolonilotter. Detta förstör stadsbilden, den rekreativa upplevelsen i området liksom

påverkar växt och djurliv. Luftföroreningar ökar vilket påverkar odlingarna. Säkerheten för våra lekande barn äventyras! Området är rikt på fornminnen. Bevara dem och låt våra barn få fortsätta leka iden närliggande skogen. Området är av kulturhistoriskt intresse (enligt stadsmuseet). Bevara vårt fina koloniområde! Låt inte gator och nybyggnation i direkt närhet förstöra området! Låt området få fortsätta vara en resurs både för koloninnehavarna och de boende runt omkring.

341

Självklart ledsen över de planer om byggnation vid koloniområdena Bromma med en i så fall troligen drabbad stuga. Visst behövs bostäder men även rekreation o fritidsmöjligheter om man ser på längre sikt. Kommer snart inte finnas ens en chans till att vara ute för människor i storstäder. Bromma har ju tidigare tom gjort ”reklam” för möjligheter till fritidsaktiviteter. Som mer o mer behövs i vårt samhälle. Om man ska bygga på varje tom yta då kanske man åtminstone i detta fall kan minska ner antalet och låta grönområden ligga mellan bostäder o kolonier så det blir lite luft emellan. Istället för mindre fria ytor inne i bostadsområdena. Vad jag förstår har man inte ens funderat på infrastrukturen än heller? Tyvärr hoppas jag att detta inte blir godkänt i nuvarande form.

342

Med stor bestörtning så ha vi tagit del av nyplanering rund och inom koloniområde! Efter väldig många tourer så fik vi till slut besked att vår dröm om en Kolonistuga ha blivit verklighet! Nu undrar vi vad det var för meningen med alt krångel inför bygglov och inblandning av Stockholms Stadsmuseum för att kunna upprätthålla den gamla och unika stilen i kolonien? Ni viste ja redan då att det ska rivas i alla fall??? För oss barnfamiljer som bor i lägenheter i stan, så är detta grönområde viktig för att kommer ut i det gröna, andas färsk luft, odla ekologiska frukter och grönsaker! Vi är på kolonin och bor i stugan närmast halva året och ladda våra batterier för livsglädje, natur och hälsa! Vi vill absolut inte ha Kolonien söndersprängt av stora och trafikerade gator. Planerade höga hus inom och rund kolonien se jag med bestörtning och jag samt många till hoppas att ni ompröva beslutet och hitta ett bättre alternativ!

346

Jag samtycker med 217 beträffande den tänkta byggnationen intill Riksby koloniområde.

347

Arkitekternas intention med Riksbyhöjden (brf utmed Spångavägen) var att skapa en modern trädgårdsstad. På så sätt skulle Brommas charm kunna bevaras även vid nybyggnation på en

tidigare lövhög, 1998. Riksbyhöjden har belönats med åtminstone ett arkitektoniskt pris och de boende trivs i den småskaliga boendemiljön präglad av grönska, fria ytor, rara grodarter och nära tillgång till naturreservat.

När man tar del av detaljplanen för området undrar man om de prisbelönade arkitekterna haft tillfälle att uttala sig om den framtida utvecklingen av området med sin typiska prägel av trädgårdsstad. Att bygga flerfamiljshus som inte bara skuggar de fina arkitektoniska fasaderna, utan också medför en betydande skövling av skog och sprängning av vackra bergsformationer, så inser man att den småskaliga charmen kommer att försvinna samtidigt som miljön påverkas negativt.

Det intilliggande området under kraftledningen är delvis naturreservat. Sådana reservatsgränser har varit föremål för noggranna överväganden när de instiftades och det är väl näst intill otänkbart att man skall förvägra framtida generationer tillgång till ovärderliga naturupplevelser i framtiden.

Detaljplanen bör revideras. Hänsyn skall definitivt tas till de prisbelönade arkitekternas syn på en fortsatt utveckling av Brommalandet. Till exempel bör inte bebyggelse uppföras alldeles intill Riksbyhöjden och naturreservatsgränsen under kraftledningen skall respekteras.

349

Jag skriver till er för att be er ändra de byggplaner ni har för det skogsområde som ligger precis bakom vårt koloniområde på Liljevägen, Iris Glia. Att bebygga och exploatera det skogsområdet vore fruktansvärt och en stor sorg för oss. Vi blev överlyckliga när vi fick köpa stugan speciellt pga närheten till naturen som skogen bakom oss ger. Vi har efter köpet lagt ner mycket pengar på stugan då den var i kraftigt behov av renovering. Stugan är för oss som för alla andra som inte har råd att köpa sommarhus i skärgården inte bara en plats för att odla utan framförallt en plats för rekreation och återhämtning, vilket är direkt kopplat till närheten av naturen. Förutom att en framtida byggnation inte bara tar bort naturen så kommer den även störa oss genom skuggning samt att den omedelbara närheten till höga hus skulle kännas inkräktande pga de fönster som skulle se över vår tomt. Skogsområdet är även rikt på djurliv och har stora lämningar från istiden.

Vi förstår att det behövs lägenheter men jag är övertygad om att det går att kompromissa utan att radera alla skogspartier i vårt koloniområde. Koloniområdet fyller 100 år i år. Låt det fortsätta att vara det vackra och gröna område det är som både vi och framtida lägenhetsinnehavare kan njuta av. Det är många stugor i vårt koloniområde och i stugorna bor det familjer. Det innebär många människor och väljare som blir berörda. Vi kommer att kämpa för vårt skogsparti och överklaga i alla instanser om det blir

nödväntigt. Jag hoppas att ni kan hitta en annan plats för dess fyra hus och väljer att rädda skogen och bygga ekologiskt hållbart. Skogsområdet ska enligt förslag bebyggas med bostäder, detta område har dock fornlämningar från istiden, stora stenkummel där rävlyor och grävlingsgryt funnits i alla tider, och sparvhöken har bott i en stor gran i alla år. Skall området bebyggas måste dessa forntida stenkummel raderas och fraktas bort, ett oerhört ingrepp i naturen, något dylikt ska naturligtvis inte få ske. Området det gäller är skogen mellan Iris Glia o Kortenslund efter Spångavägen. Det här gäller Ricksby-klackområdet. Iris koloniförening fyller 100 år i år. Hela byggprojektet ligger för nära och är alltför stor skala. Husen kommer att skugga odlingslotterna. Skogen närmast koloniområdet bör bevaras åtminstone närmaste delen.

353

Jag är missnöjd med era byggplaner i och omkring Ricksby i Bromma. Förstör inte koloniområden med breda genomfartsvägar. Om Spångavägen ”ska förtätas” så ska väl nya hus byggas närmare de befintliga – inte mot kolonistugorna.

354 Brf Ricksby

Biltrafiken

Vi förstår planen att bygga men är oroliga för trafiksituationen kring Brommaplansrondellen. Både Kvarnbacksvägen, Ulvsundavägen, Spångavägen, Bergslagsvägen, och Drottningholmsvägen (båda riktningsarna) är redan flaskhalsar där det ofta blir långa köer och stopp i trafiken. Detta gäller både helger och vardagar redan nu och är alltså inte endast under rusningstrafik. Mer trafikstockningar är dessutom miljövidrigt. Och vart ska alla bilarna ta vägen? Parkeringsmöjligheterna är otillräckliga redan nu. För oss som redan bor här är det ofta svårt att hitta parkering då många som ska byta till tunnelbana parkerar i vårt område.

I våra egna kvarter

Barnen i Ricksby har väldigt fina lekmöjligheter på somrarna. På vintern finns det bara en lekplats och det är en kalk-/pulkabacke som går från tennisbanorna. I planen finns en fastighet på den ytan. Barnen kommer därför förlora sin enda lekplats på vintern. Det vore direkt olämpligt att bygga en fastighet där. Vid Ricksbyvägen/ Drottningholmsvägen finns en runsten där ni enligt planen också ska bygga en fastighet. Hur har ni tänkt beskydda den?

Busstrafiken

Bussarna måste bli fler och gå med tätare turtrafik för att serva alla boende. Bussarna tar också upp plats i trafiken och påverkar ovanstående punkt.

Tunnelbanan

Det är redan i dagsläget svårt att få plats på tågen även om de går med tätast möjliga frekvens. Vi kan inte se hur det alls skulle vara

möjligt att hantera ytterligare passagerare på tunnelbanan i rusningstrafik.

Övrigt

Antalet cyklister kommer också att öka och de är redan en trafikfara. Vi vågar inte låta våra barn gå ensamma till skolan eller på gång/cykelvägar p.g.a. fartdårar till cyklister, särskilt på långsträckan Drottningholmsvägen in mot/ut från city. Vi är väldigt oroliga för hur ovanstående punkter ska hanteras om ytterligare ca 10 000 människor ska ta sig mellan bostad och arbete/skola framöver. Vi förutsätter att ni löser planeringen av all trafik innan ni börjar bygga. Vi tycker det är positivt att ni river Lintaverksområdet för att bygga bostäder istället.

360

Det programförslag om utökad byggnation som nu framlagt baseras enligt uppgift på beslutsunderlag från 2012 ang. utökad byggnation i stadsdelen Riksby. Ställer därför frågan till er om hänsyn är taget till att Riksby Koloniföreningen 2013 tecknade ett arrendeavtal med Stockholms stad som gäller löpande fram tills 2038?

Enligt er planering kommer Riksby koloniområde att delas av i och med att vissa vägar görs om till lokalgator, vilket inte överensstämmer med den information som finns i andra delar av programmet. I vissa fall kan det innebära att många av våra hus jämnas med marken/försvinner och det oroar många av oss kolonister. I koloniområdet har vi tillgång till sommarvatten och det saknas anslutning till kommunalt avlopp. Toaletter och duschar delas därför mellan stugorna. Dessa finns i servicebyggnader, med egna avloppstankar, inom området. När våra vägar planeras görs om till lokalgator, som vi inte vill ha, kanske vi behöver övergångsställen för att kunna nå våra servicebyggnader!

Koloniområdets elledningar är luftburna, dvs det finns elstolpar och i de flesta fall en luftledning från närmsta stolpe till stugorna. En breddning av vägarna innebär ett stort ingrepp i koloniområdets lokala infrastruktur då även ledningar, el vatten och avlopp, behövas grävas ner till de nya bostäderna. Kommer byggprojektet att säkerställa att kolonistugorna som blir kvar även i fortsättningen får el & vatten när vägar grävs upp och breddas utan att kostnaden för detta belastar kolonisterna/stugägarna?

Trafiksituationen är redan idag mycket ansträngd på Kvarnbacksvägen och kring Brommaplan i synnerhet. Att anlägga kollektivkörfält på båda sidor av Kvarnbacksvägen, som er byggprojektledare nämnde vid ett möte i Dialogpaviljongen på Brommaplan, är i dagsläget omöjligt utan att skapa ännu mer kaos. Detta kommer troligen inte heller inte att minska antalet privatbilar och yrkestrafik på denna ”genomfartsled”.

Riksbyvägen är från Kvarnbacksvägen både smal och lite brant och som vi ser det svårt att bredda mellan smalhusen. Engelska skolan på Riksbyvägen med ca 1100 elever behöver också ha en säker miljö och det är redan idag problem med biltrafik till och från samt kring skolan. Vid speciella evenemang i skolan använder besökare/föräldrar koloniområdet som parkeringsplats med de problem som detta medför.

Detta tycker jag ni borde göra: Tag fram ett nytt väl genomtänkt förslag till att lösa trafikinfarkten/infrastrukturen vid Kvarnbacksvägen och Brommaplan. Därefter kan bostäder planeras in, inte göra tvärtom och tro att trafiksituationen löser sig senare när kaoset är ett faktum! Låt koloniområdet behålla sin karaktär av rekreatiomsområde, utan genomgående lokalgator. Vi behöver denna gröna lunga inom staden!

361

Angående föreslagen förtätning längs Spångavägen efterlyser jag hur denna ska harmonisera med befintlig bebyggelse med smalhus som övergår i hus i två våningar närmast naturreservatet. Om Spångavägen ska övergå från landsväg till stadsgata borde detta väl ske gradvis så att trädgårdsstadens karaktär harmoniserar med norra delen av Riksby. Som förslaget ser ut idag framstår det som att förtätningen abrupt bryter de gröna sambanden och helt kolliderar med storleken på omkringliggande fastigheter. Hur har staden beaktat denna problematik och på vilka grunder kommer man att bedöma storlek och utformning av föreslagen förtätning?

Närhet till grönytor, parker och naturområden är avgörande för livskvalitet, hälsa och utveckling. Programförslaget innebär ett kraftigt ingrepp på befintliga grönområden i Riksby och Bromma. Jag befarar att vi om några år undrar hur vi tänkte när vi byggde bort en för stor del av Brommas grönområden, parker och lekytor. Med fler grundskolor inplanerade och en ökad befolkning torde behovet av liknande grönområden öka de närmaste åren. Därför efterlyser jag konkreta förslag på hur staden tänker sig kompensera de grönytor som påverkas av byggande. Med rätt övervägda beslut och väl tilltagna kompensationer kan resultatet rent av bli ökade naturvärden och tillgänglighet.

Till sist efterfrågar jag en trafiklösning för Brommaplan som inkluderar förväntad trafikökning till följd av programförslaget. Hur ska Brommaplansrondellen klara av ökad trafik från Spångavägen och Kvarnbacksvägen när den redan är så tungt belastad? Även korsningen Ulvsundavägen -Kvarnbacksvägen är idag hårt ansträngd och situationen blir inte bättre med nuvarande förslag. Så hur kommer programförslaget med beräknad befolkningsökning och trafik härrör till nya verksamheter att påverka (kollektiv)-trafiken? En utredning avseende trafiken borde därför föregå programmet så att trafikproblemen kan lösas på ett smidigt sätt.

364

Brf. Spetsbonaden

Brf. Spetsbonaden består av ca 100 lägenheter i fastigheter belägna efter Kvarnbacksvägen och Spetsvägen i Riksby. Våra medlemmar uttrycker en stor oro framför allt för ökat buller under byggnationstiden men även för att fler boenden i området skapar mer trafik på en redan hårt ansatt väg som Kvarnbacksvägen. I programmet nämns att Kvarnbacksvägen skall utvecklas till en stadsgata vilket inte är närmare förklarat i texten. Vi befärar starkt ökade kostnader för sophämtning om miljöstationen norr om vår fastighet Kvarnbacksvägen 66-68 skall försvinna vilket inte framgår i programmet. Vi kan inte idag se hur en framtida trafikmängd skall kunna minska efter att Riksby har förtätats vilket vi kan tolka i programmets ambition enligt stadens hållbarhetsmål. Vi önskar få yttra oss vidare i det fortsatta arbetet med förtätning av Riksby.

365

I grunden ställer jag mig positiv till en utveckling och förtätning av Bromma. Men som kolonist i Riksby ser jag att förslaget kommer att påverka Brommas koloniområden negativt. Min farhåga är att koloniområdena inte förbättras genom den planerade bebyggelsen. Stora hus som byggs tätt intill och hus som kilas in bland kolonistugorna samt större genomfartsgator som går igenom områdena kommer att förvandla grönområdet. Det är viktigt att bevara koloniområdena som gröna oaser inte bara för oss som innehar lotterna utan även för de som kommer att bo i kringområdet.

366 Brf Riksbyhöjden

Är detta vårt framtida Bromma?

Vi anser att planprogrammet inte är möjligt att ta ställning till utan mer bakgrundsinformation om flera viktiga frågor. Hur ska trafiksituationen lösas? Hur värdesätter vi ekologiska, kulturhistoriska och rekreativa värden i området? På vilket sätt kan vi medborgare göras delaktiga i processen? Varför tas inte hänsyn till de utredningar som gjorts på ett tydligare sätt? Varför frångår förslaget gällande översiktsplan utan förklaring? Detta är några av de frågorna vi ställer oss, i detta yttrande om programmet för Centrala Bromma.

A. Programförslaget i sin helhet

Uppdraget från stadsbyggnadsnämnden att ta fram ett planprogram finns formulerat i start PM från 2012, DNR 2010-20840-S3. Där beskrivs syfte med programmet, se klippet nedan. Ett mycket omfattande förslag, med lika många bostäder som i slakthusområdet söder om Stockholm, presenteras väldigt översiktligt med

perspektivbilder svåra att bedöma. Flera frågor finner vi ej beaktade och utredda - ibland endast nämnda på ett svepande sätt utan att konsekvenserna beskrivs detaljerat eller konkreta åtgärder föreslås för att minska eventuella negativa konsekvenser med utbyggnadsförslaget. Därför vill vi lämna synpunkter på planprogrammet, och önskar en komplettering och revidering samt ett grundligt förarbete som allmänheten kan ta del av, innan nästa steg i planprocessen tar vid.

Syfte

Programmets syfte är att utreda hur området kring Brommaplan kan utvecklas till en tyngdpunkt i enlighet med strategierna i *Promenadstaden – Översiktsplan för Stockholm* samt beskriva vilka konsekvenser detta medför för närliggande stadsdelar. Programmet ska ge en helhetsbild av planeringsförutsättningarna inom området, utgöra planeringsunderlag för framtida detaljplaner samt fungera som stöd vid förfrågningar om markanvisningar.

Vi finner följande viktiga men ofullständigt utredda och beskrivna sju punkter värda att kommentera: En områdesanalys för planområdet som beskriver kvaliteter, samband och värden ur alla tänkbara aspekter bör tas fram och offentliggöras. Kopplingen till analysen ska framgå tydligt i planprogrammet. Detta anser vi är en stor brist i programmet, vilket bör kompletteras med detta innan man går vidare med planprocessen. Annars är det svårt att bedöma konsekvenserna av programmets föreslagna exploateringar. Inga konkreta förslag till olika typer av kompensationer föreslås i planprogrammet.

Avgränsning

Programområdets preliminära geografiska avgränsning framgår av bilden nedan. Slutgiltig avgränsning ska avgöras under programarbetet utifrån de slutsatser som dras i den områdesanalys som ska genomföras. Ett i vår mening mycket bra exempel på en områdesanalys som gjordes inför ett planprogram finns från Blackeberg - Södra Ängby i Stockholm, som exploateringskontoret tagit fram. Analysen finns i sin helhet på nätet och visar t ex viktiga ekologiska samband på intressanta kartor från miljöförvaltningen - eksamband, barrskogslevande fåglar samt groddjur - och en biotopkarta som beskriver parken och naturen på ett detaljerat sätt, så att det går att bedöma dess värde. Den här typen av information och kartor finns för hela Stockholm, i stadens databas, men nämns inte i programmet för Norra Riksby.

Efter att områdesanalysen tagits fram, arbetades ett planprogram fram med förslag på förtätning med bostäder i området, baserat på fakta och slutsatser i områdesanalysen. Där beskrivs även den arbetsmetod som använts, vilken vi föreslår används även i programmet för Centrala Bromma.

För att få ett bra underlag för programhandlingen bar områdets förutsättningar studerats i en områdesanalys. I en workshopserie samlades olika planeringskompetenser för att studera områdets utvecklingsmöjligheter utifrån analysens slutsatser. Slutligen genomfördes en träff med en fokusgrupp för att få med lokalperspektivet.

Områdesanalys

För att studera området i ett större sammanhang togs en övergripande områdesanalys fram för ett större geografiskt område. Områdesanalysen identifierar problempunkter värderar de givna förutsättningarna samt visar på värden att ta tillvara. Den innehåller en analys, en värdering och en strategi för områdets utveckling. Områdesanalysen ligger i linje med stadens ambition att tidigt i processen konkretisera översiktsplanens intentioner för utvecklingen, baserat på en analys av värden och förutsättningar i det aktuella området. Dokumentet ska tjäna som ett strategiskt underlag inför fortsatta planprocesser.

Planområdets geografiska avgränsning överensstämmer inte med översiktsplanens utpekade områden för stadsutveckling, där t ex Ulvsunda, Alvik och Västra Kungsholmen är inringade utvecklingsområden vilka ligger inom den prickade ytan som visar var den centrala staden ska utvidgas med tät, stadsmässig bebyggelse, dvs kvartersstad. Området närmast Brommaplan är markerat som en kollektivtrafikhöga tyngdpunkt som ska förtätas, enligt översiktsplanen, men denna tyngdpunkt omfattar inte hela Norra Riksby som här är grönmärkat i kartan från översiktsplanen.

Hur kommer det sig att planområdets avgränsning sträcker sig så långt norrut, undrar vi? Har översiktsplanens utpekade områden för stadsutveckling ändrats utan en demokratisk process och politisk förankring?

I start-PM för programmet från 2012, anges ett större utredningsområde för planprogrammet, men detta är på intet sätt fastslaget utan ska utredas, enligt klipp från texten och kartan nedan.

När och av vilken anledning fattades ett beslut om att hela Norra Riksby inklusive samtliga grönområden skulle bli ett stadsutvecklingsområde och kallas Centrala Bromma? Vad blir konsekvenserna och vilka oersättliga värden går förlorade? Att information om detta helt saknas i programmet är en stor brist anser vi, vilket man bör komplettera och revidera innan man går vidare med planprocessen. Annars är det svårt att bedöma innebörden av och konsekvenserna av programmets föreslagna exploateringar. Inga konkreta förslag till kompensation för förlorade ekologiska och rekreativa värden föreslås i planprogrammet, vilket väcker många frågor.

En utförlig trafikutredning saknas som underlag för programmet, utan det antyds att trafikfrågorna ska utredas i ett senare skede. Detta anser vi är en stor brist i planprogrammet, vilket bör kompletteras och revideras innan man går vidare med planprocessen. Annars är det svårt att bedöma konsekvenserna av programmets föreslagna exploateringar och dess effekt på den redan ansträngda trafiksituationen i området. Inga konkreta förslag till trafikåtgärder föreslås i planprogrammet trots att det ställs krav på en trafikutredning i start-PM. Oroväckande anser vi, att skjuta en så viktig fråga åt sidan i ett planprogram.

Översiktlig trafikutredning för Västerort

Trafiksituationen i denna del av västerort, framför allt kring Brommaplan är mycket ansträngd. Trafikkontoret har därför påbörjat en övergripande trafikutredning med syfte att beskriva konsekvenserna av framtida förtätningar i Bromma samt föreslå åtgärder som kan underlätta trafiksituationen i området.

Utredningens slutsatser ska ligga till grund för programmet.

Grönstrukturen i Norra Riksby kommer till stora delar att raderas ut, trots att den har bedömts som värdefull i stadens olika utredningar och planeringsunderlag som tagits fram de senaste 20 åren. Om detta nämns mycket lite i planprogrammet, vilket vi ser som en stor brist. Viktiga regionala ekologiska samband hanteras ytligt och vilken påverkan på natur- och parkområden och dess många olika värden som de föreslagna exploateringarna har, beskrivs endast kortfattat i planprogrammet.

Hur kommer det sig att den värdering av befintliga grönområden som gjorts i stadens regi inte behöver tas hänsyn till om det ska byggas fler bostäder?

Vem gör bedömningen att det går att bebygga i princip samtliga naturområden med skog och öppet gräs i denna del av Bromma? Vi ställer oss mycket frågande till att man väljer att spara samtliga kolonistugor men offerar all natur och de öppna gräsyrtorna. Hur kommer det sig?

Var är den värdefulla bostadsnära naturen i framtiden? Vad finns kvar av de sparade skogsdungarna med 100-åriga tallar, mossbevuxna stenbumlingar och rikt fågelliv?

Sociotopkartan visar gröna och sociala värden, och här bedöms hela Norra Riksbv vara värdefullt på olika sätt, se karta och teckenförklaring nedan samt länken till stadens samtliga sociotopkartor. I "Sociotophandboken" framgår det hur denna bedömning och värdering går till.

Med vilka argument har man ändå valt att exploatera på förslaget vis i Norra Riksbys grönområden? Programmet har en bristfällig redovisning av ekologiska och rekreativa värden i de gröna områden som föreslås bebyggas. Den utredning som nämns i programmet från ekologikonsulterna Calluna är svår att hitta för

medborgarna. Detta anser vi är en stor brist i planprogrammet, vilket bör kompletteras och revideras innan man går vidare med planprocessen. Annars är det svårt att bedöma konsekvenserna av programmets föreslagna exploateringar och dess effekt på Stockholms värdefulla grönstruktur. Staden har även ett dokument som ska fungera som ett komplement, eller tematiskt tillägg, till översiktsplanen, "Den gröna promenadstaden".

Till detta dokument finns en karta som visar avstånd till park och natur i de olika bebyggda delarna av staden. Där kan man se att t ex Ulvsunda kommer att vara ett område med mycket stor brist på tillgång till park och natur när det omvandlats till bostadsområde. Om det även byggs bostäder på flygplatsen längre fram när den lagts ned, kommer bristen vara stor även i det bostadsområdet. Då bör man inte ha byggt bort den befintliga grönstrukturen i Norra Riksby på ett ogenomtänkt sätt för att kortsiktigt förse Stockholm med fler bostäder snabbt, anser vi. Man bör betänka att flygplatsmarken är plan, byggbar delvis förorenad mark medan golfbanan och skogsdungarna i Norra Riksby utgör en befintlig grönstruktur värd att utveckla och bevara till stora delar, som en resurs för en framtida stadspark som rymmer såväl aktivitets- och sportytor som natur och park med vatteninslag. Området runt Lillsjön är för litet när hela centrala Bromma är utbyggt och redan idag väldigt befolkat och välbesökt med de invånare som bor i områdena runtomkring.

Den gröna promenadstaden är ett bra planeringsunderlag som lyfter fram viktiga aspekter för utvecklingen av staden med hänsyn till Stockholms unika gröna karaktär. Har detta dokument använts i planprogrammet för Centrala Bromma, undrar vi? Ingen hänvisning finns till det.

I Stockholms parkprogram finns tydliga mål och riktlinjer för utvecklingen av stadens gröna delar. Detta bör även det vara ett viktigt planeringsunderlag som planprogrammet för Centrala Bromma använder sig av och hänvisar till. Om avsteg görs från dessa mål och riktlinjer bör det redovisas för allmänheten i planprogrammet. Detta anser vi är en stor brist i planprogrammet, vilket bör kompletteras och revideras innan man går vidare med planprocessen. Annars är det svårt att bedöma konsekvenserna av programmets föreslagna exploateringar och dess effekt på Stockholms värdefulla grönstruktur.

Framtidens parker och natur i Stockholm

I innerstaden finns många gamla parker med höga kulturhistoriska och estetiska värden som samtidigt är livsviktiga vardagsmiljöer för stockholmarna. Deras attraktivitet och stadens täthet innebär ett stort slitage, vilket kräver intensiv skötsel och varsam upprustning och förnyelse. Ytterstadens parker och natur utgör i stort ett vårdat kulturlandskap med ängar, gräs fält, lundar och bryn, vilka kräver

sin speciella vård för att upprätthållas, Här finns stora sociala och ekologiska värden, mycket tack vare den sparade naturmarken och en sammanhållen grönstruktur. Då ytterstaden troligen står inför en framtida stadsförtätning krävs här en noggrann planering för att inte dessa värden ska gå förlorade. I stället bör värdena utvecklas som del i nya parker. Parkprogrammet är ett stöd i denna utveckling mot en god park- och naturtillgång, en rik park- och landskapskultur och en hållbar park- och natur miljö i ett allt urbanare Stockholm, Framtidens storstad ställer nya krav

Det handlar om att ge möjlighet för ro och avkoppling för den stressade stads människan. Skapa en mångfald av mötesplatser och integrera olika stadsdelar. Ge trångbodda storstadsbor ett andra konfliktfritt vardagsrum. Ge företagare och forskare plats för reflexion och informella möten. Skapa platser för ungdomars uteliv och barns utveckling. Ge den spontana idrotten fler utrymmen som kompletterar ett elitinriktat föreningsliv. Öka förståelsen för naturen och vårt biologiska arv. Utveckla den lokala identiteten. Skapa fler offentliga arenor för den fria konsten. Inspirera trädgårdskonst och landskapsarkitektur. Vårda värdefulla kulturmiljöer och fornlämningar. Om våra grönområden ska kunna utnyttjas till sin fulla potential krävs också att de är trygga, tillgängliga och välvårdade.

Parker och natur är också stad

Stadens parker och natur är till för att göra livet i staden bättre.

Detta bekräftas ständigt i kommunala beslut, samråd, remissvar, massmedia, enkäter och vetenskapliga undersökningar.

Stockholmarna vill ha sina gröna oaser för avkoppling, lek, samvaro, promenader, solbad, svalka, blomprakt och naturupplevelser, som del i sitt stadsliv. Parker, vatten och natur ger staden skönhet och identitet, vilket också slås fast i Stockholms byggnadsordning. Dessutom bidrar grönskan till folkhälsan och att stadsluften renas och syresärts. Allt detta gör staden attraktivare som livsmiljö, vilket i sin tur utgör grunden för markvärden och ekonomisk tillväxt. Människor och företag dras till Stockholm för att här, vid sidan av arbete, handel, nöjen och service, också finns en god tillgång på bra parker och natur.

Ur ett folkhälsoperspektiv behöver vi fler platser att utöva sport och spontanidrott på i en växande stad. Golfbanan, rugbyplanen och bågskyttebanan utgör viktiga platser där även löpning, promenader och skidåkning sker. Detta tar inte planprogrammet upp på ett tydligt sätt, anser vi. Lillsjöns grönområde är redan fullt utnyttjat.

Det råder brist på parktillgång vid T-banan Brommaplan i Tyngdpunkten som ska förtätas, vet vi redan idag, och med planerad exploatering där så ökar behovet av park och natur på nära håll. Vi saknar ett långsiktigt förhållningssätt kring detta i planprogrammet. Utan detta är det svårt att bedöma konsekvenserna av programmets

föreslagna exploateringar och dess effekt på Stockholms värdefulla grönstruktur och Centrala Brommas framtida parktillgång.

Från Statens Folkhälsoinstitut finns flera skrifter som pekar på behovet av natur och park. "Samhällsplanering för ett aktivt liv" och "Grönområden för fler".

Punkterna nedan visar på några viktiga aspekter som vi behöver tänka på när vi planerar nya bostadsområden eller förtätar i befintliga områden, hämtade från skriften "Grönområden för fler":

Sammanfattning

Vistelser i naturen har, förutom för den fysiska hälsan, även stor betydelse för den psykiska. Återhämtning sker bäst i en situation där mycket oavsiktlig eller spontan uppmärksamhet används.

Naturmiljöer har visat sig vara effektiva i detta avseende.

Grönområden kan främja socialt deltagande och interaktion mellan människor. Undersökningar har visat att den vanligaste typen av aktivitet i parker och grönområden är motionsaktiviteter som exempelvis promenader. För barn finns det ett samband mellan deras fysiska aktivitetsnivå och tillgängligheten till grönområden samt antalet närliggande lekplatser. Forskning har visat att 300 meter utan trafikerade vägar eller barriärer är en gräns för hur långt människor är beredda att gå till ett grönområde för att det ska nyttjas regelbundet. Människor söker sig till ostörda, variationsrika, naturpräglade och välskötta miljöer för välbefinnande och återhämtning. Forskning visar att ju närmare man har till ett grönområde, desto mindre stressad känner hon sig. Grönområden kommer i framtiden att spela en allt viktigare roll som klimatreglerare i tätorter. Tätortsnära grönområden kan vid värmeböljor sänka temperaturen avsevärt. Äldre, barn och personer med funktionsnedsättning är extra känsliga för värmeböljor. Vegetation fungerar som en grön lunga som filtrerar bort luftföroreningar.

Kulturmiljövärden i området, påverkan på dessa och konsekvenserna av den föreslagna bebyggelsen redovisas inte tydligt och detaljerat i planprogrammet, så att allmänheten förstår vilka värden som bevaras och vilka som går förlorade. Arkitekturen i de befintliga byggnaderna och olika delarna av området beskrivs endast översiktligt med få bilder. Hur den kompletterande bebyggelsen ska samspela i höjd, placering och struktur med befintlig framgår inte alls av planprogrammet. Detta anser vi är en stor brist i planprogrammet, vilket bör kompletteras och revideras innan man går vidare med planprocessen. Annars är det svårt att bedöma konsekvenserna av programmets föreslagna exploateringar. De fotomontage som visas i kombination med en mycket enkel plankarta är inte tillräckligt för att allmänheten ska förstå hur hela området kommer att omvandlas.

Jämför man med t ex det 100-sidiga planprogrammet för Slakthusområdet eller områdesanalysen för Blackeberg - Södra Ängby så innehåller de väsentligt mer information om hur den befintliga bebyggelsen ska samspela med den nya och vilka arkitektoniska grepp och stadsbyggnadskvaliteter som finns i området från början och ska byggas vidare på när en ny stadsdel växer fram. I programmet för Centrala Bromma saknas denna aspekt nästan helt, vilket vi anser är en stor brist.

I Stockholms parkprogram nämns några av de lagar och policydokument som styr utvecklingen av natur och park på allmän mark. Där nämns Stockholms byggnadsordning som ett viktigt dokument med många vägledande principer som man med fördel kan använda sig av i planeringen och utvecklingen av staden, se klipp nedan. Även Miljöbalken nämns och presenteras med ett utdrag liksom Plan och Bygglagen, PBL, och de nationella miljö kvalitetsmålen om "God bebyggd miljö" som finns, se klipp nedan. Förhållningssättet till förändring av befintliga parker och naturområden i Stockholm och Sverige ska styras av dessa. Det går inte att bortse från. Ändå finns inga spår av detta tankesätt i planprogrammet för Centrala Bromma. Det ställer vi oss frågande till och bidrar till att vi anser att programmet behöver göras om innan planprocessen fortsätter.

I Stockholms byggnadsordning, som är en del av översiktsplanen, redogörs för Stockholms karaktärsdrag. Förhållningssätt till förändring fastslås. När det gäller parker och natur står:

"De gröna kilarna som utgör länkar mellan innerstadens parker; den blågröna zonen och regionens större natur- och friluftsområden vårdas och vidmakthålles. Ianspråktagande av det gröna rummet sker ej så att dessa grundläggande relationer förändras. Innerstadens parker vårdas och vidmakthålles efter de kvaliteter som utgår från parkernas funktion i staden, deras koppling till planmönster och topografi samt deras kulturhistoriska värden. Gröna ytor och trädplanteringar som förvanskats eller undanträngts återställs. Ytterstadens parker vårdas och vidmakthålles så att tydlighet och inbördes samband upprätthålls. Ianspråktagande av delar av parkernas gröna rum förutsätter att motsvarande kvaliteter kan nyskapas."

Miljöbalken, Plan- och bygg/agen och nationella miljö6!

Sedan den 1 januari 1999 lagreglerar Miljöbalken miljö- och hälsofrågor. Miljöbalkens bestämmelser om hushållning med mark- och vattenområden (kap. 3 och 4) uppmärksammar mark- och vattenområden med särskilt stora värden, höga natur- eller kulturvärden eller av särskild betydelse rör friluftslivet. Vissa områden som bedöms vara speciellt värdefulla får ett särskilt starkt skydd, t.ex, nationalstadsparker, naturreservat, kulturreservat, biotopskydd och naturminnen. Miljöbalken ställer även skärpta krav

på att exploateringsförslag ska innehålla en miljökonsekvensbeskrivning som identifierar, beskriver och bedömer verksamhetens effekter på människor, djur, mark, vatten, luft, landskap och kulturmiljö. Aktuella avsnitt i miljöbalken är: 1 kap, 1 §, 3 kap. 3 och 6 §§. 7 kap. 4, 9, 13 och 16 §§.

Plan- och bygglagen (PBL) från 1996 utgår från en ändamålsenlig i grönstruktur. Bebyggelsemiljön ska utformas så att behovet av parker och grönområden tillgodoses. Särskilt värdefulla natur-, kultur- och miljövården kan ges ökat skydd med hjälp av särskilda skyddsbestämmelser i detaljplan. Aktuella avsnitt i plan- och bygglagen (PBL) är 2 kap. 2 och 4 §§. 3 kap. 15 §, 5 kap. 7 §. Även kulturminneslagen, 1 kap. 1 §, berör parker och friitor.

Regeringen har tagit fram nationella miljökvalitetsmål. Ett av dem handlar om "god bebyggd miljö" och har brutits upp i delmål som berör park- och naturmarken på olika sätt: Kulturhistoriska och estetiska värden tas till vara och förstärks. Boende- och fritidsmiljön utom- och inomhus uppfyller krav på frihet från buller, tillgång till solljus och ren luft. Biologisk mångfald och grön- och vattenområden i tätorter utvecklas. Det senare har i sin tur brutits ned i dessa delmål.

- Natur- och grönområden i och i närheten av tät bebyggelse värnas för att ge god tillgänglighet till områden för rekreation och lek
- Trädgårdar, alléer. Parker, vattendrag och andra gröna och blå områden bevaras. De är en del av stadens bebyggelsehistoria och ger staden identitet och karaktär.
- Den biologiska mångfalden i staden bevaras och utvecklas.
- Grön- och vattenstrukturernas ekologiska funktioner för staden, såsom lokala kretslopp ~ vatten och stadens klimat och luftkvalitet beaktas.

En detaljerad bullerutredning som ligger till grund för exploateringen nära hårt trafikerade vägar samt flygplatsen saknas som planeringsunderlag i programmet. Markbullret från flyget visas på en karta och nämns kortfattat, men hur detta ska fungera med bostadsbebyggelse redovisas inte. Buller från biltrafiken finns ingen detaljerad redovisning av i programmet. Detta anser vi är en brist i planprogrammet, vilket bör kompletteras med detta innan man går vidare med planprocessen. Annars är det svårt att bedöma konsekvenserna av programmets föreslagna exploateringar. Intressanta kartläggningar av hur bullerstörda stadens grönområden är finns att läsa här: "Ljudklassificering av grönytor", Miljöförvaltningen i Stockholms stad.

Bromma flygplats framtid som varit föremål för utredning de senaste åren, nämns endast kortfattat i planprogrammet. Det anser vi är en brist eftersom dess vara eller icke vara påverkar den föreslagna bebyggelsen i Norra Riksby väsentligt. Våra frågor är många med anledning av detta:

Hur bedöms riskerna för en flygolycka för de boende intill flygplatsen? Hur påverkas de av flygplatsens verksamhet? Hur många år ska vi ha en flygplats mitt i staden nära tät bebyggelse? Vad händer när flygplatsen avvecklas och ska omvandlas till ett bostadsområde med 20-50 tusen bostäder i form av tät stad med höga byggnader? Var ska denna nya stadsdel ha sina parker och var är den bostadsnära naturen som vi vet är så värdefull för barnen inte minst?

En artikel i DN från 17 mars 2016 ger information om den utredning som gjorts om flygplatsens framtid, och denna information från utredningen bör absolut tas in i planprogrammet, anser vi.

Grönstrukturen med både natur och park i denna i framtiden hårt exploaterade del av Bromma, runt flygplatsen, måste vi planera för nu. Det råder parkbrist i Annedal, Mariehäll och Ulvsunda redan idag. Med tanke på att flygplatsmarken till stora delar är förorenad, så är det svårt och dyrt att skapa park i dessa delar. Bättre då att låta Norra Riksbys gröna ytor omvandlas till en framtida stadspark, tänker vi. Lillsjön är ett alldeles för litet område och ligger för långt från Ulvsunda, Mariehäll och Annedal.

Ett resonemang kring olika scenarios som bygger på när flygplatsen ska avvecklas, eller inte alls, hade behövts i planprogrammet. Detta anser vi är en stor brist, vilket bör kompletteras och revideras innan man går vidare med planprocessen. Annars är det svårt att bedöma konsekvenserna av programmets föreslagna exploateringar.

B. Planprocessen och programmets status

Vi har reagerat på att planprogrammet omfattar förslag på så vitt skilda typer av bebyggelse på olika platser i området, med vitt skilda tidplaner dessutom. Det föreslås omfattande stadsmässig bebyggelse på komplicerade platser samtidigt som spridda förtätningsprojekt som kan ske inom några år endast beskrivs kortfattat. Det är många olika delar med skiftande karaktär och komplexitet att försöka förstå och ta ställning till, utan en mer detaljerad beskrivning av respektive del. Planprogrammet uppfattar vi därför mer som en vision ur ett bebyggelseperspektiv, liknande det som Miljöpartiet föreslog för bostadsbebyggelse på Bromma Flygplats, än de mer detaljerade planprogram vi jämfört med för liknande exploateringsprojekt i Stockholm. Hur kommer det sig att programmet spänner över så mycket utan att redovisa motiven, analysen, besluten och argumenten, undrar vi?

Programmet ger helt enkelt inte tillräcklig information och presenterar inte relevanta fakta för att man som boende eller berörd på annat sätt ska kunna bilda sig en uppfattning om konsekvenserna av den föreslagna bebyggelsen. De tidigare utredningar, enkäter, analyser och skisser som tagits fram mellan år 2012 och 2016

beskrivs inte i programmet och vad man grundar förslagen i programmet på är oklart. Det går att finna en del relevanta dokument på nätet, om man vet exakt vad de heter och var man ska leta. Alla hänvisar man dock inte till i programmet och en del av de som tagits fram av konsulter (Landskapslaget bl a) går inte att finna. Detta är en stor brist anser vi, varför planprogrammet inte kan användas i nuvarande form utan motivering till de stora beslut som fattats under planprocessens tidigaste skede och utan koppling till de tidiga utredningar som gjorts.

Vad har hänt med de utredningar och analyser som gjorts under fyra års tid, som inte är offentliga, inte nämns och troligen inte används som underlag för planprogrammet? Varför har t ex

Slakthusområdets planprocess ett stort antal utredningar och dokument som underlag, medan Centrala Bromma saknar i princip allt? Bilden nedan är klippt från Slakthusets program men beskriver planprocessen såsom den ser ut i normala fall. Man kan se att utredningar och analyser ska ske före programsamrådet, vilket vi saknar mycket av i programmet för Centrala Bromma. Under förstudien tas utredningarna fram, före programsamrådet, enligt bilden nedan. Hur har man arbetat med programmet för Centrala Bromma? Var är beslutsunderlagen?

Jämför nedan de två planprocesserna så framgår det tydligt att det vänstra programmet har många bilagor i form av utredningar, medan det högra saknar det i princip helt. Vi föreslår därför att planprogrammet revideras efter att en heltäckande områdesanalys tagits fram och en bred trafikutredning med konkreta åtgärdsförslag som båda presenteras för allmänheten.

Båda planprocesserna har pågått sedan årsskiftet 2011-2012 men det har tagits fram väsentligt mer beslutsunderlag i form av analyser och utredningar i Slakthusområdet än i Centrala Bromma. Hur kommer det sig? Finns det underlag som inte är presenterade? Detta bör klargöras innan planprocessen fortsätter, anser vi. I programmet för Slakthusområdet beskrivs syftet och innehållet i programmet på ett tydligt sätt.

Den enkätundersökning som gjordes 2013 för att undersöka hur boende i området kring Brommaplan upplevde några utvalda platser, ger en hel del information. Varför denna inte nämns eller används i programmet är märkligt, anser vi. Den ger vägledning i en del frågor kring hur platser i norra Riksby upplevs och används. Enkätsvaren visar att kollektivtrafiken på Brommaplan, grönområden, offentlig service och områdets historia är faktorer man värdesätter högt. Däremot ser man stora förbättringsmöjligheter för trafiken i Brommaplansrondellen, buller, parkering och kommersiell service.

Till Planhandläggarna

Åtgärda trafikproblemen, planskildhet vid Brommarondellen.
Utveckla och förbättra gång- och cykelbanor.
Behåll grönområden! Utveckla friluftslivet.
Möjligheter för mer kultur och mänskliga möten.
Ungdomsgård och sysselsättning för ungdomar.
Bevara och underhåll lekplatser.
Verksamheter, kommersiell service och skolor behövs.
Bättre belysning.
Fler och finare återvinningsstationer.
Bygg riktiga stadshus med verksamheter i gatuplan. Arkitektur – viktigt
Inga enstaka bostadsområden utan sammanhängande gatunät och tydliga stråk och platser, öppet Bromma torg.
Råden till planhandläggarna ovan är konkreta och tydliga. Hur har man använt sig av dem under arbetet med planprogrammet, undrar vi?

C. Förslag till förtätning längs Spångavägen

Vårt bostadsområde i Brf Riksbyhöjden, som markerats med en gul ring på flygbilden nedan, påverkas i allra högsta grad av den föreslagna bebyggelsen på flera sidor om vårt bostadsområde. Vi har idag skog som omger området, vilken till stor del bidrar till den karaktär av lugn och trevlig trädgårdsstad som Riksbyhöjden har. Arkitekturen är anpassad till både kolonistugorna som ligger intill området och trädgårdsstadens småhus i Norra Ängby. Skalan på husen, materialen och färgsättningen bidrar till detta, liksom en välplanerad och prunkande utemiljö. Gångfartsgatan mellan husen ger en trygg och bra lekmiljö för barnen. I området har ett flertal arkitekter och landskapsarkitekter bosatt sig - mycket tack vare det läge som området har med skogen och naturreservatet nära och stora rekreativvärden i närområdet, men också för arkitekturen och en ambitiöst planerad parkmiljö som binder samman husen. Längs Sedum backen byggde SMÅA 1995-1999, 56 st bostäder fördelat på villor, radhus och lägenheter. Södergruppen Arkitektkontor ritade husen. Riksbyhöjden blev nominerad till SARs Bostadspris 1999 och vann Stiftelsen Ekkronans Boendepreis 2001.

Vi upplever att trafiken på Spångavägen är något störande idag men inget stort problem, jämfört med trafiksituationen vid Brommaplan. Tryggheten vid promenader till och från skolan, idrottshallen och T-banan vid Åkeshov har förbättrats mycket på senare år med ny belysning och röjning av sly i skogen, vilket släpper in ljus till eljusspåret och ökar sikten genom skogen till idrottshallen. De värdefulla ekmiljöer med friställda ekar på båda sidor om Spångavägen förbinder Kyrksjölötens naturreservat med skogsdungarna i Norra Riksby

Utifrån detta nuläge har vi tittat på de förslag till ny bebyggelse som planeras längs Spångavägen. Våra synpunkter och frågor inför den föreslagna exploateringen längs Spångavägen är följande:

Byggnadernas höjd och bredd som vi anser ska anpassa sig till befintlig bebyggelse med max 2-3 våningar, liksom husen närmast längs Spångavägen, och inte ta mer mark än ca 15 m i anspråk in i skogen från vägen, för att ett respektavstånd ska finnas mellan husen och inte för stor andel av naturmarken med de stora tallarna och ekarna ska försvinna.

Placeringen av husen i relation till befintlig bebyggelse och topografin på platsen är viktig. Fint inpassade byggnader som är anpassade till terrängen och solen genom att huskropparna t ex är snedställda, finner man i de närmaste byggnaderna längs Spångavägen. Med respekt för befintlig bebyggelsestruktur och arkitekturen i området bör man hitta en placering av de nya byggnaderna som känns som ett naturligt komplement och en fin övergång till naturen på platsen.

Undvik sprängning för p-garage under husen eftersom det medför avsevärt större ingrepp i naturen än t ex stadsradhus eller längor i två plan med studentlägenheter behöver, vilka inte heller kräver så många parkeringsplatser. Välj denna typ av bebyggelse för en varsam exploatering, önskar vi.

Undvik överdriven stadsmässighet så här långt från Brommaplan, och anpassa de nya byggnaderna efter trädens höjd och den bebyggelse som redan finns - dels i Bromma Kyrkas villaområde, dels i koloniområdet, dels på Sedumbacken och efter de närmaste husen på Spångavägen. Byggnadernas höjd kan öka ju närmare tyngdpunkten Brommaplan man kommer. Här i denna del av området längs Spångavägen passar det dåligt med hus högre än 2-3 våningar. Det kan då uppfattas som en kuliss av höga hus som ligger längs med gatan, där staden bara finns på framsidan och det imaginära stadslika kvarteret i själva verket bara är en byggnad som blir en barriär mellan gatan och naturen bakom husen

Vårt förslag till typ av bebyggelse längs Spångavägen i form av stadsradhus. De stämmer överens med omgivande bebyggelse i skala och färgsättning och tar inte så mycket mark i anspråk att viktiga kvaliteter på platsen försvinner.

Kraftledningen ska grävas ner och gränsen för naturreservatet ska flyttas för att möjliggöra förtätning, enligt planprogrammet. Detta känns dels som en onödig, stor kostnad, dels som ett stort ingrepp i naturreservatet, där ledningen går genom. Varför gräva ned den här? Den stör ingen på sina stolpar högt över marken, anser vi. Ska den grävas ner genom hela Kyrksjölöten?

I läge A på flygfotot nedan, finns en möjlighet att bygga t ex en radhuslänga med 4 bostäder ca 15 m in från vägen, men stora friställda ekar och gamla tallar måste troligen offras. Blå pil visar

det respektavstånd som behövs mellan byggnaderna. I läge B är det inte alls möjligt eller lämpligt att bygga eftersom det är en för smal grönremsa kvar mellan Spångavägen och Sedumbacken för att bygga hus på. Dessutom ligger busshållplatsen precis där. I läge C och D kan det fungera med t ex radhuslängor med 6 bostäder vardera ca 15 m in från vägen, eftersom det blir väldigt brant längre in i skogen. Även här måste stora ekar och gamla tallar troligen offras. Närmast infarten till koloniområdet är terrängen svår att bygga i och här är också en viktig livsmiljö för groddjur.

Grodtunnlar är anlagda längs Spångavägen eftersom groddjur annars vandrar över vägen vid några tillfällen på året. Ett ekologiskt värdefullt område alltså, för groddjuren, varför denna plats inte är lämplig för bebyggelse som vi ser det. I läge E och F kan det också fungera med t ex radhuslängor med 6 bostäder vardera ca 15 m in från vägen, eftersom det blir väldigt brant längre in i skogen intill elljusspåret. En värdefull ek bör sparas, även om en hel del träd och berg måste tas bort för att denna plats ska kunna bebyggas.

De föreslagna bostäderna i läge G och H kommer att kräva en ny bilväg och husen kommer att skugga befintlig bebyggelse längs Spångavägen kraftigt. Denna placering av nya, stora byggnader på grön friyta som används av skolan med flera, känns inte genomtänkt enligt vår mening.

Fria, plana gräsytor är en bristvara i denna del av Bromma, eftersom naturområdena är fulla med stenbumlingar och träd. De gräsytor som finns under kraftledningen i läge F, G och H i flygfotot nedan är därför väldigt värdefulla för spontanidrott, snöupplag, kommunaltekniska ytor samt för brännboll, fotboll och annan skolverksamhet på idrotten som skolan i närheten, Nya Elementar, har med eleverna. Idag finns en liten grusplan i läge H som används av skolan och nu när skolgårdens grusplan kommer försvinna pga nya skolpaviljonger, är denna plana yta än mer viktig att bevara för skolidrotten. Detta bekräftas i vår dialog med skolans rektor, som inte deltagit i diskussionen kring programmets innehåll och förslaget om bebyggelse på de ytor som skolan använder idag. Om de plana grönytor i läge G ändå ska bebyggas, är det en lämplig plats för en större förskola med en fin gård som gränsar till naturreservatets fina lekmiljö. på detta sätt tar man marken i anspråk med byggnader i rätt skala och bidrar till att lösa bristen på förskolor i Bromma, anser vi.

Bildtext: A-H är de platser där ny bebyggelse föreslås längs Spånga vägen, som berör de boende på Sedumbacken. Vit rektangel visar en länga med ca 6 stadsradhus i 2-3 våningar. Prickad gul linje visar arbetsområdet där träd fälls, berg sprängs och stora delar av marken schaktas bort vid byggnationen. Röd pil visar en för smal skogsremsa för att bygga på, precis vid busshållplatsen. Röd rektangel visar stor förskola i 2 plan, grön streckad linje visar

gårdens utbredning och gul prickad linje visar arbetsområdet. Grön cirkel visar en värdefull, stor ek som bör sparas.

D. Sammanfattning

Vi anser att planprogrammet inte är möjligt att ta ställning till utan mer bakgrundsinformation om de frågor vi tagit upp. Hela programmet bör därför stoppas nu och göras om. Innan dess bör erforderliga beslutsunderlag tas fram och kommuniceras till allmänheten, såsom vi beskrivit ovan. Följande punkter anser vi som helt nödvändiga att utreda innan planprocessen fortsätter:

- Trafiken runt Brommaplan fungerar i dagsläget mycket dåligt under veckans alla dagar. Detta kan inte bortses från i planprogrammet, utan konkreta åtgärder måste föreslås.

- En rimlig tidplan bör upprättas för projektets olika delar, där allmänheten kan göras delaktiga i en demokratisk, öppen process.

Vi anser också att man bör dela upp planprogrammet i fler delar, så att de förtätningar som kan ske på kort sikt presenteras i en del, och de större byggplanerna presenteras i en annan del. Då blir det tydligare för medborgarna vad som planeras och enklare att ta ställning och reagera på rätt saker. I nuvarande form känns programmet snudd på vilseledande eftersom så mycket viktig information saknas.

Kontakta oss gärna för frågor om denna skrivelse, och våra synpunkter på programmet för Centrala Bromma. Vi deltar gärna på en workshop eller charette där ni vill ha engagerade medborgare med i olika åldrar, för att kunna basera det reviderade programmet på dialog och samverkan med boende och berörda.

367

- Jag är positiv till att Riksby utvecklas.

- Varför presenteras inte lösningar för hur Brommaplansrondellen ska fungera i framtiden? Den är överbelastad redan idag. Det är svårt att ta ställning till programförslaget utan förslag för rondellen.

- Jag vill opponera mig mot den föreslagna bebyggelsen mellan Spångavägen och bostäderna på Sedumbacken.

- Jag ifrågasätter tanken att bygga så många och så höga byggnader i detta läge mellan vackra koloniområden, prisbelönad nutida tolkning av trädgårdsstad, naturreservatet kring Åkeshov och Kyrksjön, den småskaliga villabebyggelsen i Norra Ängby och smalhusen kring Spångavägen. Bilden i programhandlingen visar tydligt hur illa föreslagen bebyggelse passar in i det sammanhanget.

- Jag vill opponera mig mot att grönområden / golfbanan ska försvinna. De används för promenader och på vintern längdskidåkning. Hur kompenseras det? Det är redan idag för trångt på den populära promenadstigen i naturreservatet kring Kyrksjön.

- Jag tycker att hastighetsbegränsningen för biltrafik på Spångavägen ska sänkas för ökad säkerhet och minskat buller och

jag vill gärna ha trafikljus vid övergångsstället nedanför Sedumbacken.

- Hur långt kommer det att bli till närmsta bensinstation om den befintliga i rondellen försvinner?

368

Tycker att dom aktuella byggplanerna i och runt om Riksby/ Iris kolonistugeområde förstör den fina idyll som Bromma står för idag. Kolonistugor ska rivas och ersättas utav bostadsrätter samt vägar ska breddas för att bli genomfartsleder kommer att förstöra hela området i sig.

373

Jag är mycket oroade över planerna för centrala Bromma och specifikt Riksby - där jag bor utmed Kvarnbacksvägen. Det kommer att bli mycket byggoljud, mycket mer trafik på Kvarnbacksvägen som redan idag är väldigt tungt trafikerad med långa köer i rusningstrafik samt även på helgerna. Den genererar redan idag mycket trafikbuller samt föroreningar. Alla de tusentals nya invånare kommer att täppa till Kvarnbacksvägen helt och hållet - ponera att 3-4 000 bostäder ger minst 8 000 nya invånare, det motsvarar en hel stad, lika stor som t ex Vimmerby, Sigtuna, Åmål, Lycksele & Gällivare! I hur många år kommer vi att tvingas på i ett byggområde med allt buller och trafik? Idag är det redan mycket buller från bilar, bussar, lastbilar mm på Kvarnbacksvägen samt flygbuller från Bromma flygplats - speciellt när flygplanen gör take-off. Hur mycket oljud ska man behöva stå ut med?

Kommer värdena på våra bostadsrätter sjunka då området inte blir lika attraktivt att bo i under alla kommande byggnadsår och då grönområden, skidspår & golfbanan med restaurang och fik mm försvinner? Grönområdena som försvinner i och med att golfbana byggs över, är väldigt, väldigt, tråkigt. Det är så befriande med stora vyer. Här finns fina gångstråk, cykelstråk samt på vintern när det är mycket snö t o m fina skidspår för längdåkning.

Kommer det att byggas någon ny stor väg för att avlasta Kvarnbacksvägen? Det behövs redan i dagsläget!! Trafiken har bara ökat och ökat de senaste åren. Jag kan oftast inte köra till vänster när jag ska köra ut från Spetsvägen till Kvarnbacksvägen, i rusningstrafik är det helt omöjligt, då måste man köra till höger för att sedan ta vänster vid nästa korsning och göra en u-sväng eller åka in på den vägen och vända där för att sedan kunna köra ut till höger Kvarnbacksvägen igen. (jag vet att många som kommer och återvinner på återvinningsstationen här bredvid också upplever stora problem att kunna köra åt vänster pga trafiken.)

Kommer man inifrån city med bilen är det ingen idé att åka Hemslöjdsvägen som är kortaste vägen hem till Spetsvägen då det är väldigt svårt att kunna köra till vänster från denna vägen pga all

trafik. Valet måste tyvärr bli att köra omvägen runt Brommarondellen, trots att också den är hårt trafikerad, för att komma till Kvarnbacksvägen och till slut kunna köra in på Spetsvägen. Det är inte hållbart!

Ni måste utreda och se om det överhuvudtaget går att öka trafiken med en hel liten ny stad och i så fall vill jag se konkreta lösningar på detta innan man tar beslutet för att bygga. Jag som bor här vill ha en dräglig tillvaro och kunna ha min balkongdörr öppet ibland trots allt buller samt föroreningar från Kvarnbacksvägen idag.

Går det att bygga någon annan väg som genomfartsled utöver Kvarnbacksvägen? Bullerplank vid Kvarnbacksvägen?

Tyst asfalt? Sänkta hastigheter?

375

Inledningsvis vill jag kritisera på vilket sätt jag och mina medkolonister har blivit informerade. Jag fick kännedom om planerna via en liten notis i lokaltidningen. Efter samtal med redaktionen så kom en något fylligare artikel i utgåvan veckan efter. Besökte sålunda dialogpaviljongen med frågor att besvaras. Efter att ha upptäckt på hemsidan att koloniföreningarna inte fanns med på sändlistan så ville jag ha svar på varför vi inte är det. Det finns massor av företag mm med men vi, 650 kolonister, som verkligen berörs finns inte med. Vilket i och för sig väcker frågan om det är ett medvetet undanhållande av information? Jag fick ett mycket svävande svar från representanten i dialogforum. Om vi inte pratar skendemokrati utan medborgarinsyn så borde det vara självklart att 65 0 kolonister genom sina styrelser får information. Rykten är inte bra information. T ex sägs det att kolonilotterna inte berörs samtidigt som ryktet säger att en stor bred väg ska byggas där nuvarande Sommarvägen ligger. Rykten eller planenlig sanning? På min kommentar om att det är omöjligt att se hur många och höga hus man har i planen och kan representanten vara så vänlig och upplysa om detta. Det enda svaret jag fick var att man får nog räkna med minst 4-5 våningshus. "får räkna med"! Vad är det för svar? Jag fick ett lika svagt svar på min undran hur man kan planlägga hus utmed Salixvägen på lagskyddad mark, dvs det fornminnesområde som utgörs av en stensättning som gravar. Svar: det får vi titta på. Vad är det för svar? Marken är ju skyddad av lagen.

Var ligger ansvaret för att göra en konsekvensbeskrivning om hur denna gamla unika kolonimiljö påverkas både miljö-och naturmässigt? Hur den biologiska mångfalden påverkas genom en betydande ökad belastning av, i runda tal, 12 000 fler människor? Är det Stadsbyggnadskontoret eller vi kolonister som måste se till att en konsekvensbeskrivning kommer äga rum? Närhet till naturområden är en mycket viktig boendefaktor enligt Naturskyddsföreningen. Jag fick alltså inte veta hur höga hus man

tänkt sig. Ska jag tolka översiktsskissen rätt så planeras hus från OkQ8 och hela vägen upp och över nuvarande tennisplan. Ända fram till första raden av kolonistugor på Salixvägen! Inte ett träd har man sparat. Hur höga blir de? Kommer de överstiga höjden på intilliggande Riksby skola? Kommer de skugga trädgårdarna? Planeringen visar stora brister på hushöjder och naturliga övergångar mellan fastigheter och omkringliggande naturområden inklusive kolonierna.

Bromma har i dagsläget en katastrofalt dålig infrastruktur både billedes men framförallt inom kollektivtrafiken, där en T-baneingång ska hantera tusentals pendlare från hela Ekerö, Riksby, från Beckomberga Via t ex buss 117, delar av Norra Ängby till centrala Bromma. Hur ska 12 000 till pendla?

Dessa synpunkter är i dagsläget ej kompletta då underlaget för samråd och otillfredsställande svar som getts på dialogforum ej ger utrymme för mer.

378

Det här tycker jag är bra med förslaget: Att man får säga vad man tycker.

Det här tycker jag är dåligt med förslaget: Skrota hela idén.

Trafiksituationen i Bromma är redan nu en katastrof. Vågar inte ens tänka hur det skulle kunna bli med flera tusen nya bostäder i området.

Det här tycker jag att ni ska göra: Det måste finnas grönområden.

Satsa på att behålla området som ett friluftsområde. Golfbanan behövs också som friskvård liksom koloniområdena.

381

Detta tycker jag är bra med förslaget: Att Stockholm får fler bostäder.

Detta tycker jag är dåligt med förslaget: De planerade bilvägarna genom koloniområdena. Planerna på att bygga flervåningshus precis i angränsning mot koloniområdena.

Detta tycker jag ni borde göra: Bygg radhus alt. parhus med max 2 våningar närmast koloniområdena. Spara delar av dagens skogsdungar runt koloniområdet för att göra en avgränsning mellan bostadsområde och park.

382

Undertecknade har som sakägare ansökt om två markanvisningar diarienummer: E2013-513-00596:1 samt E213-513-00599:1 och vill som sakägare inkomma med följande synpunkter på förslag till program för centrala Bromma. Vi kan finna att de två fastigheterna finns med på vy från 3D-modell sid 2, men kan inte finna fastigheterna på sidan 3 i program för centrala Bromma.

Fastigheterna

Nytt bostadshus vid kv Vävskeden

”Mellan kvarteret Vävskeden och Saxen söder om Spångavägen finns en utlöpare av ett naturområde i söder mot Bergslagsvägen. Det finns i dag ingen allmän gångväg till naturområdet i detta avsnitt och kvarterets tomtmark ansluter utan tydlig gräns mot naturområdet. Den allmänna gångförbindelsen mot naturområdet finns norr om kvarteret Saxen. Den befintliga bebyggelsen mot Spångavägen byter riktning och hustyp på båda sidor av vägen i avsnittet mellan saxen och vävskeden. Det föreslagna nya bostadshuset följer Vävskedens struktur med ett tvärställt smalhus i tre och en halv våning. Huset har getts en liten vinkeländring i förhållande till det befintliga huset på tomt nr 1 som vi är fastighetsägare till. Detta är karaktäristiskt för de befintliga husen som följer Spångavägens svaga avböjning. Markens lutning gör att huset mot naturmarken endast blir tre våningar högt, Vilket ger en mjuk övergång mot de lägre husen i kvarteret Saxen. Det nya huset får två till tre trapphus med 12 till 18 lägenheter. Angöringen sker från gården på samma sätt som för det befintliga huset med direktaccess till Spångavägen. Gården har också plats för utevistelse och lek för de boende. Ett garage kan anläggas under huset och marken direkt nordväst om det nya huset med ett planterbart bjälklag som ansluter i nivå med naturmarken.”

Nytt bostadshus vid Riksbyvägen

I Riksbyvägens backe upp mot skola och tennisbanor föreslår två nya bostadshus med mellanliggande gård. Husen är korta smalhus orienterade med gaveln mot gatan och med samma husriktning som de befintliga smalhusen. Den branta terrängen ger suterrängvåning. Husen inkräktar i den idag illa skötta skogsbacken. Genom att husen ligger norr om de befintliga bostadshusen så påverkas dessa ej ljusmässigt. Mellan de nya husen så skapas en grön underbyggd gård. Gården har plats för utevistelse och lek för de boende och kan upplevas som en förlängning av skogbackens grönska. Det allmänna gångstråket norr om det nordliga huset ligger kvar och bör kännas tryggare med de nya husen. De nya husen är trespannare med totalt 23 lägenheter företrädesvis tvåor och treor. Angöring sker från Riksbyvägen med kompletterande entréer mot gården. Garageparkering förläggs på gården. De nya bostäderna är tänkta att uppföras med hyresrätt och alla lägenheter blir fullt tillgängliga med hiss, vilket blir ett bra komplement till det befintliga äldre beståndet av hus utan hiss.”

Sammanfattning

Vår önskan är att registrerade ansökningar inarbetas i programmet för centrala Bromma.

283

Detta tycker jag är bra med förslaget: Det finns ingenting som är bra med förslaget.

Detta tycker jag är dåligt med förslaget: Min tioåriga plan går i stöpet. Efter många år i kö till Riksby lyckats få en liten stuga. Sonen flyttat i närheten för att hjälpa till. Står i bostadskö till en liten lägenhet i Bromma. Det har jag planlagt, så skulle mitt liv bli som pensionär efter att ha arbetat som undersköterska i fyrtio år. Detta tycker jag ni borde göra: Utveckla koloniområdet för rekreation och välbefinnande. Bevara skogen runtom för fotosyntesen och djurriket.

284

Jag motsätter mig era planer på Iris kolonistugeområde.

390

Med anledning av ert beslut att bygga bostäder i Riksby. Vi är en av alla som har en kolonistuga i området. Vi blev helt tagna på sängen av ert beslut, det är klart att det behövs bostäder och många sådana också. Men att gå in och ta bitar från vårt befintliga område har upprört många. Det trodde vi inte skulle hända.

Varför behöver man ta från Koloniområdena när det ändå finns ganska mycket mark i Bromma, det är anmärkningsvärt, varför vill man inte bevara den idyll som finns. Det tillhör vår kultur och borde vara K märkt. Det behövs rekreationsplatser i våra stressade liv. Det skulle bli ett tråkigt Bromma utan vår grönska vi bidrar med. Ni vill behålla Bromma flygplats och ta bort Koloniområdena, behöver vi människor ingen grönska omkring oss, bara mer trafik och därmed mer avgaser. En flygplats borde inte ha något att göra i ett bostadsområde. Den skulle ha flyttats ut till Arlanda, där det finns bra förbindelser till Stockholm. Låt Bromma förbli en grönskande och trevlig plats för oss människor.

391

Inom området för programarbetet för centrala Bromma finns en av Stockholms kommuns största populationer av groddjur. Vid skymningspromenader i området på västkanten kan det på vissa platser vara svårt att ta sig fram utan att riskera att trampa på stora exemplar av vanlig padda och vanlig groda. Som du säkert känner till är dessa djur fridlysta. Min fråga blir därför hur kommunen ska arbeta för att den stora populationen av fridlysta groddjur kan kvarleva på platsen trots den planerade bebyggelsen?

En möjlighet, som jag förordar, är att låta den nordvästra delen av området (som även hyser gammal skog, en stor artrikedom av växter, kulturhistoriskt värdefulla kolonilotter och riksintressant De Geer-morän) ingå Kyrksjölötens naturreservat. På så sätt kan kommunen försäkra sig om att viktiga naturvärden, och däribland den stora populationen av groddjur, bevaras. Jag bifogar en karta som visar vilket område jag syftar på. Samtidigt behöver lekplatser

och övervintringsplatser för groddjur skyddas i det övriga område där bebyggelse planeras.

Jag läste just på kommunens hemsida att samrådstiden just löpt ut, men jag undrar om ni ändå har möjlighet att ta med dessa tankar och synpunkter på programförslaget?

394

Dåligt för miljö, hälsa, psykologi

Som Brommabo är jag bekymrad på byggplaner för Brommaplan. Ja, Brommaplan är i just nu inte optimalt, tvärtom. Däremot, är byggplanerna oroväckande, påträngande, och saknar fullständigt cykel infrastruktur och respekt för natur och miljö. Jag vet att vi behöver bygga flera bostäder i Stockholm. Ja. Men, vi behöver också bevara skog-för barnens skull, för djur, fåglar och allas luft- och livskvalitet.

Bevara kolonilotter

Vi måste absolut bevara varenda kolonilott och stuga. Så mycket prat om att äta närodlat, komma ut i naturen. Kolonilotterna måste ges företräde/preferens över byggandet. Det finns inte tillräckligt med kolonilotter i Stockholmsområdet som det är nu, hur kan man tänka ta bort fruktbar jord!

Bevara gammal skog

Jag har läst nyligen om hälsoeffekten av att gå i skogen. Pulsen lugna nerse, man kan tänka, stressnivån sänkas. Stockholm kan vara en stressig stad att bo i. Barnen behöver kunna vistas i skogen vart de än bor huruvida i Bromma som i ute på landet. Riv inte det få skogspartier som finns kvar. Hela Stockholm behöver dem för dess luftkvalitetspåverkan, för hälsan, för barnen, för vilda djur och även hundar och dess ägare.

Var finns cykelbanor?

Om Stockholm ska nå målet av att bli fri från fossila bränslen år 2040, och nå målet att öka cykelanvändning rejält till 2030, då behöver vi öka kraftig cykelinfrastruktursatsning. Cykeln måste prioriteras om vi ska nå dit. Annars kommer mammor inte låta barnen cykel. Annars ska vi använda bilen istället. Vi behöver satsa mindre yta för bilar, mera för breda, säkra cykelbanor. På så sätt kan ni packa in flera bostäder, även runt Brommaplan.

399

Har återkommit från en resa och såg i tidningen att den korta tiden för samråd hade förlängts. Vill därför komma med synpunkter på den plan som har presenterats för Norra Riksby.

Det finns goda poänger att utveckla de delar som ligger på fälten närmast flygplatsen. Utnyttjandet av dessa är idag relativt låg. Men när det gäller delarna närmare Brommaplan har jag svårt att förstå hur man har resonerat. Främst gäller det trafiksituationen och att

man skulle ta i anspråk ytor som idag utnyttjas för sport och rekreation.

För det första är det svårt att ta på allvar att man verkligen föreslår ytterligare ett större trafikflöde som skulle mynna ut på Brommaplan. Det är väl känt att trafiksituationen där är bland de värre i Stockholm, ja troligen i hela landet. Det finns idag inga konkreta planer på förbättringar där. Att då dessutom förvärra situationen kan inte betraktas som annat än ansvarslost, för att uttrycka det milt.

För det andra är området närmast Brommaplan väl utnyttjat idag. Det är svårt att se tungt vägande motiv för att förstöra förutsättningarna för de koloniföreningar och den vackert belägna tennisanläggning som finns där idag. Enstaka nya huskroppar kanske kan smygas in i något skogsparti, men den föreslagna exploateringsgraden är närmast brutal i denna miljö.

Vidare måste överhuvudtaget trafikflödena övervägas noga innan man påbörjar något bygge, även på de fält som ligger närmare flygplatsen och den tidigare Lintaverken. Kanske kan en bättre fungerande trafikplats anläggas, omfattande både korsningen Ulvsundavägen-Kvarnbacksvägen och dagens dåligt fungerande utfart av Linta Gårdsväg på Kvarnbacksvägen. En övre del av den närliggande ängen norr om Lillsjön bör kunna tas i anspråk, för exempelvis en cirkulationsplats, med endast begränsad påverkan på dagens rekreationsytor där.

406

Thanks for sharing the building plans for the larger Brommaplan area on the Internet. I am living on Sedumbacken. My opinion is that it is good that in general we get more apartments and room to live. What I do not see taken care of is the traffic that the increase in inhabitant numbers will cause. Parking will be required. If you build houses of 6-8 floors on Spangavagen / Sedumbacken, where shall the residents park? I would recommend to reconsider whether there should be homes at all so close to that road. I also have strong concerns about the character of our area changing without a sense for what is "lagom": instead of building multiple story buildings in our more garden-like area, why not going for 3-4 floors with more distance from Sedumbacken, in order to keep the character and quality of living in this area. 6-8 floor buildings of a city style is more found closer to Brommaplan already today and that's where this style fits better. The colony gardens are a treasure for our community. Please keep them exactly the way they are and do not allow for a reduction of their number! They are a cultural heritage and a site for recreation that animals and humans benefit from.

408

Önskemål om att utöka Kyrksjölötens naturreservat till att även omfatta skogspartiet öster om Spångavägen, ner till Attundavägen. Se bild 1. Syftet är att dels skydda den unika naturen som partiet består av med De Geer moräner; men också att säkra förutsättningar för de groddjur som lever i området. Stockholms stad har investerat i grodtunnlar för att säkra beståndet då det är en hotad och fridlyst artgrupp. Som man tydliggjort i utvärderingen av projektet så har groddjuren tre habitat som nödvändiga för sin livscykel: reproduktion, födosökning och övervintring. Reproduktionen sker inom Kyrksjölötens naturreservat, då de söker akvatisk miljö (tex dammar, diken och sjöar) medan födosökning och övervintring sker inom moränområdet och skogspartierna öster om Spångavägen. Med tanke på att man ser över hur man ska kunna förtäta centrala Bromma, ser vi som boende och skattebetalare att man från stadsdelen bör säkerställa områdets förutsättningar, sa exploateringen inte leder till att denna unika fauna så nära tullarna förstörs och försvinner.

Läser man uppföljningen av projektet så kan man även konstatera att grodorna söder och norr om ledarmarna och tunnelöppningar och utredning pågår (om vi tolkar PM korrekt) att man avser att se över om man ska utöka området söder om Kortenslund ner till Sedumbacken, samt norr om Bromma Kyrkväg längs Spångavägen. Detta för att groddjuren rör sig genom villaträdgårdarna i nordvästlig riktning mot Kyrksjön. samt från skogspartierna mellan Sedumbacken och Kortenslund. Bild 2 är hämtad från utredningen och påvisar grodornas rörelsemönster längs bla Spångavägen. Som skattebetalare i Stockholmsstad vill man ju att de pengar som investeras i naturen ska vara långsiktiga. Därför är vårt förslag att stadsdelen tillsammans med miljöförvaltningen utreder omfattning av utökning av naturreservatet.

Med tanke på Exploateringsprojektet Centrala Brommas omfattning, där det finns tydliga indikationen på att man vill minska ner Kyrksjölötens område väster om Spångavägen så vill vi att detta kompenseras öster om Spångavägen istället.

410

Detta tycker jag är dåligt med förslaget: Att inte bevara denna oas är skandal. Förstår att det behövs bostäder men att ena minuten vara mån om parker och grönområden och i nästa minut förstöra befintliga och fungerade områden. Första steget till en total nedläggning av hela kolonirörelsen.

Detta tycker jag ni borde göra: Tänk om rätt, det finns andra utrymmen som kan bebyggas i Bromma.

414

Jag har fått reda på att Stadsbyggnadskontoret har fotgraferat mitt hus på Liljevägen och samtliga 213 stugor i Linnea Koloni. Jag upplever det som obehagligt att ni fotograferar det hus som vi nu varsamt renoverar eftersom det snart fyller 100 år (år 2019). Jag önskar också svar på nedanstående fråga som oroar mig:

Det är något som inte stämmer med den planerade cykel- och gångvägen på Liljevägen. Liljevägen är idag en smal grusväg (minsta bredd ca, 3,5 m) som på varje sida avskärmas av en häck med in- och utgång till trädgårdarna. Det finns en stor skaderisk om in- och utgång till trädgårdarna är mitt i en cykelväg. Det här måste kollas upp inför den planerade cykel- och gångvägen på Liljevägen. Hur stor är skaderisken om du går ut från din trädgård mitt i en cykelväg? Vad är normen för att bygga en cykelväg? Hur påverkas grodor och paddor av att stark belysning från cykelvägen? Hur ska cykel- och gångvägen få plats på en yta som smalast är 3,5 meter? Hur ska vi få möjlighet till att lasta av jord, plantor osv. från bilen eller cykel mitt i en smal cykelbana? Tacksam om ni snarast svarar mig, så att jag ständigt slipper gå omkring med en känsla av oro. Det känns som att ni gör vad ni vill med vår stuga som är vårt fritidsboende. Hur skulle det kännas om ni själva ständigt fick oroas över ert eget hus på landet?

425

ByggVesta lämnade 2009 in en markanvisningsansökan för Riksbyområdet i samarbete med White arkitekter. Vi är glada att tiden nu är mogen för ett programförslag för Riksbyområdet. Vi vill med detta brev på nytt visa vårt intresse för området och samtidigt visa hur man kan tänka i den fortsatta utvecklingen av området, med utgångspunkt från de idéer vi presenterade då, och hur man kan anpassa dessa till nuvarande förutsättningar och områdets stora potential.

Vi ser dock att två stora frågor delvis är obesvarade i programmet:

- Hur området på ett bra sätt kan kopplas till omkringliggande områden oberoende av om Bromma Flygplats finns kvar eller inte.
- Områdets komplicerade och belastade trafiksituation

Områdets potential

-Möjlighet att skapa ett större centralt bostadsområde nära intilliggande T-bana och flera planerade spårvägslinjer som går till viktiga knutpunkter invid Bromma Flyg/Blocks.

-Möjlighet att, där det inte går att bygga bostäder, skapa ett större centralt verksamhetsområde med bra kollektivtrafikförutsättningar så att Västerortsborna blir mindre bilberoende.

-Med ett fungerande köp- och verksamhetsområde finns en god och viktig förutsättning att skapa en stark nod i västerort och därmed avlasta Stockholms centrala delar med minskad biltrafik som följd.

- Närliggande gröna- och sjöna områden

Svårigheter att hantera

-Flyget som barriär, miljöstörande och höjdsättande begränsare. Eftersom Bromma Flyg kanske tillåts finnas kvar en lång tid framöver måste en lösning fram som gör att området fungerar oavsett utgång.

-Det råder biltrafikinfarkt på kringliggande vägar och trafikleder och idag finns inte en hållbar lösning. Risken är att detta skapar begränsningar för en långsiktig utveckling av hela Västerort om man inte visar en möjlig väg ut ur bil- beroendet

Förslag på lösning:

- Bygg upp området, efter de spårinvesteringar som existerar och som är beslutade, med en ny intelligent bussträckning som naturligt kan mata området utan att större trafikinveste
- För att skapa en effektiv busslösning kan möjligen kvarters- och gatustruktur behöva justeras så att Riksbyområdet kan utformas och planeras utifrån en vision som möjliggör en ny livsstil där bilen inte behövs lika mycket som idag.
- Skapa en koppling genom naturmarken som minskar barriäreffekten av Bromma flyg

Förslag tillägg och justeringar Riksby

- Shuttlebusslösning längs flygområdets gräns mot Ulvsundavägen. Kopplingen mellan Riksby och Bromma flygplats i Bromma Blocks stärks.
- Busskoppling Tunnelbana/Spårväg genom Riksby. Aktiverar och kopplar området ytterligare.
- En tunnel under naturområdet ger en ny entré in i hjärtat på de nya kommersiella kvarteren av Riksby. Jämför Nacka Strand. Ökar området attraktivitet. Bra skyltläge. Kopplar området direkt mot Ulvsunda.

Åkeshov

27

I have a question about the development plan in Centrala Bromma, specifiquely in the area marked with a yellow border line which includes Bromma Bus Station (The legend says "pågående detaljplaner").

I checked the plans some months ago and the area which is in the other side of Drottningholmsvägen, just below the building in Snörmakarvägen 47, next to the tunnelbanna bridge, was out of the development plans.

And now, in Diarienummer 2010-20840, Area 3, this small area appears inside, but without any details about the plan.

I would like to know if the plan is to build a new building there, instead of the trees area or if the trees will be respected. A few months ago half of the trees were cut, which I think it is a pity.

56

I like the renewing plan for Bromma station: To renew the station, add apartments and a shopping center. I think Brommacentrum looks a bit sad. And it deserves more shops. Most of the time we need to go to Stockholm, BrommaBlocks or Vällingby. So this change is really welcome!! I leave in front of Brommaplan, at Snörmakarvägen, and in general I like the idea to extend Bromma, and build on new areas, as I fully understand the big need of apartments in the city. (Of course, only if this is built together with new parkings areas, to serve the newcomers, new schools, etc....) I have suffered from the lack of apartments for many years. Beeing forced to rent second hand apartments at crazy prices for more than 6 years, as most of people , because the law is totally obsolete and nothing is done against the black market, which is the only possibility for newcomers (Swedish or not). So, as I said, I understand that there is a strong need for more apartments, specially "hyresrätt". And all neighbourhoods should put some effort and accept to lose some green areas and replace them by apartments. I also believe, that before building new areas around Bromma, the traffic situation in the roundabout should get a solution. It is already pretty caotic. What I am totally against is about modifying existing neighbourhoods, which are already perfectly built.

I think Bromma was excellently planned. This buildings from the 40's are much better designed than the new buildings (I have been in so many "Visnings" for several years, so I know what I am talking about), the rooms better distributed, bathroom always have windows (not the case in new apartments), and you don't see what the neighbour in front of you is doing because the next building is far enough to respect the intimacy of each other. I like Bromma because it only has 3 floors buildings, they are far from each other,

there are plenty of trees, and you feel in the country while being almost in the city. There are nice parks around (Judarskogen), nice lakes like lillsjön, ... We have Ängbybadet, which I am in love with.... Nature is the big advantage of Bromma compared with other areas. After more than 2 years dedicating all my weekends to "Visnings", and all my free time searching in "Hemnet", I discovered Bromma. In my long search, I had discarded Solna Centrum area, for example, because it doesn't respect the nature, it is only concret, grey and depressing. But when I saw the apartments in Snörmakarvägen I fall in love with the balcony and the views from the balcony and windows... Only trees, green views, birds, squirrels and sun.... It was clear. I bought. Even if it was a bit pricy. This was about 2 years ago. And I don't regret. I love to have my breakfast and read the newspaper in the balcony in the weekends, take care of my flowers, enjoy the sun.... Sometimes we can even see dears ☺ According to the attached picture, from the latest published plan (the 29th of February), all this will be over: **No** more balcony, no more views, no more sun..... for the ones living at Snörmakarvägen. I noticed that something was going on when many trees (even big ones) were cut in our area in October. At that time, I checked the City Web, but the plan didn't include Snörmakarvägen, so I thought I could relax. In addition, my "Förening" didn't have any information about new buildings in the area.... But it was not true. There were reasons to be worried. If the city decides to build these 2 buildings marked in red, in front of Brommaplan, (which by the way are not part of the diary 2010.20840; they were last minute changes in the plan- the 29th of February) the trees will need to be removed, the new buildings will take us the sun, and ours apartments in Snörmakarvägen will be under the darkness and become like caverns.

89

Jag är Brommas invånare som bor mellan Brommaplan och Åkeshov. Jag har sett att det planeras att bygga tre bostadshus i vårt område. Jag skulle vilja säga om Bromma reningsverket och om obehaglig lukt från det. Tack vare att vi har oas av träd och buskar märkas luft inte kraftigt. Vi vill gärna ha kvar grönskan.

255

Programförslagets presenterar en kraftig förtätning av Åkeshov och Åkeshovshöjden som genererar många synpunkter och frågor från oss undertecknade. Vi indelar dem i följande:

- ☐ positiv återkoppling,
- ☐ tveksamma/undrande synpunkter/frågeställningar
- ☐ kritiska synpunkter med krav på att programförslaget ändras alternativt att ytterligare analys och underlag tas fram innan detaljplanearbete kan inledas.

Kompletterande information finns sammanställd i en bilaga som inkluderar källinformation.

Positiv återkoppling på programförslaget

1. Mångfald; Olika bostadstyper och upplåtelseformer bidrar till den sociala mångfalden och underlättar möjligheterna att bo kvar i sitt närområde även om familjesituationen förändras (s. 18).

☐ Bra! Motsatsen till mångfald är enfald. Nu litar vi på att Åkeshov inte bebyggs med fler smålägenheter, utan att de nya eventuella fastigheterna bidrar till att området får en bättre sammansättning med större lägenheter, radhus eller annat boende! På sidan 38 skriver ni att ungefär hälften av bostadsbeståndet inom programområdet består av lägenheter som är tre rum eller mindre. I Åkeshov är andelen över 90 % smålägenheter.

2. Utgå från lokala kvaliteter; Den nya bebyggelsen ska förläggas huvudsakligen till dalstråken så att höjdpartierna sparas och den karaktäristiska topografin består. Genom att terränganpassa nya gator och bebyggelse och i möjligaste mån spara berghällar, block och värdefull vegetation mellan husen och på bostadsgårdar skapas attraktiva stadsmiljöer som bidrar till centrala Brommas identitet (sidan 14).

☐ Förträffligt! Dock undrar vi varför programmet gör precis tvärtom på Åkeshovshöjden och föreslår upp till 7 fastigheter på områdets gröna lunga med ädellövskog och, enligt uppgift, även fornlämningar som ligger just på områdets högsta punkt?

3. Ny arkitektur av hög kvalitet; Höga krav ska ställas på den arkitektoniska kvaliteten vid utformningen av nya byggnader och miljöer, både vid större stadsutvecklingsprojekt och vid mindre kompletteringar i befintlig miljö (s. 16).

☐ Utmärkt! En klart positiv förändring i förhållande till utformningen av Grammet 1!

4. Brommaplans utveckling till tyngdpunkt innebär att behovet av nya parker kommer att öka, samtidigt som behovet av drift och underhåll på befintliga parker och grönområden kommer att bli större (s. 16).

☐ Välkommet! Såväl drift som underhåll av park och natur i Bromma har de senaste åren varit eftersatt (emellanåt kraftigt eftersatt). Därför är vi mycket positiva till programförslaget, men frågar om målsättningen går i linje med Bromma stadsdelsnämnds ambition och resurser? Som regel krävs 3-4 anmälningar för att stadsdelen ska "leverera" på sitt uppdrag att sköta dagens drift och underhåll. Är stadsdelen beredd att avsätta nödvändiga resurser för underhållet?

5. Närhet till naturreservatet ställer höga krav på bebyggelsens anpassning till naturlandskapet vad gäller placering och volymer samt att angöringen kan lösas på ett sätt så att intrång i naturlandskapet minimeras. (Riksby smalhusområde s. 31)

□ En mycket bra ambition! Enda önskan är väl att den också skulle visas Åkeshovs natur och boende (både människor och djur).

Tveksamma/undrande synpunkter/frågeställningar på programförslaget

1. Områdesanalysen – Parker; Bara i den mest centrala delen vid Brommaplan är avstånd till offentliga grönområden med rekreativsmöjligheter längre än 200 meter. Den relativt glesa bebyggelsestrukturen i Åkeslund och Åkeshov bildar friytor med naturmark mellan husen som utnyttjas till utevistelse och lek (s.40).

□ Tyvärr föreslår programmet att just de beskrivna ”friytorna” i Åkeshov ska bebyggas. Varför föreslår programmet detta i en stadsdel som är ett av de mest utsatta områdena vad gäller buller och förorenad luft?

□ Att kompensera borttagandet av ädellövskogen på Åkeshovshöjden (höjden mellan Knyppplerske- och Snörmakarvägen) med utveckling av Tunnlandsparken belägen i en annan stadsdel samt en eventuell fickpark i korsningen Knyppplerskevägen/Bårdgränd är otillräckligt.

2. Trafik; Trafikmängden är större än kapaciteten vid Brommaplan vilket leder till begränsad framkomlighet under rusningstrafik. När Förbifart Stockholm öppnas kommer trafikrörelserna i Västerort delvis ändras. Detta påverkar även Brommaplan (s. 45). Kapaciteten i parkeringshus bedöms vara tillräcklig men samtidigt sägs att parkeringssituationen är relativt ansträngd (s. 45).

□ Förutom ovan motsägelsefulla påståenden, så utelämnar programmet det faktum att parkeringskvoten per hushåll är 0,48 (Landskapsanalys 2004) samt att lokalgatorna runt Brommaplan används som infartsparkeringar. Sedan analysen gjordes 2004 har en fastighet på Snörmakarvägen byggt ut antalet lägenheter och när Sykorgen 6 är färdigställd har Åkeshovshöjden ytterligare mer än 70 lägenheter vilket sänker kvoten ännu mer.

I nämnda landskapsanalys står det vidare: Antal platser är med andra ord väldigt få. Gatu- och fastighetskontoret har följande princip angående tillkommande bebyggelse: Parkeringsplatser för tillkommande bebyggelse ska beredas på kvartersmark. Detta är mycket svårt att hantera i denna typ av bostadsområde då parkeringsproblematiken ej existerade vid områdets anläggande och tillkommande parkering på kvartersmark fullständigt förändrar områdets karaktär. I tillägg har området en större del genomfartstrafik, speciellt i morgonrusning (då genomfart är förbjuden) - och till och med av bilskolorna.

Kritiska synpunkter på programförslaget

1.Konsekvenser - Åkeshov. De förtätningar som föreslås i Åkeshov bedöms inte påverka landskapsbilden i ett övergripande perspektiv men får konsekvenser lokalt både för landskapsbilden och de befintliga boendemiljöerna då bostadsnära natur tas i anspråk (s.50).

Vad avses med ett övergripande perspektiv? Programmets områdesanalys och konsekvenser saknar i stort sett alla de värden och förutsättningar som beskrevs i tidigare nämnda Landskapsanalys från 2004. Med tanke på att programmet säger att området endast genomgått små förändringar borde analysen fortfarande vara aktuell i högsta grad.

Vidare känner vi inte alls igen oss i hur vårt område beskrivs på sidan 34. Ingenstans i texten finns en rättvis beskrivning över vår gröna "kil" mellan Drottningholms- och Bergslagsvägen eller vårt bestånd av ateljéhus och lamellhus eller hur fastigheternas placering har anpassats till områdets topografi. Vi kan inte ens se att ateljéhusen omnämns över huvud taget?! Det är rätt uppseendeväckande då såväl ateljéhusen som vissa bestånd av lamellhusen är grönklassade och av kulturhistoriskt värde. Inte heller omnämns områdets bostadsnära natur med ädelskog, liljekonvaljängar och fornminne.

Att stadsdelen Åkeshov endast genomgått små förändringar genom åren beror (som ni skriver) delvis på grund av de restriktioner som kraftledningen och Åkeshovs reningsverk inneburit, men också på att områdets topografi (med få gator) utgör begränsningar vilket även beskrivs i landskapsanalysen från 2004.

2.Bebyggelsemiljö (s. 53). Hur omfattande förändringarna för bebyggelsemiljön blir i Åkeshov är beroende av reningsverkets framtid.

I avsnittet om bebyggelsemiljö utvecklar programmet sina tankar om vilken exploatering som ska ske i de olika områdena utifrån respektive områdes förutsättningar som exempelvis koloniområden eller andra kulturhistoriska värden. Mening ovan är den enda text på hela sidan som rör Åkeshov. Det här uppfattar vi som motsägelsefullt med tanke på att programmet på alla andra ställen tydligt exkluderar reningsverkets framtid och konsekvenser, men det visar också tyvärr på ett relativt stort ointresse av vår stadsdel.

3.Biltrafik (s. 57). Den nya bebyggelsen kommer att alstra ny trafik vilket kommer att påverka främst in- och utfarterna till området. Hur kommer detta påverka en redan utsatt miljö avseende luftföroreningar och buller? Att vi redan idag har en mycket besvärlig trafiksituation i närområdet till Brommaplan vittnar artiklar i Mitti om. Här är en rubrik från i mars 2016. Så vad föreslår programmet för åtgärder för att hantera en ytterligare försämrad situation?

4.Trafikbuller (sidan 57). Delar av programområdet utsätts för höga bullernivåer från biltrafiken på Bergslagsvägen, Drottningholmsvägen och Kvarnbacksvägen. Trafikbullrets konsekvenser för de nya bostäderna ska studeras inför detaljplanearbetet.

Vilka studier ska genomföras för befintlig bebyggelse?

Det nuvarande bullret härrör från spårbunden trafik och biltrafik, tung trafik och uttryckningsfordon på Drottningholmsvägen (prognos 2030; 32000 fordon/dygn), bussdepå på Brommaplan och biltrafik utmed Bergslagsvägen (prognos 2030; 26000 fordon/dygn). Även om dygnsmedeltalen för buller från respektive trafikslag ligger inom normvärdena så är den upplevda störningen periodvis omfattande redan idag. Det är bara den befintliga vegetationen som dämpar störningen och bidrar till en bättre luft. Med 17 nya fastigheter kommer stora delar av vegetationen i området tas bort och ytor asfalteras eller hårdgöras på annat sätt. Att ersätta luftrenande och bullerdämpande vegetation med hårda ytor medför negativa konsekvenser för befintlig bebyggelse, närmare bestämt de hus som byggdes av krigsmaterial på 40-talet och där merparten endast har 2- glasfönster i originalutförande. Eftersom alla lamellhus (förutom 4 fastigheter) saknar balkonger är boende dessutom helt beroende av att kunna vistas utanför husen i området.

5. Luftkvalitet; Miljökvalitetsnormerna för luftkvaliteten klaras i dagsläget inom programområdet. I anslutning till Drottningholmsvägen är dock halterna av partiklar PM10 relativt höga. Tätare bebyggelse in på Drottningholmsvägen kan leda till att halterna ökar (sidan 58).

Programförslaget påverkar luftkvaliteten genom att den nya bebyggelsen alstrar trafik. Hur bebyggelse och vistelseytor utformas i förhållande till de starkt trafikerade vägarna påverkar människors exponering av dålig luftkvalitet. Det ska särskilt beaktas vid planering av bebyggelse längs Drottningholmsvägen, Bergslagsvägen och Kvarnbacksvägen (sidan 58).

Vi är kritiska till att programmet inte tar hänsyn till konsekvenserna av Grammet 1 med mera samt ytterligare byggnationer på området vid reningsverket när detta läggs ned. Bilder i bilagan visar förekomsten av Kvävedioxid och partiklar PM10 som uppmättes 2010. Hur ser det ut idag? Hur kommer bilden förändras av att Grammet 1 byggs med ett komplex på 7-10 våningar utmed Drottningholmsvägen? Hur kommer bilden ändras av ytterligare trafik när marken vid reningsverket byggs?

Hur påverkas Åkeshovshöjdens luft när träd och övrig vegetation tas bort och fastigheter byggs och omslutande mark asfalteras? Vi vill se mätningar och analys av den totala bilden.

□ Programmet ska ge en helhetsbild av planeringsförutsättningarna inom området, utgöra planeringsunderlag för framtida detaljplaner samt fungera som stöd vid förfrågningar om markanvisningar (sidan 6). Att representanter för programmet vid möten i paviljongen, muntligen hänvisar till att man håller sig inom riktvärden är tyvärr både ointressant och otillräckligt, då det endast gäller programmet och inte helhetsbilden.

6. Process och genomförande. Områdena närmast Brommaplan samt utefter Kvarnbacksvägen och Spångavägen utgör troligt de första etapperna att detaljplanelägga (sidan 63).

□ Hur programförslaget kan uttala detta är för oss både obegripligt och orimligt. Programförslaget för Åkeshov utelämnar ju helt den stora inverkan på Åkeshovshöjdens miljö som övriga projekt kommer att medföra (Grammet 1, byggnationer på Knypplerskevägen samt den omfattande bebyggelse som planeras då reningsverket läggs ned). Baserat på våra tidigare nämnda synpunkter, och den bilagda kompletterande informationen, begär vi följande:

Att programförslaget bearbetas avseende såväl beskrivning som förutsättningar för Åkeshov och Åkeshovshöjden i synnerhet. Med Åkeshovshöjden avses området mellan Knypplerske och Snörmakarvägen d v s den del som också gränsar till Grammet 1 och reningsverket.

Denna reviderade version måste ta hänsyn till fakta i Landskapsanalys 2004, den ekologiska rapport av Calluna vilket utgör ett av underlagen till programförslaget samt Åkeshovshöjdens förutsättningar vad gäller topografi och befintlig bebyggelse om inkluderar de 4 ateljéhusen. I "Grönstruktur Centrala Bromma" skriven av Calluna AB finns endast två områden angivna som utredningsområden vilket kan innebära brister i underlaget för de tillkommande områden som förslaget omfattar (utmed Knypplerskevägen samt mellan ateljéhusen på Snörmakarvägen). Att programförslaget i alla avseenden tar hänsyn till befintlig bebyggelse och tydliggör detta perspektiv i förslaget för Åkeshov och Åkeshovshöjden. En stadsplanering måste förväntas inkludera såväl ny som befintlig bebyggelse och inte ensidigt se till den nya bebyggelsens behov.

Att det - inför det fortsatta detaljplanearbetet - presenteras en helhetsbild över förutsättningarna som omfattar en total miljöpåverkan och analys vilken inkluderar alla parallella projekt vid Brommaplan/Åkeshovshöjden.

Att inga markanvisningar sker på Åkeshovshöjden (mellan Knypplerske- och Snörmakarvägen).

Den bostadsnära ädellövskogen med bronsåldersgrav är skyddsvärd motiverad av skäl som biologisk mångfald, bronsålderslämningar, kulturhistoriska fastigheter samt icke minst viktigt befintlig boendemiljö i ett trafikutsatt läge. Vi begär därför att Åkeshovshöjdens mark avsätts som parkmark i plan.

Följande texter finns i inledningen av programförslaget på sidan 6. Programmet ska ge en helhetsbild av planeringsförutsättningarna inom området, utgöra planeringsunderlag för framtida detaljplaner samt fungera som stöd vid förfrågningar om markanvisningar.

☐ Kommentar; Detta är inte förenligt med att förslaget utelämnat omfattande byggnationer med avsevärd påverkan på området som angränsar till Brommaplan.

Programområdet omfattar centrala Bromma med stadsdelarna Riksby, Åkeslund, Åkeshov samt del av Ulvsunda.

☐ Kommentar; Men exkluderar Grammet 1 med mera, detaljplanearbete på Knypplerskevägen samt byggnationer på mark när reningsverket läggs ned?

Parallellt med programarbetet pågår planarbete för Brommaplans bussterminal med närområde (Detaljplan för Grammet 1 med mera vid Brommaplan i stadsdelarna Riksby och Åkeslund).

☐ Kommentar; Men inte byggnationerna på mark när reningsverket läggs ned?

Utvecklingen av tyngdpunkterna ska ske stegvis och utifrån ett helhetsperspektiv, vilket ställer krav på en god dialog med boende och verksamma.

☐ Kommentar; Givet att programmet utelämnar nämnda faktorer som har så stor inverkan i vårt närområde, är det i nuläget omöjligt att få ett helhetsperspektiv, uppnå en god dialog eller känna förtroende för det förslag som programmet föreslår på Åkeshovshöjden angränsande till Brommaplan.

317 Brf Dynan, Brf Sykorgen 7, Brf Brodösen 5 (160 namn)

Nedanstående synpunkter gäller park- och naturmarken på Åkeshovshöjden, belägen på och omkring fastigheterna Åkeshov 1:1, Åkeshov 1:5, v Dynan, kv Sörnmen, kv Överkastet, kv Sänghimlen och kv Baldakinen. Området begränsas av Drottningholmsvägen i öster, Åkeshovs Reningsverk i söder, gatan av starkströmsledning i väster och tunnelbanespåret i norr. Området utgör parkmark i gällande plan och består av ädellövskog med ek som dominerande trädslag.

Bakgrund

I samband med att staden har aviserat planer för Centrala Bromma så vill vi som bor i Åkeshov förmedla våra intryck av de aviserade planerna. Att Staden växer och att det saknas ytor att bebygga är vi överens om men att bebygga skyddsvärd mark är inte att göra den Stad vi bor i bättre. Vi förklarar nedan varför vi inte upplever planerna för Stadsdelen Åkeshov tillförstållande. 2009 så önskade staden bebygga området men drog tillbaka planerna då dessa ansågs göra stor skada för oss boende i området. Planerna avslogs och de fastigheter som då planerades i området försvann från planerna och även på Stockholm stads uppdrag på rapport ekologiska. Nu kan vi konstatera att dessa är tillbaka.

Saker som är bra med planerna för Centrala Bromma

Många saker är bra i planerna för Centrala Bromma, att man bygger nya hus i områden som idag inte är bebyggda exempelvis planerna

för de nya husen norr om Åkeshovsvägen där ett nytt bostadsområde bildas samt att man förtätar till viss del bebyggelsen i Åkeshov det som också är bra med den bebyggelsen är att det tillkommer en ny gata med som kompletterar området med en ny årsring. Vi ser dock att de bostäder som byggs blir lite större lägenheter än de smålägenheter man pratar om i planen.

Anledningen till detta är att det är bra att blanda olika typer av storlekar av lägenheter i ett område och i dag är den största delen av lägenheterna i området små lägenheter i företrädesvis lägenheter på 40 till 55m². Mycket positivt är också att man satsar resurser att modernisera Brommaplan som är viktigt nav för hela Västerort.

Sammanfattande synpunkter

Ädellövsboden på Åkeshovs höjden ska utgöra parkmark även fortsättningsvis och bevaras intakt. Den får ej skövlas för bebyggelse. En professionell inventering av insekter, växter och djur bör komma till stånd för att påvisa värdefulla arter. Delar av ädellövsboden kan eventuellt göras mer tillgänglig för barnfamiljer på Åkeshovshöjden och Brommaplan genom varsamt anläggande av naturlek. I förslaget som an har lagt gör man en stor åverkan i en miljö som har varit orörd i mer än 60 år och i må a fall många hundra år. I området finns fornlämningar och värdefulla naturvärden. I rapporten Bromma ekologiska nätverk 140401 som är rapporten är grunden till det förslag som staden har lagt finns bara hälften av den bebyggelse som staden har lagt som förslag. Exempelvis så finns inte de byggnader som Staden har lagt på höjden norr om Knypplerskevägen med samt husen mellan villorna (söder om sjukhuset) där det ligger en bronsåldersgrav dessutom, detta område är synnerligen viktigt område dels för luften i området samt för det rika djurlivet i området. En byggnad innebär också en mycket kraftig förtätning av bebyggelsen, utan möjligheter till större grönytor. Det främsta skälet måste dock vara det ödeläggande ingrepp som måste göras i befintlig terräng. Dessutom så smalhusen i Åkeshov K-märkta och utgör ett intakt tidstypiskt område från 40 och 50 talet som vi tycker är skyddsvärt. En annan viktigt del är den pressade parkerings situationen som råder i området kopplat till Brommaplan som är ett nav i kollektivtrafiken. Många är det som parkerar sina bilar i Åkeshov idag för att vidare kunna transportera sig in till Stockholms innerstad. Idag ligger antalet parkeringsplatser på en låg nivå kopplat till de antal hushåll som finns i området och med dessutom en stor andel pendlare som ställer sina bilar utöver detta.

Ekologiska planen

I den rapport som föranleder förslaget från staden (Rapport Bromma Ekologiska nätverk 140401) konstaterar man att det finns synnerligen skyddsvärda miljöer i området samt att den största risken för minskad biologisk mångfald är f lusten och

fragmenteringen av livsmiljöer. Biologisk mångfald är avgörande för att ett ekosystem ska fungera. I den ekologiska planen finns bara hälften av den planerade bebyggelsen mot det förslag som staden presenterar. I den ekologiska planen så studerar man bland annat spridningsvägar där delar av ekosystem är sammankopplade genom spridning i korridorer om nätverket förstörs dvs sammankopplingen förstörs och avstånden ökar eller levnadsmiljöer minskar så ökar risken för att hela ekosystem slås ut. Man pratar om den gröna infrastrukturen så gör att djur och naturvärden kan fortsätta att finnas i våra närområden. I rapporten redovisas ca hälften av den föreslagna bebyggelsen med i rapporten. Vi kan konstatera att utfallet samt spridningsvägarna i nätverket dvs den gröna infrastrukturen blir ett annat om vi bygger bort möjliga nätverkspunkter och levandsområden för djur och växter.

Ädellövskogen på Åkeshovshöjden

Skogsområdena utmed Knypplerskevägen och Snörmakarvägen, på och omkring ovanstående uppräknade fastigheter på

Åkeshovshöjden, utgör ett sammanhållet, bostadsnära naturområde.

Skogen är en ädellövskog, en sällsynt och artrik skogstyp med stort bevarandevärde i Sverige och med det högsta naturvärdet i Stockholms stad. Även en landskapsanalys av området utförd av konsultföretaget WSP Samhällsbyggnad år 2004 har klassat naturmarken som mycket värdefull.

Till de ädla lövträden räknas ek, lönn, ask, alm, fågelbär, avenbok, bok, lind och hassel. På Åkeshovshöjden är eken den dominerande trädslag. Det handlar om ett stort antal månghundraåriga ekar som tillsammans med framför allt lönn, fågelbär och hassel bildar en underbart vacker skogslund. Alm och ask förekommer också. På våren blommar träden med underbar doft och marken är beströdd med blåsippor och vitsippor. På sommaren är grönskan fantastisk och svalkande. På hösten är lövens färg ett otroligt vackra och träden fulla med nötter - ett rikt skafferier till insekter, fåglar och djur. På vintern vilar naturen och man får glädjas åt stammarnas och grenarnas vackra form. Området är inte bebyggt sedan 1950-talet och ett fungerande ekosystem har därmed kunnat bildas där tex gamla ekar utgör bo- och födoplatser för otaliga insekter, som tex bålgetingen och fåglar som tex spettar och trastar. Fakta är att många växter och djur är beroende eller gynnade av ädla lövträd och hälften av alla rödlistade arter i Sverige är knutna till ädla lövträd. Ädellövskogen är nödvändig för att Sverige ska kunna bevara sina inhemska arter. Om ädellövskogens betydelse kan man läsa tex på Skogsforskningens hemsida.

Inventering av insekter, växter och djur

I bilaga 1 finns listan "Förekomst av djur och träd i

ädellövskogsområdena kvarteret Överkastet, Sömmen och Dynan, Knypplerskevägen och Snörmakarvägen, stadsdelen Åkeshov,

Bromma” vilken är en sammanställning av observationer som gjorts av boende i bostadsrättsföreningen Dynan. Som visas genom denna lista är växt- djur- och insektslivet rikligt här på Åkeshovs höjden. Flera observerade insekts-, djur- och växtarter är dessutom fridlysta eller hotade. Särskilt kan förutom bålgetingen nämnas padda, fladdermus, igelkott, skogsmård och liljekonvalj. Det är högst sannolikt att många fler fridlysta och rödlistade insekts-, växt- och djurarter förekommer än de som vi boende lyckats observerat, i synnerhet insekter som är beroende av eken. En professionell inventering av insekter, växer och djur på platsen anser vi bör komma till stånd. Det vore av stort värde för stadsdelen och staden att kunna påvisa den biologiska mångfald som idag finns i detta bostadsnära naturområde.

Brommaplan- svårt trafikbelastat område

Enligt Stockholms översiktsplan är trafiksituationen vid Brommaplan svår. Det är något som vi boende kan konstatera varje dag. Men vi kan också konstatera att ädellövskogen och vegetationen minskar påfrestningarna av buller och dålig luft högst påtagligt. När träden är lövbärande hörs knappt trafiken och luften är härligt frisk när man når krönet på backen på Knypplerskevägen och Snörmakarvägen. Området Åkeshov är ett område som under lång tid sett boendemiljön försämrats. Trafiken har ökat under många år och belastningen på området " stor. Brommaplan är dessutom en knutpunkt för Västra Stockholm med ett stort antal pendlare dels internt för stadsdelen dels av trafiken från Ekerö som är en tillväxtkommun som växer fort. Trafiksituationen gör dels att vi som boende i området har i dag redan svårt att hitta parkeringsplatser till våra bilar. I förslaget som man förvisade var 17 nya hus i området inritade. I fastigheten som byggs nu i kröken på Snörmakarvägen öster om sykorgen är det planer 74 lägenheter och 14 parkeringsplatser det ger ett tal på 0,22 bilar per hushåll. Dessa lägenheter är heller inte redovisade i den ekologiska samt planen för området och försämrar trafiksituationen ännu mer. I Stadens förslag kan vi konstatera att det finns hus planlagda där det idag finns en sju dagars parkeringsplats det kommer även att minska antalet totala parkeringsplatser mer förutom att det är fler som ska dela på de som blir kvar. Sen hur övrig bebyggels påverkar trafiksituationen upplever vi som oklart beroende på hur många bilar man räknar rned per hushåll. Att det skulle tillkomma ca 2000-2500 parkeringsplatser i centrala Bromma för att hålla jämn takt med inflyttningen i området ser vi som en omöjlighet i planerna står inget hur man tänker lösa vår närtrafikmiljö.

Ädellövskogens hälsovärde -för oss boende och forskning om Att bo på Åkeshovshöjden med lövskogen utanför husknuten är som att bo i paradiset. Växtligheten, fågel- och djurlivet är en ständig käl a till glädje och lycka. De upplevelser som naturen

häruppe ger uppväger arbetsveckans stress. Att lövträdens närhet bidrar till vår hälsa är påtagligt för oss som bor här. Att lövskog bidrar till lägre stressnivå är vetenskapligt belagt. Just nu pågår ett forskningsprojekt på SLU som syftar till att bevisa att just lövskogens har särskilt läkande krafter för människor.

Fornminnen i området Åkeshov

Bronsåldersgrav

Röseliknande stensättning, 9 m i diam., 0,4-0,5m ög ligger i krönläge på berg invid Snörmakarvägen. Lämningen uppges vara bronsålder i Stadsmuseets register. Strax SÖ om stensättningen finns en rund lämning 3 m i diam, 0,1 m hög. Där avser man enligt det förslag som förevisades att man skulle bygga två hus kroppar. Dvs området mellan villorna på Åkeshovshöjden. Vi anser vi ska bevara våra fornminnen och säkerställa att dessa finns kvar till våra efterkommande. Förmodligen är graven en av anledningarna till att man inte bebyggde denna plats/sida av höjden med villor när man byggde där förra gången som var under 50-talet. Detta är den sista av de bronsåldersgravar som fanns i området, norr om Snörmakargatan fanns tidigare flera gravar men som togs bort 1932 i samband med att tunnelbanan byggdes även den så att kallade "Ryssmuren" går genom området och anses skyddsvärd.

Helhetsbedömning Centrala Bromma

Det saknas en sammanhållen bedömning hur hela planen påverkar de boende i området och tillsammans med de övriga planer som ligger för området. Området Åkeshov blir drabbat av flera störningar exempelvis omdragningen av avloppsnätet samt den kommande avvecklingen av Brommareningsverk samtidigt som den stora byggnationen på Brommaplan tar fart. I stadens planer för Centrala Bromma pratar man om att området Åkeslund blir hårt drabbat av byggnationen och därför har man minskat bebyggelsen där, medan Åkeshov som i ännu större grad blir drabbat så gör man ingen sådan bedömning. Vilket vi tycker är märkligt.

Slutord

Med dessa synpunkter vill vi lyfta fram att naturmarken på Åkeshovshöjden: ädellövs skogen som utgör parkmark i plan, har stort värde. Ädellövs skogen har stort värde för oss som bor här: den ger hälsa och upplevelser av lycka och glädje. Ädellövs skogen har stort värde för området: frisk luft och dämpning av buller.

Ädellövs skogen har stort värde för stadsdelen och staden: biologisk mångfald och absorption av växthusgaser från bl a trafiken. Vi ber staden ta hänsyn till våra synpunkter då det trots allt är vi som är boende i området som ska leva med konsekvenserna av planerna som Staden har lagt fram. Naturmarken på Åkeshovshöjden ska därför bevaras intakt och fortsätta att utgöra parkmark i plan.

318

Rädda skogsområdet mellan Tunnlandsvägen och Stopvägen från planerad förtätning! Protestlista (47 namn) från oss som bor kring och rör oss i skogsområdet. -Stoppa planen på förtätning i skogsdungen mellan Tunnlandsvägen och Stopvägen! Bevara denna ovärderliga gröna kil intakt: låt det förbli en fri yta för rekreation för hela stadsdelen!

345

Varför ska Åkeshov förtätas och bebyggas mycket mer än Åkeslund? Det finns stora skogsområden i Åkeslund i närheten av Brommaplan som skulle lämpa sig minst lika bra till bebyggelse som områdena i Åkeshov.

Om bebyggelse på kraftledningsgatan: Varför ska den tidigare kraftledningsgatan bara bebyggas vid Snörmakarvägen och Knyppplerskevägen? Kommer ordentlig hänsyn till naturvärdena i området mellan Snörmakarvägen och Knyppplerskevägen att tas, ordentlig undersökning av den biologiska mångfalden? Förutom de vanliga djur som fåglar, rävar och rådjur som finns här, har vi t ex hackspettar. Näktergal har funnits här de senaste åren, trivs antagligen i hasselsnåren. Jag har sett grävling vid huset där jag bor. Jag ser många hundägare utnyttja området.

Den här varierande naturen som finns här måste vara mer värdefull än en stadspark formad som en gräsmatta med enstaka träd (en mycket utarmad biotop). En sådan gräsmatta är väl egentligen väldigt tråkig för människor också i jämförelse med den varierande natur som finns här nu med hassel, ekar, stenar med mossor mm. Den skulle mycket lätt kunna utvecklas till en sk engelsk park. Om det ska byggas här borde det tas stor hänsyn till den bebyggelse som redan finns och byggas så att man tar bort så lite som möjligt av naturutsikt som nu finns från fönstren. Man borde bygga i kanten av de vägar som redan finns i området så att så mycket som möjligt av naturmark och utsikt sparas till de som bor och kommer att bo här. Vid en snabb blick ser det ut som om båda sidor av Knyppplerskevägen och norr om Snörmakarvägen under kraftledningen är lämpligast, men man borde spara naturen på andra ställen i området mellan Snörmakarvägen och Knyppplerskevägen så mycket som möjligt.

Övrigt i Åkeshov: Borde det inte byggas mer utefter Åkeshovsvägen? Ekar ska kanske sparas men fältet mitt emot ridhuset innehåller väl inga ekar. Jag tycker att Åkeshovsvägen borde kunna göras om till stadsgata. Nu används den mest som genomfartsväg mellan Drottningholmsvägen och Bergslagsvägen. Om den blir mer av stadsgata kan man kanske minska hastigheten och genomfartstrafiken.

Åkeslund

25

Ang tänkt byggnad på dagisgård

Jag har förstått att det i Brommaplan planeras förtätningar. Det förstår jag och är helt med på. Däremot planeras en utav byggnaderna att byggas på en dagisgård, alltså Montessoriförskolan Liten & Stor:s dagisgård där också mitt barn går. Det här är så dumt att jag tappar andan. Det finns hundratals skogsdungar och parker att bygga i och så planerar man att bygga bort barnens uteplats istället? Det är som att stadsplaneraren i detta fallet vill ha dålig publicitet. Vilket samhälle vill vi ha? Vart finns hänsynen till barnen som också är det här samhällets framtid? Det är ju inte svårt att förstå att barn och ungdomar växer upp med myndighetsförakt när staden ständigt planeras för alla andra än dom. Det finns många lösningar på det här problemet. Istället för att bygga förortslameller runt Bromma flygplats kan man bygga mycket tätare och därmed skippa just denna byggnad. Istället för att bygga på rastgården kan man avvara lite av någon av alla dessa parker att bygga på istället och dessutom högre. Hur många skogsdungar behövs det för att förse behovet? Hur ofta ser ni folk nyttja dessa dungar? Detta kommer bestridas på alla sätt möjliga och det kommer inte vara svårt att få till en namninsamling på detta då det är just barnen det drabbar. Jag förstår att den här reaktionen får ni in vart ni än vill bygga, men jag tycker att de som fattar detta beslut ska gå ner till förskolan och förklara det här för barnen själva. Jag ber er tänka om och ta förnuftet till fånga nu.

32

Som boende i Åkeslund tycker jag att det är oerhört positivt med förtätning av området som dels kommer att möjliggöra bättre underlag för lokal service, men också förbättra en del platser som upplevs som öde och otrygga idag. En upprustning och förtätning på och kring Brommaplan kommer att gynna ett stort kringliggande område - Brommaplan är en viktig knutpunkt men är idag blåsig, smutsigt, slitet och otryggt. Förslaget balanserar på ett bra sätt bevarande av grönytor och behovet av fler bostäder. Min förhoppning är att man kommer att bygga fler stora lägenheter >4 rum, då detta är en bristvara. Rad- eller kedjehus skulle också vara bra för den demografiska blandningen. Den enda risk jag ser är den ökade trafikbelastningen på Drottningholmsvägen och Ulvsundavägen - bättre lösningar och planskilda korsningar kommer att behövas för att undvika trafikinfarkt.

39

I förslaget finns en förtätning av bostäder föreslagen mellan Stopvägen och tunnelbanan. eftersom jag har lokalkännedom inser jag att det blir svårt med accessväg till den föreslagna placeringen,

den naturliga vägen till området hindras av ett P-hus samt av en kyrka, och längre upp på stoppvägen blir höjdskillnaden så stor att en accessväg därifrån inte fungerar. Jag föreslår: att den föreslagna förtätningen flyttas österut så nära fastigheten Plåtslagarvägen 20 som möjligt, då kan samma access väg som till Plåtslagarvägen 20 användas, dessutom blir höjdskillnaden stor till grannarna på Spannvägen så att ett högre hus (t.ex 6 våningar) kan byggas utan att någon granne störs.

41

Jag vill härmed lämna in min protest gällande byggnation i Abrahamsberg. Detta är i princip det enda grönområdet som vi har kvar i Abrahamsberg och jag vill inte att ni ska förstöra naturen här! Ta inte bort denna skog från oss! Detta skogsparti är så betydelsefullt och dyrbart för alla som bor här. Dessutom ligger det två dagis här och de har två av Brommas absolut bästa lägen på grund av skogen. Vi vill behålla naturen i Bromma - det är naturen som gör Bromma unikt! Ta inte från oss den natur som vi alla som bor här älskar! Stoppvägen, Bromma

53=54

Jag protesterar kraftigt mot era planer att bygga flera stora bostadshus i den lilla smala skogen mellan Stoppvägen och Besmansvägen/Tunnlandsvägen!!! Alla vi som bor i området behöver den lilla skogen som rekreationsområde! Där brukar vi promenera, träffas, stressa av, rasta hundar, sitta på bänkarna och njuta av fågelsång och blommor, och barnen kan leka och bygga kojor. Alla har inte bil och sommarstuga, så denna lilla skog fyller en viktig funktion. Låt oss behålla vår lilla skog, snälla! Det är redan fullt med folk som bor vid Brommaplan, sedan höghuset vid Kapplandstrappan kom till. Det är redan överfullt på T-banan i rusningstid. Vi behöver inte fler! Hoppas ni beaktar mina synpunkter. Boende på Stoppvägen .

58

Jag har bott på Stoppvägen i snart 10 år. Jag har kollat på stadsbyggnadsplanerna och om jag förstår saken rätt så ska det byggas två hus alldeles intill vårat. Detta tycker jag är väldigt synd av flera anledningar. Vi bor på högst upp i huset och framför vardagsrummet ser vi trädtopparna helt utan insyn, jag tycker det är mycket fridfullt och det är något jag uppskattar mycket men ett nytt hus snett framför oss skulle både göra att vi får viss insyn samt ta bort mycket av naturen. Självt använder jag även skogen ibland då jag gillar makrofotografering, jag tränar mig i att ta bilder på natur och insekter och när man har ont om tid har det varit perfekt att ta en liten tur till den närliggande skogen, en del som nu skulle försvinna. Sen har jag svårt för ljud på morgonen (då jag ofta jobbar

sena kvällar och har sovmorgon) och att bo på en byggarbetsplats i flera år är inget val för min del. Sammantaget gör allt detta att jag skulle flytta om dessa planer blir en realitet, trist då jag trivs i området annars.

81

Det är idag en fungerande vilt-korridor via parken mellan Stopvägen och Basmansvägen. Här rör sig rävar, rådjur och småvilt samt åtskilliga fågelarter ner mot Judarn.

86

Jag bor i Brf Skäppan, i direkt anslutning till de hus man planerar att bygga i Abrahamsberg. Ställer mig starkt kritiskt till förslaget av denna förtätning av området. Det är redan trångt i Abrahamsberg! Vi vill behålla den lilla grönska vi har kvar här. I området rör sig rådjur, rävar, ekorrar och en massa olika fågelarter. Att trycka in hus och parkeringar på det lilla gröna vi har kvar är ett absurt förslag. Det sänker vår livskvalité och trivsel. /

88

Hej, Jag tycker att en förtätning av bostäder mellan Stopvägen och Tunnlandsvägen är ett mycket dåligt förslag. Ett fantastiskt skogsparti skulle försvinna samt den för Abrahamsberg kända känslan av småstad med insynsskyddande lägenheter skulle inte finnas kvar. Det var i alla fall anledningen till att jag flyttade hit för ett år sedan.

93

Det är jättebra att Brommaplan förtätas och rustas upp. Som ni skriver i er presentation på stockholm.se/centralabromma skapar det en fin kontrast mot det mer naturnära Åkeslund. Men särskilt naturnära och småskaligt blir det ju inte längre om också de små skogspartier som ger Åkeslund dess lummiga karaktär ska bebyggas. Jag ser på er illustrationsplan att två kvarter planeras mellan Tunnlandsvägen, Besmansvägen och Stopvägen, och vill invända att det är ett olämpligt ställe att bygga på. Det måste ha funnits ett syfte med att anlägga Åkeslund så som det ser ut i dag; gissningsvis var glesheten mellan husen och de insprängda skogspartierna mycket medvetet uttänkta för att skapa en vilsam, harmonisk och tyst boendemiljö. Nybyggen och avverkning av befintliga gröna lungor kostar i det här fallet mer än vad det smakar, som jag ser det. Man får inte särskilt många nya bostäder, men stadsdelens karaktär går alldeles förlorad. Det är ett stort offer för en liten vinst. Bättre då att jobba på den kontrastering som ni skriver om och göra Brommaplan så stadslikt som möjligt: där är ju redan "skadan skedd", där är redan stenlagt, bebyggt, asfalterat, civiliserat. Där höjer ingen på ögonbrynen om ett hus eller fem

tillkommer, det kommer tvärtom att uppskattas. Men låt Åkeslund vara, tack.

96

Jag motsätter mig byggnation på ömse sidor om gångstigen som går ner i skogsdungen mellan Stopvägen 37 och 41 i Åkeslunds stadsdel. Smalhusen är mycket intrikat placerade och ytterligare förtätning av Åkeslund skulle skada området. Det finns få gröna ytor bevarade och att bygga i denna skogsdunge skulle troligen hota djurlivet. Det är viktigt även för människor att det finns grönytor, skogar och parker. Jag bor själv på Stopvägen och vill inte ha ytterligare trafik till området, mer insyn, svårare att hitta parkering osv.

119

Jag är boende sedan över 10 år på Stopvägen där jag även planerar att bo kvar. Jag motsätter mig till planerad förtätning med två nya hus i Åkeslund - då vi på den här delen av Stopvägen redan fått vår del av förtätning när Spannvägen 30, 46-48 byggdes för ett par år sedan. Anledningen är parkeringssituationen. Kvällstid samt dagtid vardagar är det omöjligt att hitta en plats att ställa bilen på. Att tro att folk som flyttar hit väljer att åka kommunalt är fel, då de allra flesta idag äger en bil för att få vardagen att fungera. Själv har jag i flera år hyrt en p-plats i garaget på Klädesvägen vid Brommaplan, men det garaget ska ju rivas i samband med ombyggnationen på Brommaplan.

120

Jag anser att det är väldigt olyckligt att ni vill bygga på grönområden med träd. Dessa är så värdefulla vilket också är klart bevisat i studier att man behöver träd och grönområden i sin närhet och att vistelse i naturen reducerar stress, stärker immunförsvaret och ger bättre sömn. Själv är jag hundägare och utnyttjar grönområdena i närheten väldigt mycket. De områden jag främst tänker på är området mellan Stopvägen och Besmansvägen och den lilla "skogen" norr om Brommaplan och till kolonilotterna. Skogen norr om Brommaplan är idag en hundrastplats där man får ha hundar lösa. Det är guld värt att man har gångavstånd till sådana här områden och slipper åka iväg kommunalt. Ska man behöva åka kommunalt så är risken att man inte åker iväg. Om grönområden försvinner kommer såklart djurlivet att påverkas och det är en viktig del att man hör fåglar kvittra m.m. Jag tror också att det finns en del grodor här som antagligen då också påverkas av detta. Sammanfattningsvis så vill jag å det starkaste protestera mot att det förtätas i trädbevuxna grönområden.

129

Kära politiker i Stadsbyggnadsnämnden, Området ni planerar att bygga bostäder på i Åkeslund ligger mitt i en skog i ett annars tätbebyggt område med många bilvägar. Det fungerar som ett vackert promenadstråk och är en ovanligt naturlig skogsmiljö som besöks av människor i alla åldrar. Förutom de höga rekreationsvärdena är naturområdet viktigt för den biologiska mångfalden, med artrik blandlövskog med träd i alla åldrar, rådjur, rävar, ekorrar, harar, hackspettar, nötskrikor, domherrar, rödstjärtar och tofsmesar, för att nämna några. Det finns även ovanliga lundväxter som tex. myskmadra och gulsippa. Naturområdet fungerar också som en grön kil till naturreservatet vid Judarnskogen. Förutom värdena i och med hög biodiversitet är området viktigt som grön lunga och buffert vid skyfall och värmeböljor, något som kan komma vara viktigare med framtidens klimatförändringar. Men högst värde har nog ändå området för rekreation; en väldigt viktig ekosystemtjänst som dock är svår att värdera ekonomiskt och därför ofta nedprioriteras vid exploatering. All forskning visar att närnatur är essentiellt för människors psykiska och fysiska hälsa. Detta gäller i synnerhet för barn, som alltmer sällan har tillgång till riktig skog. Även Riksdagen har beslutat att dessa miljöer är viktiga och har därför bildat miljömålet God bebyggd miljö. I denna skog i Åkeslund ser man väldigt ofta barn som bygger kojor, smyger på rådjur och harar, plockar blåbär och hasselnötter eller lär sig cykla. Som förälder är det fantastiskt skönt att ha en miljö där man slipper vara orolig för bilar. Här bor massor av barnfamiljer som leker i skogen varje dag, året om, och två förskolor ligger i området. Att få en lugn promenad genom skogen till och från förskolan och jobbet gör att man varvar ner, både som barn och vuxen. Dagens stressiga vardag behöver andningshål som inte bara består av gröna gräsmattor och planterade buskar och träd i parker. Att få leka i skogsmiljö utvecklar motorik, fantasi, respekt för naturen och mycket annat som inte går att ersätta med lekparken och gräsmattor. Därför är det så fantastiskt att få ha tillgång till en så fin skogsmiljö in på knuten. Blir avståndet för långt är det många, speciellt barn och gamla, som inte får komma ut i naturen alls, i synnerhet inte dom som saknar tillgång till bil. Detta område är unikt och kan inte naturkompenseras för. En naturlig skog tar tid att bilda och kan inte ersättas av parker. Det är dessa grönområden som gör Bromma till ett attraktivt ställe att bo på. Många har valt att bosätta sig i Åkeslund just tack vare detta skogsområde. När staden förtätas blir det ännu viktigare att närnatur finns kvar då det blir allt fler som vill vistas i den. Det finns många andra områden att bygga på utan att närnaturområden som är viktiga både för människors hälsa och för

den biologiska mångfalden, behöver förstöras. Snälla, låt bli att exploatera detta vackra och multifunktionella grönområde!
/Boende vid Besmansvägen 24 i Åkeslund, genom Emelie Waldén
Höst, sommar och vinter i skogen i Åkeslund där man planerar att exploatera. Första stapplande stegen i en skogsbacke, blåbärsplockning och spaning på hare från pulkan. Ta inte ifrån barnens möjligheter att uppleva detta!

140

Snälla! Bygg inga hus i skogen mellan Besmansvägen och Stopvägen i Abrahamsberg! Vi är jättemånga som promenerar med våra hundar där varje dag. Det är vårt enda lilla grönområde precis på knuten. Vi ser rådjur där varje vinter. Och det är så skönt att slippa gå på trottoarer bland bilar hela tiden. Att kunna gå genom skogen varje dag, om än bara en liten skog, ger livskvalitet!

147

Angående föreslagen bebyggelse i parkområdet mellan Stopvägen, Besmansvägen och Tunnlandsvägen.
Parkstråket som löper från Gustav III's väg nästan hela sträckan ner till Brommaplan är en värdefull, sammanhållen och bevarad naturmiljö där man kan röra sig fritt på anlagda stigar såväl som längs naturstigar. Det går idag att färdas genom skogen hela vägen från Gustav III's väg till korsningen där Stopvägen möter Tunnlandsvägen. Sådana gröna kilar är ovanliga och mycket värdefulla för både människor och djur, och får inte täppas igen av bebyggelse. Den föreslagna bebyggelsen skulle ödelägga denna värdefulla miljö, och stämmer inte överens med Stadens ambition att "förbättra park- och grönstruktur" i området. Detta område får således ej bebyggas.

149

Bor på Fredrikslundsvägen i Bromma tillsammans med min dotter, 5 år. Hon går på förskola på Tunnlandsvägen och nyttjar nästan varje dag den lilla skogen utanför förskolegården. När jag berättade för henne att ni planerar att bygga hus där sa hon spontant: "Å nej, var ska vi då plocka blåbär och leta sniglar?". Jag vet att det är bostadsbrist, men att ta bort alla grönområden kan inte vara lösningen. Många andra förtätningsförslag, som i dungen bredvid tunnelbanan, sker ju på mark som idag inte används av någon. Skogen som vi vill behålla kantas av tre förskolor och är hela tiden fylld av barn som får möjlighet att göra upptäcksfärder i naturen utan att långa utflykter behöver planeras. Skogen må verka liten för oss vuxna, men för barnen upplevs den som en riktigt stor skog och jag får ofta höra historier om rådjur, harar och röksvampar. Jag hoppas verkligen att ni inte tar denna möjlighet från våra barn!

150

Angående fem punkthus skogen mellan Stopvägen och Tunnlandsvägen. Förutom husen måste det även beredas parkeringsplatser och en infart till de nya husen. Med andra ord så ryker hela skogen. Skogen utgör en värdefull plats inte bara för djur- och naturliv utan även för - daghemsbarn - boende i området, många äldre som uppskattar att sitta i skogen för avkoppling - hundägare. I övrigt är förslagen till förtätning i Bromma utmärkta. Inte minst vid Lintaområdet.

152

Smalhusen och dess stadsplan som fastställdes 1937 anser jag ska bevaras enligt sin ursprungliga tanke med fin balans av natur och bebyggelse.

169 Brf Registret

Brf. Registret, Registervägen 2-12, har Drottningholmsvägen på andra sidan av fastigheten och den ligger bara 10-15 m från huskroppen. Nu kommer avståndet att ytterligare minska, då kommunen breddar cykelbanan. Till detta kommer kanske en mycket ökad tung trafik till följd av ombyggnationen av Brommaplan. Redan idag har vi marksättning i fastigheten och dessa torde bli väsentligt värre när all tung trafik till och från byggnationerna eventuellt kommer. Vi har också flera gånger klagat över ett brunnslöck som skramlar ordentligt när lastbilar kör över det. Locket är placerat på Drottningholmsvägen, ungefär utanför Bromma Cykelservice. Även detta gör att vi får vibrationer i huset. Vi har även motorvägsbuller som redan stör oss och som kommer att väsentligen öka. Det gör också att värdet på lägenheterna troligen påverkas negativt. Vi som bor i Abrahamsberg är mycket oroliga för vad som komma skall och vi förutsätter att trafiken kan omledas över kanske Kvarnbacksvägen eller på annat lämpligt sätt.

194

I programmet för centrala Bromma, Åkeslund, har stadsbyggnadskontoret lagt in två påtänkta hus i skogsområdet som finns mellan Stopvägen i norr och Besmansvägen och Tunnlandsvägen i söder. Om man bygger de föreslagna husen mitt i detta område förstörs skogen som gångstråk och rekreation. En skogsväg går från Gustav III's väg till Tunnlandsvägen. En stig börjar vid ett stort flyttblock bakom Besmansvägen 20 och löper genom skogen ned till nedersta delen av Stopvägen. ett stenkast från Brommaplan. Kartan/illustrationsplanen är felritad där "friytan" slutar vid Stopvägen. Skogspartiet sträcker sig längre ned mot Stopvägen än vad som visas på illustrationsplanen. Tre förskolor kantar området. De är: Abrahamsbergs förskola vid Gustav III's väg 42, Montessoriförskolan Stor och Liten vid Stopvägen 37 samt förskolan vid Tunnlandsvägen 30.

Skogsvägen och skogsstigen används året om av boende som går ned till Brommaplan och tillbaka. Föräldrar med förskolebarn passerar genom skogen, likaså skolbarn. Hundägare med hundar har sina stråk och barn har sina lekplatser och kojor.

Montessoriförskolan har sin utegård för barnen i skogen bakom huset vid Stopvägen 37. Där kommer de att vara mycket störda av husbygge, gata och parkeringsplats.

När lufttrycket och vindarna/vindstilla är ogynnsamma tränger lukten av bilavgaser ända upp på Åkeslunds högsta berg vid Besmansvägen. Likaså känner man ibland stanken från Bromma reningsverk. Lukterna tränger in i lägenheterna även om fönstren är stängda. Skogspartiet tjänar i viss mån som spärr mot luftföroreningar från Brommarondellens och Drottningholmsvägens biltrafik och från reningsverket vid Brommaplan. Gräsplanerna i Åkeslund i all ära men de ger inte samma lugn och harmoni som skogen ger. Biologisk mångfald i staden är också viktigt för hälsan. Orden "utveckling av Bromma" används som omskrivning för naturförstörelse, dvs. utplåning av träd, buskar, blommor, insekter och fåglar. Jag känner till 12 fågelarter som håller till i denna skog. Säkert finns det ännu fler där som jag inte kan namnen på. Fler hus, bilar och parkeringsplatser gör inte Bromma till en mer levande. Attraktiv, mångsidig och hållbar stadsmiljö. Tvärtom ökar den livsfientliga miljön med mer asfalt och fler bilar.

Jag hoppas att stadsbyggnadskontoret kan överväga att låta bli att bygga husen i skogen mellan Stopvägen och Besmansvägen.

205 boende i Lasset 2 (Stopvägen 35-37),

Vi som sakägare, boende i Lasset 2 (Stopvägen 35-37), motsätter oss starkt planen på förtätning i skogs-/naturområdet mellan Stopvägen, Tunnländsvägen, Besmansvägen och Gustav III:s väg. Detta ingrepp i stadsbilden kommer plugga igen och förstöra områdets gröna lunga som sjuder av natur och djurliv -ett välbesökt vallfärdsstråk och rekreation för hela stadsdelen! Att offra denna viktiga närmiljö för ett mindre antal nya bostäder är ett ödesdigert drag med konsekvenser inte bara för oss närmast boende.

Kunskapen och känslan i att elegant inrätta byggnaders planmönster i samspel med topografi, fornlämningar och rekreationsytor som rådde då området bildades på 1940- talet verkar idag helt ha gått om intet. Det finns inte en enda skrift om området som inte kraftigt understryker dessa kvalitéer, så det är häpnadsväckande att Stockholms stad är beredd att utradera denna balans! Vi som boende i Lasset 2 är de som hårdast kommer drabbas av just denna förtätning:

Att bo granne med skogsdungen mellan Tunnländsvägen och Stopvägen är en ynnest 365 dagar om året! På första parkett följer vi naturens årstidsväxlingar, samt iakttar alla djur som bor i och som trivs med att frekvent besöka skogen (se bil 2). Vi ser även hur

denna gröna friyta är en kreativ miljö för lekande barn och hur många hundägare och flanörer väljer just detta stråklika mycket kors och tvärs genom skogen på upptrampade stigar, som utmed given gångväg. Vidare skulle planen på punkthus helt ta bort den kvällssol som vi njuter av sommartid. Ytterligare försämring är givetvis att gå från insynsskyddat till exponerat läge.

Hur Stopvägens trafiksituation, som redan idag är förtätad, ska klara än hårdare bilbelastning framgår inte i stadens plan. Den nya byggnationen kräver givetvis både infartsvägar och parkeringsplatser som ytterligare tar områdets natur i anspråk, dessutom medför detta en betydande ökning av avgaser.

-Politiker och tjänstemän; besinna denna förtätningsiver och lägg istället byggkrutet på helt nya, smarta och balanserade kvarter. Ta då inspiration av smalhusområdenas läckra spel mellan natur och byggnadskultur; vi lovar, det är ett koncept som ger livskvalité! Vi önskar att våra här framlagda synpunkter till fullo beaktas och att det beskrivna naturområdet bevaras helt intakt! Om detta inte sker kommer vi att överklaga den efterföljande detaljplanen och det eventuella bygglov.

Bilaga 1 Namnunderskrifter av sakägare, Lasset 2

Bilaga 2 Kort pres. av naturvärden i hotat grönområde

Bilaga 3 Bildkollage "Skogsliv" -en kort stros med kamera i mars 2016

Bilaga 2: Skogs-/naturområdet mellan Stopvägen, Tunnlandsvägen, Besmansvägen och Gustav III:s väg har en hög biologisk mångfald! Det består bland annat av:

#Artrik blandskog (t.ex. rönn, hassel, björk, hägg och högvuxen tall) med ett rikt inslag av ädellöv såsom välvuxna ekar och stora fågelbärsträd. Träden är i alla åldrar; från späda skott till död ved (viktig för många insektsarter och i nästa led givetvis även för hackspett och andra fåglar). Hassellunden där 3 hus planeras är ett av områdets karaktärsdrag! (Här älskar barnen att leka och bygga kojor.) En naturlig skogsmiljö som denna är något unikt och värt att vårda! Det tar lång tid att bilda och går inte att ersätta eller kompensera med parker.

#Aktivt fågelliv. Återkommande arter värda att nämna: rödstjärt, sidensvans, tofsmes, hackspett, ringduva, nötväcka, nötskrika, björktrast, (samt givetvis hög närvaro av koltrast, skata, kråka, blåmes, talgoxe...)

#Allehanda buskar, ris (framförallt blåbär), gräs (till exempel lundgröe) och tågväxten vårfryle som blommar tidigt på våren och sedan sällskapas av de många vitsipporna. Det finns flera intressanta mossor (ex. björnmossa och levermossor) och lavar.

#Djurliv. Förutom alla katter och hundar som trivs i skogen kan man även få syn på räv, ekorre, hare och rådjur.

#Ytterligare karaktärsdrag utgör alla mossbelupna stenar och spåren från istiden i form av grovblockig morän och flyttblock (sk. "jättekast" i folktron).

207

I synnerhet på förtätningsplanerna mitt i centrum av naturområdet, "frietan", mellan Stopvägen och Bessmanvägen/ Gustav III:s väg och Tunnlandsvägen. Undertecknade är sedan våren 1973 bosatta på Abrahamsbergsvägen, hörnet Abrahamsbergsvägen/Rörläggarvägen invid den på 1970-talet fortfarande existerande stora dungen av helt vitstammade spensliga björkar (en form av ovanlig glasbjörk) som omgärdade den populära fotbollsplanen som låg, där ett av de förtätande husen hamnade, i hörnet Västerled/Abrahamsbergsvägen. Dessa förtätningar med klumpiga dubbla huskroppar, 4-5 våningar höga (övriga tidigare hus i grannskapet från slutet av 30-talet har 3 våningar) utmed hela sträckningen Västerled fram till Grundläggargvägen, försämrade miljön för de boende i alla hus längs Rörläggargvägens södra sida fram till nyss nämnda Grundläggargväg. Istället för den vackra och unika björkskogen i måttlig höjd, innebar förtätningen här att ett för Abrahamsberg helt unikt naturområde försvann, men också att solen försvann vintertid i de boendes lägenheter längs Rörläggargvägen. Detta gör sig ju speciellt märkbart under den mörka årstiden då solen står lågt och varje solstråle har betydelse för oss människor i Norden. Nu lyckas solen under en lång tid av vintern inte ta sig över taken på "förtätningshusen". Värst drabbade blev ju förstås de, som likt vi själva, bor i de lägre våningarna i de ursprungliga, invid grönområdet, placerade husen. Konsekvens: 100-tals boendes, mestadels hyresgäster i hyreslägenheter, fick sin livskvalitet klart försämrad, samtidigt som ett mindre antal människor fick en mycket bra, för att inte säga, framskjuten plats i solen och kunde notera ständiga värdestegringar på sina bostadsrätter -år efter år! -Detta är ett typexempel på vad förtätning ofta för med sig: Naturen, det hälsosamma arkitektoniska helhetsgreppet och de tidigare omkringboende får stryka på foten - "Den enes bröd, den andres död".

Beskrivning av det berörda området: Det är med stigande förskräckelse som vi noterar några av förslagen. Där finns några flagranta exempel på förslag till fullständigt tondöva förtätningar. Här tänker vi inte gå in på dem alla, men vill lyfta fram ett sådant, högst olämpligt, exempel. Vi talar här om de huskroppar som enligt de presenterade planerna är tänkta att ligga mitt i det väl sammanhållna "Friområde" - skogsområdet, som förbinder Gustav III:s väg i öster med Tunnlandsvägen i väster. På ömse sidor ligger Stopvägens smalhus längs skogsområdets riktning på dess nordöstra sida och på den motsatta, sydvästra sidan därom, har vi Bessmanvägens högre belägna smalhus. Dessa, omkring friområdet

liggande hus, stör inte intrycket av att man befinner sig i en skog. Detta insiktsfullt sparade naturområde, utgör ett promenadstråk på ca 4 – 5 minuter (i maktlig gångtakt) genom den i stort sett orörda skogen som utgör en mycket rik och varierad biotop! Trots den, kanske till synes, korta promenadsträckan upplever man här inte att skogen är inträngd utan man ser framför sig skog hela vägen i fonden, speciellt när man befinner sig på den centrala plats i området där förtätningsplan föreligger -en stund av frid och livgivande naturupplevelse för alla åldrar, inte minst alla de barn som här leker och de gamla, med eller utan sina rollatorer, som tar sin dagliga viktiga runda (och så har vi sådana, som likt vi, har målet Brommaplan att hasta till). Här trivs många av skogens djur, här möter dig läten av olika fågelarters sång, det rasslande ljudet av snabba ekorrars tassar i tallars bark, prassel i buskar och snår. Lagg märke till hur tallskogen i princip inte blir högre än de intilliggande husen! Den har anpassat sig och hukar i lä av husen på Abrahamsberget.

De planerade förtätningarna ligger i "friytans" / naturområdets centrala del: Planerna att lägga minst fem huskroppar mitti/tvärsöver detta långsmala naturområde får till resultat att detta skärs av på mitten. ja, hela den centrala och i vår mening den värdefullaste delen av detta skogsområde planeras alltså att bebyggas!

-Vad blir kvar om detta tillåts ske? - jo, två rudimentära rester eller slattar av natur på var sin sida av den planerade förtätningen. Dessa två rester kan inte, vart och ett, med all välvilja komma att kallas grönområden. Till detta är de helt enkelt för små! just det område som prickats in är den vidaste, högst belägna, mest välhållna och ljusaste delen av hela skogspartiet, dessutom den mest frekventerade (här korsas flera både anordnade och spontana stigar och gångvägar). Vi rekommenderar att alla inblandade i planerna beger sig till området för att där, på plats kunna se vad jag här försöker att beskriva! Om planerna verkställs kommer det att synas hus i fonden från båda håll när man inträder i området både från Gustav IIIs väg och från Tunnlandsvägen. Den hälsosamma upplevelsen av natur som sträcker sig även bortom den närmsta horisonten blir därigenom helt förstörd, för alltid spolierad! Detta drabbar, ack så många, abrahamsbergsbor, alltså inte bara de närboende, som ser detta naturområde som en viktig lunga i sina liv - livskvalitet! Att använda argumentet att naturområdet skulle vara skräpigt och otillgängligt (som det framställs i den något vinklade reklambroschyrtexten) är ju helt befängt och faller obarmhärtigt tillbaks på markägaren, som i så fall, har underlåtit att hålla marken i hävd under en längre tid: markägaren (staden) och vissa av tomtinnehavarna har i så fall varit lika goda kålsupare att undanlåta att städa bort fallna träd, forsla väck rishögar, röja sly och föra bort

av människohand ditslängt skräp (typ bildäck). Detta förfaringssätt, att skylla på vanvård, är tidigare använt och därmed avslöjat och förverkat i samband med de s.k. Klararivningarna/Citysaneringen på 50- och 60-talen: Först vanvårda och låta förfalla, för att sedan, använda "förfallet" som argument för att riva och exploatera.

Stopvägens boende påverkas speciellt negativt:

Nu kommer vi till de stackare som bor i husen längs Stopvägen 25-37, samt 39-45: För dem skulle en förtätningsbebyggelse i det aktuella naturområdet innebära en smärre katastrof. Framför allt är det hyresgästerna i fastigheten Stopvägen 35-37 som kommer att drabbas av de förtätande huskropparna i vinkel intill halva huset 35-37. De kommer att effektivt täppa till deras utsikt mot skogen och ta bort lägenheternas kvällssol från ca kl 16 och framåt.

- Räknar vi med sammanlagt fem huskroppar i förlängningen? - Plankartan är inte tillräckligt detaljerad här!

-Istället för den vackra och varierande skogen får de huskroppar att betrakta. Det kommer dessutom att bli direkt insyn in i lägenheterna, för att inte tala om på balkongerna! (Mellan de ursprungliga husen har man lyckats att, genom en väl uttänkt placering dessa emellan, undvika sådana negativa fenomen). Även husen med de lägre numren, (23-15), får klara försämringar (i avtagande mån). Det går att med en enkel gradskiva i sid- och i höjddled räkna ut var och vi vilken tidpunkt på dagen de värsta olägenheterna skulle inträffa. Värst kommer det givetvis att bli under den mörkare årstiden, men de facto året runt, varje stund på dagen. Barnen i förskolan i Stopvägen 37 kommer inte längre att ha någon nära skog att leka i utan får framleva sina dagar i denna "husskugga". Den idag mest lättillgängliga delen av skogen (den som planeras bebyggas) utgör fri lektyta även för de omkringboende barnen. Var skulle de ta vägen om den värdefullaste delen av skogen istället bleve hus, infartsväg samt parkeringsplatser?

Trafiksituationen på Stopvägen:

Parkeringsplatser, ja! - Här kommer vi in på ett känsligt kapitel. Det ska bara lätt beröras här: Trafiksituationen längs Stopvägen är sedan länge ganska, för att inte säga mycket, ansträngd. På kvällarna står bilarna packade på ömse sidor av gatan och ve den som anländer sent hem med sitt fordon. Denna situation resulterar nog med viss nödvändighet till att de boende längs Stopvägen tänker till, både en och två gånger, innan de skaffar en egen bil. En sådan behövs ju egentligen inte, eftersom den service i form av kollektivtrafik och affärer finns på någorlunda tillgängligt avstånd från den egna husporten. Med nya insprängda huskomplex i den existerande boendestrukturen kommer givetvis trafikströmmen att öka. De nya tänkta objekten kommer med största sannolikhet att bli av "bostadsrättskaraktär". I detta koncept ingår en parkeringsplats,

ordnad intill huset (eller i huset) enligt principen "en lägenhet = minst en bil". Resultatet kan bara bli, pro primo: - stora delar av det f.d. naturområdet blir uppställningsplatser för bilar, pro secundo: - trafiken på den redan hårt ansträngda Stopvägen blir därmed intensivare och än mer störande för de boende längs gatan.

Ett smygande demokratiproblem:

- Det ovan beskrivna är priset för att ett fåtal bostadsköpare i förtätningen ska tänkas få en lysande god drömboendemiljö med sin skog o grönområde på båda sidor av de förtätande huskropparna i öster o väster (vi antar att det är tänkt genomgående lägenheter med fönster åt båda håll i långväggsfasaderna?!).

-Samtidigt får de som bor i de ursprungliga husen, främst i hyreslägenheter, betala med en helt oacceptabelt försämrad boendekvalitet -året om! Detta är en skrämmande utveckling -en "30-talsförortens "gentrifiering" på 2010-talet, som inte kan ses annat än som ett uttryck för fullständig fartblindhet och okänslighet för medmänniskors lika värde. Så kan dessa farliga tendenser, med Stockholms stads goda minne, komma att utveckla sig till ett verkligt "demokratiproblem".

Panik i planeringen?:

Det förvånar att planerna verkar utformas i ren panik, dessutom utan grundligare kännedom om bostadsområdets ursprungliga, mycket insiktsfulla, utformning. Det finns redan för många sådana hårresande förtätningsexploateringar i Abrahamsberg. Vi kan tyvärr rada upp en hel katalog, men inte här och inte nu. Problemen med att in och ändra i grundförutsättningarna för det fungerande ursprungliga planeringsgrundkonceptet i en 30-talsförort som Abrahamsberg har ju lyfts fram och dryftats på expert- och lekmannanivå i flera omgångar de senaste decennierna. Nu ser det ut som om alla dubier är kastade åt sidan i beredvillighet att offra vad som helst för "vad som helst". Panik är ingen bra grund för beslut i viktiga frågor. Speciellt allvarligt är det eftersom det som skapas idag inte kan göras ogjort imorgon.

- Misstagen av idag får generationer leva med i framtiden.

Privatisering av det offentliga rummet:

Hela det förtätande exploateringsprojektet, som här beskrivits, upplevt från ett gräsrotsperspektiv med god personlig kännedom om stadsplanering och arkitekturhistoria, är otvivelaktigt av mycket cynisk karaktär. Det sker här en sorts privatisering av "det offentliga rummet" - dvs "naturen". Begreppsförskjutning i de ord som används i argumentationen från en del starka exploaterande krafter är ganska belysande: Det som förr i handlingarna betecknades som "gröna kilar" i staden, döptes om och blev av denna lobby kallade "mellanrum" - en glidande betydelseförskjutning! - en skickligt semantisk riggad dimridå! Nu är det "mellanrum" som planeringen tycks utgå ifrån. Men även med denna begreppsförvridning så

återstår dock hoppeligen tanken idag i stadsplaneringen att "naturvärdena bör ha en viss tyngd i planeringen".

Vi bör tala och tänka för de som ingen röst har:

Att bevarade naturområden insprängda i boendemiljön är viktig för allas vår hälsa är ju egentligen en självklarhet. När det gäller barnen har dessa om något ännu svagare röster i sammanhanget än naturen själv. Läs gärna i artikelserien i SvD, tex "Vi bygger miljöer som vi kommer att ångra" (Hopträngda barn Del 2/ IDAG, sid. 18), av professorn vid Chalmers Anna-Johanna Klasander SvD, den 9 februari 2016 och "Stadsplanerna missar barnen" av Universitetslektor i landskapsplanering vid SLU i Alnarp, Märitjansson i SvD, likaså den 9 februari 2016 (DEBATT, sid. 06). Summering av Abrahamsberg som helhet med avseende på ursprunglig planering med sitt långt drivna mänskliga och tekniska kvalitetstänk: När man närmare studerar den ursprungliga planeringen av hela bostadsområdet så är det slående hur väl huskroppar och gator är (eller idag snarare tyvärr var) integrerade i topografin. Speciellt utmärkande är dessutom de väl avvägda variationerna mellan de enskilda husens utformning, samtidigt som de tillsammans talar ett arkitektoniskt enhetligt språk! Lagg märke till hur naturen spelar in i den ursprungliga helhetsplanen: I nästan varje gatas förlängning/fond lämnades en grön lucka som öppnade upp och därigenom släppte in luft och ljus i hela gatubilden. Allt detta är unikt, ja fascinerande tänkt och måste bevaras så långt som bara är möjligt! Denna ursprungliga harmoniska skapelse riskerar att, genom fortsatt klåfingriga och beredvilliga penndrag, totalt förstöras. I många av dessa hälsosamma och estetiskt tilltalande gröna fonder som här har beskrivits har det de senaste 25-30 åren gjorts "förtätningsbebyggelse". Detta har inneburit att massiva husväggar tillåtit ersätta naturen på strategiska ställen. Ett nyligen rykande aktuellt exempel på en annan typ av häpnadsväckande förtätning finns att uppleva nedanför Abrahamsbergskyrkan, där en stor del av berg i dagen sprängts bort för att bereda plats åt ett, i jämförelse med ursprungliga byggnader, monstruöst huskomplex. (Peter Lundevall har i sin aktuella bok "Staden mellan rummen" beskrivit vikten av att bevara det för Stockholmsområdet karaktäristiska "berget i dagen").

-Det finns tyvärr redan alltför många okänsliga förtätningsintrång i Abrahamsberg!

Att åldras med grace eller kras: Betrakta dessutom hur vackert, de nu 75-åriga, husen har åldrats (förutsatt att de har underhållits någorlunda)! De kommer att stå fint i ytterligare 75 år, och mer därtill. De inträngda husen från de senaste 25-30 årens förtätningsprogram har dock redan börjat chansera, förfalla och förfulas (här ska vi inte gå in på de trista material som använts i fasader och fönster och de oharmoniska proportionerna i husens

utformning). Man vågar inte tänka på hur dessa "förtätningshus" kommer att se ut om ytterligare 25

år! Att spränga in sådana okänsliga objekt i en vacker och väl fungerande symbios mellan natur och byggnadskonst bör rätteligen benämnas vid sitt korrekta uttryck: -ett helgerån!

Kort sammanfattat:

Det går alltför lätt och snabbt att förstöra något värdefullt och unikt - samtidigt så oerhört svårt, ja, i själva verket omöjligt, att senare reparera detta.

-Framtidens dom kan komma att bli skoningslös!

235

Jag bor på Spannvägen. Med detta mail vill jag ta möjligheten att uttrycka mina synpunkter om förslaget gällande förtätningen mellan Stopvägen och Mesmansvägen samt förslaget förtätning mellan Spannvägen nerför trapporna mot Montörvägen.

När det gäller förtätning Spannvägen/Montörvägen så hittade jag en informationslapp i området men projektet verkar saknas i illustrationsplanen. Eftersom information saknas tror jag att många boende är omedveten om era planer och man därför tappar värdefulla åsikter i dialogen och samråd.

Från ett miljöperspektiv bedömer jag förtätningsplanen som en förstöring av ett värdefullt naturområde. Under den tiden jag har bott här såg jag ett flertal gånger rådjur i skogen samt att en hackspett har kommit varje år till detta området. Skogen är fint och naturligt och en ytterligare förtätning med hus förstöra helt enkelt ett fint, charmigt och som jag skulle säga typiskt område för Abrahamsberg. Med fler hus på bergen skulle man tappar den naturliga känslan. Andra förtätning mellan Stopvägen och Mesmansvägen verkar som vara delvis på samma mark som förskolan. Det skulle vara också emot planen att utvecklas som ett attraktivt familjevänligt område. Dessutom tycker jag att detta läge är mitt i en fin skog som gällas att bevaras för att behålla en naturnära känsla i Bromma.

Mesmansvägen har redan problem med översvämningar på grund av dålig avflyttning av regnvatten. Ytterligare bostäder på naturmark kommer att förstärka detta problem.

Båda planerade förtätningarna kommer att förvärra parkeringssituationen i Abrahamsberg vilket är redan tillräckligt svårt. Genom att skaffa fler bostäder i det här området skulle det blir ett ännu större problem.

Sist skulle jag vilja sammanfatta mina synpunkter emot förtätningarna på grund av:

1. Förstöring av natur, livsområdet av djur och naturområde som präglas Abrahamsberg
2. Ofullständig information kring byggplaner
3. Förvärring av parkeringssituation

4. Förvärring av översvämningsrisken
5. Förvärring av familjemiljön

237

Jag föreslår en omprövning angående förtätning i Åkeslund i Bromma. Redan idag är området mycket tätbebyggt men dock finns det små trevliga oaser mellan husen. Det ger området en trevlig karaktär som är värd att bevara. Jag kan inte se någon anledning att "förbättra" tillgängligheten i naturområden. Behåll de få skogspartierna som fortfarande finns kvar i Åkeslund! Ingen förtätning!

240

Den här animationen sammanfattar de synpunkter jag har angående programförslaget för centrala Bromma.

https://youtu.be/DQZnRdtL_Eg

241

Jag vill på det bestämdaste protestera mot alla former av förtätningar i Åkeslundsområdet! Det vackra skogspartiet med anknytning till Tunnlandsvägen/Stopvägen uppfattas av oss boende i området som ett mycket väsentlig bidrag till Abrahamsbergs karaktär av ett naturnära radhusområde. Den känslan av naturkontakt vill vi absolut behålla!

Av publicerat programförslag framgår: "Marken anges som park i gällande stadsplan och utgörs av naturmark med blandad vegetation. Terrängen är delvis igenväxt med sly och därför bitvis otillgänglig men har naturvärden som kan utvecklas. Genom att anlägga ett tydligare stråk där den befintliga gångvägen ligger kan orienterbarheten förbättras och ett mer sammankopplat gatunät skapas. Längs stråket föreslås ny bebyggelse som ytterligare kan förstärka stråket. Vid en eventuell förtätning ska byggnadernas placering och angöringen till de nya bostäderna utformas så att intrånget i grönområdet minimeras och att den allmänna tillgängligheten till omkringliggande grönområden tydliggörs." Vi som faktiskt bor och lever här i området håller inte med om denna beskrivning! Vi som själva dagligen passerar detta värdefulla skogsparti upplever inte alls att orienterbarheten på något som helst sätt skulle vara bristfällig. Vi ser alltså inget behov av en "förbättring" eller utveckling av "tydligare stråk" eller nya bostadshus och ett sammankopplat gatunät för att förbättra navigationsmöjligheterna. Vi har sedan urminnes tider hittat hur bra som helst på alla de spontana naturstigar som genomkorsar området. Tvärtom ser vi starka motiv till att bevara denna unika och naturligt uppvuxna skogsmiljö med sina inslag av fina moränformer och flyttblock. Skogen som upplevs som ett mycket positivt strövområde i ett redan tidigare tätbyggda radhusområde. Vi ser

detta skogsparti som en oas och en vederkvickande kontrast för oss boende på vår fotvandring till och från Brommaplans betongcentrum.

Speciellt inför den planerade omfattande utbyggnaden av Brommaplans måste det ses som extra väsentligt att värna om den tidlösa skogsmiljö som faktiskt finns kvar och lever i området sedan många år! Ingen förtätning i Åkeslund! Aldrig mehr!

247

Boende på Besmansvägen i Bromma, Abrahamsberg. Det har kommit till min kännedom att ni tänkt bygga minst två nya fastigheter i grönområdet mellan Besmansvägen/Stopvägen. Detta grönområde är en frizon här i området, en plats där jag och många andra går med sina hundar. Barnen kan leka och bygga kojor. Pensionärer kan sitta på någon av bänkarna och njuta av fågelsång och lugn. Det är av yttersta vikt att grönområden som detta lämnas orörda för människors trivsel, välmående och inte minst för en framtida stadsplanering i balans.

Ni bör verkligen tänka om placeringen av dessa tilltänkta fastigheter och lämna detta grönområde orört. Tack för att ni tar rätt beslut i denna fråga.

248

När jag fick hem denna lilla "reklam" i brevlådan blev jag rasande. Utanför vårt hus är en park med prunkande träd där barn ofta leker. På informationsbladet jag alltså fick hem ska det då byggas ett stort betonghus på säkert 6 våningar på denna lilla grönya, vilket kommer leda till att vi måste flytta härifrån. Som vanligt vid sådana här illa genomtänkta och tillika vansinniga idéer tänks det bara i ett steg. Bristen på SL-kommunikationer, miljöförstöring och absolut inte minst allt kaos vi kommer få räkna med i trafiken både under, och efter allt hysteriskt byggande, då det redan nu är köer, köer, köer, allt detta vilket såklart kommer leda till psykisk ohälsa. Men ni s.k. stadsplanerare (stadsförstörare?) har ju endast pengabegär i sikte.

"Förtätning av Riksby", varför inte kalla det vad det egentligen är, "kvävning/våldtäkt av/på Riksby"? Staden ska byggas ut, mer lägenheter behövs, självklart, men i så fall som ett betydligt mer lyckat exempel; gamla Barkarby flygfält. Det finns massor av liknande tomma ytor utåt där det kan byggas, men som sagt, ni är ju fullt medvetna om att Bromma ger mer pengar i plånböckerna hos er. Ni äcklar mig verkligen då ni ska tränga bort minsta lilla grönya där det finns stora pengar att tjäna.

249

Min familj passerar den härliga skogen mellan Stopvägen och Tunnländsvägen varje dag på väg till och från förskolan. Det är här

vi ser ekorrar, tittar på växter och klappar rastande hundar. Barnen från flera förskolor har skogen bakom knuten och kan göra utflyter i närmiljö och upptäcka naturen. Mindre barn har inte möjlighet att på annat sätt ta sig till riktig skog i sin vardag och det är oändligt viktigt att denna miljö bevaras. För mina och alla andras förskolebarn ber jag ödmjukast om att man undviker byggnation i "vår" skog.

253

Min dotter går på dagis på Tunnlandsvägen och dagiset har regelbundet använt skogen, där staden avser att förtäta, som utflyktsmål. När vår andra dotter börjar på samma dagis i augusti vill jag att också hon ska ha möjlighet att få komma ut i skogen med dagis. För de små barnen är skogen, där ni avser att förtäta, "skogen"!! När de går på utflykt går de ut genom dagisgrinden & runt dagisbyggnaden upp i skogen bakom dagiset. Och det är den skogsutflykt de gör. Så jag skulle uppskatta väldigt mycket om man låter barnens skog vara kvar så att mina barn i framtiden får gå på utflykt och leka i skogen.

262

Jag tycker det är en mycket dålig idé att bygga två stora hus i en park som dagligen används av lokalbefolkningen som promenadstråk och varje dag är en aktiv lekpark för barn. Det är en lite tätare skog där man ofta ser rådjur och kan lyssna till ett levande fågelliv. Man kan kalla det en "lunga" i detta annars rätt bebyggda område. De små "lungorna" behövs verkligen i Abrahamsberg för att bevara det som det är tänkt från början. De senaste åren har det byggts ganska hårt i området och det här naggandet av grönområden måste någon gång få ett slut! Annars kommer det bara vara några kvistar grönt mellan bostäderna och då försvinner det som Stockholm stadsmuseum kallar Stockholms bäst bevarade smalhusområde för all framtid vilket vore tråkigt för staden. Det är i så fall bättre att bygga dessa två hus närmare ner längs med Drottningholmsvägen där få människor rör sig och där det mest är övergivna små gräsplättar eller parkeringsplatser man skulle kunna lägga under jord.

266

Ni vill skapa en spännande kontrast mellan den småskaliga, naturnära boendemiljön i Åkeslund och den täta och intensiva stadsmiljön kring Brommaplan. Jag säger: bevara miljön till glädje och trygghet för oss boende. De små naturliga miljöerna av skogspartier blandat med gräsytor för avkoppling, lek och bollspel är det vi boende uppskattar allra mest. Att se rådjur och rävar strosa runt bland tallarna. Plocka en liten bukett av vitsippor, titta på och

förundras över blåsipporna och lyssna på fågelsången. Det är livskvalitet för stora och små, unga och gamla. Att behålla Åkeslunds karaktär med de smala tegelhusen borde ligga även i Stockholms stads intresse. Jag säger alltså nej!!! till era planer.

267

Ska det inte få finnas några gröna oaser kvar i Åkeslund? Detta lilla skogsområde som är till så stor glädje för oss alla, inte minst barnen. Vad skall det bli av utedagiset vid Stopvägen? Detta skogsområde är till stor glädje för 3 st förskolor. Var skall de nyinflyttade ställa sina bilar, det är redan krig om de parkeringsplatser som finns? Vi som har bosatt oss här har valt denna plats tack vare de gröna andningshålerna. Skall detta också bli rörig innerstad?

269

Angående den planerade förtätning i Åkeslund måste jag nu protestera. Den lilla skog det rör sig är den närmsta och enda för oss med mindre barn att röra oss i. Jag och mina barn går här dagligen och utforskar naturen och vi älskar det. Här kan man se rådjur och ekorrar samt faktiskt också en räv. Det är också de förskolor som ligger i områdets lilla skog där de hela tiden vistas. Detta får ni inte ta bort. Det vore oerhört olyckligt och beklagligt.

272

Beträffande husbyggnadsprojektet i Abrahamsbergs skogen: I den pågående samhällsdebatten om ”stress och utbrändhet” och behovet av rekreation är det upprörande att det finns planer att minska vår lilla skog, där lugnet, grönskan och träden, fågelsången, de små skogsdjuren och ibland rådjur på vintern berikar vår tillvaro. Barnvagnsmammor och -pappor, pensionärer, många som kommer hem efter jobbet i stan är förvånade och ledsna över att ett så olämpligt byggprojekt planeras som skall minska den lilla oasen vi har för rekreation. Jag, boende i Abrahamsberg sedan många år, och mina grannar protesterar bestämt mot genomförandet av byggnadsprojektet.

273

Området kring Stopvägen och Tunnlandsvägen bör bevaras i nuvarande skick och inte förtätas enligt föreslagen plan. Det är av vikt att behålla områdets karaktär och kringvarande natur. De redan genomförda förtätningar i Åkeslund i kombination med dito kring Brommaplan och därtill planerad kring Brommaplan bör balanseras av de kvarvarande grönområden.

Området har under de senast tjugo åren ändrat karaktär genom dels föryngring av de boende och dels den förtätning som skett i Åkeslund och Abrahamsberg. Att behåll grönområden som lungor, lekplatser och promenadområden är nödvändigt dels för de boende

skull och dels för att behåll områdes karaktär. De få hus som föreslås i området kommer knappast på ett märkbart sätt påverka t.ex. bostadsbristen men väsentligt förändra området och inte till dess fördel.

278

Synpunkter angående förslag på förtätning vid Stopvägen-Tunnlandsvägen. Trafik situationen i området är redan idag besvärlig. Det är svårt att hitta parkering och framkomligheten är dålig, framförallt på Stopvägen på helger och kvällar när parkering är tillåten på båda sidor. Ytterligare bostäder skulle med stor säkerhet försämra trafiksituationen ytterligare i området. Ser också en stor risk att de planerade bostäderna vid Brommaplan kommer att öka trafikmängden betydligt i området.

I förslaget är det inte utritat någon väg till de nya fastigheterna. Hur ska transporterna till och från de planerade fastigheterna ske i byggskedet och efter ett eventuellt färdigställande? En ny väg innebär betydligt större förändringar av området än vad som framgår av förslaget som presenterats. Alldeles i närheten av de planerade fastigheterna ligger det 3 förskolor och gångvägarna i skogsområdet utgör en viktig och säker transportväg till och från dessa förskolor och även till skolorna i området. En ny väg till de planerade fastigheterna skulle innebära en ökad risk för de barn som idag använder dessa gångvägar för att ta sig till förskola/fritids.

294

Baldakinen 1 och 2 tillhör en grupp om totalt fyra konstnärsvillor med vidbyggda ateljéer uppförda av Stockholms stad 1950 - 1952. De väl gestaltade villorna, ritade av Sven Markelius, bildar en mycket karaktäristisk enhet känsligt utplacerad i en omgivning av tidstypiska smalhus. Villorna och angränsade smalhus är av Stockholms stadsmuseum klassade som särskilt värdefull bebyggelse och skyddas av 3 kap 10§, 12§ och 13§ plan- och bygglagen. Vi inser till fullo stadens behov att exploatera mark för nyproduktion av lägenheter. Vi förstår också de avvägningar mellan resultat (antal lgh) och negativ påverkan på befintlig miljö som måste göras och att uppgiften är speciellt delikat vid förtätning av väl etablerade miljöer. Vi har i grunden en positiv inställning till stadens ambitioner att upprusta och utveckla Bromma, men understryker att detta inte innebär ett förutsättningslöst stöd för generell exploatering. Tvärtom ställer vi, i det generella fallet, en försiktig fråga om de boende verkligen förstått planernas magnitud och i motsvarande mån engagerat sig i samråd mm. Med detta sagt, och med yttersta respekt för arbetets komplexitet, väljer vi att här enbart lämna synpunkter på vår absoluta närmiljö, ett område där vi tror oss kunna bidra med djupare och mer genomtänkta synpunkter. Inledningsvis konstaterar vi en besvikelse över hur

programförslaget ensidigt tycks prioritera kvantitativa mål över hänsyn till områdets särskilt värdefulla och känsliga natur. Kanske har projektgruppen valt att lägga ett offensivt "worst-case" förslag för att se hur detta mottas? I alla händelser ser vi hur programförslaget - om det fullt ut genomförs - i allt väsentligt ödelägger de värden ett förtätningstillskott tänks dra fördel av. Resultatet riskerar bli en överlastad och karaktärlös miljö - illa planlagd för både nuvarande och tillkommande boende. Vi vill därför i positiv anda lämna motiverade yrkanden till små, men viktiga, justeringar av planförslaget, samt dessutom redan nu föra fram vår syn på kritiska villkor inför framtida detaljplan, markanvisning etc. Vi vill heller inte utesluta kommentarer till delar av förslaget där vi ställer oss positiva. Våra synpunkter kan säkert uppfattas som subjektiva partsinlagor, men sett ur ett närmiljöperspektiv har vi strävat efter sakliga synpunkter som äger en lokal objektivitet. Avslutningsvis förvånas vi över hur plan för Åkeshovshöjden kan lyfts ur sitt sammanhang vad gäller avveckling av reningsverket samt Stockholms ströms arbete med omplanering mot 400 kV ringnät. Kanske finns goda skäl till detta, men vi betonar vikten av en bibehållen helhetssyn på hela Åkeshov inklusive, men inte begränsad till, påverkan på miljö och hälsa, säkerhet, infrastruktur, service, kommunikationer och hållbarhet.

Undertecknade yrkar:

- att fastighet fbO undantas från byggnation och att detta område skyddas som naturmark.
- att norra delen av fastighet fbV ej bebyggs, utan istället reserveras för kommunalt förvaltnad, trygg och upplyst, gång och cykelförbindelse samt att användas för öppen, belyst boendeparkering. Vi ställer oss alltså positiva till skrivningen om behov gångväg tvärs genom kvarteret i programförslaget s 34.
- Vi motsätter oss inte att fbN bebyggs under förbehåll att parkeringsmöjligheter mm tillgodoses i enlighet med yrkande II. Vidare yrkar vi att fastställd plan redan nu reglerar känslig anpassning av gestaltning, volym och välbalanserad höjd på uppförda byggnad(er). Vi ser fördel i att fastigheten förskjuts mot norr, dels för att möjliggöra flera våningsplan med bibehållen absolut höjd, dels för att göra plats för t ex ordentlig trottoar, källsortering, lekpark, infarter och övriga gemensamma ytor samt slutligen för att respektera befintlig bebyggelses landskapsanpassning.
- I händelse fbO och/eller fbV bebyggs i strid mot synpunkter ovan yrkar vi g planerna redan nu föreskriver mycket restriktiva begränsningar vad gäller byggnadernas höjd, volym och avstånd till angränsande fastigheter. Baldakinen 1 och 2 är fastighetsbildningar av äldre typ med tomtgräns i husliv och vi betonar därför vikten av ä fastighetsbildningarna fbO och fbV sker i nära samråd med oss.

- I händelse staden väljer att fullt ut exploatera mark i vår närmiljö enligt föreslagen plan finner vi det rimligt att Stockholms stadsmuseums klassning av Baldakinen 1 och 2 omprövas. Vi föreslår även att SSBK och SSM ges i uppgift att säkerställa en konsistent och motsägelsefri syn på byggnadsskydd för instanser rymda inom Stockholms stad.

295

Skriver med anledning av de byggplaner som finns i den lilla skogen mellan Stopvägen, Besmansvägen och Tunnlandsvägen (se blå ring nedan). Det finns flera skäl till att just detta område borde utgå ur byggplanerna. Det i särklass viktigaste och absolut tyngst vägande skälet är naturligtvis våra barns utveckling och hälsa. I nära anslutning till skogen ligger tre förskolor (två kommunala och en privat) som dagligen nyttjar skogen till lek och pedagogisk verksamhet. Barnen får möjlighet att på nära håll se och höra alla möjliga sorters fåglar b.l.a. mellanspett har siktats av min granne och hennes mor, insekter (sällsynta skalbaggar) och även andra större djur som hare, rådjur, räv mm. Var finns barnkonsekvensanalysen, med alla risker som ett bygge innebär då det pågår, samt solljusbortfall då bygget väl är klart? Utöver denna barnaspekt, finner jag det, i egenskap av ledamot i styrelsen för bostadsrättsföreningen Besmansvägen 18-22, mycket märkligt att staden nu föreslår bostadsbygge i ett område som stadsplaneringskontoret för mindre än fem år sedan i telefonkontakt med vår styrelse, lät meddela att området bakom vårt hus är ett prickat markområde vilket för oss innebar att vi inte under några omständigheter skulle få för oss att anlägga en mindre grusplan bakom vårt hus för att ge utrymme för två, tre parkeringsplatser åt de boende i huset. Man bedömde sannolikheten för att vi skulle få bygglov som minimal, just med hänvisning till djurlivet och det prickade parkområdet som skogen är.

310

1 Parkmark kontra friytor

Att omdefiniera parkerna som ingår i den gällande stadsplanen till friytor så som gjorts i illustrationsplanen för programförslaget för centrala Bromma är ett fullt knep för att försöka få medborgarna välvilligt inställda till förslaget. Genom att döpa om offentliga parker till friytor får man det att låta som att det rör sig om ytor som står tomma i väntan på något bättre öde och därmed lämpliga för bebyggelse, när det i själva verket rör sig om illa skött parkmark av stort värde för de boende för rekreation, motion, vardagsaktiviteter, lek, men också ur ett kulturarvsperspektiv. I parkerna ingår även kulturpåverkade områden, fornminnen, gammal betes- och

ängsmark, tidigare skött hassel- och ekskog, senare med en skötsel anpassad efter respektive karaktär.

2. Kulturarv och kulturhistoria – Stopvägen/Tunnlandsvägen

Den föreslagna förtätningen vid Stopvägen/Tunnlandsvägen innebär att det byggs bostadshus på parkmark. Att bygga bostadshus i parkmark är helt oacceptabelt – bostadsbrist eller ej. Att dessutom försöka dra de boende i området vid näsan genom att på den enkla illustrationsplanen ge sken av att det handlar om två smalhus som anpassar sig till existerande bebyggelse medan det i själva verket handlar om fem punkthus som är både betydligt större och högre än de befintliga smalhusen är inget annat än ren och skär lögn. Att det kommer att finnas någon parkmark kvar efter detta är föga troligt. Genom att bygga hus mitt i parkområdet och på ömse sidor om gångvägen skapas ett lapptäcke som öppnar för att bygga bort hela parken. Den föreslagna förtätningen innebär sålunda mycket stor och negativpåverkan på den befintliga miljön. Redan två smalhus skulle utgöra ett avsevärt intrång i den aktuella miljön; fem punkthus bryter totalt mot den befintliga bebyggelsen. Smalhusen i Abrahamsberg (här inkluderande Åkeslund) anses allmänt som några av de bäst bevarade i Stockholm och av stort kulturhistoriskt värde. Bebyggelsen är av Stockholms Stadsmuseum klassificerad som särskilt värdefull från historisk, kulturhistorisk, miljömässig och konstnärlig synpunkt. Stockholms stadsmuseum anser vidare att det är Stockholms bäst bevarade smalhusområde med en enhetlighet och bevarandegrad av såväl stadsplanen som de enskilda byggnaderna som sannolikt saknar motstycke bland Stockholms smalhusstadsdelar. I Riksantikvarieämbetets Bebyggelseregister understryks särskilt att de i terrängen väl inpassade husen bidrar till stadsdelens sammanhållna och karaktäristiska gestaltning. Husen i korsningen Stopvägen–Spannvägen är särskilt utpekade; de anses ha högre kulturhistorisk och arkitektoniskt värde än andra hus på Stopvägen. Denna klassificering är inte enbart begränsad till husen utan innefattar också den omgivande parkmarken av naturkaraktär. Smalhusområdena i Abrahamsberg och Åkeslund är alltså byggda och medvetet gestaltade med denna öppenhet mellan bostadshusen, så att byggnader, gårdsmark, gatubild och parker utgör en helhet, så också den del som nu är föremål för förtätningsförslag. Det är en del i den landskapsplanering som landskapsarkitekten Ulla Bodorff benämnde Swedish modern ("a friendly social style, made for man, not superman. As a matter of fact, I would like to add: for the Swedish woman. Whether it concerns building architecture, indoor decoration, or landscape and garden layout, Swedish Modern is planned for mother and child perhaps more than for man, Bodorff 1948) och som rönt stor uppmärksamhet i de internationella kretsar som hon, Holger Blom och flera andra svenska landskapsarkitekter verkade i under 1940- och 1950-talen. Det står alltså utom allt tvivel

att parkområdena mellan husen är en medveten del av gestaltningen, en förhöjning av bostadskvaliteten. Parksyste­met ingår dessutom i samma tradition som det betydligt mer uppmärksam­made Ålstensparken och – skogen som tillkom på professor Rutger Sernanders initiativ och bör behandlas på samma sätt. Att göra en förtätning mellan dessa bostadshus med fem stora och höga bostadshus som dessutom skulle komma att ligga mycket tätt intill existerande bebyggelse är att betydligt minska de stora kulturhistoriska värden som husen utgör och som Stockholms Stadsmuseum alltså har fastställt. Det omfattande nätverket av naturparker i Bromma är en del av den fastställda stadsplanen för området. Vid utbyggnaden av området från 1920-talet och framåt bevarades bitar av naturmark mellan de bebyggda områdena. Denna framsynta stadsplanering gör att det än idag är möjligt att promenera i naturparker med varierande grönska mellan Alvik och Hässelby. Eftersom hela detta parksyste­m utgör en framträdande och karaktärsskapande del av Brommas bebyggelsemiljö kommer förslaget att bygga igen parkstråket mellan Stopvägen och Tunnlandsvägen att få större påverkan än vad som framgår av programmet. Samstämdheten mellan gårdsmark och parker, där gränsen är nästan osynlig, med samma sorts träd, buskar och blommor på båda sidor är en av attraktionerna med området. Bara närmast intill husen finns extra planterade kulturväxter, buskar och blommor. Att bo i naturen har ett stort värde för många av dem som valt att bosätta sig i Abrahamsberg. Det räcker att gå till vilken mäklarannons som helst för bostäder i Abrahamsberg så kan man konstatera att just dessa värden ges stort utrymme. Om man vill ha en mera vetenskaplig och arkitekturhistorisk syn på områdets betydelse kan man läsa i Svenska bostadsgårdar av Persson & Persson 1995.

3 Underhåll

Parkerna beskrivs som igenväxta med sly och som lite utnyttjade. Men detta beror inte på ett ointresse från medborgarnas sida, utan på ett mångårigt undermåligt underhåll (som för övrigt i lika hög grad gäller stadsdelens illa underhållna lekplatser). Det är alltså ett långvarigt bristande underhåll med för lite ekonomiska resurser som ligger till grund för det tillstånd vi kan se idag. Området mellan Stopvägen och Tunnlandsvägen används för övrigt dagligen av ett stort antal människor för att gå till och från skolor och förskolor, för att rasta hundar, plocka blommor, leka osv, 4 Hälsa, biologisk mångfald och ekosystemtjänster Det finns en omfattande forskning som visar att närhet till parker är avgörande för att folk ska besöka dem dagligen och därigenom hålla sig friskare och fysiskt aktiva (se till exempel professor Peter Schantz omfattande forskning inom området, såsom Schantz 2002 och Schantz 2006). Mot bakgrund av Stockholms mål att bli en promenadstad och med miljömål om

bevarad biologisk mångfald och ekosystemtjänster på agendan så framstår det som proaktivt att bygga bort det man eftersträvar, särskilt som dessa mål redan är uppfyllda i Bromma. Dessutom minskar spridningsvägar för humlor, bin och andra insekter som är nödvändiga för pollinering. Det finns ett rikt fågelliv med många olika arter i området, som nötskrika, korp, hackspett, nötväcka, svart och vit flugsnappare med mera som får mindre yta att röra sig på. Det är också ett stråk för rådjur. Ett område som bebyggs går aldrig att få tillbaka och att ”ersätta” det med nyanläggning är det samma som att riva husen och bygga nya – vilket aldrig skulle göras. Med en förtätning blir det dessutom mindre parkmark per boende att utnyttja vilket i sig är kontraproduktivt. Miljö och hållbarhet i relation till arkitekturhistoria växer nu fram som ett stort och viktigt internationellt forskningsfält, och områden av det här aktuella slaget röner särskilt stor uppmärksamhet.

5 Barnperspektivet

Med den föreslagna förtätningen går Stockholms stad vidare på den redan inslagna vägen att inte ta hänsyn till barnperspektivet, vilket i sig är anmärkningsvärt för en huvudstad som vill vara i toppklass (eller ”the Capital of Scandinavia”). Att uppföra nya bostadshus i det aktuella området inverkar menligt för de två närmast liggande förskolorna, främst den på Stopvägen som berörs direkt då nya hus kommer att ligga dikt intill – eller till och med ta i anspråk – den lilla men ändå betydelsefulla gården som förskolan har till sitt förfogande, men också för den förskola som ligger på Tunnländsvägen, i gångstogens andra riktning, och som idag har tillgång till ett omfattande parkområde för lek.

311 Brf Famnen 3

I förslaget finns en förtätning av bostäder föreslagen mellan Stopvägen och tunnelbanan. Av olika anledningar ser vi att den utvalda platsen för denna förtätning är bristfällig. Dels skulle nybyggnation på den utvalda platsen ha en mycket stor påverkan på befintliga bostäder då de hamnar i samma höjd, vilket bidrar till direkt insyn m.m.

Sen ser vi även att den föreslagna placeringen skulle blir svår att få tillgång till då den naturliga vägen till området hindras av ett P-hus samt av en kyrka. Längre upp på Stopvägen blir höjdskillnaden så stor att en väg därifrån inte heller fungerar.

Vårt förslag är därför att den föreslagna förtätningen flyttas österut så nära fastigheten Plåtslagarvägen 20 som möjligt, då kan samma access väg som till Plåtslagarvägen 20 användas, dessutom blir höjdskillnaden stor till grannarna på Spannvägen så att ett högre hus (t.ex 6 våningar) kan byggas utan att någon granne/befintliga bostäder störs.

313

1 Brommas naturparkstråk

Trots att det enligt gällande stadsplan finns parker i området har parkerna omdefinierats till friyta på illustrationsplanen. Detta är ett lömskt sätt att försöka lura medborgarna. Om man ser på Bromma som helhet finns ett nätverk av naturparker i hela området mellan Mälaren och Bergslagsvägen, från Alvik till Hässelby. Detta parksystem har inte tillkommit av en slump utan är en del av stadsplanen i området. Vid utbyggnaden av området från 1920-talet och framåt har bitar av naturmark bevarats mellan bebyggda områden av olika storlek. Parkerna gör det möjligt att ta en naturpromenad från Alvik till Hässelby, ibland inom synhåll för villaträdgårdar eller flerbostadshus, men hela tiden omgiven av varierande grönska. I parkerna ingår inte bara naturmark utan även kulturpåverkade områden, fornminnen, gammal betes- och ängsmark, tidigare skött hassel- och ekskog. Sedan de blev parker har de fått skötsel anpassad efter sina respektive karaktärer. Som barn på 1960-talet minns jag arbetslagen som kom en gång om året och skötte parkerna. De höll stigarna öppna, klippte sly med urskiljning, tog ner döda träd men sparade unga som skulle ta över, de brände nedfallna grenar och slyet. Resultatet var en varierande växtlighet med öppna och mer slutna delar, på de brända platserna fick växter som inte klarar konkurrens en chans under ett par år. De lämnade mer unga träd och buskar intill trädgårdstomter för att ge insynsskydd. På andra ställen höll de öppet och uppmuntrade torrängsväxter. Vi barn kunde i vår närmaste parkdel plocka blåbär, hallon, smultron, kantareller, soppar, kremlor och blommor från vår till höst. Skötseln var genomtänkt för att ge både estetisk och biologisk variation. Eftersom hela detta parksystem hänger samman och är en del av Brommas karaktär kommer förslaget att bygga igen parkstråket mellan Stopvägen och Tunnländsvägen att få större påverkan än vad som framgår av programmet. Genom att bygga på mitten fragmentariseras även denna lilla parkdel och ger i nästa steg möjlighet att argumentera för att bygga bort hela parken.

2 Stadens bristande parkskötsel

Parkerna beskrivs som igenväxta med sly och att få använder dem. Det är sant. Men ni berättar inte att detta tillstånd är resultatet av decenniernas bristande skötsel och att de få åtgärder som gjorts varit felaktigt utförda, planlösa och gjorts av icke fackkunnig personal. Det verkar inte finnas något parkprogram, underhållsplan eller skötselbeskrivning som bygger på parksystemets helhet och historia. Stadsdelsreformen medförde att både medel och kompetens för parkskötsel försvann. Trots att problemen är uppenbara så har problemet med bristande resurser till parkskötseln i staden inte åtgärdats. Forskning om användning av parker har visat att närheten till parker är nödvändig för att folk ska besöka dem dagligen (se

Peter Schantz forskning). Här finns parker på idealiskt nära avstånd men bara de unga och starka vågar sig in i djungeln av fallna stammar och tät sly. För 20 år sedan hölls stigarna öppna och hundägare promenerade dagligen där. Förskolorna tog barnen med ut på äventyr i mer spännande terräng än gårdsplanen. Stockholm har målet att bli en promenadstad och har satt upp miljömål om bevarad biologisk mångfald och ekosystemtjänster. Dessa mål är uppfyllda i Bromma, så varför bygga bort det man säger sig eftersträva?

3 Områdets kulturhistoriska värde

Åkeslunds kulturvärde nämns, men på ett sätt som om det bara gällde de enskilda byggnaderna. Stockholms stadsmuseums grönklassning av smalhusområdena i Abrahamsberg och Åkeslund gäller hela miljön: byggnader, gårdsmark, gatubild och parker. Klassificeringen av området betyder "särskilt värdefull från historisk, kulturhistorisk, miljömässig och konstnärlig synpunkt". Stockholms stadsmuseum anser vidare att det är Stockholms bäst bevarade smalhusområde med en enhetlighet och bevarandegrad av såväl stadsplanen som de enskilda byggnaderna som sannolikt saknar motstycke bland Stockholms smalhusstadsdelar. I Riksantikvarieämbetets Bebyggelseregister understryks särskilt att de i terrängen väl inpassade husen bidrar till stadsdelens sammanhållna och karaktäristiska gestaltning. Samstämdheten mellan gårdsmark och parker, där gränsen är nästan osynlig, med samma sorts träd, buskar och blommor på båda sidor är en av attraktionerna med området. Bara närmast intill husen finns extra planterade kulturväxter, buskar och blommor. Att bo i naturen har ett värde i sig för många som bor här. Värdena i dessa områden har beskrivits av Persson & Persson i "Svenska bostadsgårdar" (1995). Denna karaktär är vi så vana vid att vi inte alltid uppmärksammar den efter förtjänst. Men den blir väldigt tydlig när hus placeras fel i miljön t ex de nya husen i Spannvägens ytterkant på berget ovanför T-banan. De står i fel vinkel, har fel färgnyans. Det som var parkmark blev terrasser av sprängsten med asfalterade platser. Biologisk mångfald ersattes av en sorts buske och en sorts små träd. Anslutningen till parken nedanför är grotesk – en brant sluttning av vass sprängsten och byggsopor. Nu slyar slänterna igen, men vilka ska våga arbeta i den terrängen? Om stadsbyggandskontoret tillät detta, hur ska vi kunna lita på att era nya förslag till byggnader blir bättre?

4 Odlingsmöjligheter för alla

Det ska bli bostäder i detta område för mellan 6500 och 8500 nyinflyttade. Vilka möjligheter att odla kommer dessa människor att få? Kommer lägenhetsträdgårdar att anläggas? Eller odlingslotter på gårdsmark för de boende? Vid stora utbyggnader är det av vikt att få igång de sociala kontakterna i området snabbt. Hur brister utvecklar

sig finns erfarenheter från miljonprogrammet att lära av. Gemenskap byggs snabbt kring odlingar. Koloniområdena i Bromma har redan 7–10 års köer. Kommer ni att upplåta mer mark till koloniområden för de nyinflyttade? Det låter inte så i programförslagets text, snarast hotas med att befintliga koloniområden också ska bebyggas. Att människor gärna vill odla och att det finns ett ökande intresse visar statistiken, se Lise-Lotte Björkmans sammanställning i "Fritidsodlingens omfattning i Sverige." (2012). Koloniområden är viktiga för den biologiska mångfalden och ekosystemtjänster. De ger dessutom möjligheter för alla att uppleva årstidsväxlingar och en rik blomning som inga parker i Stockholm har utan att det kostar staden något. Att då bygga bort dem vore bara dumt.

319 Brf Skäppan 1

Föreningen får härmed inkomma med nedanstående synpunkter på de två byggnader som planeras mellan Stopvägen och Tunnlandsvägen. Denna skrivelse är upprättad i dialog med Bromma Hembygdsförening. Av bifogade handlingar framgår namnunderskrifter från enskilda medlemmar i Föreningen som ansluter sig till Föreningens skrivelse.

1. Bakgrund

Föreningens fastighet ("Fastigheten") som har en byggnad ("Byggnaden") är belägen på Stopvägen 41-45 intill korsningen Stopvägen/Spannvägen. Således ligger Fastigheten i direkt anslutning till de två byggnader som planeras mellan Stopvägen och Tunnlandsvägen.

Fastigheten har enligt Stockholms stad en "bebyggelse som är särskilt värdefull från historisk, kulturhistorisk, miljömässig eller konstnärlig synpunkt".

Byggnaden innefattar 20 lägenheter ("Lägenheterna") som samtliga är upplåtna med bostadsrätt samt en lokal och fyra parkeringsplatser som hyrs ut.

2. Miljö och grönområden

Av Förslaget framgår att grönområdet mellan Stopvägen och Tunnlandsvägen eventuellt inte bara ska bebyggas utan att det även kan komma att tas i anspråk för anläggande av en park. Vidare framgår att "genom att anlägga ett tydligare stråk där den befintliga gångvägen ligger kan orienterbarheten förbättras och ett mer sammankopplat gatunät skapas. Längs stråket föreslås ny bebyggelse som ytterligare kan förstärka stråket."?

Föreningen ställer sig mycket kritisk till ovanstående förslag. Detta relativt begränsade grönområde är av stort värde för boendemiljön. Att döma av Förslaget ska grönområdet nu ersättas med två stora byggnader (inklusive, får det förmodas, tillfartsvägar etc.), park och

ett "sammankopplat gatunät". Mot denna bakgrund framstår den karta som framgår av Förslaget som direkt vilseledande. Föreningen uppfattar Förslaget som att de för området karaktäristiska talldungarna i princip skulle försvinna och att den naturnära boendemiljön skulle försämrats på ett oacceptabelt sätt. Slutligen ser Föreningen en stor fara i att det rika djurliv som förekommer i grönområdet skulle komma att påverkas. I direkt anslutning till Fastigheten lever bland annat rådjur, ekorrar, igelkottar och harar och det kan således förutsättas att djurlivet i området skulle påverkas negativt om Förslaget genomfördes. Stockholms stad tycks inte heller ha utrett vilka djur som lever i grönområdet eller vilka miljömässiga konsekvenser Förslaget kan tänkas medföra.

3. Arkitektur och kulturhistoria

Det område som omger Fastigheten är uteslutande bebyggt med smalhus i rött tegel som uppförts runt år 1940. Det rör sig alltså om en enhetlig bebyggelse med sammanhållen prägel som enligt Förslaget har "stora kulturhistoriska värden": och "där lamellhusen varsamt har placerats in i landskapet:". Trots att Åkeslund redan har gjorts till föremål för förtätning sedan 1980-talet planeras nu ytterligare förtätning av området.

En förtätning i sig, liksom minskade grönområden, riskerar att urholka arkitektoniska och kulturhistoriska värden som rimligen måste värnas. Vidare skulle minsta avvikelse mellan befintliga och nya byggnaders exteriörer innebära att den värdefulla enhetlighet som nu råder skulle gå förlorad. Det får förmodas att sådan avvikelser skulle uppstå, inte minst mot bakgrund av kommunens målsättning att tillämpa "ny arkitektur" som "speglar sin samtid". En arkitektur som på minsta sätt återspeglar 2010-talet i Åkeslunds närmast orörda 1930/40-talsmiljö skulle utgöra en i praktiken irreparabel skönhetsfläck.

4. Utsikt och insyn

De båda planerade byggnaderna skulle komma att ligga mycket nära Byggnaden. Samtliga Lägenheter vetter i söder mot det grönområde som enligt Förslaget ska bebyggas med den södra av de två byggnaderna. Vidare vetter fyra av Lägenheterna i väster mot den norra av de två föreslagna byggnaderna.

Lägenheterna är planerade på så sätt att stora fönster vetter mot grönområdet. Detta ger maximalt ljusinsläpp, minimal insyn och en naturnära känsla vilket sammantaget borgar för en mycket god boendemiljö. Byggnaden skiljer sig på detta sätt från flertalet byggnader i närheten, vars långsidor vetter mot andra byggnader och inte mot ett grönområde. Bristen på insyn är något som Föreningens medlemmar uppskattar mycket och som för många var en tungt vägande faktor vid beslutet att flytta in i Byggnaden.

De föreslagna byggnaderna skulle få en mycket allvarlig negativ inverkan på Föreningens medlemmar. Boendemiljön skulle försämrans genom påverkan på utsikt och ljusinsläpp, vilket inte bara skulle ge Föreningens medlemmar ett sämre boende utan även skulle påverka Lägenheternas marknadsvärde på ett drastiskt negativt sätt. Därutöver skulle den plötsliga insynen i Lägenheterna utgöra ett ingrepp i bostadsrättshavarnas personliga sfär, något som varit helt oförutsebart när Lägenheterna förvärvades.

5. Trafik och parkering

Av Förslaget framgår inte hur vägar kommer-att dras eller hur parkeringsfrågan ska lösas.

Parkeringssituationen på Stopvägen är redan i dagsläget under all kritik. Bilar står parkerade på båda sidor av vägen som därmed i praktiken är enfilig. Antalet parkeringsplatser är även alldeles för litet i förhållande till antalet boende och bilar, med resultatet att de boende har svårt att hitta parkeringsplatser i nära anslutning till hemmet. Föreningen ser en risk i att Stockholms stad efter ytterligare utvärdering kommer att inse att Förslaget inte kan genomföras utan anläggande av ytterligare parkeringsplatser i det nuvarande grönområdet, vilket skulle resultera i ytterligare förtätning och minskade grönytor.

Vidare skulle en förtätning resultera i ökad trafik på befintliga och nya vägar, vilket skulle ge ökade problem med buller och luftföroreningar. En sådan utveckling skulle gå stick i stäv med kommunens påstådda målsättning att värna miljö och boendemiljö.

6. Sammanfattande synpunkter och ärendets fortsatta handläggning
Föreningen är mycket kritisk till Förslaget såvitt avser de två byggnader som planeras mellan Stopvägen och Tunnländsvägen. För det fall Stockholms stad inte redan i detta skede överger planerna avseende de två byggnaderna anser Föreningen att en fördjupad analys av ovanstående punkter är nödvändig. Sedan en sådan genomförts önskar Föreningen medverka vid ytterligare samråd och Föreningen önskar även att Stockholms stad håller Föreningen informerad om ärendets utveckling.

328

1. Förtätning söder om Kvarnbacksvägen i nuvarande skogsduge tätt intill, söder om ovan skogsduge, ligger en populär lekpark för barn med plaskdamm på sommaren. Aktuell skogsduge norr om lekparken agerar kurra-gömmalek mellan träd och stora stenar för barnen. På vintern med snö är backen från skogsdungen ned till lekparken väldigt populär för barnen för pulkåkning. Dessa viktigheter skulle således försvinna. Till lekparken kommer också dagisbarn från i närheten liggande dagis och leker. Barnen kommer dessutom att fara illa under byggnation. - Rubricerad skogsduge är därför olämplig gällande förtätning av nya kåkar.

2. Förtätning norr om Drottningholmsvägen i nuvarande skogsdunge Här finns drygt 1000-åriga runskrifter på berg vilka naturligtvis är oersättliga då våra urgamla förfäder "pratar med oss". I januari när det var som kallast såg vi en flock domherrar i denna skogsdunge sittandes på frostiga trädgrenar tidigt en morgon. Magnifikt, som en tavla av Bruno Liljefors. Dessa viktigheter skulle således försvinna. Tätt intill, norr om ovan skogsdunge, ligger ett dagis med utelek. Barnen kommer att fara illa under byggnation. - Rubricerad skogsdunge är därför olämplig gällande förtätning av nya kåkar.

Dessutom gemensamt för ovan 1+2

Vi är väldigt måna om våra livgivande skogsdungar vilka även härbärgerar diverse omistliga fåglar inom området. Vi accepterar inte att bli av med trevliga skator, skönsjungande koltrastar, diverse småfåglar och nu även hackspett. Skogsduvorna, med sitt trevliga "hoande", kan man nästan ställa kalendern efter. De första kommer alltid ett par dagar efter vårdagjämningen. Gällande lekplatser och dagis med utelek i direkt anslutning till bostadshus förutsätts kontakt med boende i brf Åkeslund 1 för erfarenhetsåterföring Ytterligare parkeringsplatser finns ej. - Ovan skogsdungar 1+2 är direkt olämpliga gällande förtätning av nya kåkar.

Lillsjöområdet med Lillsjön

Bra att detta blir till stadspark, vilket lär bli behövligt. Populärt promenad-och joggingstråk, apporteringsträning för hundar samt pick-nick nere vid strandkanten på sommaren. Förr var det även proffsmetetävling i Lillsjön, vilket lockade en del åskådare som sedan blev sportfiskeintresserade. Området har säkert potential för vidareutveckling inom fritidsområdet.

Generellt

Mönstret följer samma tråkiga trend med offrande av livgivande grönområden som förvandlas till områden med trista och intetsägande husklotsar. I princip endast pga omedelbar närhet till en gammal t-banestation, vilken kontinuerligt har vikande betydelse i takt med den digitaltekniska utvecklingen. Allt fler jobbar hemifrån en-eller ett par dagar i veckan. Man får sedan inte glömma bort att många som bor i Centrala Bromma älskar sina grönområden och bor i Bromma just för att det är en trädgårdsstad.

Vi eftersöker följande, vilket emotes:

- Infrastrukturbeskrivning, under-och efter byggnationer.
- Konsekvensbeskrivning, under-och efter byggnationer.

Det är ju inte enbart Centrala Bromma som ingår helhetsmässigt.

Det skall ju även byggas ett betydande antal bostäder i både Mariehäll och Solvalla.

Man får inte heller bortse ifrån att det bor en hel del äldre i området. Man kan starkt misstänka sämre tillgänglighet och service under byggnationernas gång. En del av dessa äldre människor väljer

troligen att flytta för att man vill inte avsluta sina liv i ett långdraget veritabelt byggkaos. Nu har man hur som helst chansen att skapa något vettigt och snyggt med erfarenhetsåterföring som grund och inte upprepa samma gamla historiska misstag. Gamla kära Bromma skall väl inte, även det, förpassas och sjunka ihop.

335

Det är viktigt med ett sammanhängande grönområde för att bibehålla det rika djurliv som finns där. Bland annat bor det en grävlingfamilj, under en stor sten där, som man kan se på natten då den rör sig i skogen. Sen finns det flera gamla tallar där hackspett trivs.

Förutom att skogen är av vikt för djuren, så är just den del där det planeras att byggas välbesökt av människor. Det går en stig till Brommaplan, vilket är väldigt bra eftersom det är hälsosamt att gå på stig istället för asfalt. Både barnfamiljer och hundägare har stor nytta av skogen och även fritidshem från Abrahamsskolan kommer till skogen för att äta sina matsäckar. Man kan se på stigarna att de är välfrekventerade.

Det finns många fotbollsplaner som används mindre än ovan nämnda skog, nån av dessa skulle man hellre kunna bebygga. Det finns ju många områden i Bromma som saknar lika mycket växt och djurliv, som man hellre kan bebygga, speciellt utefter större trafikerade vägar.

336

Jag förstår behovet av fler bostäder i stadsdelen men tycker att det är olyckligt att detta sker på bekostnad av de gröna kilarna. De är viktiga ur flera aspekter:

- Habitat och spridningskorridorer för biologisk mångfald.
- Rekreation och lek i närområdet.
- Förbättrad luftkvalitet.
- Fina gång- och cykelvägar som bidrar till områdets gröna karaktär och trivsel för de boende.

Jag har specifikt invändningar emot placeringen av 5 nya hus i skogsområdet mellan Gustav III väg, Stopvägen och Tunnlandsvägen. Det är en olämplig placering som skär av den gröna kilen ur ett biologiskt perspektiv. Dessutom är skogen i fråga flitigt utnyttjad av de tre förskolor som gränsar till skogen. Den fyller en viktig pedagogisk funktion särskilt för de yngre barn som inte går längre sträckor till andra skogsområden. Jag anser att den föreslagna placeringen av de nya husen skulle ha en avsevärd negativ påverkan i förhållande till ett begränsat antal nya lägenheter. Eftersom en omfattande bebyggelse är planerad i Bromma borde dessa fem hus kunna rymmas någonstans där de innebär en mindre negativ påverkan.

343 Brf Lasset 1

Förslaget inkluderar planerade byggnader i det skogsområde som ligger på baksidan av vår förening på Stopvägen.

Skogen har ett stort socialt värde för alla oss som bor i anslutning till den. Här vistas dagligen många förskolebarn och människor som motionerar, går hundpromenader eller spatserar genom området.

Det är en orörd skog som myllrar av djurliv och härlig grönska. Det finns en väldig mångfald i naturen med bl.a. tall, björk, asp, gran, hägg, pil och ek. Nedfallna träd har lämnats orörda vilket gör att det också finns ett ovanligt rikt fågelbestånd inklusive olika typer av hackspettar. Vi ser också rådjur, hare, räv och mängder av ekorrar från våra fönster och balkonger. En exploatering av skogen skulle utan tvekan störa denna biologiska mångfald permanent.

Det finns ingen egentlig gård till vårt hus, vilket det ju annars brukar göra för flerbostadshus. Skogsområdet fungerar som en förlängd bakgård för föreningens hus och alla andra hus som ligger längst med denna del av Stopvägen samt motsvarande del av Besmansvägen. En oerhört viktig yta när husen verkligen står på varandra i övrigt. Det oroar oss därför att denna tidigare orörda yta nu är föremål för förtätningsplaner. En förtätning kommer också att påverka ljusinsläppet och göra det mörkare i området.

Vi är även oroad för de problem med buller och luftföroreningar som en byggnation medför. Ökad trafik, sprängningar, schaktning med mera lär vara något som påverkar oss som bor här och de som vistas i området under flera år.

Slutligen ser vi stora problem med infrastrukturen i området som är underdimensionerad. Tillgången till parkeringsplatser är bristfällig och det är redan idag ett problem med den ständigt ökande genomfartstrafiken på Stopvägen. Förtätningsförslaget medför troligen att skogsvägen från Stopvägen till Tunnlandsvägen görs om till bilväg vilket kommer bidra till än mer trafik i området.

Som bostadsrättsförening motsätter vi oss av dessa skäl förtätning i området. Förslaget äventyrar vår närmiljö på ett flertal sätt och riskerar därmed också påverka värdet av våra lägenheter.

348

det framgår av programförslagets s 33, avsnittet Åkeslund, att "Ett antal platser föreslås utredas vidare för möjlig bostadsbebyggelse och eventuellt behov av förskola" Kan jag få veta, vilka platser det är man har i tankarna? Och vad tidshorisonten är? - d ä, när förutser stadsbyggnadskontoret att arbetet med dessa platser är så långt, att ett programsamråd om dessa kan bli aktuellt?

351

Angående planerna på ny bebyggelse i Åkeslund mellan Besmansvägen, Stopvägen och Tunnlandsvägen. Att bebygga det enda mindre sammanhängande skogsområde som finns i närmiljön

skulle avsevärt försämra livsmiljön för de boende i området. Denna typ av insprängd natur i bebyggelsen är viktigt att det finns för välbefinnandet i den annars redan tätbebyggda miljön.

356

Angående förtätning Åkeslund/Abrahamsberg. Smalhusen och dess stadsplan som fastställdes 1937 anser jag ska bevaras enligt sin ursprungliga tanke med fin balans av natur och bebyggelse.

357

Angående planerna på ny bebyggelse i Åkeslund mellan Besmansvägen, Stopvägen och Tunnländsvägen. Att bebygga de få mindre skogsområden som finns i närmiljön skulle avsevärt försämra livsmiljön för de boende i området. Denna typ av insprängd natur i bebyggelsen är viktig för välbefinnandet i den annars redan tätbebyggda miljön. Även djurlivet i detta grönområde skulle påverkas negativt.

362

Beakta gärna bullernivån från tunnelbanan (station Brommaplan) i ljuset av programförslaget. Om så pass många lägenheter byggs är det nog angeläget att tunnelbanans kapacitet kan säkerställas, liksom spårens kvalitet. I dagsläget är bullernivån från tunnelbanan vid Brommaplan hög. Detta inte minst på grund av "lösa bultar" i rälsen och många utrop (inklusive då de olika tågens dörrar stängs). Fastigheterna på Stopvägen är utsatta för detta, inte minst nr 112-116. Kanske kan möjligheten att renovera spåren eller upprätta bullerplank undersökas vidare i anslutning till programmet? - Illustrationsplanen och programförslaget (inklusive den videoillustration som finns elektroniskt) är tyvärr otydlig vad gäller den tänkta förtätningen precis intill Brommaplans tunnelbanestation (längs med Stopvägen, på väg mot Abrahamsberg). Angeläget att eventuell förtätning inte försämrar förutsättningarna för närliggande fastigheter på Stopvägen - såväl vad gäller utsiktmöjligheter som ljudnivå och genomströmning av boende i området. Det bör även tydliggöras hur dessa tänkta fastigheter skulle nås (rent fysiskt) från gångtrafikanter. I dagsläget "obebyggd" skogsbacke. - Grönområdena i anslutning till Stopvägen bör bevaras. Detta några korta synpunkter i all hast. Utvecklar gärna vidare vid behov.

372

Då vi antar att ni mottagit en del klagomål kring planerna kring Brommaplan, vill vi bara väga upp med ett positivt meddelande. Av det vi har sett känns det som en bra utveckling av stadsdelen, speciellt i kombination med ett överdäckande av busstorget och en kommande omgörning av rondellen. Att ni tar den stora andelen cyklister i beaktande under det arbetet hoppas vi. Samma gäller

resenärerna i kollektivtrafiken. Vi antar att motståndarnas argument har varit att skogsdungarna mellan Åkeslund och Abrahamsberg är välanvända och därför värda att skydda. Inget kunde vara mer fel, förskolebarnen är aldrig där, inga andra barn för den delen heller; några hundägare låter sina hundar gå en meter bland träden under rastning och, ja, det är väl typ det. Vad skogsdungarna istället behöver få är lite fler folk som rör sig där, speciellt kvällstid, med nya byggnader blir det förhoppningsvis så. Vi får hoppas bygget blir av.

383

Det har kommit till min kännedom att det planeras nya bostäder inom vårt bostadsområde. Självklart är det bra med fler bostäder eftersom det blir fler och fler invånare i Stockholmsregionen. Men ett av de största problemen med just den här platsen i Åkeslund är även, förutom de punkter som tagits upp i det gemensamma brev som vi skrivit i bostadsrättsföreningen Skäppan, att vi dagligen använder den här skogsdungen som vår trädgård. Varje dag är vi där och leker med vår hund, precis som många fler boende runt omkring med husdjur gör. Dessutom bygger barnen kojor och leker i det här skogspartiet. Det är en plats som alla boende runtomkring på ett eller annat sätt redan utnyttjar. Ur demokratisk synvinkel anser jag inte att det är ett korrekt beslut att bygga bostäder i naturområden som redan används av allmänheten även om det är bostadsbrist totalt sett i regionen. Det finns gott om andra outnyttjade platser som inte en själ någonsin beträder som bättre skulle nyttjas för bostäder. Jag vill därför be er att fundera ett varv till ang. förslaget att bygga bostäder i skogspartiet i Åkeslund.

Synpunkter som gäller flera stadsdelar eller ej går att placera

20

Redan är trafiksituationen väldigt dålig (= väldigt mycket köer) på många ställen i Bromma. Speciellt dåligt är det kring Brommaplan, Ulvsundavägen, Ulvsundaplan, och Drottningholmsvägen. Det känns som att under de senaste 50 åren så har det bara tillkommit fler och fler bostäder och därmed bilar, men trafikinfrastrukturen är detsamma. Att lösningen på detta är att fler åker kommunalt är önsketänkande. Framkomligheten för bilar måste förbättras, det är redan katastrof, och att bygga tusentals nya bostäder kommer bara göra det värre.

28

Om utbyggnaden av byggnationen vid Bromma med omnejd skall fungera med den ökade biltrafik som det medför måste rondellen Brommaplan göras om. Det bör bli en planskild korsning för Bergslagsvägen och Drottningholmsvägen samt särskilda övergångar för fotgängare. Redan nu är köerna alldeles för långa åt alla riktningar. Staden måste bygga bort denna flaskhals innan utbyggnaden fortsätter i Västerort. Att förutsätta att alla kommer och kan åka kollektivt är orealistiskt.

Vid en förtätning av området tillgodose det ökade behovet av fungerande tillgång till spårbunden kollektivtrafik.

Jag har som underlag bifogat en bild över var gångtrafiken i dag går. Samtidigt kan jag konstatera att det på inget sätt är ett säker gångstråk idag, varken ur belysningshänseende eller som gångväg. Det beror mest på att gångstråket går rakt igenom området och inte följer det anlagda löpspåret. Detta medför i sin tur att det är väldigt halt när marken är frusen och att den är väldigt lerig på grund av den höga belastningen när marken är fuktig.

34

Dom flesta i Bromma uppskattar grönskan och grönområdena och ser Bromma som en grön oas. Låt Bromma förbli en grön oas. Dom planerna som finns kommer att ta bort det gröna och ersätta det med asfalt. Dessutom kommer bilköerna att bli extrema, för trots vad ni säger så kommer många att ha en egen bil eller flera per hushåll. Om tanken är att bygga hyresbostäder eller flyktingförläggning så kommer områdena runt omkring bli otrygga för kvinnor och äldre. Se bara hur det är i och omkring "miljonprogrammen", gör inte om samma misstag. Som sagt satsa resurser på trygghet i bostadsområdena. Förvånar mej att ett dylikt förslag kommer från en rödgrön sörja eller vill ni få in Era väljare i Bromma. Tänk till innan Ni gör detta, ingen röst från mej i nästa val.

35

Efter mer än tio års handläggande av ärendet Sykorgen 7 är jag inte förvånad över de förslag som nu ligger. Men måste ändå i min uppgivenhet kommentera Stadsbyggnadskontorets förslag. Varför tas inte hänsyn till tillgängligheten i val av förtätning? Var är de vägar, parkeringsplatser och trafikleder som krävs för att hantera allt detta ny-boende? Ni nämner- "trafiksituationen måste också diskuteras" Detta måste ju lösas innan man kastar ut hus så fort det finns en grönyta. Varför börja i fel ända? Att lösa problemet med - "det kommer sannolikt att behövas nya busslinjer" visar på skrämmande naivitet och okunskap. Ett katastrofexempel: Sykorgen 6 skulle byggas med garage under huset meddelades det oss i grannhuset. Inte blev det något garage där inte. Nu skall ca 73 bilar till trängas på en gata redan full av bilar från nu boende och framförallt av tillfartsparkering Ekeröbor. Lagg då till de fastigheter som nu är planerade så har ni en ohållbar situation.

36

Jag tycker att den föreslagna byggnationen enl rubr ärende inkräktar i mycket hög grad på brommabornas lokala tillgång till skog och natur. Skogspartierna i Riksby och Abrahamsberg är viktiga oaser som många uppskattar för promenader etc. Den planerade bebyggelsen skulle för överskådlig framtid, säkerligen hundratals år, förstöra dessa viktiga områden för rekreation och naturkontakt. Omprövning begärs!

37

Jag gillar att Bromma ska bli större och jag tycker nybyggda hus brukar vara vackra. Jag skulle gärna själv bo i ett av de nya. Men ni måste fixa brommaplansrondellen/trafiksituationen innan hundratals fler människor flyttar hit. Det är vansinne att ingenting gjorts än! Även ingången till tunnelbanan måste bli större, vid rusningstrafik idag så blir det flaskhals vid spärrarna och trappan.

38

Jag mottog för ett tag sedan informationsbladet om att det planeras för nya bostäder i central Bromma. Min första reaktion var positiv, då det behövs mer bostäder i Stockholmsområdet och speciellt i redan social fungerande områden. Kollade igenom var det skulle byggas och kom fram till att visst, det kommer att ta bort fina naturområden och försämra närmiljön genom att förtäta området men då bostadsbristen är så pass akut så var jag ändå positiv. Dock hade ni ju "missat" att specificera vad för typ av bostäder det skulle byggas, utan nöjt er med att skriva "bostäder där alla kan bo". Denna glömda info kunde dock tidningar och andra informerade personer upplysa om. Genom detta fick jag reda på att er plan är att bygga så kallade "bostadsmoduler" istället för riktiga bostäder. Detta trodde jag först var ett skämt, bygger man i ett land som

Sverige med enorma skatteintäkter på detta sättet? Tyvärr verkar planen vara så. Bara för att ni som myndighet totalt verkar ha misslyckats med ert arbete behöver inte vi skattebetalarna drabbas av detta. Denna typ av bostäder är både extremt kostsamma, nedvärderande mot dem som bor där och förstör den fina naturupplevelsen som för närvarande finns i Bromma. Detta projekt kommer skapa enorma problem som ni måste ta i beaktning. Så med detta skulle jag vilja lämna in min protest mot genomförandet av bostadsmodulerna.

40

Jag tycker det låter som en utmärkt idé att ersätta golfbanan med bostäder. Dock så är jag mycket oroad över hur infrastrukturen ska klara dessa 3000-4000 nya bostäder, troligen iaf 10000 ny boende. Redan nu är infarten till där golfbanan ligger fruktansvärt dåligt planerad, men även tungt trafikerad. Hela detta område av Bromma har hur mycket bilar som helst då det är vanliga genomfartsleder och generellt bor det mycket människor i Bromma. Gröna linjen är också redan nu tungt belastad. Tvärbanan mot Alvik begränsas av gröna linjen och det är krångligt om man skulle behöva först gå/åka buss till tvärbanan, ta den till Sundbyberg för att där byta till pendel/tunnelbana och sen ytterligare ett byte när man väl kommit in till staden. Det kommer inte locka att åka kommunalt. När det är fallet och vi redan har oerhört mycket trafik på dessa vägar i dagsläget kommer det inte bli bättre om 10000 väljer att åka bil. Min poäng är att snälla förstärk vägarna in till stan, men även norrgående och södergående då Ullvsundavägen är oerhört trafikerad. Men förstärk även kollektivtrafiken då jag tycker att den för tillfället redan är överbelastad och det kommer bli knepigt att få till en bra lösning med existerande trafik från där golfbanan idag ligger. Infrastruktur först.

42

Jag har sett att ni förbereder ombyggnationer vid Brommaplan och omnejd. Mina synpunkter inledningsvis rör cykel. Ni anger att "...cykelbanevägnätet är väl utbyggt...". Så är tyvärr inte fallet. Bl.a. är det uppenbart om man cyklar från Drottningholmsbron mot Brommaplan på Drottningholmsvägens östra sida. Cykelbanan övergår i vad som förefaller vara en trottoar som är mycket smal och går direkt i anslutning till Drottningholmsvägen. När man närmar sig rondellen finns ingenstans att ta vägen eftersom "cykelbanan" förefaller sluta tvärt - skall man upp på trottoaren? Vidare är cykelbanenätet inte alls välutbyggt – samtliga "cykelbanor" är av typen kombinerade Gång- och Cykelbanor. Dessa är empiriskt urusla för cyklister och gående eftersom det skapas konflikter dagligen. Det är direkt olämpligt att blanda trafikslag med så olika hastigheter. Vidare är "cykelbana" österut

från Brommaplan i riktigt dåligt skick med gatubrunnar mitt i banan – kraftigt nedsänkta, dålig dränering.

47

Det måste till en ingång till i öster på Bommaplans t-bana. Trängseln är enorm i rusningstid.

48

Trafiken måste lösas i rondellen. Antingen tunnel under för bilarna eller i andra hand gångbroar. Det här måste lösas innan något annat görs av bebyggelseåtgärder.

49

Två ingångar till tunnelbanan Brommaplan. Bredda den befintliga ingången. Är galet trångt, tom farligt ibland.

52

Eftersom det är ett förslag som planerar för ny stadsdel, förtätning av befintlig bebyggelse och fortsatt utveckling med bla fler bostäder till Brommaplan så blir trafikläget med planer för hur trafiken ska flyta relativt friktionsfritt och planer för parkering av fordon en viktig del i helhetsbilden. Dessutom blir förtätning en utmaning då det gäller att bevara känsliga natur-miljöer i en befintlig miljö som från början inte var planlagd att förtätas. Förtätning i en äldre miljö med parker och gröna lundar kan kräva större hänsyn än innerstadsmiljö där hus rivs för att nyare fastigheter ska uppstå. Krav på bevarande av kultur historisk miljö, djurliv och krav på bevarande av trevnad för den befintliga bebyggelsen kan komma att vägas mot ekonomiska intressen. Personligen har jag inget emot förtätning av bebyggelse för att inrätta fler bostäder åt behövande, men detta behov måste vägas mot ovan synpunkter. I närområdet ska stor förändringar planeras med avsikt att riva reningsverket för att ge plats åt bostäder. Är det inte klokt att ta med dessa planer vid detaljplanering, då detta område indirekt påverkar planeringen vad gäller trafik, parkeringsmöjligheter och behovet av förtätning i ett känsligt område runt befintlig bebyggelse. Av ovan följer att jag anser att

1. Trafikplanerna för att möta en kraftigt ökad trafik, ett ökat behov av parkeringsplatser ser inte ut att ha lösts då man studerar den övergripande planen.
2. Vid snömakargatan 24 noteras att en fastighet ska byggas på höjden intill ett stenröse från bronsåldern, som kommer att skymma fastigheten nedanför för inkommande ljus, skapa ett ökat problem för trafiken vad gäller genomfart och parkering. Dessutom kommer karaktären på området som hyser 4 konstnärsvillor att radikalt förändras till det sämre för samtliga parter. En kulturhistorisk miljö kommer inte bara att förtätas utan förfulas, en "grön lunga" kommer att beskäras vilket innebär att djurlivet som innefattar hackspettar

,paddor , grodor samt andra innevånare påverkas negativt. Dessutom kommer ädlare träd att få ge plats åt förtätningsivern. Detta gäller också husplanerna vid kraftledningen som ska rivas. Vad beträffar planerna på husbygge nära tunnelbanan är jag inte lika negativ som i övrigt (frånsett trafikförtätningen) eftersom miljön här blir en fortsättning på en linje med andra hus som ligger vid tunnelbana. Det är ändå med en viss glädje som jag ser Bromma expandera , men detta bör ändå ske med beaktande av en unik miljö som framtidens innevånare bör kunna njuta av utan för mycket intrång på kultur, natur och trevnad . Allt för mycket trafik belastning på mindre genomfartsgator som aldrig var avsedda för detta kan inte var lämpligt då många barnfamiljer med stor sannolikhet kommer att söka sig hit. Sammanfattningsvis: Gärna förtätning om det finns en plan från början men en försiktig förtätning i äldre miljö. I det nuvarande förslaget anser jag att man bör beakta vad som här anförts. Ps tacksam om detta diarieförs och att ni bekräftar att detta mail är mottaget, och att synpunkterna framförs till berörda planerare och beslutsfattare.

55

Jag har inte hittat några förslag på hur trafiksituationen runt Brommarondellen skall lösas. Med hänsyn till den enorma förtätningen av bostäder i Centrala Bromma borde trafiksituationen lösas innan Bromma befolkas med 4000 nya invånare. Alla kommer inte att kunna gå, cykla eller åka mopedliknande fordon. Vad gäller förtätning av Bromma borde planerarna sansa sig något. Staden borde byggas ut norr ut, söder ut och öster ut. I Bromma finns redan nu för få skolor, idrottsanläggningar och förskolor på grund av markbrist. Hur tänker man? Det vore trevligt att få svar på mina funderingar.

56

Förslaget är i grunden bra, fast det är på tok för lite bostäder! Tag nu ansvaret och läs om vad "Promenadstaden" innebär! Det skall byggas stad, så gör det!! DE som inte vill bo tätt har en multitud av möjligheter att flytta längre ut och där välja på boenden med naturen utanför tröskeln! Sverige har brist på stadsytor inte av naturmiljö! Bygg mer stad, mer invånare! Ända upp till 12000 lägenheter är fullt möjligt här!

60

Bevara grönområden.

61

Börja bygg utan att fråga. Det här jävla eländet vid Brommaplansrondellen har hållt sen 1951. Bygg. Inget samråd med lata Brommabor.

62

Jag har en mycket viktig synpunkt för vidare exploatering av Bromma eller andra områden i Västerort. Om alla dessa människor ska kunna ta sig på ett säkert sätt från bostäderna och in till city – måste Bromma/Lövsstavägen breddas betydligt! Dessutom behövs vägövergångar för cyklister och gående och inte fler trafikljus/övergångsställen. Detta handlar om trafiksäkerhet och i förlängningen folks liv (min fru var nära att omkomma i trafikolycka vid obehäkat övergångsställe för 5 år sen).

63

Mycket bra förslag. Ni har sparat koloniområdet och Lillsjön som är värdefullt. Ska bli spännande och följa utvecklingen.

64

Jag är emot byggandet av Brommaplan med omnejd. Skälet till detta är att jag tycker det är charmigt som det är här i Bromma Centrum m. omnejd. Småaffärer har sån charm och jag tycker inte att man kan bygga typ gallerier överallt. Det finns Bromma Blocks, Vällingby. Dessutom byggandet av lägenheter blir ju bostadsrätter, samt dyrt av nyproduktion. Vem har råd???!! Grönområdet som finns här vill man ha kvar!!!

65

Täcka över Drottningholmsvägen mellan den tänkta gångbron och t-banan. Förutsättningarna är optimala för att knyta ihop sidorna med parkmiljö.

66

Bygg först kollektivtrafiken! Redan för trångt på tunnelbanan o tätare busstrafik. Viktigt med grönt runt Lillsjön – bygg ej mer där!

67

Det är inte helt fel att bygga bostäder, dock måste man börja med kollektivtrafiken som har en mycket längre planeringshorisont. Den funkar inte ens idag med det antal boende som finns idag. Än mindre vägtrafiken, med Tranebergsbron som propp. Planerna är helt ogenomförbara utan kraftig utbyggnad av kollektivtrafiken. Dra ut Nockebybanan till Ekerö och dra en ”Allweg” (som i Wuppertal i Tyskland) till stan och gör det först. Titta på perrongträngseln på t-banan, snart börjar folk ramla ner på spåren.

Bostäder: Bättre att ha större sammanhängande områden än att plöttra sönder grönstråk som utnyttjas av alla runt omkring + är fina viltstråk för harar, rådjur, rävar, grävlingar. Dra ingen trafik förbi Engelska skolan där går/vistas många barn.

68

Ni planerar för förskolor m.m. men har ni glömt äldreboende? Behovet kommer att öka då befolkningen idag består av många

pensionärer. Var planeras parkering och infartsparkering?
Tunnelbanan bör öppnas för in- och utpassering i andra änden av perrongen.

69

Önskar lägenheter för unga vuxna m lättare autism. Ser behovet av boende för unga kvinnor (män har det redan, kvinnor bör få chans att kunna bo utan männen). Planera in i t.ex. höghus lägenheter på olika plan med ett plan där gemensamma lokaler finns + personal.

70

Jag anser att man planerat in bebyggelse i Kyrksjölötans Naturreservat. Bullerområdet för Bromma flygpl. påverkar husen på norra sidan av området. Husägarna som redan bor i villorna har protesterat i 40 år. Planera i Brommaplansområdet innan ni bygger flera hus. Det är många gravar från stenåldern i området.

74

Förstör ej Brommaplan åtgärda rondellen!

76

Använd inte PEAB eller det där jävla SKANSKA som entreprenörer. Två bolag som registrerar aktiva fackmedlemmar och skiter om underleverantörer har kollektivavtal eller ser till att sina anställda är försäkrade. Annars börja bygg omedelbart.

77

Det gäller hela Stockholm – hur stor ska den vara? Hur många miljoner? Ska bo här? Tänker någon på det?
Vi hinner inte bygga... folk kommer till oss från hela världen så sluta kritisera att vi har inte lägenheter!!!

79

Om allt detta byggs försvinner alla grönområden. Träd och grönska behövs för rekreation och för luftens skull. Jag bor här för alla grönområdets skull. Är emot denna stora byggnation (så sorgligt).

80

Hur har ni tänkt att alla bilar ska ta vägen när det här är utbyggt. Vem vill bo i koloniområdet när det kommer stora höghus kant i kant med koloniområdena.

83

Fantastiskt bra med tillfälliga mötesplatsen på Brommaplan för remissen om nytt bostadsområde. Snyggt modernt och mycket lättillgängligt för de som passerar efter en arbetsdag.

90

Jag hoppas seriöst att ni skämtar att ni ska uppföra modulhus vid Bäckbornas väg i Bromma. Jag kommer kämpa med näbbar och

klor att streta emot allt jag kan för att ni inte gör verklighet av detta!!!! Meddela mig vart jag kan överklaga. Ni anar inte vilken skada ni just gjort för oss som bor där, jag har barn!!!! Ser fram emot ett snabbt svar och kommer skriva till min brf under dagen, vi måste ju ha något att säga till om.

92

Jag vill lämna en synpunkt angående utbyggnad av centrala Bromma. Redan idag är det trångt på de kollektiva transportmedlen, framför allt på tunnelbanan i rusningstrafik. Om det nu ska byggas ut så mycket som det är tänkt måste tunnelbanan gå oftare. Vid Brommaplan kliver alla på från Ekerö idag och det blir fullt. I framtiden kommer det att kliva på många vid Alvik som kommer med tvärbanan. Så bygg ut kollektivtrafiken innan alla bostäder är klara.

99

Vid den planerade förtätningen av bostäder i Åkeshov/Åkeshovsvägen så kommer djurliv, växtlighet, ekskogen och kulturbevarande av inlandsstenar påverkas negativt och denna del är nära belägen med Judarns naturreservat. I Judarns naturreservat och i Åkeshov finns skyddsvärda djurarter och växtlighet. Det kommer också att medföra mer buller från dom planerade bostäderna vilket skulle påverka djurliv och befintliga bostäderna på Broderivägen med omnejd, samt att grönyta tas från hela Åkeshovs boendes rekreationsområde som ligger i nära anslutning till Judarns naturreservat. Det kommer också att öka belastningen på terrängen i Judarns naturreservat och kommer också innebära mer störning för djurlivet då fler människor kommer att vistas i området med den planerade förtätningen av bostäder i Åkeshov/Åkeshovsvägen. Häststallet som ligger vid Åkeshovsvägen kan även det ha en påverkan på nya bostäder, då det kan medföra dofter från stallet och utgöra allergirisk för boende på så nära avstånd.

Enligt ert planförslag för bostäder i Åkeshov/Åkeshovsvägen kommer att generera en högre trafikbelastning både uppe i området Snörmakarvägen Knypplerskevägen med omkringliggande gator samt att det kommer att utgöra en ökad belastning på den redan hårt trafikerade Drottningholmsvägen och även Bergslagsvägen kommer att bli berörd, den som också redan i dag är hårt trafikerad. Det kommer att bli försämrad luftkvalitet i hela regionen Åkeshov både för boende och djurliv. Till befintliga bebyggelse i Åkeshov är redan idag ansträngd, det är svårt för boende/gäster/besökare i området att hitta en bilplats, med era förslag kommer det att

försvinna flera platser i området Snörmakarvägen, Knypplerskevägen med omkringliggande gator, samt generera försämrad luftkvalitet då ännu fler kommer att åka runt med bilden för att finna en parkeringsplats. Belastningen i området med fler bilar kommer redan att öka p.g.a. dem 73 nyproducerade lägenheterna på Snörmakarvägen. Fler bilplatser kan anläggas för befintlig bebyggelse vid Knypplerskevägen/bårdgränd i stället för ytterligare bostäder som ni planerar.

Vid ängsplätten vid Knypplerskevägen vid t-banan som vetter mot Brommaplan skulle den planerade förtätningen av bostäder innebära att man vid en byggnation tar bort en stor del av omgivningen med ekträd och djurliv, vilket är negativt. Det kommer också öka belastningen i hela området Åkeshov då fler bilar kommer söka sig upp i området, vilket också skulle innebära en negativ miljöpåverkan och resultera i sämre luft. Beträffande miljöbelastningen i hela området med ert programförslag så kommer den att öka med försämrad luft. Trygghetskänslan i hela den berörda regionen kommer att minska efter som många öppna ytor/platser kommer att försvinna. Med ert programförslag så innebär det en fördubblad bebyggelse mot befintlig bebyggelse i Riksby, därtill kommer Åkeshov och senare Brommaplan centrum. Något som inte kan förbises vid ett genomförande med en så stor exploatering och med en sådan kraftig befolkningsökning som det skulle innebära är sociala problem av olika karaktär. Det som kan uppstå är t.ex. ökad brottslighet ute i stadsdelen i större utsträckning. Man kan se att det blivit så i andra regioner/stadsdelar i Stockholms län.

I berört programområde har boende hittills kunna känna sig ganska trygga och har varit förskonade från grövre brottslighet i större utsträckning till skillnad emot andra stadsdelar. Vid en så stor exploatering och med en så kraftig befolkningsökning så kommer också sannolik stor del av trygghetskänslan i stadsdelen minska. Något som nu uppskattats av boende i stadsdelen är den lugna miljön och närheten till gröna rekreationsområden med djurliv och gammal skog och natur. Vid ett genomförande av ert programförslag skulle mycket av den känslan försvinna.

101

När jag läser detta förslag slås jag av hur lite och hur vagt frågan om hantering av trafik och idrott specificerats.

Idrott: Jag börjar med att lista två stycken ur programförslaget. "Då en ny stadsdel i norra Riksby byggs ut finns möjligheter att förlägga nya lokaler och anläggningar hit för kultur, idrott och rekreation, till exempel idrottshall och olika utomhusaktiviteter, som kan skapa en spännande blandning av attraktiva målpunkter i centrala Bromma." "I takt med befolkningsstillväxten ökar även behovet av idrottsanläggningar kring tyngdpunkten Brommaplan. Enligt

idrottsförvaltningen behövs bland annat ytterligare konstgräsplaner, simhall och friidrottsanläggning för att behålla dagens utbud i Bromma och västerort. Inom programområdet finns möjlighet att tillgodose delar av stadsdelens behov av idrottsanläggningar som är ett viktigt tillskott och bidrar till att skapa målpunkter i den nya stadsdelen. Det finns bland annat möjlighet att inrymma idrottsfunktioner i norra delen av Riksby där bebyggelse med verksamheter föreslås. Möjligheten att anlägga en idrottshall i nära anslutning till det föreslagna aktivitetsstråket ska undersökas." För mig är det obegripligt att man i ett sådant här förslag ignorerar idrott och fritidsaktiviteter så mycket och använder meningar som "finns möjligheter, ska undersökas". Jag förutsätter att om man räknar med att det skall bo 5000–10000 ungdomar i området så måste man rita in en fotbollsplan och en inomhushall för att kunna hantera det ökade tryck som ställs på redan högt utnyttjade idrottsanläggningar i närområdet. Det står också "Golfbanan och rugbyplanen, som uppskattas av många unga människor, försvinner men kompenseras av nya attraktioner som kan locka större grupper barn och unga under en större del av året." Men det står inte beskrivit var dessa nya attraktioner är och var de finns belägna. I övrigt finns läget för varje huskropp nog inritad. Området Annedal är en katastrofplanering i avseendet, förskolor, skolor och friidrottsanläggningar och man bör inte göra samma misstag igen. Kommunikationer: Hur skall man lösa problematiken i dagens tunnelbana och vägarna runt omkring. Jag ser inga konkreta förslag om hur dessa problem skall lösas. Det nämns en del om cykelstråk och en extra bussfil men det är ju ingen lösning. Det är givetvis bra förslag men det måste väl ändå vara tunnelbana som är den som skall vara det som skall svälja flest resenärer? Redan idag får man stå upp på grön linje in mot Centralen på morgonen och ut mot Hässelby på eftermiddagen. Detta kommer att blir än värre om resandet ökar med 10 000 – 20 000 resenärer bara från dessa områden. Jag önskar att detta projekt inte startas förrän tunnelbanans gröna linje har en kapacitet som kan hantera 50 000 – 100 000 fler resenärer per dag utan att behöva stå som packade sillar. Det finns en stor risk att kapacitetsproblemen på tunnelbana och vägar gör att boende efter Brommaplan kommer att känna sig "inlåsta" eller välja att ta bilen betydligt längre sträckor för att komma runt problemen. Min åsikt är således att området inte är färdigplanerat ur ett helhetsperspektiv utan bara ur perspektivet måluppfyllnad av 140 000 nya bostäder i Stockholm till 2030.

103

Det är bra med ett stort grepp om Brommaplan!

Mina synpunkter:

- Om möjligt så skapa en cykel och gångbro över

Drottningholmsvägen från Åkeshov till Brommaplan. Det är tung

trafik kring Brommaplan och det är viktigt att även cyklisterna ges möjlighet att ta sig över vägen på ett säkert sätt.

- När ni skapar bostäder så ställ krav på garage/parkeringsplatser.

Det är svårt att få platser redan idag och öka gärna kraven på att bostäderna ska bygga garage i källare eller dylikt.

- Ta inte bort idrottsanläggningar utan utöka dessa istället. Det ser ut som om Tennisbanorna i Riksby försvinner? Eller ska de byggas in? Fler människor leder till att det blir fler som vill träna, så ta inte bort sådana möjligheter. Gör som i andra storstäder – bygg på hustaken!

- Ta bort koloniträdgårdarna! De känns felplacerade om staden växer. Skapa istället parker för invånarna på de ytorna.

- Om möjligt ställ krav på att områdena ska ha återvinningscentraler, det borde vara gångavstånd för alla invånare till en återvinningsstation för de vanligaste avfallen.

- Öka inslaget av radhus kring Brommaplan, så som det ser ut nu så är det mestadels lägenheter. Det vore trevligt med blandad bebyggelse. Alternativt lägenheter med loftgångar och egna ingångar och stora balkonger.

- Trafiklösningen kring Brommaplan – Planskilda korsningar? Kanske inte går, men det skulle underlätta trafiken.

105

Jag undrar om ni tänkt över detta förslag? Hur har ni tänkte lösa det stora trafik problemet som finns vid Brommaplan? Den nya utbyggnaden innebär en stor ökning av trafiken till och från Bromma via Brommaplan. Ni har väl tänkt över detta och då tycker jag att ni skall offentligt publicera hur detta skall lösas. Bromma flygplats behålls pga att det innebär en stor tillgänglighet för affärsmän och inrikes resande till Stockholm. Tror ni verkligen att de kommer att välja Bromma flygplats i framtiden när det innebär att de kommer att bli sittande i bilköer i timmar för att ta sig in till city. Detta kommer att innebära en naturlig avveckling av Bromma flygplats, därför att ingen kommer att använda den. Då är mitt förslag att man använder de pengar som läggs in i den nya planen till att lägga ner Bromma flygplats direkt och bygga på dess mark. På detta sätt slipper vi att slösa bort skattepengar på detta igenomtänkta projekt!

111

Vad jag förstår så kommer det bli en hel del mer invånare i Bromma med omnejd. Jag är orolig över att trafiken kommer att öka katastrofal mycket mer på Drottningholmsvägen mellan Brommaplan och Stora Mossen fram till Alvik och då även den tunga trafiken. Det är jättebra att det satsas på cykelvägar mm men nu vet vi ju att de flesta som har bil föredrar sin bil, och det är ju

jättebra att det satsas på byggande och det behöver verkligen Brommaplan men det blir ju på vår bekostnad trafikmässigt. Bor i Abrahamsberg, Registervägen. Nu är Drottningholmsvägen en 70 väg. De gånger när trafikljusen inte fungerar och man ska till andra sidan, där ligger vårdcentralen mm, så är det ordentligt risk för livet. Även om det är 70 så kör de fortare än så om det finns möjlighet. Det är ju även så att även om det finns ett fungerande trafikljus är det inte säkert att de hinner stanna. Det känns som att det alltid är en risk för livet att gå över Drottningholmsvägen mot Riksby och tvärtom. Jag är oerhört orolig över att trafiken ska öka och att det blir ännu mer tung trafik här för att denna sträcka verkar inte alls finnas med på ngn planering. Vi i detta område har ett ständigt buller av tung bil och lastbilstrafik och det verkar som att vi får skylla oss själva för att vi bor där vi bor. För en tid sedan lämnade vi (som bor längs Drottningholmsvägen) insamlade namnunderskrifter med önskemål om bullerplank men det hamnade säkert i någons papperskorg. Jag bor på Registervägen, har Drottningholmsvägen på ena sidan och tunnelbanan på andra sidan. När den tunga trafiken åker på Drottningholmsvägen, som redan nu är tungt trafikerad, så märker man hur våra fönster skakar. Speciellt vid hörnan Registervägen 2, där vi även har en cykelreparatör. Vi har fått förstärka både husgrunden och Våra avloppsrör pga att de skakar sönder. Det finns bla ett avloppslock(?) på Drottningholmsvägen vid Registerväg 2 som trafiken dunsar ner i, och för varje tung trafik så märker man hur det blir vibrationer på våra fönster. Vi har skrivit till Bromma sdf men ej fått svar. Tyvärr är man inte förvånad.

116

Planen har en skrämmande låg exploateringsgrad – denna bör mångdubblas! Nuvarande plan kan inte karakteriseras som något annat än ett gravt markslöseri. Jag kan inte se några poänger med att bygga vidare på den dysfunktionella, omkringliggande modernistiska stadsplanestrukturen. Blicka istället framåt – en dag kommer Bromma flygplats förhoppningsvis vara nedlagd och tät blandstad att ersätta den. Genomförs nuvarande förslag enligt planerna kommer det i sådant fall att verka som en antiurban barriär mot vidare stadsutveckling – flygplatsstaden kommer att bli en enklav. Jag ber er: gör om, gör rätt: höj exploateringsgraden för att möjliggöra såväl grönområden som stadsstruktur. Bygg tät blandstad enligt stenstadens kvartersprinciper med tydliga gränser mellan offentlig och privat mark samt småskalig fastighetsindelning och ett finmaskigt gatunät. Jag har aldrig någonsin träffat en människa som inte arbetar som stadsplanerare som uppskattat vaga gränser mellan privat och offentlig mark (s. k. "halvprivat" mark) – hoppa därför trasiga, halvöppna/halvslutna kvarter och meningslös

förgårdsmark. Stråken behöver tydliggöras i nuvarande förslag och tvingande bestämmningar om lokaler i bottenvåningar införs. Ert tal om att utgå från "de lokala kvaliteterna" riskerar att bli en tvångströja som hindrar alla möjligheter att skapa attraktiva boendemiljöer, d. v. s. det människor i gemen efterfrågar: stad (det som inte byggts i Stockholm sedan tjugotalet).

121

Mängden hus som planeras känns alldeles för många verkar sjukt att tränga ihop sådana mängder tätt. Tycker att antalet ska minskas. Antalet våningsplan med upp till 8 våningar känns högt. Kontrast till nuvarande med största del 3 våningar. Bor bredvid nuvarande golfbanan som vi besöker ofta spelar golf, fina promenad stråk runt och att man kan åka skidor där på vintern. Det som oroar mig mest är trafiksituationen. Den är redan nu kaotisk runt Brommaplansrondellen, alltid köer mot Drottningholm, Solna, Vällingby och mot city Stockholm. Jag undviker redan nu att köra in i rondellen, tar hellre omvägar runt. Saknar någon planering angående trafiklösningen.

148

Fint att Ni på stadsbyggnadskontoret har tagit fram många bra idéer om nya bostäder. Vi har dock några kritiska synpunkter.

Programmet saknar helhetstänk. Allt hänger ihop i en stad.

Programmet borde inte beslutas utan att även trafikfrågorna, reningsverkets framtid och centrumomvandlingen inkluderats. Allt måste synkroniseras med varandra till en helhet där delarna passar ihop! Några specifika delproblem i programmet är:

1. Vägtrafikens begränsade kapacitet. Ett genomförande av Programmet för Centrala Bromma kommer att leda till en ökad belastning på Brommaplan med tillfartsvägar utåt, inåt, mot Solna och mot Mälaröarna. Det är bra med en centrumomvandling, typ Liljeholmen med höga hus där många verksamheter och ett stort antal nya boende kan samsas på en liten yta med kort gångavstånd till tunnelbana och bussar. Ingenstans är det ännu visat att vägtrafiken kommer att fungera!

2. Viktiga fakta saknas. I en fördjupad översiktsplan för centrala Bromma, skulle möjligheter och begränsningar kunna utredas inklusive ett modernt trafiksystem som även reducerar dagens flaskhalsar. Till exempel kan centrumbebyggelsens parkeringstal sättas lågt till förmån för kollektivtrafiken. Kanske även antalet centrala lägenheter skulle kunna öka jämfört med programmet om man bygger tätt på ett sätt så att det ändå känns luftigt.

3. Förtätningar är komplicerade. Bygg endast på den lättexploaterade marken! Då kan såväl gamla som nya invånare njuta av Brommas grönska med sin karaktäristiska blockterräng. Även nya invånare har glädje av den natur som föreslås sprängas

bort till exempel den fina hållmarken uteder Spångavägen. Att spränga bort stora bergmassor natur innebär att det ursprungliga Bromma försvinner. Genuin natur och gamla fornminnen kan aldrig återskapas på konstgjord väg.

4. De existerande små remsorna av naturmark som föreslås som förtätningar ger relativt litet antal nya lägenheter men de tar bort viktig grön närmiljö. De riskerar att bli dyrbara projekt bland annat genom att trafikangöringen² blir komplicerad (exempelvis mellan Sedumbacken och Spångavägen) eller kanske till och med meningslösa ur exploateringssynvinkel när protester och överklaganden leder till förgävesplanering.

5. Bristen på parkeringsplatser. Bilar från bristområden sprider ut sig långt ut i omgivningarna. Kommersiella intressenter får köpa central mark av staden billigt där ansvariga politiker inte värderar de existerande värdena i staden. Avslutningsvis vill vi därför varna för att låta det starka behovet av nya bostäder legitimera dåliga förslag. Tvärtom är det extra viktigt att koncentrera detaljplaneringen till bra projekt. Storstockholm är en glest bebyggd stadsbygd i ett internationellt perspektiv. Bara en enkel tågresa från centralstationen till länsgränsen visar på många möjliga platser för utbyggnad. Men marken måste planläggas. För att underlätta bostadsbyggandet bör valet av markbitar göras med fokus på enkla och stora utbyggnader utan några komplexa miljöproblem! Bengt och Annette Sundborg

1) Brommaplansrondellen behöver flera planskilda gångpassager för att öka den totala fordonskapaciteten. Entrén från Brommaplan till det föreslagna "Norra Riksby" går brant uppför det skogiga berget till de nya kvarteren i nuvarande koloniområdet vilket kräver tunnel, tråg eller serpentinkurvor. Sannolikt måste en annan sträckning övervägas. En nedläggning av Brommaflyget på sikt betingat av utbyggnaden av nya miljövänliga snabbtåg bör också beaktas vilket skulle frigöra mark för många nya bostäder.

2) En "förtätning" bör enkelt kunna anslutas till befintligt vägnät. Till exempel måste nya korsningspunkter kunna placeras med tillräckligt avstånd till de gamla så att trafiken blir säker och smidig.

188

Fastighetsägarna Västra avdelningen har tagit del av programförslaget och är i huvudsak positiv till att området tillförs mer flerfamiljsfastigheter. Det är dock viktigt att en hållbar infrastrukturlösning genomarbetas för det tilltänkta exploateringsområdet och då i synnerhet avseende Brommaplansrondellen, som redan idag är belastad.

Denna del av Bromma har sedan 30-talet omfattats av både hyresrätter och bostadsrätter, små och stora fastighetsägare samt privata och allmännyttiga fastighetsägare. Denna mångfald har skapat och kännetecknar områdets speciella karaktär. Vi önskar

därför att vid markanvisningar att denna mångmald bibehålls, så att alla aktörer får tilldelning.

191

Det byggs mycket efter gröna linjen men gröna linjen/tunnelbanan har dålig kapacitet för trafiklösning i förhållande till bostadstillväxten. Detta måste beaktas/åtgärdas. Nu är det redan ståplats in till stan på mornarna och SL/SL:s entreprenör planerar ju glesare busstrafik på tvärlederna. I övrigt måste nybyggnation anpassas till områdets befintliga byggnation. Ett gott exempel på det är huset i Abrahamsberg som byggdes nära tunnelbana i gult tegel. Ett mindre gott exempel är den Hammarbysjöstadslänkande bebyggelsen i Blackeberg nere vid Mälaren där blåsipps och blåbärsbackar fick vandra in i döden. Alla udda höghus skämmer områden. På Gärdet finns gott om utrymme för höghus. All nybyggnation ger som resultat färre gröna områden. Observera bara hur många gräsmattor nu har blivit parkeringsplatser. Varje nedhugget träd i samband med nyproduktion skall ersättas med likvärdigt ock/ eller miljökompensation ska belasta bygget. Alla backar med gamla träd och växter måste värnas. Ökad biltrafik är inte önskvärt alls och när det byggs tvärbanor så tar det ju årtal innan de fungerar fullt ut.

199

Bra med förslaget: Ser inget bra med förslaget! Dåligt med förslaget: Alldeles för många hus. Hur ska 4000 nya bostäder få plats i Riksby och runt Brommaplan? Det är redan överfyllt. Ska ni förstöra koloniområdet? Hur är miljötänkandet? Hur ser infrastrukturen ut? Ska ni dra genomfartsleder genom koloni? Hur ska Tranebergsbron och Huvudfartsleden kunna svälja all ny trafik? Ni kommer att ge Bromma både Stroke och hjärtinfarkt samtidigt. Det här tycker jag ni ska göra: Tänk efter före! Bygga färre hus! Bygg villor o radhus! Var rädd om kolonierna!

200

Jag anser att Brommaplans, Åkeshovs och Riksbys framtida byggnader skall överensstämja så mycket som möjligt med nuvarande bebyggelse. Jag anser att de nya husen där skall vara trevåningshus. Jag anser att högst ett hus byggs i mitt område Åkeshov. Detta hus kan byggas mitt emot det påbörjade huset på Snörmakarvägen 35. På programförslagets illustrationsplan ser det ut som det planeras sex hus i Åkeshov. Åkeshov, Snörmakarvägen och Knypplerskevägen har fina, naturliga grönområden som jag vill skall bevaras. Där finns även en lyftburen kraftledning som planeras grävas ner om ca 5 år. Den ligger nära min bostad. Ett av de sex planerade husen planeras byggas på denna plats där kraftledningen skall vara nedgrävd. Det verkar mycket vanskligt. Jag har även detta

grönområde här på baksidan av mitt hus. Det är min rekreation att kunna se denna grönska, få lugn och kunna andas fin ren luft när jag vädrar. Jag bor på Snörmakarvägen. Det skulle även enligt min mening alldeles för mycket störningar vid eventuell byggnation under lång tid. Jag anser att det verkar vara ett för stort och kostsamt projekt att ha överdäckning av bussterminalen på Brommaplan. Jag skulle vilja ha kvar bussterminalen som den är. Viss upprustning av torget på Brommaplan skulle behövas. Marken är ojämn nära tex. Apoteket. Jag vet att Bromma ligger på Sjöbotten. Är det inte stor risk att marken blir ojämn igen? Fler butiker behövs inte enligt min mening på Brommaplan. Stor galleria finns ex. i Vällingby som har alla affärer. Ett medborgarkontor skulle gärna finnas på Brommaplan. Det skulle vara bra för brommabor att kunna påverka framtida planer. Inga fler kontor behövs. Ex. finns Vällingby kontorshotell. Jag anser även att Riksby bör behålla sin karaktär.

204

Jag vill rädda den lila yta till rekreation vi har här uppe. Jag kan ge många förslag till byggnation som inte stör vår miljö. Än behöver vi väl inte va så desperata att vi bara kör över allt å alla utan konsekvenser. Lycka till med framtiden. Å tack för att vi få va med. Jag vill bo här!

208

Rör inte vår skog. Enda platsen för rekreation för oss som bor här uppe, bland gator, bilar, å flyg. De måste finnas andra platser som är bättre lämpade. Än behöver väl inte storstan byggas ut så urskillningslöst. Bevara sthlm levande. Lycka till. PS. Jag, har x antal platser som vore mer lämpade.

210

Detta tycker jag är bra med förslaget: Det finns i nuläget inget som är bra med förslaget. Det verkar ogenomtänkt trots de många orden i det nuvarande planförslaget. Det enda som kan försvaras är att man avser att tillföra staden/Bromma nya bostäder.

Detta tycker jag är dåligt med förslaget: Det saknas en genomtänkt infrastruktur i planförslaget för trafikinfarkten vid Brommaplan. När den föreligger kan man diskutera hur den nya omgivningen med nya bostäder vid och kring Brommaplan ska se ut. Man har inte analyserat infarkten vid Brommaplan och inte hur den slutliga trafiksituationen ska se ut. Det är ett oftergivligt krav att presentera detta innan man börjar placera ut ett antal huskroppar. Vilka blir konsekvenserna för de som nu bor och verkar vid och omkring Brommaplan? Vilka blir konsekvenserna för de som nu bor på Ekerö? Utkastet till planförslag får långtgående konsekvenser för en aktiv miljörelse i form av koloniverksamhet i närheten. Politiska

partier med MP i spetsen säger att det är viktigt med miljöengagemang och att man uppmuntrar människor att vara aktiva när det gäller omsorg/vård av naturen. Står nu MP i Stockholms stad bakom planförslaget för Brommaprojektet? Om så är fallet gör man nu en kullerbytta och krossar en aktiv miljörörelse i form av koloniverksamheten i Riksby. Inte bara det. I planförslaget avser man att bredda och dra bilvägar genom koloniområdet när man samtidigt säger värna om de gående och cyklister. Är det verkligen så att MP på detta sätt tar igen det man förlorade på att Bromma flygplats inte lades ner när man nu avser att skrota bl.a. golfbanan? För att nå den nya bebyggelsen på golfbanan måste man enligt planförslaget dra bilväg genom koloniområdet. På sikt kan man ana att hela koloniområdet vid Riksby försvinner. Även de näraliggande koloniområdena kommer att gå samma väg, troligen. Även om man inte idag inte talar i klartext om detta. Kolonirörelsen har lång tradition i landet, inte bara i Riksby. Redan 1906 började man på ett organiserat sätt anlägga koloniträdgårdar. Koloniträdgårdar i olika utformning har också bidragit till folkförsörjning under kärva förhållanden. Medan man på andra håll startar nya koloniträdgårdar avser man i Brommaförslaget sakta och drastiskt förstöra en fungerande koloniverksamhet till gagn för inte enbart kolonister utan även för andra människor, som kan finna rekreation och avkoppling i området vid Riksby. Så - de politiska partier som står bakom planförslaget måste stå upp och redovisa var man står i denna fråga. Darra alla koloniträdgårdar/kolonister inför vad man kan tro är en nyordning i politiken!

Detta tycker jag ni borde göra: Börja om från början! Frågan om trafikinfarkten vid Brommaplan har fått ligga på sparlåga i minst 10-15 år utan att man har gjort något åt detta. Ett av Stockholms värsta trafikproblem! Ta fram ett genomarbetat förslag till att lösa trafikinfarkten/infrastrukturen vid Brommaplan. Först! Därefter kan man planera för nya bostäder (som behövs).

216

Detta tycker jag är bra med förslaget: De vackraste och klokaste planer, av bin (mfl djur) och människor, går ofta till spillo. Kvar blir i stället för den glädje och nytta de hoppades kunna nå bara sorg.

226

Dessa områden används som rekreation för folk som bor här. Förminskas den lilla yta som det rör sig om, kan det innebära att personer som har för vana att gå där, inte längre vill gå där, då området inte kan ge samma frihet som tidigare. Det kan därmed påverka personens hälsa negativt. Och till det hör också de vilda djur som brukar vistas häromkring. Något som är unikt för en närförort, för att inte glömma att djuren också har rätt till naturen.

Människan borde anpassa sig efter djurens liv och behov, inte enbart tvärsom.

- Luften försämras då träd och buskar försvinner. Träd och buskar, vilka är ytterst viktiga för området på grund av att Bromma flygplats ligger i dess närhet.

Därför tycker jag inte att nya hus ska byggas i området. Men jag är medveten om att det behövs många nya bostäder, och tycker att dessa bör byggas utåt, i ytterkommuner. Det skulle innebära att luften blir bättre och att folk får en bättre hälsa.

227

Innan man bygger i större omfattning i området måste ett antal frågor lösas:

-Trafiksituationen kring Brommaplansrondellen som redan idag är dåligt fungerande

-Förskolor och skolor som redan nu är hårt belastade. Ex. Nya Elementars skola är överbelastad och nu ska man ta in ännu fler elever och ta bort barnens möjlighet till idrott då man ska sätta upp baracker på fotbollsplanen.

-Idrottsmöjligheter för barn och vuxna. För några år sedan tog man bort idrottshallarna vid Brommaplan, nu vill man ta bort golfbanan. Det går inte ihop med att man vill ha en befolkning som lever hälsosamt.

Ny bebyggelse måste inkludera förskolor, skolor och idrottshallar/idrottsytor utomhus samt parkeringsmöjligheter måste skapas. Att som tidigare anta att merparten av de boende i ett nytt område kommer att cykla eller att gå är inte realistiskt.

Stockholms stad har gravt misslyckats flera gånger tidigare som ex. Hammarby sjöstad och Annedal att på ett realistiskt sätt planera för förskolor, skolor, idrottsmöjligheter och parkeringsmöjligheter. Jag utgår från att man inte gör samma misstag igen.

Ny bebyggelse måste passa in i befintlig miljö. Villor, radhus och flerfamiljshus med 2-3 våningar kan byggas, absolut inte högre. Annars förstör man hela miljön. Det är helt fel att tro att man kan skapa en känsla av "innerstadsmiljö" genom att bygga ett antal högre hus flera kilometer utanför innerstaden där traditionen sedan mycket lång tid tillbaka är hus på max tre våningar. De människor som bor här har valt att bo utanför innerstaden för att ha nära till natur och en mer småskalig bebyggelse. Stadsbebyggelse med högre hus och tätare mellan husen kan man bygga när man bygger helt nya områden som ex. Hammarby sjöstad. Centrala Bromma är redan bebyggt med framförallt hus från 1940- och 1950-talet och ny bebyggelse ska anpassas till detta.

228

Det är positivt att boendet utvecklas i Bromma området. Låt det gärna bli fina små torg, samlingsplatser, caféer etc som skapar trivsel och möjligheter till aktiv fritid i alla nya bostadsområden. Vad som dock verkar komma i andra hand eller som försök till lösningar i efterhand finns många exempel på, ett är nya Annedal där allmänna lokaler för barnomsorg, skolor, fritidsgårdar, in- och utfarter för bilar och bussar etc blir tydligen försök till nödlösningar och kompromisser mellan stadens intressen och byggföretagen/fastighetsägarna. Fortfarande är en del ej löst på ett bra sätt. Vad gäller de nu aktuella områdena så vill jag slå ett slag för fordonstrafik av olika slag ex personbilar, bussar, taxi, varutransporter och förstås cyklister och gående. Alla dessa transportslag bör få bästa möjliga tillträde och anpassningar till varandra. Alla nya bostadsområden kräver tillgång till bra kommunikationer enligt ovan. Behov av smidiga vägar och bra tillträde till alla dessa utan undantag kommer att krävas i minst 50 år till och mer innan nya transportlösningar är uppfunna. Ser därför behov att nu i tid se över nuvarande gatunät och behov av kompletteringar.

Lämnar följande förslag till om- och tillbyggnader av följande gatunät:

1. Brommaplan – Hög tid få bättre lösningar mellan alla fordon – gående och cyklister med mindre antal rödljus och trafikstockningar. Inför den nya stora omdaning av Brommaplan så är det akut att finna såväl mer tillfälliga lösningar under byggtiden som för framtiden.
2. Förbättra samtliga in- och utfarter samt tillgänglighet för alla fordonslag inom respektive område till Riksby, Åkeshov och Åkeslund.
3. Passagen bakom OK/Q8 mellan Kvarnbacksvägen och Spångavägen bör breddas för bättre framkomlighet och rampen vid Kvarnbacksvägen tas bort då den är en besvärande ”stoppkloss” för all trafik.
4. Korsningen Kvarnbacksvägen/Linta Gårdsvägen byggs om till en rondell som utan besvär kan klara en betydande långtradartrafik, bussar och övriga fordon. Den bör givetvis vara tvåfilig och väl tilltagen.
5. Vid Korsningen Ulvsundavägen/Kvarnbacksvägen är det idag ofta stora köer från alla håll. Om vi ser till Ulvsundavägens avfart från flyget till Bromma så behöver denna avfartsfil förlängas med cirka 200 m (mark finns). Övriga avfarter tex från Bromma och mot Flyget men även mot Alvik behöver också förlängas och så även från Solna och mot Alvik.
6. Korsningen Norrbyvägen/Ranhammarsvägen där behöver samtliga avfarter förlängas och breddas.

7. Vid dessa om- och nybyggnader av gatunäten bör givetvis busstrafikens framkomlighet förbättras så även där det behövs för gående och cyklister.

Slutord:

Kollektivtrafik skall förstås ha prioritet i framkomlighet därefter torde alla motorfordon komma som god tvåa. För cyklister och gående som kräver mindre utrymme, torde det gå att finna bra lösningar som inte hindrar fordonstrafikens framkomlighet. Det är nu innan nya bostadsområden finns på plats som det är bästa tillfälle att göra de förbättringar jag föreslagit enligt ovan. Nuvarande situation för Bällstavägen är ett annat besvärande trafikproblem med de refuger, stenläggningar och trafik hinder som finns mellan Bergslagsvägen och Sundbyberg. I samband med tillkomsten av Södra Solvalla Stad så finns stora behov till breddad Bällstaväg med bättre avfarter på båda sidor om bron över Ulvsundavägen. Jag vet att yttrandetiden för Bällstavägen har passerat men tid finns ännu för beslutsfattare att tänka till. Cyklister har redan stor plats – särskilt på båda sidor av Bällstavägen vid flyget. Större plats än vad de någonsin kommer att behöva. (gör gärna en trafikmätning av olika transportslag så får ni bevis). Tar gärna emot synpunkter och bemötande avseende min inlaga.

229

Brommaplan: Bygg fler butiks och restauranglokaler även utanför en eventuell galleria. Det behövs en stor restauranglokal som skulle kunna se ut och bedriva liknande verksamhet som t.ex. WKB, som driver buffétrestauranger i Rålambshov, (SVD-huset) och Globen. Den kan med fördel ligga en trappa upp. Riv husen vid rondellen och säkra först nya avfarter för trafiklösningar och gräv ned trafiken på Drottningholmsvägen och på Bergslagsvägen. När trafikinfarkten byggts bort finns plats för större hus runt rondellen, de kan ha delar av påfarter och cykelvägar igenom byggnaderna i markplan och i källarplan. Bygg dessa nya hus så höga som möjligt. Helst 20 våningar eller mer. Varför så högt?

Det är bostadsbrist och därför bör 20 våningar anses vara en låg bebyggelse om man betänker att behoven är så stora idag och var om inte nära tunnelbanestationer ska man bygga högt i syfte att erhålla bra lägen och hållbara lösningar. Butiks och restauranglokaler i samtliga hus nära tunnelbanestationen Brommaplan bör garanteras i bottenplan och gärna större i 2 plan så att våning 1 kan bli butiksplan.

239

Vi är emot all nybyggnation av bostäder i detta område så länge man inte löser de redan stora trafikproblemen häromkring. Dessutom kräver vi att även viktiga samhällsfunktioner som t.ex.

polis, brandskydd och psykvård ges resurser och fungerar i takt med att man låter Stockholms växa så hejdlöst som planeras.

254

Jag är själv enskild fastighetsägare i området sedan snart 50 år och har intresse av att de nya husen tillförs på ett varligt sätt. Jag är även intresserad av att vidareutveckla området som sådant och intresserad av att bygga nya egna hyresfastigheter genom att söka markanvisning. Den av mig närmast berörda fastigheten ligger på Spångavägen 55-57 och heter Synålen 3.

Synpunkter

1. Infrastruktur – vägnätet i området är mycket hårt belastat framförallt Brommaplan genom trafiken från Ekerö samt från Bergslagsvägen (från Vällingby mfl). Tunnelbanan från Alvik och västerut står inför omfattande renovering. Det går inte att negligera dessa frågor utan det behövs enkla och snabba lösningar på plats innan byggnation påbörjas ! Se t e x över antalet och utformning av övergångsställen samt trafiksignaler, går det att få till planskilda gång och cykelvägar? mm

2. Vad gäller prioritering av markanvisningar så tycker jag att det rent generellt bör vara meriterande om man som långsiktig fastighetsägare med väl underhållna hus varit verksam i området en längre tid. Det vore svårt att förstå om staden valde att prioritera de intressenter som är intresserade av att bygga snabbt sålda bostadsrätter för att sedan lika snabbt lämna området.

256

Jag anser att planen att bygga så nära befintliga kolonilotter samt att bygga bort hela golfbanan är oansvarigt, då detta kommer att påverka de rekreationsmöjligheter som dessa områden ger till ett stort antal människor.

Ni kan inte bara tänka på att bygga tätt, alla behöver inte bo i närheten av Stockholm, Solna, kista etc. Det måste finnas utrymme och möjligheter att motionera och utrymme för rekreation i närheten till där man bor.

Om ni bygger som ni planerar tänker ni ju inte på detta utan enbart på att förtäta. Den förtätning som är planerad att ske runt Brommaplans direkta närhet är fullt tillräckligt. Den trafiksituation som idag är runt Brommaplan börjar att bli olidlig med ökat antal bilar, den kommer inte att bli bättre av att ni planerar mer lägenheter i området. Om ni bygger som ni planerar kommer trafiksituationen bli kaotisk, då det även byggs på Ekerö samt Vällingby/Hässelby. Bygg längre ut där det finns större och fler lediga ytor.

260

Först och främst har jag full förståelse för att staden tillsammans med alla närliggande kommuner måste bygga bostäder för att klara av tillväxten i Stor-Stockholm. Då ingår givetvis förskolor, skolor, vägar, cykelbanor, gångvägar och kollektivtrafik. I detta förslag nämns att det ska byggas nya förskolor och skolor. Jag hoppas verkligen ett det tas på fullt allvar då erfarenheten från både Hammarby Sjöstad och Liljeholms kajen vittnar om något helt annat.

Det jag saknar i detta förslag är en tydlig bild hur trafiken ska fungera. Det känns både konstigt och oansvarigt.

Då pratar jag om både kollektivtrafik, cyklar och bilar. Om nu staden vill bygga 3 000-4 000 nya bostäder i detta redan eftersatta trafiksystem så borde man ha en tydlig plan innan man planerar bostäder i den volymen.

1. Tunnelbana Brommaplan är ju redan idag hårt belastat och framför allt trångt. Här borde man ha en plan att ha 2 uppgångar, dvs. i varsin ände.

2. Bättre och större infartsparkering vid både Åkeshov och Brommaplan (här skulle t.ex. en ny uppgång vid Brommaplans östra del vara närmre infartsparkeringen)

3. Vad gäller bil- och busstrafik så är ju flera korsningar redan idag hårt belastade. Här måste man göra något innan man bygger en massa bostäder!

- Kvarnbacksvägen/Ulvsundavägen

- Kvarnbacksvägen/Linta Gårdsväg

- Kvarnbacksvägen/Hemslöjdsvägen

- Och till sist Brommaplansrondelen - här är då planen att tillföra en ny pulsåder från det nya bostadsområdet in i rondellen !?

Jag tror man måste tänka stort, dvs. antingen måste gående och cyklar ner i tunnlar alt. bilar ner i tunnlar. Den målgrupp som kommer flytta in i detta område kommer att vilja ha familj, dvs. förskolor och skolor och kommer att vilja ha bil. Att tro att antal bilar kommer minska samtidigt som staden växer ja då lurar man sig själv. Sen ser jag gärna att staden hjälper till att andelen el- och hybridbilar ökar markant till 2030. Men då krävs bra incitament och styrmedel från politiker.

268

Generella synpunkter:

Jag välkomnar nyproduktion liksom påbyggnad och komplettering av befintliga fastigheter för såväl bostadsändamål som kommersiell och icke-kommersiell verksamhet. Dock är det viktigt att inte, som så ofta tyvärr görs, från början bygga in eller förstärka en redan befintlig segregering (eller så kallad gentrifiering), utan åtminstone försöka förebygga genom att bygga med blandade upplåtelseformer, bostads- och lokaltyper och -storlekar.

Likaså instämmer jag i målet att underlätta för kollektivtrafik och minska den miljöpåverkande trafiken i såväl nya exploaterings- som förtätningsområden. Samt, inte minst att, där det är möjligt och lämpligt, bevara en miljö som geologiskt och biologiskt minner om traktens historiska ursprung och utseende. Detta poängteras ju också upprepade gånger i det aktuella förslaget genom honnörsuttrycken ”utgå från lokala kvaliteter”, ”förutsättning för variation och mångfald”, ”god beredskap inför framtidens miljö- och klimatutmaningar”.

Allmänna synpunkter på Ny stadsdel i norra Riksby:

Ett synnerligen spännande arkitektuppdrag så att det inte bara blir ett nytt antal fyrkantiga eller rektangulära ”bolador”. Här förefaller emellertid exploateringsgraden vara relativt försiktig. Varför inte bygga tätare och högre (dock med hänsyn taget till Brommaflyget)? Trafiken mellan det nya området och Stockholms centrum kommer väl att på ett betydande sätt belasta Kvarnsbacksvägen och Drottningholmsvägen (via Hemslöjdvägen) och kräva nya lösningar för såväl bil- som cykel och gångtrafik på vägar och i korsningar. Kan inte se att detta beaktats i tillräcklig utsträckning i programmet. Koloniträdgårdar blir alltmer trängda i olika områden trots att de är mycket eftertraktade, efterfrågade som rekreationsområden och uppskattade även av de som inte äger någon kolonilott. Här blir de kringbyggda av ny bebyggelse som kräver en känslig anpassning i gränsområdena.

Allmänna synpunkter på Fortsatt utveckling av Brommaplans centrum:

Detta kan ju bara bli bättre jämfört med dagens tämligen sunkiga miljö. Förläggning av parkeringsplatser under jord, gång och cykeltrafik ovan jord liksom såväl kommersiella som icke-kommersiella ytor för torghandel, möten, samtal och lek.

Förhoppningsvis skapas en blandning av lokaler där framträdande utrymme ges för icke-kommersiell verksamhet (ex. Kulturskolan, mediatek/bibliotek/utställningslokaler), andra verksamheter för smärre entreprenörer (ex saluhall, permanent loppmarknad där föreningar och skolor kan hyra in sig), övriga små och större kommersiella verksamheter och bostäder så att hela området ”lever” under så stor del av dygnet som möjligt.

Utred möjligheten att leda genomfartstrafiken från Mälaröarna på Drottningholmsvägen förbi Brommaplan (i tunnel, där så är möjligt av geologiska och byggnadsmässiga skäl), via Gustav III:s vägs sträckning mot Abrahamsbergsvägen, alternativt mot Stora mossens backe där anslutning åter sker till Drottningholmsvägen. Gång- och cykelbroar byggs över Drottningholmsvägen med rullband/rulltrappor/hissar för de som behöver detta.

Allmänna synpunkter på Förtätning av befintliga stadsdelar:

Denna del av programmet är ju i stor utsträckning beroende av flyttning och stängning av Åkeshovs reningsverk samt nedläggning av kraftledningen genom Åkeshovsområdet varför ett beslut om förtätning här inte bör tas förrän dessa förändringar är beslutade och tidsbestämda. Detta för att kunna genomföra en sammanhållen plan och undvika en plottrighet i bebyggelsen med risk att klämma in så mycket yta, och så många lägenheter, som möjligt utan att beakta totaleffekten.

Specifika synpunkter på Förtätning av Åkeshovshöjden:

Här finns mellan Knypplerskevägen och Snörmakarvägens östliga del (nr 24-36) ett naturområde med slipade berghällar mot norr och branter med flyttblock mot söder som minner om hur landskapet i trakten en gång sett ut med höjder och dalsänkor (ursprungligen vattenfyllda eller sankmarker) ner mot nuvarande Bergslagsvägen. På höjden finns öppna partier omgivna av en blandning av lövträd, tall och enar samt en vild flora präglad av det magra och tunna jordlagret och ett tämligen rikt fågel och djurliv. Detta lilla landskap är väl värt att bevara och inte exploateras med anlagda gångvägar, planteringar och parker. En bebyggelse på södra sidan av Snörmakarvägen mellan fastigheterna 24 och 36 är inte möjlig utan betydande sprängningar och därmed irreparabla skador på berghällarna och skulle dessutom genom husens tilltänkta höjd helt förtä intrycket av att det ursprungligen rör sig om just ett naturligt höjdområde.

En känsligt genomförd bebyggelse, storleksmässigt kompatibelt med nuvarande byggnaders volymer, är lämplig i det nuvarande kraftledningsområdet (där naturen redan är påverkad) mellan tunnelbanans sträckning (Snörmakarvägen 15-29 + 16-22 och över höjden mot Knypplerskevägen och Bårdgränd. Likaså kan nuvarande gatumiljö förstärkas i området Knypplerskevägen 1-11 om hänsyn tas till framför allt stora flyttblock och ekar i området så att dessa bevaras och kan komma att utgöra en naturlig lek- och utforskandemiljö för barn och vuxna. Även i området västerut mot Åkeshovsvägen är bebyggelse möjlig återigen med beaktande av flyttblock och äldre träd. Framför allt finns här en stor gräsplan som saknar naturvärde.

Bebyggelsens volym och framför allt höjd bör inte vara sådan att den förtar eller förminskar intrycket av att det faktiskt rör sig om ett höglänt område, byggnaderna tillåtas "klättra" på underliggande berg med minimal sprängning och minimal hårdgörning av omgivande ytor för att inte försvåra avrinning och infiltration.

Idag utgörs flertalet bostäder i området av små lägenheter, endast ett fåtal med fler än 3 rum eller med över 90 kvadratmeters bostadsyta. För att undvika förstärkning av en segregering bostadsmiljö är det viktigt att en nybyggnation får mer varierad storlek och upplåtelseformer.

Nödvändigt att beakta är också de synnerligen begränsade möjligheterna till mer biltrafik och parkering på gatorna i området, där ex. Snörmakarvägen bara har framkomlig trottoar på ena sidan och området helt saknar separata cykelvägar. (Behovet av en gång och cykelbro över Drottningholmsvägen har redan diskuterats ovan.)

Ett sätt att åstadkomma mycket av ovanstående vore att bygga ett antal stadsradhus eller -kedjehus som något kan öka antalet större bostäder, begränsar höjden/ ingreppen i naturen och minskar graden av miljöpåverkande föroreningar. Då skulle återigen formuleringarna i programplanen kunna bli verklighet "anpassning och integrering till omgivande natur", "terränganpassad bebyggelse underordnad trädtoppshöjd", "anpassning till de existerande villornas och de slanka smalhusens volymer" och "i möjligaste mån spara berghällar, block, höjdparter och värdefull vegetation särskilt ekar".

Slutligen är det synnerligen önskvärt att i det fortsatta arbetet med planen beakta den demokratiska processen. Ett varnande exempel på när denna inte har fungerat är den pågående byggnationen på Snörmakarvägen 35. Den plan som grannar (och allmänhet) beretts möjlighet att yttra sig över angav hälften så många lägenheter och med en helt annan sammansättning än vad som nu byggs och som innefattade ambitiösa planer om bilpool och lekplatser för barn vilket bytts mot parkeringsplatser för bilar. Inga av dessa väsentliga förändringar har delgetts, däremot har noggrann information gått ut om temporärt uppförande av "byggbaracker" på tomten. Här finns utrymme för förbättring.

275

Jag protesterar mot era planer att bygga om centrala Bromma med 3000-4000 nya bostäder, verksamheter, förskolor och skolor, med Brommaplan som en "tyngdpunkt"! En fullständig mardrömsvision! Det är redan trångt här med massor av bilar, knappt ståplats på T-banan och ofta bråk och polisingripanden på Brommaplan kvällstid. Det får inte rum fler helt enkelt! Bygg någonstans där det är tomt istället! Kanske där ni själva bor.... Hoppas mina synpunkter beaktas.

276

Det finns inte tillräckligt med infrastrukturer för att kunna ta emot fler boende i det här området. Bromma ligger inklämt i genomfartstrafiken mellan Stockholm, Vällingby/Hässelby, Ekerö och Solna/Sundbyberg. Brommaplans cirkulationsplats är Sveriges mest trafikerad redan nu. Även om miljöns fundamentalister som sitter i stadshuset drömmer om att tvinga folk till att gå, cykla och åka kommunalt, så ser verkligheten annorlunda ut i vårt område. Många måste, eller kanske bara vill, använda bilen och de gör det

också, oavsett alla bestraffningar man kan hitta på för att försöka hindra dem för att utöva sin medborgliga valfrihet. Läs statistiken i stället och bejaka det faktum att antal bilar per invånare ökar konstant!

Det finns redan köer överallt i området: Drottningholmsvägen, Kvarnbacksvägen, Bergslagsvägen, Hemslöjdsvägen, Alviksvägen, m.m., m.m., samt massor med förbjuden genomfartstrafik, beroende på förvirrande gatuskyltning och bristfälliga kontroller. Först måste man lösa biltrafikproblemet genom att finna lösningar för genomfartstrafiken och Brommaplans cirkulationsplats samt att bygga färdigt förbifart Stockholm! Sedan kan man börja fundera på att försöka rymma ytterligare tusentals människor i det här området. Annars kommer folk att bo utan att kunna ta sig någonstans p.g.a. ständigt och jämt igenkorkade vägar och gator!

Sedan tycker jag att man skall bevara dem gröna områdena (hur var det med det där med miljön???!). Låt kolonilotter och golfbanan vara kvar!!! Ta gärna bort lastbilsterminalen och Byggmax på Linta gårdsväg och bygg lokaler för små företag som vill expandera och behöver kontor, smålager, mottagningar. Bygg inte bostäder där, det ligger för nära flygplatsen!

Bygg lite bostäder längs dem stora lederna där det finns små områden som inte går att använda på annat sätt (t.ex.

Drottningholmsvägen, Bergslagsvägen, Kvarnbacksvägens område som gränsar mot Plantaget), men låt dem stora sammanhängande gröna områden vara kvar orörda!

Sluta förtäta i Abrahamsberg!! Ni håller på med att skända och förstöra hela stadsbilden i ett område där fastigheterna är k-märkta, där arkitektur och natur förstärker varandras uttryck.

Verka för en vettig regional rikspolitik där medborgarna ges rätten till att bo kvar på sina ursprungsorter utan att behöva tvingas flytta till storstäder!

280

Det här tycker jag är bra med förslaget: Det är stor inflyttning till Stockholm och staden växer så det knakar, bostäder behövs självklart byggas men det får inte vara till varje pris. Det är bra att koloniområdena bevaras i planerna vid bebyggelsen av nya lägenheter i Bromma.

Det här tycker jag är dåligt med förslaget: Dock måste stadens målsättning att Stockholm ska utvecklas ur ett hållbart, ekonomiskt och socialt perspektiv uppfyllas och det känns svårt med delar av denna plan.

Känner oro för att höga hus ska ta över stadsbilden av Bromma och skugga delar av koloniområdena. Koloniområdena är idag mycket trevliga och väl utnyttjade rekreationsområden tillgängliga för alla medborgare och en grön lugn oas i staden. Det är stor risk att dessa områden påverkas negativt av för hög bebyggelse samt bebyggelse

tätt inpå och av att stora gator och vägar dras inom och runt koloniområdena.

En ordentlig utredning av koloniområdenas betydelse för miljö, luftkvalitet, ekologiska och kulturhistoriska betydelse saknas i planen. Samt konsekvenserna av nya bostadsområden och dragning av vägar i och omkring koloniområdena. Hur kommer känsliga rödlistade och fridlysta växter och djur att behandlas?

När det gäller moränryggarna i området så har många redan förstörts, viktigt att bevara de kvarvarande för framtiden.

Ett stort frågetecken i planen är infrastrukturen i området och det gäller både biltrafik och kollektivtrafik. Städer ska inte anpassas efter biltrafikens behov – utan biltrafiken ska anpassas efter stadens behov men i detta fall kommer det även att innebära problem med kollektivtrafiken. Ökat antal boende i Bromma medför ju mycket fler resor såväl i biltrafiken som i kollektivtrafiken. I detta fall skulle ju förutom ökad biltrafik även innebära ökad kollektivtrafik. Det räcker med att åka tunnelbana i dagens rusningstrafik för att uppleva ett redan existerande problem med fulla tåg. Detta skulle ju även medföra ökad busstrafik, vilket skulle påverka den redan överbelastade trafiken vid Brommaplan och miljön. Ser i planen ingen lösning på dessa problem som kommer att uppstå i infrastrukturen.

Det här tycker jag att ni ska göra: Ordentligt utreda koloniområdenas betydelse för miljö, luftkvalitet, ekologiska samt dess kulturhistoriska betydelse. Hur påverkas rekreationsområdena av utökade vägar inom och runt koloniområdena. Ta hänsyn till de stora rekreationsområdena i koloniområdena idag utgör för många invånare. Utred hur detta påverkar fridlysta växter och djur, hur bevara moränryggarna. Minska ned antalet planerade bostäder för att säkerställa gröna lungor även inom bostadsområdena. Hålla ned höjden på de nya hus som byggs. Utreda och inte underskatta de stora problem som kommer att uppstå i infrastrukturen.

286

Efter att ha tagit del av förslaget anser jag det viktigt att staden beaktar följande:

- Ett helhetsgrepp bör redan från början tas på både trafik - bostäder och gröna kilar, för att inte de nya bostäderna ska orsaka ett trafikinferno och en otrivsamt miljö.
- Tunnelbanan har i dagsläget inte kapacitet för ännu fler resenärer i rusningstrafik. Av säkerhetsskäl kan man inte sätta in tätare turer heller. Om Stockholms stads vision om ett ökat kollektivåkande ska kunna bli verklighet, krävs därför ett miljövänligt alternativ till tunnelbanan. Ett sådant alternativ, i avvaktan på eventuell spårvagn eller en utbyggnad av tunnelbanan, skulle kunna vara miljövänliga direktbussar till Alvik, Fridhemsplan och City.

- Undvik att de nya bostadshusen skuggar befintliga bostadshus och gårdar samt de kolonilotter som kommer att ligga närmast den nya bebyggelsen i Riksby.

288

Jag är inte nöjd med era byggplaner i och omkring Bromma.

289

Vi som har bosatt oss i Bromma, har gjort det pga. närheten till naturen och grönskan. Vi ser nu med förfäran, hur man förtätar överallt. Gröna lungor, lekplatser och parkmark behövs. Vi värnar därför om, att de finns kvar!

Det totala trafiktrasslet som finns i Brommaplansrondellen är det värsta i Stockholm/landet!! Totalt kaos och oreda råder redan nu. Detta måste åtgärdas först- innan ett enda hus planeras (en föreslagen gångbro förändrar inte mycket).

Först när detta är åtgärdat, kan man tänka sig en upprustning av Brommaplan -samt bygga ett mindre kvarter bostäder –med innergårdar, och inte så höga hus, så att solen når ned på dagen. Redan nu är hela området Nockeby, Stora Mossen, Ålsten, Smedslätten smitväg till stan. De smala, slingriga villagatorna är redan överbelastade spec. i rusningstid. (skyltar förslår ej) Hur ska det bli om det byggs mer och mer?

P-platser saknas redan nu.

Jag och fler familjer med mig anser, att det stora trafikkaoset kring Brommaplan allra först måste åtgärdas, innan man bygger på Brommaplan, Åkeshovs reningsverk och 'terrassen' (vid Drottningholmsvägen/Gubbkärrsvägen) där man ju redan börjat bygga. Ps. Varför förtätar man inte i Danderyd, Djursholm eller Saltsjöbaden?

292

Vi tycker i grunden att det är bra att man utvecklar centrala Bromma med syftet att det byggs fler bostäder och lokaler. Vi har dock svårt att förstå varför detta inte kan ske i samklang med redan befintligt företagande och bebyggelse. Man bör se över om planeringen kan genomföras så att byggnader och företag inte rivs i allt för stor omfattning. Stora ekonomiska värden och arbetslöshet står annars på spel både för Staden, arrendatorerna och medborgaren.

Om man ändå väljer att inte ta hänsyn bör man ge de arrendatorer och företag som redan finns i planområdet, möjlighet att vara med i planprojektet för att på så sätt kunna återuppföra sina byggnader i samklang med den nya planen via en sk markanvisning. Många har funnits på platsen i 30-50 år. Särskilt relevant, då den nya planen medger exakt samma verksamhet som redan finns på samma plats.

På grund av flyg-gränser kan det aldrig bli tal om bostäder på den plats som vi arrendatorer finns på.

Det vore även bra för oss att få veta när i tid man tänker genomföra projektet så att hyresgäster i god tid kan erhålla en bra och korrekt information. Många arrendatorer har bindande hyresavtal och det tar lång tid att förändra detta till korta avtal. Även om man skulle börja detta arbete idag så tar det minimum ca 36 månader pga. avtalslängder och gällande svensk lagstiftning.

293

Först av allt vill jag påpeka att även om kollektivtrafik och allmänt vägnät ligger utanför projektet så påverkar ändå trafiksituationen samt bristen på möjlighet att - realistiskt - förstärka kollektivtrafiken hela detta projekt med nya bostäder på ett negativt sätt.

Men här är konkreta synpunkter. Den sjudagarsparkering som finns bakom OK macken idag vill man ta bort. Varför ? Det är redan idag väldigt ont om parkeringsplatser i området och tusentals nya bostäder kommer leda till tusentals nya bilar. Ingenstans ser jag vart de ska ta vägen? Borde man inte istället bygga ett mindre parkeringshus där, för boende i området? Blir det i tre plan tex kan det nedre vara för tillfälliga parkeringar. Sedan såg jag att man vill bygga i skogen snett mellan Kvarnbacksvägen och Spångavägen. Förutom att området är otroligt stenigt och skulle kräva sprängningar för att rensas upp är det en viktig arkeologisk plats. Varför inte sköta om området istället och förvandla till turistattraktion? Den ingång som finns till den gamla borgen är milt sagt imponerande. Flera andra fornminnen ser ut att försvinna i den detaljkarta som finns och det känns inte alls bra. Jag ställer mig också frågande till att bygga så nära flygplatsen. Även om det skulle vara tillåtet rent tekniskt så bör man fortsätta att använda marken för olika idrottsföreningar och aktiviteter. Gröna områden är en tillgång till en stad, att kunna cykla eller promenera gör underverk för folkhälsan. Dessutom finns ett rikt djurliv som man bör se som en tillgång. Jag funderar också på planen om en gångbro över Drottningholmsvägen. Med tanke på att många i området är äldre och går med rullator - hur har ni tänkt att de ska kunna ta sig över? Kunde man inte istället tänka sig att bygga en tunnel för biltrafiken under rondellen - för dem som ska åka rakt igenom rondellen ? Det skulle förmodligen gå att lösa rent praktiskt med tanke på att det finns vägar parallellt med Drottningholmsvägen. Jag tror absolut att Stockholm kan expandera - men då bör det vara där trafik och kollektivtrafik går att utveckla, tex mot Järva och Barkarby till där det finns enorma grönområden samt bra trafiklösningar. Att bygga om centrum däremot är en bra idé. Ett busstorg där man slipper frysa och fler butiker skulle vara super. Liksom fler infartsparkeringar. Gärna i Åkeshov. Där finns idag flera

parkeringsplatser som sällan används och som skulle vara super - eftersom det finns poänger i att fördela om trafikantpåstigningar från Brommaplan till Åkeshov. I den mån man ska förtäta Brommaplan med omnejd bör det ske genom att man säljer tomtmarker för att bygga villor – och aldrig där det kräva bortschaktning av stenblock eller sprängningar i hög utsträckning.

299

Hoppas de bygger äldreboende vid Brommaplan. Då vill jag flytta till 2 rok högst upp i hörnlägenhet, södervänd. Det är min dröm.

300

Vi anser att förslaget innebär orealistiskt många lägenheter nära Brommaplan, som redan nu är mycket hårt belastad av både kollektivresenärer och biltrafik! Vi saknar samplanering av utbyggnad av kollektivtrafik, kollektivtrafik och bostadsbyggande. Nästan alla från Ekerö, många från Västerort osv. passerar Brommaplan, vars T-baneperrong har endast en utgång, en smal rulltrappa. Tågen går redan så tätt det är möjligt i rusningstrafik och är överbelastade. Gröna linjens renovering har skjutits upp flera gånger pga svårigheter att ordna alternativ. Bra att planera för cykeltrafik, men alla kan inte cykla eller gå!! P-platser på Brommaplan behövs många! (Ngt underdimensionerat i dag, P-huset ska rivas.) Infartsparkeringar, var finns de? Hus längs Spångavägen – möjligen på södra sidan, för att inte förstöra för bostadsområdet Sedumbacken, och för att bevara gröna stråk för människors och djurs skull. Varför inte bygga fler höga hus i stan, t ex Sveavägen=fler bostäder, eller Alvik, där både tvärbana, bussar och T-bana möts.

303

Jag är inte nöjd med era byggnadsplaner i och omkring centrala Bromma.

305

Vi bor här i Brommaplan jag och min sambo. Arkitekturen här är låga hus mellan grönområden. Många hus här är redan bostadrätter Och enligt Nya planritningen skall alla hus som byggs här bli bostadsrätt vilken Skapar mera segregation i området. Ett stort kontorshus skall smällas upp på torget där vi idag träffas pratar och umgås till vilken nytta för Bromma med ett fult kontorshus i centrum? Torget idag ger en mysigt landsbykänsla. Klart det Skulle vara fint att bussarna kom bort. En ny busstation kanske. Alla hus som skall byggas runt Brommaplan är mycket högre än den bebyggelse som präglar området idag, tycke man skall ta mera hänsyn till den befintliga arkitekturen. Reningsverket skall bort? Vilket kommer ge en ökad trafik med 130 lastbiler mellan 7-22 alla

dagat. Buller och sprängningar avverkning av skog kommer att pågå under många år för oss som redan bor här.

306

Viktigt att bebyggelsen anpassas till befintligt mönster och inte sticker ut genom att andra typer av volymer införs (högre, bredare). Däremot gärna modern arkitektur och andra typer av material. En grön korridor bör skapas runt koloniområdena. Området runt Lillsjön föreslås bli stadspark och fredas, vilket är positivt, men måste utvidgas österut, fram till Lillsjönäsvägen.

321

Brommaplan är redan den värsta i hela stan (hela landet?), när det gäller trafikchaos. En gångbro löser inte mycket! Smittrafiken genom Bromma till Alvik är redan nu oacceptabel! Detta borde åtgärdas innan det byggs mer!

325

Bygg inte sönder Stockholm och Stockholms län. Det bör i stället propageras för barnbegränsning. Jag skickar här med en insändare från en som heter Håkan Ekholm som stod i DN 26/11 2012 som har rubriken: "Familjeplanering måste upp på agendan". Den skrev han inför klimatkonferensen i Qatar. Nyligen så har det varit en liknande konferens i Paris. Bl a vid sådana konferenser kan det vara bra att ta upp det med det att det bör födas färre barn och farorna med överbefolkning runt om i världen. Det bör tas upp vid varje klimatkonferens tills man lyckats få igenom det. Att det kommer hit till Sverige så många ensamkommande flyktingbarn är ett av bevisen till att det måste till mer familjeplanering/barnbegränsning runt om i världen. 23/9 2010 såg det i aktuellt kl 21:00 på TV att år 2040 kommer Afrikas befolkning att ha fördubblats till 2 miljarder personer. Sen kan jag säga att det finns en bok att låna på biblioteket som heter : Plan B 3,0 av Lester R. Brown som kom ut 2008. Den beskriver bra hur jorden är överbefolkad och hur det sliter på jorden och naturens resurser och att det behövs barnbegränsning runt om i världen. Det är skönt om bl a stadsbyggnadskontoret kan hitta sätt att bromsa särskilt den kostsamma, fattiga och störande (och bostadskrävande) befolkningsökningen. Stressen och bilismen och trycket på sjukvården ökar om befolkningen ökar.

330

Övergripande synpunkt

Det finns i nuläget inget som är bra med planförslaget. Det verkar ogenomtänkt trots de många orden i det nuvarande planförslaget. Man får intrycket att förslaget tagits fram i alla hast. Det enda som kan försvaras är att man avser att tillföra staden/Bromma ett antal nya bostäder.

Infrastrukturen

Det saknas en genomtänkt infrastruktur i föreliggande planförslag för den nuvarande trafikinfarkten vid Brommaplan.

Trafiksituationen vid Brommaplan har varit akut i minst 10-15 år utan att man har vidtagit relevanta åtgärder. När man har löst denna fråga kan man gå vidare för att diskutera hur den nya omgivningen med nya bostäder vid och kring Brommaplan ska se ut. Det är ett oeftergivligt krav att presentera en lösning på detta innan man placerar ut ett antal större eller mindre huskroppar i området med de ingrepp i i de näraliggande naturområdena, som blir resultatet.

Konsekvenser

Vilka blir konsekvenserna för de som nu bor och verkar vid och omkring Brommaplan? Vilka blir konsekvenserna för de som nu bor på ex.vis på Ekerö? Vilka blir konsekvenserna för att kunna fortsättningsvis bedriva en aktiv miljöverksamhet i form av koloniverksamheten i närheten till Brommaplan? Vilka blir konsekvenserna för koloniområdena i närheten till Brommaplan, när man i planförslaget avser att dra bilvägar rakt igenom koloniområdet Riksby? Vad händer med de fornminnen som finns i området? Vad händer med de många skyddade växt- och djurarter i området vid Riksby?

Politiskt ställningstagande

Att i nuläget med det framlagda planförslaget ge sig in i en diskussion om detaljer om var och vilka vägar som ska dras, var huskroppar ska placeras, storleken på husen känns ganska meningslöst eftersom planförslaget inte är genomtänkt. Vilka politiska partier står bakom att planförslaget i nuvarande skick och innehåll överhuvudtaget har lagts fram? Politiska partier med MP i spetsen säger i alla sammanhang att det är viktigt med miljöengagemang och att man uppmuntrar människor att vara aktiva när det gäller omsorg/vård av naturen/naturresurserna. Så frågan är nu om MP i Stockholms stad står bakom och kanske t.o.m tagit initiativ till planförslaget för Brommaprojektet. Om så är fallet gör man nu en hiskelig kullerbytta och medverkar till att krossa en aktiv miljörörelse i form av koloniverksamheten i bl.a. Riksby. Inte bara det! I planförslaget avser man att bredda en befintlig väg inom koloniområdet genom att förvandla vägen till en bred bilväg genom koloniområdet. Samtidigt säger man att man vill värna om de gående och cyklister. Är det verkligen så att MP på detta sätt tar igen det man förlorade på att Bromma flygplats inte lades ner när man nu istället avser att skrota golfbanan för den nya bebyggelsen? För att nå den nya bebyggelsen på golfbanan måste man enligt planförslaget dra bilväg genom koloniområdet. På sikt kan man ana att hela koloniområdet vid bl.a. Riksby försvinner. Även de näraliggande koloniområdena kommer att gå samma väg, troligen! Man talar inte idag i klartext om detta. Kolonirörelsen har lång

tradition i landet, inte bara i Riksby. Redan år 1906 började man på ett organiserat anlägga koloniträdgårdar i olika utformning. Koloniträdgårdarna har också bidragit till folkförsörjningen under kärva förhållanden. Medan man på andra håll i landet startar nya koloniträdgårdar avser man som en konsekvens av planförslaget sakta och drastiskt förstöra en fungerande koloniverksamhet till gagn för inte enbart kolonister utan även för andra människor, som kan finna möjligheter till rekreation och avkoppling i området vid Riksby. Så – de politiska partier som står bakom planförslaget måste stå upp och redovisa var man står i den här frågan. Darra alla kolonister i landet inför vad man kan tro är en nyordning i miljöpolitiken.

Slutsats

Börja om från början! Har hela förvandlingen av Bromma/Brommaplan fått vänta på sig så länge till idag så kan det inte göra så särskilt mycket om man nu tar ett omtag och börjar om från början med det centrala i fokus, nämligen hela infrastrukturen vid och kring Brommaplan. Därefter kan man planera för byggnation av behövliga nya bostäder. Hela Brommaplansprojektet har fått ligga på sparlåga i minst 10-15 år trots att det är ett av Stockholms värsta trafikproblem. Utarbeta ett genomarbetat förslag till att lösa trafikinfarkten/infrastrukturen vid Brommaplan. Därefter kan man ta itu med vilka hus som ska byggas, var och vilka hustyper som ska etableras och ev. behovet av nya vägar. Det finns angränsande marker att bygga på t.ex. marken utmed Kvarnbacksvägen där nu Byggmax och Plantagen ligger liksom hela området med avfallshanteringen. De kan erbjudas alternativ. Här kommer man i så fall att få plats med nästan en hel stadsdel med bostadshus, förskolor och skolor i behövlig omfattning utan att behöva skövla koloniområdena i närheten. Vägproblemet blir mycket mindre. Promenadvägar och cykelvägar kan etableras i tillräcklig omfattning. Kvar står dock problemet med hela Kvarnbacksvägen, ett stort trafikproblem idag, och dess anslutning dels till Ulvsundavägen och dels till Brommaplan och dess förlängning mot Ekerö. Detta i sin tur borde kräva en särskild utredning innan man sätter igång det nu föreslagna Brommaprojektet.

352

Jag finner att programförslaget i sin helhet påminner om ett allvarligt politiskt problem - nämligen att det ofta är de relativt resurssvaga stadsborna, som vid planeringsgrepp som detta berövas en del av den - ofta begränsade - tillgång till stadsnära natur, som de har. Man kan säga att förtätningen nu en gång som princip till viss del måste bryta med den målsättning, som inte minst Socialdemokraterna under mer än 100 år har haft på detta område, nämligen att ljus och luft också ska vara för gement folk.

Och så är det kanske, stadsbyggandet ställer krav på alla. Och visst är ingen av de berörda stadsområdena bland stadens fattigaste. Dock finns betydliga relativa inkomst- och klasskillnader hursomhelst, om så bara inom det område, som omfattas av programförslagets översiktskarta. Och i det samband är det beklagligt att det på det översiktskarta, som följer med programförslaget, så utpräglad är de lite mindre välbärgade personers bostäder, som utsätts för förlust av grönområden. De offentliga grönområdena är en väsentlig resurs för inte minst dessa boenden.

På den bakgrund hoppas jag också att de ytligare ingrepp omkring t ex Åkeslundsområdet, som omtalas i oklara vänder (jmf tidigare mail från mig om detta) kan övervägas, även med tanke på den sociala profilen.

355

Bebyggelsen av centrala Bromma (Riksby, Åkeshov och Åkeslund) med 3 000-4 000 nya bostäder och utvecklingen av Brommaplan till en tyngdpunkt med centrumsfunktion är en bra idé. En målsättning som eftersträvar att ”... utveckla centrala Bromma till en attraktiv, mångsidig och hållbar stadsmiljö ...” (som det beskrivs i informationsmaterialet) kräver däremot en helhetslösning speciellt med hänsyn till trafiksituationen i centrala Bromma både vad gäller biltrafiken (t.ex. vid Brommaplansrondellen) och vad gäller kollektivtrafiken (t.ex. vid Brommaplans tunnelbanestation). Både rondellen och tunnelbanestationen är byggd för en tydligt lägre belastning än idag och har för länge sedan nått gränsen för sin kapacitet. Att utöka belastningen ännu mer skulle vara ansvarslöst och motarbetar målbilden av en attraktiv och hållbar stadsmiljö. En utveckling av centrala Bromma kräver därför först och främst en lösning av trafikproblematiken!

359

Det behövs bostäder. Jag föreslår dock att dessa byggs på Bromma flygplats. Det är en win-win. Området är redan exploaterat. Bullerstörningarna som flyget orsakar så många människor i Stockholm försvinner. Jag ifrågasätter också att man kan bygga så pass nära flygplatsen i det område som ni kallar norra Riksby. Även om riktvärden för buller skulle klaras är det en dålig ljudmiljö att bo i. Jag anser också att det är olämpligt att bygga mitt i den lilla skog som ligger mellan Gustav III:s väg och Tunnlandsvägen. Den blir fragmenterad. Den är idag en liten oas i området. Bygg hellre längs vägar och tunnelbanan.

369

Jag är inte nöjd med era byggplaner i och omkring centrala Bromma.

388

Jag undrar om det har blivit en förlängd tid för synpunkter ang. Riksbys/Bromma nya stadsdel? Jag läste det i lokaltidningen men kan inte se något på er hemsida?

389

Jag ställer mig mycket positiv till att ni ska bygga mer i området, men negativ till låga exploateringsstal och bristande stadsplanering. Enligt promenadstaden ska det byggas stad och inte förort, och planen borde därför byggas efter effektiv och attraktiv stad. Sådan uppnås med hjälp av tät bebyggelse, slutna kvarter och småskalig fastighetsindelning som ger liv åt staden. Butiker i bottenplan är mycket viktigt och en blandning av kontor och bostäder lika så. Bygg inte förort, bygg stad.

Jag förslår att planen omformas för att mer likna Yimbys yttrande. Idén att redan nu planera för en stad som kan fortsätta om flygplatsen läggs ned är mycket god. Drottningholmsvägen klarar troligen inte mycket mer trafik och därför är det mycket viktigt att det byggs stad som kan stå på egna ben, och inte förort som är beroende av pendling in till Stockholms innerstad. Bygg innerstad även i Bromma.

393

Det är bra att det planeras för fler bostäder, mycket är positivt men kanske inte till vilket pris som helst??

-Vid ombyggnad av Brommaplans centrum, glöm ej var alla ska ställa sina cyklar i vettiga cykelparkeringar, det saknas helt idag. Det är fullständigt omöjligt att ta med cykel till Brommaplan och göra sina ärenden och inte kunna ställa cykeln på vettigt sätt. Det finns några cykelställ här och där men dessa består mest av gamla cyklar som kommunen borde plockat bort för flera år sedan..... Sedan finns det några platser kvar att klämma in sin cykel på. Där torghandel för blommor står, så har de helt sonika satt något slags järnrörsaktigt och låst fast där och helt blockerat att kunna använda cykelstället. Bara som ett exempel. (Det borde vara lika viktigt som att städa och plocka skräp som att tex kolla av cykelparkeringarna i staden.)

-Varför är det så viktigt att Spångavägen ska ha gestaltningen/karakteren av en stadsgata? Bromma ligger i förort och inte inne i centrala stan. Det är något slags modeord. Kanske några enstaka hus kan byggas utmed Spångavägen?

-Alla rödfärgade markeringar närmast flygplatsen som ligger på kartan utmärkt som nya verksamheter - Dessa borde samtliga bort och bli bostäder endast istället. Det går ju redan idag att bygga tysta hus där det är buller. Det är massor av yta som kunde bli bostäder istället. Det är ren katastrof som planerna ligger nu. Buller är till för att ta som en utmaning att minimera och bygga "tysta" hus.

-Någonstans vid genomgång av alla dokument och enkäter och annat under detta samråd så stod det om planer för en gång- och cykelbro över Brommaplansrondellen. Jag tror dock inte på idén så till vida att man som cyklist inte vill ha uppförsbackar och kanske knixiga kurvor i varje ända från bron när det är alldeles plan mark under? I alla fall inte jag som cyklar 8 månader om året genom denna rondell. Tror därmed inte att den kommer användas av alla cyklister och gående.

-I samrådsunderlaget skriver ni själva att smalhusen i Åkeslund byggdes i samklang med naturen och var mycket genomtänkt och alla tallar m m är sparade. Det som nu ligger som förslag att byggas (har svårt att se hur många hus planen avser, 1 kortare hus och 1 jättelångt?) ska byggas mitt i den lilla skog som omger husen mellan Stopvägen och Besmansvägen och helt skära av denna lummiga del som används av både skolbarn att leka i och hundägare/vanliga människor på promenad. Blir bara fult, trångt och fullständigt förstörd naturupplevelse och knappt några nya bostäder. Däremot förslaget med nya lägenheter Stopvägen mot tunnelbanan verkar ju jättebra förslag samtidigt med förslaget med ny entré till tunnelbanan i södra delen.

-Förslaget med nya bostäder vid Linta Gårdsväg och mot kvarnen och hela det området är fantastiskt positivt att använda tråkig mark till. Men hur är tanken att använda Sommarvägen som går igenom koloniområdet som en lugn gata idag med endast gående, cyklister och enstaka bil till en kolonistuga? Ska det bli någon slags huvudgata med massor av trafik till nya bostadsområdena?? Det framgår inte som jag kan läsa mig till?

-Men förslagen med att bebygga så mycket precis intill kolonistugeområdena blir man bara ledsen, förtvivlad och förbannad. Själva koloniområdet är oslagbart i storstaden där det känns som att man kommer ut på landet! Folk tror inte att detta finns i Stockholm förrän man visar dem att det gör det och alla blir så paffa att denna pärla finns kvar, el v s koloniområdena!! Det är härligt rofyllt med koloniträdgårdsområdena och allt detta blir fullständigt förstört med era planer att bebygga precis intill tomtgränserna (i a f enligt ritningarna) och hela idén med lugn och ro, både för kolonistugeägarna och vi som njuter av trädgårdarna under promenader, försvinner och kan aldrig någonsin återskapas. Att golfbanan försvinner eventuellt, är tråkigt för de som spelar och för oss som promenerar och njuter av öppna landskap, men bostäder behövs så då kanske det ändå kan vara ok? Dock i mycket mindre omfattning och på långt avstånd till koloniområdena.

-De hus som ligger utmed Spångavägen i direkt anslutning till kolonilotterna bör också tas bort eller flyttas en bra bit bort från kolonilotterna för att inte förstöra intrycket. Dessa hus ligger också i

ett lummigt skogsparti där många tar sin dagliga promenad...

Kanske det går att bygga något enstaka hus i rätt läge?

-Det får inte på något sätt bli någon slags ökning av biltrafik eller breddning av de små och pittoreska gatorna som löper genom koloniområdena. Dessa måste lämnas helt utanför!

-De hus som ligger som förslag mellan Glia och Riksby koloniområde utgår jag ifrån bara är ett skämt? alternativ omedelbart tas bort. Det är ju förskräckligt! Hur tänkte ni där??

-Entrén till en av Brommas oaser - Det är alla de fina koloniområdena!

- Planerna för Lillsjön verkar vettiga, inga hus men att utnyttja grönområdena lite mer för olika saker. Men de får absolut inte bebyggas på något sätt. Kyrksjön ska också lämnas utanför ny bebyggelse men kanske man kunde rensa upp lite runt sjön och göra den lite mer tillgänglig och ta bort vass, mer brygga o s v?

400

Jag vill starkt framhäva mitt motstånd mot en förändring av Brommaplan. Vad jag hört skall flera byggnader rivas och ett stort köpcentrum samt bostadsrätter byggas. Detta får icke ske då det förstör den trivsammare och hemtrevliga miljön kring Brommaplan. Vi är många som tycker så!

417

Beskrivning: Infrastruktur dold agenda nybyggnation

Förutom att Brommaplan planeras att rivas och ett nytt 1960-tals inspirerat område, typ Hallonbergen, otrivsamt och fossilt asfaltsbaserat, ska byggas. Åkeshov och Åkeslund förtätas med höghus så naggas skogen i Nockebyhov och kring Judarsjön i kanten av nybyggen. Det som byggs är i princip bara ruskigt dyra bostadsrätter. Inget av det som planeras byggas passar in i befintlig miljö och någon samordning med infrastruktur eller äldre bebyggelse och natur finns inte. Vattenledningar elnät vägnät mm är i stort sett från 1930-talet. Drottningholmsvägen är en mardröm av buller köer avgaser partiklar redan idag liksom Brommaplansrondellen, ökad i hela Stockholm. För befintliga och blivande innevånare finns än idag en väg med en bro! 70km/timme och tung och farlig trafik är tillåtet. Att vara mopedist är fullkomligt livsfarligt och som cyklist drar du ner enorma mängder avgaser och partiklar i lungorna. Cykelvägnätet är dåligt utyggt, illa underhållet och på vissa ställen, som Gubbkärrsvägen, Nockeby och Nockenyhov, finns det knappt ens till. Gröna linjen har flest resenärer, flest utomhussträckning, de mest slitna stationerna, saknar AC och blir varmest (30 grader ute MER än 30 grader i vagnarna) av de befintliga linjerna och på kvällar och helger minskar turtätheten kraftigt bortom Alvik och man kör med korta tåg. Trängsel stök och otrivsel är betydande. Allt fler tar bilen och står i timmar i köer. Var det planen? Tvärbanan är mest stängd, någon planerad utbyggnad av spårbundet till Västerled Nockebyhov

Blackeberg vid Mälaren och Ekerö känner jag inte till fast det verkligen behövs! Enklarest är att dra Nockebybanan vidare åt två håll. Nockebyhov Ängbybadet och Blackeberg vid Mälaren samt mot Ekerö via Drottningholm och Tappström t ex. Utökad trafik och konduktörer åter behövs också på Nockebybanan.

Naturområden i Åkeshov och Nockebyhov förfaller. Naturreservat och arboretum sköts ej som det borde. Äppelträdsallé häckar planteringar gatuträd förgårdar sk naturskog lekparken gångbanor gräsytor mm sköts inte om som det borde. Miljön har fått förfalla i ett tjugotal år. Äppelträden i Åkeshov har röta pga att den beskärs på fel tider eöler inre alls så grenar går av. De gamla träden är fulla med mossa och har vanvårdats i många år. Valnötsträden i Åkeshov har vanvårdats så de fått röta och svamp och dör inifrån. Det hänger sannolikt ihop med att dammen byggdes icke funktionsduglig och att vattenledningar läckt vatten så området blivit vattensjukt och det har pågått i årtal samt att grenar med dåliga vinklar fått växa sig för stora så de bryts. De sågas ner och enligt hörsägen så ska de inte ersättas med nya Valnötsträd. Kan det vara sant? Det är ju förfärligt i så fall.

Finns där den dolda agenda för Åkeshov med? Ska det få förfalla tills det intr går rädda som men Brommaplan och Valnötsträden? Ska slott och mark kring det säljas till byggherrar? Är koloniområdet hotat på samma sätt som i Riksby? Är det därför inget underhålls? Visst behövs bostädet men långsiktigheten, naturområden, infrastruktur, livskvalitet, servis, luft som går att andas, rekreation, lekmiljöer osv behövs.